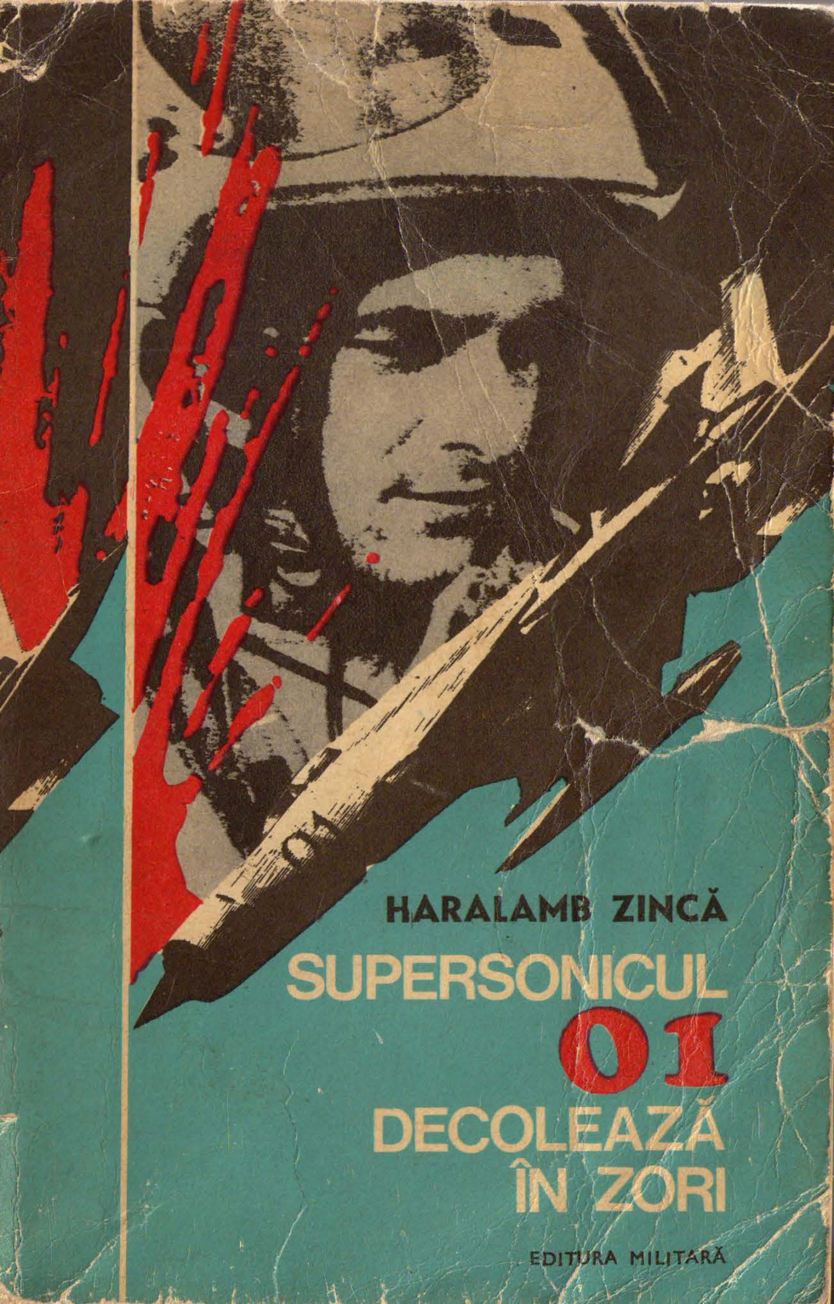

HARALAMB ZINCĂ
SUPERSONICUL
01
DECOLEAZĂ
ÎN ZORI
EDITURA MILITARĂ

HARALAMB ZINCĂ

SUPERSONICUL 01 DECOLEAZĂ ÎN ZORI

roman

EDITURA MILITARĂ — 1974

Coperta: AL. ANDREI

Poetului
NICOLAE TĂUTU,
celui care a ținut mult
să scriu cartea de față

„Zborul omenesc nu e o greșeală fericită de calcul a unui ignorant straniu, amator de cifre, contra legilor fizice consacrate, sau virtuozitatea capricioasă a unui matematician în vilegiatură, el nu este nici chiar inspirațiunea unui parnasian al literelor sau „coșmarul“ unui vitalian. Nu este un sport, nici chiar artă, și este mult mai mult decît filozofia eterică. El vine de jos în sus, din adîncurile cronice ale oropsiților. El este un PAS (...) Pentru noi, românii, zborul este răzbunarea a 17 secole de subjugare. Din chinurile robiei s-au născut toți marii purtători de aripi românești.“

Maior aviator MIRCEA ZORILEANU

12 iunie 1972

„Unde e conflictul ? Deocamdată culeg impresii... impresii... şi iarăşi impresii. Terminologia tehnică, de strictă specialitate, mă copleşeşte. La popotă, lt. col. F. mă iscodeşte cu un surîs insinuant. Mă cam scoate din sărite. „De ce vă uitaţi aşa la mine ?“ îl iau la rost. Răspunsul său direct mă surprinde : „Ca să scrieţi o carte despre aviatori, ar trebui să staţi multă, foarte multă vreme printre ei.“ Încep să-i înţeleg surîsul. Continuă, arătîndu-se sceptic : „Mă întreb dacă o să izbutiţi, oricît de lungă ar fi documentarea dvs., să sesizaţi adevărul existenţei noastre.“ Apoi încheie : „A mai trecut *unu'* pe aici...“ S-ar fi cuvenit să mă supăr, adică să mă supăr pe sinceritatea acestui pilot care, se vede cale de o poştă că a mîncat mai mult pe la cantine şi popote, decît acasă, laolaltă cu familia. Stă cu ochii în ciorbă, mănîncă în grabă, apărîndu-şi farfuria cu braţul stîng. „Mă rog, şi care-i acest adevăr ?“ îl chestionez. Îşi ridică privirile şi mă cercetează înveselit, de parcă ar fi vrut să-mi spună : „Că mare şmecher mai eşti, dom'le !... Descoperă-l singur, că d-aia eşti scriitor !“

(Din „Jurnalul“ autorului)

1

Zac. Pe un pat de spital. În loc de saltea, o scîndură acoperită cu un cearşaf. Verdictul a fost pronunţat acum trei zile. Judecătorul, un doctor chel, cu un început de burtă, şi-a scos ochelarii — îmi mărturisea astfel că fără ei vedea mai bine — s-a uitat lung la mine, nu cu compasiune, ci cu severitatea bărbătească a comandantului

de oști. „Treizeci de zile complet la orizontală, mi-a spus, nemișcat, pe spate... bineînțeles dacă vrei să mai zbori... N-are nici un rost să-ți ascund că ai pe coloană trei fisuri... oricînd te poate lovi paralizia..."

Eram pregătit să-i răspund: „Și șaizeci, și o sută de zile, tovarășe doctor, numai să pot zbura din nou". Dar am tăcut. Ultimele lui cuvinte m-au înghețat. Asemenea unui condamnat, am fost scos din boxă și condus în salonul de „detenție". „Gardiana", o tînără cu ochi verzi și indiferenți la suferința mea, mi-a arătat patul. „Treizeci de zile la orizontală, nemișcat pe spate... bineînțeles, dacă vrei să mai zbori..."

Vreau!

Zac!

De trei zile și trei nopți tavanul alb mi-e cer. Un cer plat, dreptunghiular, redus la dimensiunile salonului, mereu același, fără nori, fără fulgere, fără soare și lună... Un cer alb... alb... alb.

Orizontul? Ușa. Se deschide cînd și cînd. În clipele acelea rare, ochii surprind o felie din coridorul întunecos al spitalului.

În spatele meu, o fereastră, de care un castan și-a lipit brațele.

Încolo?

În „temniță" nu sînt singur. Pe patul de lîngă peretele din stînga, un alt „condamnat", cu o „pedeapsă" mai aspră decît a mea, zace vîrît într-o „carapace" de ghips. Doar capul ce-i iese din ghipsul acela, cîndva alb, e slobod.

— Sînt maiorul Ovidiu Bucur, tanchist, s-a recomandat el încă din prima zi.

Am tresărit, căci avea un glas viu, metalic, ce contrasta cu paloarea cadaverică a chipului. I-am zărit ochii negri, mistuiți de o tainică febră lăuntrică.

— Maior Laurențiu Slavic, mi-am rostit numele.

— Tot tanchist?

— Nu, aviator.

— Ah, aviator!...

Nu știu ce o fi vrînd să înțeleagă prin această exclamație, știu însă că și-a dat seama destul de repede că

n-am chef de vorbă, absolut cu nimeni, că nu mă stăpînește decît dorința de a-mi „ispăși pedeapsa". Să zac nemișcat pe spate... o zi, o noapte, și iarăși o zi, și iarăși o noapte... Doamne ! Numai pe spate, cu explozia albă a tavanului în ochi. Șrapnele albe, orbitoare, mărunțite ca nisipul, mi se înfig în pupile. Mi se înfig și după ce-mi ascund ochii în dosul pleoapelor.

Nu, n-o să rezist... Durerea îmi va hărțui într-una voința pînă la nimicirea ei deplină. Am să cedez. Poate dacă s-ar găsi cineva să mă bată în piroane, ca pe un Christ, să n-am cum clinti, cum mă da jos din pat, cum umbla... Da, da, să fiu bătut în piroane, dacă vreau...

Închid ochii. Un timp, tavanul, ca o bizară clepsidră albă, îmi cerne, pe sub pleoape, fire de nisip strălucitor. Pe urmă, se face noapte. Întunericul — compresă tămăduitoare — îmi risipește suferințele, mă liniștește. Nu însă pentru multă vreme. Îmi aud propriu-mi glas răsunînd în mine calm, ca în clipa aceea nocturnă : „*Sînt 01... Am incendiu la bord !*" Se interpune imediat glasul conducătorului de zbor : „*Ți s-a aprins becul roșu ?*" Întrebarea este firească. Toate simțurile îmi sînt încordate. Becul roșu — semnalizatorul de incendiu — nu s-a aprins. Totuși, fuselajul argintiu al avionului e învăluit în flăcări... o trepidație neobișnuită mi se răspîndește în toată ființa. „*Ți s-a aprins becul roșu ?*" aud din nou în cască întrebarea conducătorului de zbor. Nu mai am cînd să-i răspund. Apăs pe mînerul de catapultare, zvîcnesc fulgerător ca și cînd cineva m-ar fi pocnit cu un baros.

Gem și deschid ochii. Deasupra mea apare ca o lespede albă, tavanul salonului. Noaptea de sub pleoape s-a spulberat. Îmi simt fruntea îmbrobonată.

— Ce ai, frățioare ? aud vocea din ghips.

— Nimic, nimic... încerc eu să-l liniștesc.

— Ai gemut, ține tanchistul să mă informeze.

Știu. Mi-am auzit glasul strivit. Mă dor oasele... fiecare bucățică... centimetru cu centimetru... oasele astea pe care de mai bine de două decenii mi le-am obișnuit cu o gimnastică severă, cu razele binefăcătoare ale soarelui, cu vitezele supersonice. Acum plîng în mine, au o suferință a lor care, în cele din urmă, se revarsă și se contopește cu suferința sufletului meu.

Nu, n-o să rezist. Durerea din oase îmi cere, îmi ordonă să mă ridic — doar picioarele mă țin — și să „evadez". Oriunde, numai să scap de scîndura asta care, din pricina căldurii trupului meu, a început să înmugurească, să înflorească cu ghimpi... cu ghimpi înroșiți în foc. Mă înțeapă și-mi arde spinarea. La dracu' ! Gata ! Nu mai pot. Răbdarea mi-a ajuns la limită. Trîntesc cu glas de scandalagiu cîteva înjurături grosolane și mă ridic. Mai întîi în capul oaselor, apoi îmi cobor picioarele de pe scîndură. Sub tălpi simt ca o binefacere pardoseala rece, de ciment, a camerei. Sînt în picioare. Aud cum oasele îmi mulțumesc în taină.

— Încotro, aviatorule ? mă interoghează blînd tanchistul.

Îi uitasem prezența. Nu-i răspund. Nu mă interesează. Sînt la verticală. Ca prima vertebrată căzută din pom. Văd omenește ușa, fereastra. Dincolo de fereastră, steagul azuriu al unei zile frumoase de vară. Pe unde să zbor ? Nu mă clintesc însă din loc. O mînă nevăzută mi-a înfipt un ac în șira spinării și-l răsucește fără milă... Ca în noaptea aceea. *«Căminul»*, raportez. *Sînt* 01, *am incendiu la bord." „Ți s-a aprins becul roșu ?"*

...Ating pămîntul. Desfac mecanic chingile parașutei. Cu două sau trei minute înainte mă mai găseam în cabina avionului, cu ochii pe aparatele de bord. Acum, jur-împrejurul meu e o noapte de smoală. Undeva sus, deasupra capului, un cer înstelat. Deodată, un ac înfipt între vertebre se răsucește fără milă. Aud un țipăt amplificat de tăcerea nopții și a cîmpiei. Recunosc țipătul, e al meu... încerc să fac cîțiva pași. Amețesc. Mă opresc speriat...

— Încotro, aviatorule ?

Întrebarea mă smulge din amintire. Îmi îndrept ochii spre patul maiorului Bucur : îl văd împachetat în ghips. Îi descopăr chipul pămîntiu. Îmi zîmbește încurajator.

— Sună dacă ai nevoie de ceva... Butonul ți-e la îndemînă...

— Am vrut să fug, îi dezvălui hotărîrea mea.

Tanchistul e într-atît de uluit, încît nu știe ce să-mi zică. Sau mi se pare, sau poate că ar avea ce să-mi răspundă, dar găsește cu cale să tacă. Resemnat, îmi reiau locul pe scîndură. Mă întind cuminte pe spate, cu fața în sus, ca pe un fund de coșciug. Doar mîinile se mai cer așezate frumușel pe piept. Deasupra mea, tavanul alb și neted îmi pare iar o lespede ce abia așteaptă să cadă definitiv peste trupul meu.

— Ia spune, aviatorule, ai familie ?

Mi se păruse că am rămas singur în salon. Răspund moale, fără să-mi întorc privirile spre „ghipsul" ce zace în celălalt pat.

— Am... Am și un băiețel de șase anișori...

— Să-ți trăiască !

Mi-e ciudă că nu mă pot gîndi la ai mei. Creierul îmi lucrează într-o singură direcție, de parcă ar fi fost programat să se gîndească la una și aceeași problemă. Oricît aș încerca să-mi amintesc chipul Irinei, al copilului, nu izbutesc. Propria-mi suferință îmi umblă pe scoarță ca un șoricel ce se joacă rozîndu-mă.

— Cum e, tovarășe maior, cînd ai incendiu la bord ? mă interoghează președintele Comisiei de anchetă. Hai, că doar ești pilot clasa I !

— Se aprinde becul roșu, răspund școlărește.

— S-a aprins becul roșu ?

— Nu !

— Atunci ? se miră președintele uitîndu-se triumfător la ceilalți membri ai comisiei.

Atunci ! Atunci ! Atunci ! În cap îmi bate o pendulă. „Atunci ce ?" Ce vor să demonstreze ? Că n-am avut incendiu la bord ? Că n-a existat primejdia exploziei ? Că totul n-a fost decît o iluzie, o senzație falsă ? Că m-am speriat și am părăsit avionul ca un laș ? Și scriitorul sau ziaristul acela, ce căuta acolo, cine naiba l-o mai fi adus pe aerodrom ? Urmărea întrebările, răspunsurile... Nu sînt un laș ! îi strig lui în gînd. N-ai decît să gîndești ce vrei și du-te dracului !

— Totuși becul roșu nu ți s-a aprins...

— Da, nu s-a aprins.

— *Cînd conducătorul de zbor te-a întrebat : „Ți s-a aprins becul roșu ?“ dumneata ai răspuns ?*

— *Nu, n-am răspuns.*

— *I-ai auzit întrebarea ?*

— *Da.*

— *De ce nu i-ai răspuns ?*

Ușa salonului se dă în lături. Instinctiv, deschid ochii și surprind pentru o fracțiune de secundă culoarul. Doctorul vine direct la patul meu și, în clipa aceea, îi sînt recunoscător că s-a ivit ca din pămînt, scoțîndu-mă din anchetă. De jos în sus, așa cum îl văd acum, îl găsesc chiar îndeajuns de burtos. Poate din pricina halatului strîmt și încheiat la un nasture, în dreptul buricului.

— Ce-i, frățioare ?

Își scoate ochelarii, să mă vadă mai bine. Tac. Cu dușmănie. Ce să-i răspund ? Ca și cînd și-ar fi terminat toate treburile, se așează pe marginea patului. Îmi întorc privirile mofluze spre perete. Îi simt mîna grea pe brațul meu apărat de mîneca pijamalei.

— Din pricina dumitale n-am liniște, îmi mărturisește cu o prietenie surprinzătoare. Iar pentru că eu mă încăpățînez să tac, el insistă : Nu mă întrebi de ce ?

Din pricina resemnării, a indiferenței, a deprimării, nu-l întreb. Simțul curiozității mi s-a atrofiat brusc. Doctorul îmi strînge brațul.

— Mă gîndesc într-una la dumneata, îl aud. Printre bolnavii mei ocupi un loc aparte. Iată de ce : ești aviator și încă pe supersonice... ai zburat pe spații imense și la înălțimi de invidiat, iar dintr-o dată scîndura asta... Ca un scatiu prins din zbor și închis într-o colivie. Ascultă, vrei sau nu să mai zbori ?

E viclean. Umblă cu vorbe mieroase. Vrea să mă determine să-mi descleștez fălcile, să accept dialogul. Întrebarea însă e mult prea ispititoare ca să nu-i răspund. Îmi mut ochii de pe perete pe fața lui mare și lucioasă. Clipesc des din pleoape, semn că vreau să mă mai înalț în aer, dar nu se mulțumește cu răspunsul meu mut, îmi strînge brațul și mai tare :

— Vrei sau nu să mai zbori ?

— Vreau ! mă hotărăsc, în fine, să deschid gura.

Îmi zîmbește dojenitor: „Vezi că ai limbă!“ și-mi zice :

— Știu ce-i în sufletul dumitale. De aceea îți cer să fii cuminte, să mă asculți... Se spune că un aviator se caracterizează prin voință.

— Nu, nu numai prin voință, doctore...

— Eu însă la voința aviatorului fac apel. Scîndura pe care zaci, știu, e blestemată, te îndeamnă într-una să te ridici și s-o iei din loc. Dacă o asculți, te-ai ars. E drept, te poți astfel bucura de cîteva clipe de libertate, dar în dauna zborurilor de mîine. Ce-ți cer ? Să-ți concentrezi întreaga voință... Ce sînt treizeci de zile ? O bagatelă. Atît ai de stat. Îți spun din experiență : numai primele douăzeci și nouă de zile sînt grele... Hai, ia exemplu de la vecinul dumitale de salon, de la maiorul Bucur. Îmi arată cu capul său mare în direcția tanchistului. Cîte luni ai de cînd zaci, tovarășe maior ?

— Două luni.

— Vreau să te recuperez, să te redau zborului... Uite, am eu ambiția asta. Na, ce să-i faci ? Iar pentru ca să-mi ating scopul, ambiția mea trebuie să colaboreze cu voința dumitale. E clar ?

Nu-l cred, mă minte. Nu voi mai zbura niciodată. Da' așa sînt doctorii, cînd nu mai pot face nimic, își hrănesc pacienții cu iluzii. Trebuie să privesc adevărul în față, cu îndrăzneală, ca un pilot. Lîngă mine, doctorul așteaptă un răspuns. Închid ochii, mă prefac că am adormit. Trucul prinde. Îl aud pe medic cum părăsește salonul în vîrful picioarelor. „L-am păcălit“, mă bucur copilărește.

2

Zboară... zbor lin, planat. Azurul cerului ici se apropie, dincolo se depărtează. Un cer senin, fără soare. Cercetîndu-și ceasul de mînă, își spune : „Ar fi trebuit să fie spre apus“. Valuri nevăzute ale unui nevăzut ocean unduiesc necontenit, fără vuiet, jucîndu-se cu planorul. Îl azvîrle sus, tot mai sus. „Curenți ascendenți, curenți descendenți“, își amintește Slavic. Cerul e mut, și-a pierdut în mod inexplicabil graiul. Altădată îl auzea lim-

pede, așa cum auzi un sunet de orgă sub bolta unei catedrale. Se lipea de fuselajul planorului și-l însoțea șuierînd în zbenguielile sale aeriene.

Deodată, Slavic își dă seama că a ajuns pe creasta celui mai înalt val. Planorul se oprește pentru o clipă, atît cît să-i îngăduie pilotului să caute cu disperare focul rotund al soarelui dispărut de pe cer. Nu-l găsește. E convins că cineva l-a stins sau l-a smuls de la locul său, dispărînd cu el ca un fur. De unde atunci lumina zilei senine? În secunda următoare, întrebarea se topește. Aripa dreaptă a planorului se înclină. Valul invizibil, în unduirea sa firească, curge acum spre pămînt... o alunecare blîndă, mută, ca pe un tobogan bine lustruit. Slavic se felicită; a fost inspirat atunci cînd i-a cerut comandantului aprobarea ca, în timpul liber, să i se permită să „încalece“ planorul. „Curenți ascendenți... curenți descendenți!“ Coboară în spirală... Se rotește deasupra pămîntului ca o pasăre uriașă desprinsă dintr-un basm fantastic. Trupul i se topește în trupul planorului. Îi izbutește în momentul acela ceea ce nu i-a izbutit decît lui Dedal și curajosului său fiu. Brațele îi sînt două aripi întinse. Plutește. Iarba pămîntului i se pare de un verde crud, odihnitor. Se răsucește pe spate — CERUL. În azurul său e monumental, dar monoton. O altă răsucire — PĂMÎNTUL. Zboară ca în visele din copilărie, cu aripile larg desfăcute. Să plutești și să cuprinzi dintr-o privire TOTUL. Iarba... copacii... dealurile... văile... șerpuirea potecilor... «Tot ce mișcă în țara asta. Rîul, ramul...» Văzut de sus, plutind între cer și pămînt. De la înălțimea zborului de șoim, Terra aduce cu un necuprins muzeu pe care Slavic nu mai obosește vizitîndu-l.

Brusc, liniștea cosmică prin care alunecă planînd este spartă de un glas baritonal: „Ți s-a aprins becul roșu?“

...Deschid ochii. Imaginea — floare de păpădie — se risipește ca spulberată de o rafală de vînt puternic. Mă regăsesc în întunericul salonului. Zac întins pe spate. Tavanul, cerul meu, e negru, fără stele. Sub trupul meu, scîndura tămăduitoare e tare ca o pistă de beton... ca pista aceea de pe care am decolat și aterizat de atîtea ori.

Dinspre patul tanchistului aud niște șoapte. Nu sînt singur pe acest aerodrom al suferinței. Devin atent. Omul nu doarme, spune versuri. Sau mi se pare. Sau poate că se roagă. Îmi întorc curios capul spre patul lui. M-am mișcat, șoaptele se sting și îmi pare rău. Dintr-o dată am simțit nevoia de a le auzi, dar, mai cu seamă, de a le desluși.

— Aviatorule, dormi ? mă întreabă maiorul Bucur în șoaptă.

— Nu.

— Ai vorbit în somn...

Aruncăm șoaptele ca pe niște mingi de pîslă.

— Ce-am zis ? mă interesez eu mirat.

— Ai întrebat : „Ți s-a aprins becul roșu ?“

Liniștea nopții, întunericul, șoaptele ne apropie, cred, pentru întîia oară, și ne vorbim de parcă ne-am cunoaște de mult.

— Tu de ce nu dormi ?

— Nu pot, îmi explică tanchistul. Știi a cîta noapte e asta ? A șaizeci și treia. Și știi cum mă lupt cu timpul, cu piatra asta de moară în care am fost zidit ?

— Cum ?

— Mă joc... Inventez jocuri. Să nu rîzi de mine.

— Nu rîd. Te cred, îl asigur.

— Metoda asta o știu de la un ilegalist care a zăcut între zidurile Doftanei treisprezece ani. A venit odată în unitatea noastră să se întîlnească cu *cadrele* și familiile lor, iar eu l-am întrebat cum a luptat în pușcărie cu timpul. Treisprezece ani ! Nu-i șagă, nu-i așa ?

Uit durerea din oase. Uit de cerul senin fără soare, descoperit în somn.

— Și ce ți-a răspuns ?

— Nu-ți vine să crezi, inventa jocuri, continuă Bucur să-mi povestească. În fiecare zi, altul...

— Te-am auzit spunînd versuri sau m-am înșelat ?

— Nu, nu, aviatorule, nu te-ai înșelat... În noaptea asta eram Eminescu...

Zîmbesc. E poate primul zîmbet după... „E nebun, îmi zic. Ghipsul, cele șaizeci și trei de zile l-au scos din minți. Unii nebuni ne înveselesc.“ Concluzia asta mă irită. „Da'

e stupid, e îngrozitor ca infirmitatea unui semen să se transforme într-o sursă de amuzament !“

— Nu e prea complicat ? întreb eu mai mult din dorința de a nu curma dialogul decît din curiozitate.

— La început a fost într-adevăr complicat... Pe urmă...

Tanchistul vorbește tot în șoaptă... cuvintele au o rezonanță egală. Îmi vorbește sau își vorbește, nu mi se pare de prea mare importanță.

— E atît de captivant să fii Eminescu și să-ți iasă în cale Veronica !... Veronica Micle ! Să știi că jocul ăsta n-a venit de la sine. Nici un joc nu vine de la sine... Mai întîi l-am citit pe Călinescu, apoi alți autori, apoi monografii consacrate Veronicăi. Am învățat pe de rost versurile lui Eminescu, ale Veronicăi. Uite așa mi-am pregătit unul din jocuri... Ascultă, aviatorule, te-am auzit spunînd din somn : „Ți s-a aprins becul roșu ?“ Ce înseamnă asta ?

Simt un junghi în inimă. Durerea sau poate nemulțumirea de a-mi fi trădat astfel o taină adîncă a ființei mă crispează, mă încruntă. Răspund ațintindu-mi privirea spre tavan :

— Nu știu.

Cu siguranță că maiorul își dă seama că-l mint. Nu încerc nici un sentiment de jenă, nu roșesc. Tanchistul tace. Și-o fi reluat jocul. *Eminescu și Veronica !* În fiecare noapte un alt joc. Un calendar al nopților. Fiecare filă, un joc. Îl aud : „Ascultă, aviatorule, te-am auzit spunînd în somn : «„Ți s-a aprins becul roșu ?» Ce înseamnă asta ?“ Ce înseamnă ? ! Păi... ce să însemne ? Viața unui avion, viața unui pilot... Aș vrea să pun stavilă unui gînd, să mă opresc la ultimele cuvinte. Nu izbutesc. Gîndul lovește cu forța unui buldozer și îmi strivește voința. Continui să-i explic în gînd tanchistului. „Ei da, nu mi s-a aprins becul roșu. Înțelegi, nu mi s-a aprins, ceea ce, conform instrucțiunilor, însemna că n-am avut incendiu la bord... Totuși, avionul a luat foc, înțelegi ?“ Din neant aud venind în picaj glasul președintelui Comisiei de anchetă : „De ce n-ai răspuns la întrebarea conducătorului de zbor ?“

Chiar așa, de ce n-am răspuns ? De ce n-am răspuns ? Încerc și eu să-mi răspund, caut... caut cu disperare o explicație. Să mă fi pierdut cu firea ? Să mă fi lăsat cuprins de panică ? Reiau mereu și mereu filmul accidentului. Îl rulez, îl derulez. Știu că nu sînt un laș, că mai presus de orice iubesc zborul. Cobor necontenit în mine în căutarea adevărului ascuns poate în adîncurile ființei mele. Mă văd în cabina lui «01». Fosforul aparaturii de bord îmi luminează tainic drumul spre casă. Deodată motorul prinde să trepideze. Parcă aș străbate un drum plin de hîrtoape. Îngrijorat, arunc o privire peste umăr. Descopăr fuselajul avionului, îl descopăr învăluit într-o lumină portocalie. Raportez : *„Sînt* 01. *Am incendiu la bord". „Ți s-a aprins becul roșu ?" mă* întreabă conducătorul de zbor. Becul roșu nu s-a aprins. N-am răspuns la întrebare. Avionul trepida din ce în ce mai tare, iar lumina portocalie pătrunsese de-acum în cabină luminînd-o. *De ce eziți* 01 ? De ce am ezitat ? Trebuia să-mi găsesc un răspuns... oricît de amar, de zdrobitor ar fi.

— Aviatorule !

— Ce-i, tanchistule ?

— Vrei să-ți povestesc cum am cunoscut-o pe Veronica ?

— Povestește-mi ! îl îndemn eu, despovărat brusc de obsesia accidentului.

— Mă aflam la Iași, la „Bolta rece"...

Salonul nostru cufundat în întuneric se umple iarăși de șoaptele tanchistului. Le aud clar, distinct. Totul mi se pare bizar. La un pas de mine, Eminescu. N-are ce face și-mi povestește cum a cunoscut-o pe Veronica Micle, cum s-a înfiripat iubirea lor. Îmi vine să rîd, dar în clipa următoare jocul mă prinde, mă cucerește. Care salon ? Care spital ? Sînt la mănăstirea Agapia, sînt contemporan cu Eminescu. Doar o simplă întîmplare ne-a adus sub același acoperiș. Precum muritorii de rînd, Eminescu îmi povestește marea sa dragoste.

Șoaptele tanchistului se rotesc acum prin întunericul încăperii ca niște miniplanoare pe care, după un timp, le simt cum aterizează pe pleoapele mele, îngreuindu-le.

3

O întrebare îmi revine mereu în minte, ca acționată de un perpetuum mobile: „Ce naiba căuta acolo scriitorul sau ziaristul acela?“ În după-amiaza *acelei zile* apăruse și la ședința de pregătire a zborului de noapte. Mai mult roșcovan decît blond, cu ochii ascunși de niște ochelari fumurii, cu un zîmbet enervant de blajin în colțul gurii. „Împăratu“ l-a invitat să ia loc lîngă dînsul: musafirul s-a supus — ne avea sub nas precum un profesor elevii — apoi și-a deschis un caiet, mărturisindu-ne astfel că era pregătit să-și consemneze impresiile. Însă nu l-am văzut scriind un rînd, presupun de ce: pentru că nu înțelegea mai nimic din ce se spunea. Deși „Împăratu“ vorbea clar, curgător, cu dicție, mai mult pentru „omu' cu caietul deschis“ decît pentru piloți, căci noi, nimic de zis, ne cunoșteam lecția. Scena, zău așa, era destul de amuzantă. Comandantul unității se folosea în mod firesc de terminologia tehnică, desenînd cu creta pe tabla neagră tot felul de scheme, iar scriitorul sau ziaristul sau dracu' știe ce meserie o fi avînd, se uita la ele ca vițelul la poarta nouă. Cred că am și rîs. De unde pînă unde, un civil care călca pentru întîia oară pe un aerodrom ar fi putut să ne înțeleagă, chiar de la prima lecție, viața, zborurile, izbînzile și înfrîngerile?

De fapt, îl mai zărisem și la prînz, la popotă. Nimic de zis, mînca cu poftă, de ziceai că el se pregătea pentru zborul de noapte și nu noi. Și cocheta cu Nuți. În chestia asta se vedea fără echivoc că se pricepea. Mă cam iritase intimitatea civilului cu Nuți. Ehei, nu e suficient să mănînci la popotă și să-i faci curte ospătăriței, ca să pricepi ce înseamnă să fii pilot militar pe un supersonic de luptă.

Ciudat! La Irina nu mă gîndesc, dar la scriitorul ăsta da...

— Aviatorule!

Chemarea maiorului Bucur e ca o binefacere. Uit de aerodrom. Pentru cît timp oare? Îi sînt recunoscător... și medicului îi sînt, că nu m-a lăsat singur în salon.

— Ce-i, tanchistule? răspund răsucindu-mi capul spre el.

Din „costumul" grosolan, „croit" din ghips, răsare capul mare al maiorului, cu păr negru, cîrlionțat. Eu totuşi mă mai pot mişca, gîndesc, pe cîtă vreme el..."

— De ce taci, aviatorule? Sîntem de atîtea zile împreună și taci... taci într-una...

— N-am fost niciodată prea vorbăreț...

— Ştii, mi-ar place să mă joc de-a aerodromul, de-a piloții...

Rîd. Fără să vreau. Parcă ar rîde altcineva, ascuns în mine, și m-ar zgîlții să-l aud. Îmi redescopăr astfel scheletul, pînă atunci zăcînd amorțit pe scîndura de sub mine.

— În sfîrșit, te-am făcut să rîzi, se bucură tanchistul. Credeam c-ai uitat... că nu mai știi cum se rîde.

Străinul din mine s-a potolit. Brusc, încruntarea. ca o mască, mi se fixează iarăși pe chip. Nu mă împotrivesc. În schimb, mă gîndesc la cuvintele maiorului. Pe acest tanchist suferința nu l-a îngenuncheat, nu l-a făcut irascibil... Zace demn în ghipsul său, ca un general în uniformă. Fără a mă clinti din poziția în care am încremenit, nu mai știu de cînd, îl întreb :

— Ai văzut vreodată un aerodrom militar?

— Nu. Știu însă că voi, aviatorii, sînteți niște temerari.

Tac. Discuția e stîngace, infantilă, nu se leagă. Sau poate că nu găsesc în mine justificări subiective ca s-o continui. Mă retrag cîte puțin în carapacea muțeniei. Celălalt știe cînd să-și deschidă gura și cînd să și-o închidă ; nu-mi îngreuiază retragerea. Pleoapele mi se închid automat. Încep iarăși să rătăcesc prin mine, să mă caut...

...Cel mai activ din Comisia de anchetă e fără îndoială colonelul Paraschivescu. Privirile sale mă ard. Le înfrunt însă calm, disciplinat, în picioare, deși pe coloană, între vertebre, am un punct de jar.

— Deci susții, tovarășe maior, că nu ți s-a aprins becul roșu? Ochii colonelului s-au făcut mici, amenințători.

— Da, tovarășe colonel.

— Bine! Atunci fii bun și răspunde-mi cînd se aprinde becul roșu?

Sînt pilot clasa I. Întrebarea, pusă ca unui școlar, mă umilește. Aș fi îndreptățit să protestez, să cer colonelului și celorlalți membri ai comisiei să mă privească așa cum mă priviseră pînă la orele 22.13. Dar înțeleg că există ceva *mai presus de propria-mi umilință. Răspund.*

— Becul roșu se aprinde cînd ai incendiu la bord.

— Și atunci? își repede colonelul întrebarea. Hai, răspunde, că doar ai aproape douăzeci de ani de aviație... Mă fixează bănuitor, clipind des din pleoape. E zăduf și fruntea i s-a îmbrobonit de transpirație.

Privirile celorlalți membri ai comisiei mă prind ca într-un foc concentric.

— Și atunci? stăruie colonelul Paraschivescu.

„Și atunci?" Insinuarea o îndur mai greu. Adică trepidațiile anormale ale motorului lui 01, lumina portocalie în care s-au învăluit fuselajul și planurile sale n-au fost decît o senzație falsă. Incendiul n-a fost decît o născocire a minții mele, poate obosită în clipa aceea. Dintr-o dată m-a năpădit frica și m-am grăbit să părăsesc avionul. Colonelul n-o spune, dar o gîndește. Sînt sigur că și scriitorul acela sau ziaristul, ce naiba o mai fi, care șade într-un colț al încăperii, cu caietul deschis și nu notează nimic. Iar eu îmi spun cu sufletul plin de obidă: „Poate ar fi fost mai bine să nu fi catapultat... să mă fi prăbușit odată cu avionul". Prostii... Colonelul are și el o funcție, și încă una de mare răspundere, e inginer și răspunde de tehnica de luptă, e de datoria lui să delimiteze cauza și s-o sesizeze întregii aviații.

— Văd că nu vrei să mă ajuți, se lamentează el, ștergîndu-și cu batista larg desfăcută fața-i transpirată. Apoi aruncă o căutătură celorlalți membri, vrînd astfel să le atragă atenția: „Iată cu ce oameni avem de-a face!" I se adresează comandantului: Tovarășe colonel, puneți vă rog banda de magnetofon!

„Împăratu" se ridică anevoie. E livid și nu mi-e greu să-mi dau seama ce se petrece în sufletul său de comandant. Unde mai pui că a fost și conducătorul zborului de noapte. Conectează magnetofonul și se reașează greoi, sleit, pe scaunul său.

Deodată, în învălmășeala de zgomote reținute de banda magnetică, mă aud, îmi recunosc glasul. Și totul, pentru o clipă, mi se pare ireal. Eu — la capătul mesei prelungi. În picioare, iar la celălalt capăt — vocea mea făcîndu-se auzită dintr-o cutie metalică.

„Sînt 01. Am incendiu la bord“, anunț eu. Glasul comandantului răsună imediat: „01, sînt Căminul, ți s-a aprins becul roșu?“ Urmează o pauză de cîteva secunde ce-mi par ceasuri. Și din nou glasul, de astă dată neliniștit, al comandantului „01, sînt Căminul, răspunde, ți s-a aprins becul roșu?“ Apoi, același om îmi strigă: „01, sînt Căminul, catapultează-te! Catapultează-te!“

Aceeași tăcere de gheață trebuie să se fi lăsat și ieri noapte, în turn, la ora 22.13, cum s-a lăsat acum în încăpere. Propria-mi sudoare îmi înțeapă nările.

— Prima întrebare a conducătorului de zbor ai auzit-o? sparge colonelul Paraschivescu liniștea adîncă a biroului.

Cerul gurii mi s-a uscat. Caut cu vîrful limbii un strop de salivă. Răspund stins:

— Am auzit-o.

Pe chipurile unora surprind o umbră de uimire.

— De ce n-ai răspuns?

„Chiar așa, mă întreb și eu cu disperare, de ce n-am răspuns?“

Tăcerea mea îl obligă din nou pe colonelul Paraschivescu să repete întrebarea.

— E limpede... ai avut un moment de ezitare...

Așa e... Am avut un moment de ezitare... Determinat de ce?

— E clar, rostește categoric un maior venit de la Comandamentul aviației, cum era să mai răspundă la întrebarea conducătorului de zbor, dacă el era de-acum... cu mîna pe mînerul catapultei...

Președintele Comisiei e nemulțumit... nemulțumiți sînt și ceilalți. Iar mie îmi vine să urlu: „Tovarăși, nu sînt un laș, doar mă cunoașteți!“ De fapt, nimeni nu m-a acuzat de lașitate. Cuvîntul n-a fost încă rostit, dar îl simt prezent în zăpușeala încăperii.

Generalul — comandantul aviației — își ridică ochii și mă iscodește lung, frămîntat de gînduri amare. Mi-a

strîns de multe ori mîna și de multe ori m-a felicitat, iar eu, nu o dată, am răspuns emoționat: „Servesc Patria". Se pare că nu m-a cunoscut prea bine, căci acum mă cercetează, de parcă m-ar zări pentru întîia oară. Aș vrea în momentul acela să mă explic: „Tovarășe general, e ceva care-mi scapă... Nici eu nu știu încă de ce n-am răspuns la întrebare."

— Să cercetăm resturile avionului, ordonă generalul mutîndu-și privirea spre colonelul Paraschivescu.

Părăsesc biroul comandantului însoțit de doctorul regimentului. Afară, în dreptul unei ambulanțe militare, mă așteaptă o targă. Mă întind ajutat de medic. Chipiul mi-a ajuns pe piept. Zăresc înaltul cerului. Doamne! Pe acolo, pe sus, pe cărări nevăzute, am umblat cu viteze supersonice. Mă potopește o tristețe de moarte. Voi mai zbura oare?

Voi mai zbura oare?

Îmi aud întrebarea și deschid ochii. În locul nemărginirii cerului, regăsesc tavanul plat și dreptunghiular al salonului.

— Tanchistule, am spus ceva?

— Ai visat, se vede. Te-am auzit întrebîndu-te: „Voi mai zbura oare?"

Scîndura pe care zac, tavanul, podeaua, zidurile mă strîng așa cum pe semne că-l strînge pe vecinul meu de suferință „costumul" său de ghips. Mă strîng cu cruzime... mă strîng pînă la sufocare. Am nevoie de cer, de soare, de spațiu, de zbor... de acel gest unic, dar atît de uman și de firesc: să te scoli în zorii zilei, să deschizi larg fereastra, să te uiți gospodărește la cer și să te întrebi: „E oare timp bun de zbor?" Și să-l descoperi din zare în zare... vara sau iarna, primăvara sau toamna. Gestul acesta unic s-a prăbușit odată cu *01*. Nu-l voi mai cunoaște. Nu-l voi mai trăi. Petecul de cer pe care-l zăresc ori de cîte ori îmi dau ochii peste cap și surprind fereastra e un fleac, o bătaie de joc, o batistă murdară și mototolită. Mă simt ca un avion aruncat pe o pistă părăsită.

Trebuie să inventez ceva. Orice. Numai să grăbesc scurgerea timpului. N-am somn. Sau adorm greu. Incredibil. Şi cînd te gîndeşti că de mine este vorba, de omul cu organismul perfect, care-şi programa somnul — ce zic, şi-l programa... şi-l comanda. „Acum o să dormi cinci minute!" Sau : „Fă bine şi dormi zece ore !" Zece ore în şir dormeam. Acum comenzile mele răsună în pustiu. Organismul s-a răzvrătit, mi se împotriveşte, refuză să-mi mai dea ascultare. Sun stingerea, dar somnul mă ocoleşte, poate l-am scîrbit şi-şi caută un alt stăpîn.

E întuneric în dormitor, e întuneric şi dincolo de zidurile spitalului. Gîndurile — ostaşi care au mărşăluit toată ziua în debandadă — în loc să se retragă ostenite în cazarma lor — rămîn să-şi facă mai departe de cap.

Apropierea nopţii mă înspăimîntă. Parcă şi ciolanele prind a se trezi din împietrire şi muţenie, mărturisindu-şi în limba lor trosnitoare durerea.

Haos !... Haos !... Haos ! Trupe în dezordine. Şi-au pierdut comandantul, iar acum nu mai ştiu încotro s-o ia. Înainte ? Înapoi ? Pe loc, repaos ! Desigur, concluziile Comisiei de anchetă ar avea asupra lor un efect miraculos ; le-ar potoli, le-ar rîndui, ar face dintr-odată ordine în mintea mea. De le-aş afla odată ! Să-l văd intrînd în salon pe colonelul Paraschivescu — prea gras pentru tinereţea şi gradul său. Sau pe „Măria Sa Împăratu" ! Înalt, voinic, cu faţa severă, asemenea oamenilor crescuţi la munte în bătaia vînturilor aspre. Şi să-mi fie dat să aud fie pe unul, fie pe celălalt rostind : „Tovarăşe maior Slavic, vă informăm : Comisia de anchetă a stabilit..." Nu mi-e tot una ce ar stabili. O, dacă aş fi în putere să abat cursul frămîntărilor mele ! Să mă gîndesc la altceva ! La ce altceva ? Asta mi-e viaţa ! La ce altceva aş putea să mă mai gîndesc ? Pînă mai ieri am fost maiorul Laurenţiu Slavic, pilot clasa I, locţiitor al comandantului de escadrilă, militar cu calificative superioare. „Aviatorul cu nervi de fier... cu o rară stăpînire de sine". Sînt aprecierile unui reporter militar. Ele au apărut negru pe alb într-un ziar militar. Iar astăzi ?

Unde-mi sînt nervii de fier? În ce fund de furnal s-au topit? Mă încearcă şi acum acea senzaţie confuză cu care am părăsit biroul unde se întrunise Comisia. Nici unul din membrii ei nu rostise vreo acuzare, dar eu am ieşit de acolo împovărat de insinuări, ca un acuzat... Iar acum, sub mine, scîndura, deasupra, ca nişte pietre de moară, insinuările, şi eu la mijloc.

La ce altceva aş putea să mă gîndesc, cînd somnul mă trădează cu neruşinare, dacă nu la acel ceas de noapte *22.13*, care în cîteva secunde mi-a schimbat albia existenţei?

— 01, *răspunde-mi, vezi ţinta?*

Avionul „vrăjmaş“ pe care-l vînez pe cerul înstelat, fără lună, a apărut de cîteva secunde pe radiolocatorul din cabină. Asta e una din minunile zilelor noastre. E beznă. Sînt la 18 000 metri, „vrăjmaşul“ doar la cîţiva kilometri de mine, iar eu îl văd. Mai exact, l-am căutat printre stele cu ajutorul celor de pe pămînt, al *Stejarului*, l-am descoperit. Nu mi-a mai rămas de îndeplinit decît o singură operaţie. Poate cea mai dificilă — să mă apropii în viteză de ţintă şi s-o „dobor“.

Mă apasă gîndul că *noaptea aceea* a fost ultima, că nu voi mai auzi niciodată întrebarea navigatorului din punctul de comandă al unităţii: *„01,* răspunde-mi vezi ţinta?“ că niciodată nu voi mai răspunde din înălţimi: *„Stejarule* sînt *01*, văd ţinta...“

De ce m-aş amăgi? În ciuda optimismului pe care doctorul mi-l flutură pe la nas într-una, ştiu, sînt sigur că mă voi ridica din pat cu scîndura asta scîrboasă de sub mine lipită de spinare... Un infirm cu aripile topite! Un vultur împăiat!

Nemaipomenit de greu se strîng noaptea secundele pentru a se constitui într-un minut! Nemaipomenit de greu pătrund minutele pe uşa salonului pentru ca, unindu-se într-o „escadrilă“ formată din şaizeci de minute, să-mi despovăreze noaptea de încă un ceas. *Numai atunci, numai în noaptea aceea,* secundele aveau o viteză de scurgere parcă mai mare decît cea statornicită prin etaloane. Al cîtelea zbor fusese? Da, al treilea... „Doborîsem“ două ţinte. În cel de-al treilea eu devenisem „ţintă vrăj-

mașă" și fusesem „lovit". Luptă aeriană în beznă. Martori oculari stelele și, bineînțeles, microfilmele care imortalizează electronic „lovirea" în plin a „vrăjmașului". Fiind „doborît", coboram de la 18 000 metri. Era o noapte de vară croită parcă pentru noi, aviatorii. Coboram lin, ca pe o pîrtie de schi. Cînd altimetrul mi-a arătat 8 000, mi-am îngăduit pentru o fracțiune de timp să-mi arunc ochii pe „fereastră". Îmi place ca de la înălțimea acestui „etaj" să descopăr spre sud luminile litoralului, iar spre nord cele de pe Valea Prahovei.

— *01*, sînt *Stejarul*. Unde te găsești ? am auzit în cască vocea atît de cunoscută a locotenent-colonelului Vornicu, navigatorul unității.

Am indicat orașul deasupra căruia mă găseam, apoi am adăugat :

— Eșalon — 5 000, vin spre casă...

Acolo sus, în cabină, nu-mi îngăduiam niciodată să mă gîndesc la înțelesul celor trei cuvinte : „Vin spre casă". Abia după ce aterizam și încălecam bicicleta pentru a mă reîntoarce cu adevărat acasă, în sînul familiei, îmi permiteam să savurez semnificația celor trei cuvinte. În cabină însă, răspunsul la întrebarea navigatorului de serviciu avea un miez strict militar, limitat la raporturile avion-aerodrom.

Am intrat în ultimul tur de pistă. Zăream balizele aerodromului. Locotenent-colonelul Vornicu mă predase conducătorului de zbor. Auzeam în rețeaua de intercomunicații glasul sever și milităros al „Împăratului"... îl lăuda pe căpitanul Mihalcea pentru o aterizare ca la carte. Speram să mă laude și pe mine. Am văzut de departe, poate de la vreo 40 kilometri distanță, covorul de lumină pe care reflectoarele îl întindeau pe pistă, între balizele multicolore, ori de cîte ori un avion venea la aterizare. Peste cîteva minute și eu aveam să „pășesc" pe „covorul de lumină".

Am redus motorul, viteza. Am scos flapsul, trenul de aterizare. Nimic, dar absolut nimic nu lăsa să se întrevadă clipa... Altimetrul îmi indica 800 de metri... Urma să mai execut un viraj de 180° ca apoi să mă înscriu pe direcția de aterizare. Brusc, avionul a început să trepideze, apoi trepidația s-a transformat într-o hurducă-

tură. Instinctiv, m-am uitat la „becul roşu“ — nu se aprinsese; apoi la... temperatura crescuse îngrijorător. Hurducăturile, creşterea temperaturii, lumina portocalie reflectată pe suprafaţa metalică a avionului... Deznodămîntul îmi devenise clar — mă mai despărţeau de explozia fatală doar un număr necunoscut de secunde... Mintea îmi lucra cu înfrigurare. Am raportat că am incendiu la bord, am executat cîteva manevre necesare catapultării — am luat înălţime pînă la 1000 metri. În căşti a răsunat întrebarea colonelului Eliad: „Ţi s-a aprins becul roşu?“ N-am răspuns, deşi eram conştient că trebuie să răspund. Mi-am scos casca, m-am eliberat de masca de oxigen, am decuplat pilotul automat, apoi am apăsat pe mîner.

Am simţit o lovitură puternică, de parcă cineva m-ar fi pocnit de jos în sus cu un baros. Am ţîşnit automat din cabina lui *01* spre înălţimi, ca un proiectil expediat spre lună. Nu mi-am pierdut nici o clipă controlul, ca şi cum aş fi trăit în nenumărate rînduri catapultarea reală. Aşteptam ca deasupra capului meu să se deschidă paraşuta. S-a deschis, nu mai zburam, ci atîrnam şi pluteam. Calm, m-am eliberat de scaunul catapultării. La fel de calm, manevrînd chingile paraşutei, m-am apucat să scrutez bezna în căutarea lui *01*, a locului unde s-a prăbuşit. Nu l-am descoperit. De ce? Nu pot să-mi dau seama.

— Nu crezi că ai părăsit prea devreme avionul? Întrebarea e tot a colonelului Paraschivescu.

— Nu, nu cred.

Stau în picioare, drept, regulamentar, în uniforma mea de maior de aviaţie. M-au întrebat dacă sînt în putere să răspund la cîteva întrebări. „Mă simt în putere“, am minţit eu. Nu trecuseră decît zece ore de la accident.

— Ce spun instrucţiunile? Cînd ai de fapt incendiu la bord?

— Cînd se aprinde becul roşu.

— S-a aprins becul roşu?

— Nu.

— Şi atunci?

Privirile celor de față pătrund în mine ca niște lănci. Pînă și scriitorul sau ziaristul acela mă cercetează curios. Cu siguranță că mă crede un laș. „Poate ar fi fost mai bine să mă topesc o dată cu 01“, îmi spun, cuprins de un val de deprimare.

— Am înregistrat și cazuri cînd becul roșu s-a aprins fără să fi izbucnit vreun incendiu la bord.

Cunosc glasul. E al colonelului Roibașu de la Divizie. Face și el parte din Comisie. E pilot și, deși mai are doar patru ani pînă la cincizeci, mai zboară încă pe supersonice. Are un început de burtă, poartă pe nas o pereche de ochelari. Pare un unchiaș.

— De ce n-ar exista, continuă el, și situații inverse, adică să izbucnească un incendiu, iar becul roșu să nu-l semnalizeze...

„Ce înseamnă să fii aviator! gîndesc. Intri ușor în pielea lui“.

— Să nu fiu înțeles greșit, protestează colonelul Paraschivescu. Nu-i cer maiorului decît să mă ajute, se explică el. Vreau să descopăr ce s-a petrecut... Sînt cîteva contradicții flagrante.

Așa e. Îi dau dreptate. Și eu, care nu sînt inginer și nu răspund de starea tehnică a aviației române, înțeleg că evenimentul meu de zbor *prezintă cîteva contradicții flagrante, ce mă pun într-o lumină nefavorabilă.*

— Doar a auzit întrebarea tovarășului colonel Eliade, demonstrează șeful Comisiei. De ce n-a răspuns?

Întrebarea i-a fost pusă colonelului Roibașu, care nu-i răspunde. Se așterne o tăcere penibilă.

— De ce n-ai răspuns? mi se adresează Roibașu pe un ton părintesc.

— Nu știu, mărturisesc eu cu o sinceritate dezarmantă. Propriile-mi cuvinte trezesc în mine un sentiment de rușine. De ce n-am răspuns? Nu cumva tocmai ezitarea mea se numește lașitate? Dar într-adevăr am avut o ezitare?

— Poftim, răspuns de maior, de pilot clasa I! se înfurie colonelul Paraschivescu, căutîndu-și nervos pachetul de țigări.

Știu ce o să urmeze — în timp ce eu mă voi afla internat la Spitalul militar din București, aici, pe aero-

drom, într-un hangar, membrii Comisiei vor cerceta cu minuțiozitate resturile lui 01. De ele depinde, în ultimă instanță, destinul meu. Ele mă vor acuza sau mă vor apăra, vor demonstra dacă m-am purtat sau nu ca un laș.

Părăsesc biroul comandantului, însoțit de doctorul Postolache. Nu s-a rostit nici o acuzație împotriva mea, dar îmi dau seama că oamenii, din pricina acelui „De ce n-ai răspuns ?“ „Nu știu“ și-au pierdut încrederea în mine. Și nu e drept așa. Pînă aseară la ora 22.13 mai eram încă maiorul Laurențiu Slavic, pilot clasa I, față de care toată lumea manifesta o încredere deplină. După această oră...

Amărăciunea îmi roade sufletul. Nu sînt omul care să nu privesc adevărul în față. Chiar dacă resturile lui *01* îmi vor lua apărarea, știu că am avut un moment de ezitare inexplicabilă. Și mai știu că nu-mi voi găsi liniștea lăuntrică pînă ce nu voi afla și un răspuns la această întrebare chinuitoare. Iar scriitorul sau ziaristul acela, după părerea mea, nu trebuia lăsat să asiste la lucrările Comisiei.

5

Irina a intrat sfioasă. Am surprins-o din momentul în care a deschis ușa salonului. S-a oprit, impresionată desigur de ghipsul tanchistului. Punga mare ce o ținea în brațe îi sublinia și mai mult deruta : aveai impresia că a dorit să ajungă la bucătărie și că nimerise, prin nu știu ce minune, într-un alt loc. În căutarea unui sprijin, ochii ei neliniștiți s-au îndreptat spre mine. În sfîrșit, m-a descoperit. Doar acasă mă mai găsea uneori așa, în pijama, întins pe studio la orizontală. Cu singura deosebire că acum un doctor, care-și propusese nobilul țel de a mă reda aviației, mă „lipise“ de o scîndură, zice-se, cu proprietăți miraculoase. Mi-am îmbărbătat nevasta cu un zîmbet. A venit spre mine cu pași moi, solemni. După ce a lăsat punga pe noptieră, s-a aplecat și m-a sărutat ; și-a amintit însă că nu sîntem singuri și s-a retras. Tanchistul dormea sau se prefăcea că doarme.

Cît a stat lîngă mine, Irina n-a plîns. Dar nu mi-e greu să-mi imaginez ce s-a întîmplat după ce și-a încheiat vizita și a ieșit pe culoar. Sînt convins că de la spital și pînă la gară, a tot plîns, apoi și în tren. Lîngă mine însă ochii nu i s-au umezit, o dată n-a deschis poșeta ca să-și caute batista. I-am mulțumit în gînd. Se așezase pe marginea patului, învăluindu-mă cu căldura privirilor ei ocrotitoare. După asta, neștiind ce să mai facă, s-a apucat să-mi controleze nasturii de la pijama. S-a arătat satisfăcută — erau bine prinși. A făcut ordine pe noptieră, în noptieră. Iar cînd n-a mai avut ce trebălui m-a întrebat : „Ai nevoie să-ți tai unghiile ?" Se simțea stingheră... oriunde Irina se simțea stingheră ! Numai acasă, în limitele teritoriale ale gospodăriei, era în largul ei — îndrăzneață, energică, întreprinzătoare.

Un simțămînt de duioșie pusese stăpînire pe mine. Uitasem gustul unui asemenea simțămînt. În mod deliberat mă feream de el. Înainte de accident găseam că a fi duios era incompatibil cu structura fizică și psihică a unui vînător supersonic.

Irina ! Care ar fi fost destinul ei în acel orășel ardelenesc învăluit zi și noapte în pulberea răspîndită în aer de o străveche fabrică de ciment, dacă nu ne-am fi cunoscut ?

— Dansați, domnișoară ?

Ochii ei negri, cu o căutătură inocentă, mi-au cercetat cu lăcomie uniforma de locotenent de aviație. Părea uimită că, din toate fetele de acolo, alegerea căzuse asupra ei. Și-a ridicat în tăcere brațele și s-a lăsat cuprinsă. Era o sală mică, luminată de becuri chioare, și mirosea a bradolină. O orchestră improvizată de cîțiva sindicaliști iubitori de muzică trecea de la un tango la altul, spre bucuria perechilor de dansatori. Irina era ușoară ca un fulg. Nici pînă astăzi n-am căutat să aflu ce a uimit-o atît de mult în prima seară a cunoștinței noastre — uniforma sau faptul că am ales-o ca parteneră de dans ? Ce importanță mai are ? De atunci au trecut atîția ani ! M-a însoțit ascultătoare și cu un devotament lipsit de ostentație pretutindeni, ori de cîte ori eram mutat dintr-o garnizoană în alta, de pe un aerodrom pe altul. Nu o dată am fost puși amîndoi în situația de a lua totul de

la capăt — mutatul, zugrăvitul, curățenia generală. Ah, mobilierul ! Cel vechi fie că nu intra în noul apartament și atunci trebuia transformat, fie că nu merita să-l mai cărăm în noua garnizoană. Pe urmă, celelalte necazuri mărunte. „Laurențiu, iarăși mi s-a spart un borcan cu gogoșari !“ „Lasă, Irino, că la toamnă punem noi alții în oțet !“ Se înțelege că „Punem noi alții“ nu era decît o figură de stil.

Și apoi vecinii, familiile camarazilor mei... De fiecare dată alții, iar Irinei îi venea greu să se apropie de ei, să lege peste noapte prietenii cu soțiile celorlalți ofițeri. Aș spune că din punctul ăsta de vedere este o inadaptabilă. Noroc de Traian, băiețelul nostru, și de gospodărie... Îi umplu existența așa cum aviația o *umplea* pe a mea.

Într-un cuvînt, Irina a acceptat fără crîcnire fatalitatea destinului meu. Știu că unora nu le cam place cuvîntul, strîmbă din nas cînd îl aud. „Fatalitate ? ! ? Ce-i aia fatalitate ? De ce cotrobăim prin arsenalul filozofiei idealiste ?“ Nu sînt filozof, ci pilot militar, vînător pe supersonice. Cu douăzeci și ceva de ani în urmă — imediat după război, pe vremea inflației — cînd îmi împărțeam timpul între șantierul naval de la Turnu-Severin, unde îmi făceam ucenicia, și zborul fără motor și cînd, în sfîrșit, am optat pentru aviație, am fost obligat prin lege să aduc, pentru a fi primit în rîndurile aviatorilor, și o declarație din partea mamei (eram orfan de tată). O simplă declarație : „Eu, Maria Slavic, sînt de acord cu hotărîrea fiului meu, Laurențiu Slavic, iar dacă o fi să se întîmple ceva, n-am...“ Ceea ce eu numesc fatalitatea destinului meu a început cu aceste rînduri. Adică *dacă ar fi să se întîmple ceva*. La urma urmei, ce ar fi putut să mi se întîmple ? Să mă prăbușesc... Iar maică-mea era chemată să-și dea consimțămîntul că acceptă necondiționat un asemenea deznodămînt posibil... Să recunoaștem, de *întîmplat ceva* mi se putea întîmpla foarte bine și pe șantier — pe vremea aceea accidentele de muncă se țineau lanț — dar nimănui nu i-ar fi trecut prin cap să ceară cuiva să accepte necondiționat fatalitatea unor accidente. Aviația însă avea și are alte legi. Devenindu-mi soție, Irina a acceptat fără crîcnire să-și contopească destinul cu al meu. Ea, firește, nu zboară, prin mine însă

trăiește intens senzația zborurilor de zi, de noapte, în condiții meteo grele sau ușoare. Astă toamnă, un ziarist, întreprinzînd printre aviatori o anchetă, m-a întrebat: „Sînteți căsătorit? Dacă da, cum privește soția dumneavoastră profesiunea de pilot militar pe supersonice?" Îmi aduc perfect de bine aminte ce i-am răspuns: „Soția mea e profund impresionată de ceea ce reprezintă un supersonic, mai precis, de cabina pilotului. Odată, de Ziua Aviației, ne-am adus soțiile pe aerodrom pentru a le arăta „jucăriile" noastre. Cînd nevasta mea a văzut cele peste șase sute de dispozitive, fiecare avînd rostul său, s-a minunat. Nu i-a venit să creadă că o minte omenească este capabilă să le cuprindă pe toate, să aibă o atenție distributivă atît de dezvoltată". Și i-am mai răspuns ziaristului: „Soția mea este afectată ori de cîte ori în aviație se întîmplă ceva neplăcut (ziaristul nu mi-a cerut să fiu explicit în problema „întîmplărilor neplăcute"), dar nu se lamentează. În general însă nu prea discutăm pe această temă".

Reprezentantul opiniei publice nu mi-a ascuns încîntarea față de răspunsul dat. N-a mai stăruit în întrebările sale, deși tare aș fi vrut să-mi ceară să-i explic ce înțeleg prin cuvintele: „În general însă nu prea discutăm pe această temă".

Am observat că cei mai mulți ziariști care ne vizitează — militari sau civili — se mulțumesc numai cu o parte a unui răspuns, partea aceea luminoasă, frumoasă, optimistă. După părerea mea, un răspuns nu poate să fie util dacă nu se ia în considerare și *latura cealaltă*. Un avion nu poate realiza un zbor reușit decît dacă are ambele planuri. Dedal, făurindu-și aripile hărăzite să-l scoată pe el și pe fiul său, Icar, din captivitate, n-a omis din calculul său, așa cum ne povestește legenda din generație în generație, nici probabilitatea prăbușirii. Este inutil să demonstrez că făuritorii aviației au privit cu luciditate și celălalt aspect al zborului — sacrificiul. Nu o abordare deschisă și publică a problemei poate să impresioneze neplăcut, ci o tăcere deplină în jurul ei.

Irina! Un destin plin de renunțări, de sacrificii. Nu e numai soarta ei, ci și a altor soții de aviatori militari. Sîntem o unitate de luptă. Trăim în *Gobi*, cum ne-am po-

reclit noi garnizoana, departe de clocotul orașelor. Cel mai apropiat tîrgușor e M., mai mult comună decît oraș, așa cum pretind edilii. Dar și pînă la M. ești obligat să străbați mai bine de treizeci de kilometri. Vara prin praf, iarna prin viscol. Încolo, aerodromul, iar dincolo de bariera unității, pitite printre salcîmi, locuințele noastre, *orășelul militar,* cum ne place să-l alintăm. Zilnic aceiași oameni, aceleași drumuri, aceeași proză și poezie. Clădiri tip, cu un cat, cu același număr fix de apartamente tip ; clădiri despărțite de spații verzi și de un „bulevard" asfaltat.

Nu o dată, întorcîndu-mă din stratosferă, în minte și în suflet cu imaginea spațiului străbătut, m-am pomenit gîndindu-mă la Irina și, implicit, la celelalte soții de piloți... În ceea ce ne privește, conform programului de zbor, evadăm din izolarea garnizoanei cu viteze supersonice. Ne apropiem fulgerător de stele. Dacă ne găsim cu avionul undeva deasupra Brăilei, vedem crestele Carpaților. Dar, în același timp, soțiile noastre ce văd ? „Bună ziua, Lenuțo. Astăzi ce mai gătești, Lenuțo ?" „Eu știu, Florico, mă gîndii la niște varză cu ciolan afumat." „Păi asta am gătit eu ieri..." Sau : „Sînt tare amărîtă, Lizo, nu știu ce are a mică". „Vai dragă, vezi să nu fi făcut pojar, că a lui Filimon a făcut." Sau : „Marcela, uitai să-ți spun ; la cinci corul are repetiție..." „Mulțumesc, Mărguța, da' eu am trecut la Cercul dramatic, o să joc într-o piesă de Everac".

Sîntem o unitate de luptă. Adică gata oricînd, în orice clipă, să dăm agresorului prima ripostă. Fiind unitate de luptă, nu putem părăsi garnizoana fără aprobarea comandantului de unitate. Dacă într-o după-amiază vreau să plec cu Irina la M., să bem și noi o halbă de bere la restaurantul „Modern", sînt obligat să cer aprobare. În *caz de...* unitatea trebuie să știe de unde să mă ia. Regula asta nu mă supără. Nu, nu... Sînt militar, aviator, am subscris la această profesiune nesilit de nimeni... am subscris deci și la disciplina sa de fier. Iar disciplina militară nu înseamnă, așa cum mai cred încă unii civili, obtuzitate. De pildă, zborurile supersonice și mai cu seamă cel de luptă nu se pot înfăptui fără o disciplină riguroasă.

Cînd au apucat-o pe Irina durerile facerii, era un ger de crăpau pietrele. Iar eu nu eram acasă, ci la subunitatea de serviciu. Adică în *caz de...* aș fi fost pilotul nr.1 care s-ar fi avîntat în întîmpinarea agresorului. Ei bine, pe Irina tocmai în ziua cînd eram de serviciu au apucat-o durerile. Acolo mi s-a telefonat la subunitate. Vecinul meu de etaj, locotenent-colonelul Limona, m-a chemat la telefon și mi-a spus : „Dragă Laurențiu, n-ar fi exclus ca foarte curînd să fii tată. Ce zici de chestia asta ? Pe Irina o ducem noi la maternitatea din M., Tina și cu mine. Ai ceva împotrivă ?“ Vestea nu mi-a căzut prea bine. Mi-am dorit un copil și mai tot timpul m-am învîrtit în jurul Irinei ocrotind-o, păzind-o. Gravidă fiind, nu cumva să facă vreo poznă. Firește, aș fi vrut să fiu cu ea. Viața — însă ce să-i faci ? — le rînduiește după legile ei. Irina la maternitate, eu la subunitatea de serviciu ! Era un cer senin, sticlos, de gheață, cu un soare orbitor.

Am însoțit-o pe Irina la maternitate cu gîndul ; ca în nu știu ce film, mă vedeam patrulînd prin dreptul sălii de naștere. Iar dacă, tot printr-un joc al hazardului, s-ar fi dat o alarmă reală, aș fi fost obligat, odată urcat în cabina supersonicului pregătit de zbor și de luptă, s-o uit pe Irina, ca și cînd pentru mine ea nici n-ar fi existat. Supersonicul e ca o femeie pătimașă care nu te iartă dacă te gîndești, în timp ce zbori, la o altă femeie... E o condiție a zborului ultra-modern, o condiție care se metamorfozează într-un reflex ce ni-l făurim încă din primele clipe de aviație. Odată fixați în cabină, pentru noi nu mai există decît avionul, conducătorul de zbor, navigatorul și, bineînțeles, misiunea. Nu exagerez întru nimic. Sistemul nostru nervos se conectează automat la sistemul electronic al avionului și al radiolocatoarelor, contopindu-se într-unul singur. Minte cu nerușinare pilotul care se laudă că în timpul zborului supersonic se gîndește la iubită sau recită versuri sau cîntă nu știu ce cîntec... Ar fi vai de el, de iubita lui, de versurile și cîntecele sale...

N-am aflat niciodată ce a simțit Irina în timp ce vecinii mei (nevasta lui Limona era mamă a trei copii) o transportau la maternitate. Ori de cîte ori o întrebam,

uita să-mi răspundă. În schimb, știu ce-am simțit eu. Mă cuprinsese un profund sentiment de milă, căci o simțeam nespus de singură într-un moment atît de dificil și definitoriu. Părinții Irinei se prăpădiseră mai de mult, iar maică-mea era de-acum o femeie în vîrstă și locuia departe de noi, așa că în clipele astea nu puteam apela la ea, la experiența ei maternă. Irina își purtase cu teamă sarcina, o bîntuiau tot felul de temeri. Unele mi le mărturisea, altele nu. O vedeam întinsă pe targa ambulanței, cu obrajii îmbujorați, pradă spaimei. Dacă aș fi fost lîngă dînsa, calmul, privirile mele, cu siguranță i-ar fi risipit temerile. Nu m-am putut însă clinti de la subunitatea de serviciu. Nimeni nu mă putea înlocui. *Eram de veghe, adică în capacitate de luptă.*

Și tot la subunitate mi-a telefonat și „Împăratu“: „Să-ți trăiască fecioru'! m-a felicitat „Împăratu“. Soția dumitale, tovarășe căpitan, a născut un băiat în greutate de 3,800 kg... Ni s-a comunicat chiar acum de la maternitate...“

Abia spre seară, după ce am ieșit din serviciu, m-am repezit pînă la maternitate. O bătrînică m-a condus la o fereastră, m-am urcat pe un butuc și am zărit-o pe Irina palidă, obosită, dar cu ochii aprinși de o adîncă satisfacție, ca o gospodină care, în sfîrșit, a dovedit să facă o treabă ce și-o propusese mai de mult...

De atunci au trecut șase ani, iar cu cîteva zile în urmă Traian era cît pe-aci să rămînă orfan. Doar cîteva secunde m-au despărțit de moarte. La ora aceea — 22.13 arăta ceasul din cabină, 22.13 arăta ceasul conducătorului de zbor — deși în pat, Traian încă nu dormea. Trăgea cu urechea la televizor, la acest *Moș Ene* modern.

Ora 22.13.

Zbor de noapte. Deasupra aerodromului și a împrejurimilor sale dăinuie zgomotul avioanelor care decolează sau aterizează. În orășelul nostru militar, ferestrele celor mai multe locuințe sînt luminate. Dreptunghiuri de lumină în zidul negru al nopții. Dincolo de ele, soțiile noastre. S-au obișnuit să vegheze. Urmăresc programul la *tele,* chiar fără voia lor, aud viața sonică a aerodro-

mului. Pe la miezul nopții, zgomotele vor amuți. Semn că se pot băga în pat să-și aștepte bărbații...

Civilii nu au de unde să cunoască taina ferestrelor din orășelul nostru militar, luminate în timpul zborurilor de noapte. Fiecare fereastră — un suflet, o familie, o neliniște. E doar zbor de noapte. Între ferestrele luminate și zgomotul motoarelor viața a creat o legătură intimă. Ferestrele luminate sînt radiolocatoarele familiilor noastre îndreptate spre cer. Ele captează orice sunet, și bun, și rău. Iar dacă sus, cu unul din noi s-a întîmplat ceva... ceva grav... ceva care-l obligă pe conducătorul de zbor să întrerupă programul, „radiolocatoarele" familiilor înregistrează imediat liniștea care s-a prăvălit brusc peste aerodrom. În clipele acelea, soțiile noastre vor abandona televizorul, sau cititul, sau cîrpitul, sau sporovăitul. Pentru cîteva momente vor rămîne locului, spre a se convinge că nu s-au înșelat, apoi vor ieși în ușile apartamentelor :

— Ai auzit și tu ?

— Da, s-a întrerupt...

— Cît o fi ora ?

— Zece și un sfert.

— Ce s-o fi întîmplat ?

— Cum e cerul ?

— Curat.

— Al cui o fi ?

Nu, să nu vă imaginați că se intră în panică. Soțiile noastre, prin noi, iar noi prin ele, am dobîndit ceva din calmul și sîngele rece propriu aviației. Știu în mod cert că acolo sus, în înălțimi, în timpul zborului de noapte, s-a întîmplat ceva, și încă un lucru foarte grav, dar nu știu cui i s-a întîmplat... căreia dintre ele i se va aduce la cunoștință... care familie se va îndolia pe neașteptate...

Această așteptare a femeilor, a iubitelor noastre ! Cu ce oare s-ar cuveni comparată ? De către mine, cel care zace acum răstignit pe o scîndură, ca un Christ modern, numărînd ceasurile, minutele, zilele și nopțile în așteptarea învierii ? Cu ce oare aș putea să compar așteptarea soțiilor noastre ? Doar cu cutezanța, frumusețea și suprasolicitările zborurilor noastre supersonice, în căutarea, pe cerul țării, a țintelor vrăjmașe.

Ora 22.13.

În noaptea aceea, conform programului, am zburat de trei ori. Am vînat „ținte", am fost „țintă". Alunecam spre stratosferă (Cuvîntul *alunecare* nu-i folosit greșit, cu vitezele supersonice, ai senzația că poți aluneca și de *jos în sus),* apoi spre pămînt. Avionul mă asculta. La rîndu-mi, ascultam avionul. Nimic, dar absolut nimic nu lăsa să se întrevadă *clipa aceea.*

— *Sînt* 01. *Am incendiu la bord.*

— 01, *sînt* Căminul, *ți s-a aprins becul roșu?*

Am auzit întrebarea conducătorului de zbor, dar nu i-am răspuns, deși toate regulamentele și instrucțiunile din lume îl obligă pe pilotul ajuns într-o împrejurare dramatică să mențină, pînă în ultima clipă, legătura cu cei de la sol. Eu n-am menținut-o. Oricît aș vrea să-mi înțeleg purtarea, nu izbutesc. În general, nu pot să înțeleg ce s-a petrecut cu mine. Îmi amintesc foarte bine că eram calm... Altfel n-aș fi reușit să execut în cîteva secunde un șir de manevre dificile. Așa cum a reieșit din primele cercetări, din ascultarea benzii de magnetofon, colonelul Eliad îmi ordonase să mă catapultez. Nu i-am mai auzit ordinul. Mă catapultasem de-acum. Rachetele fixate sub scaunul pilotului mă propulsaseră automat prin întuneric. Iar cînd m-am pomenit atîrnînd sub cupola parașutei, am încercat să depistez avionul, dar n-am izbutit, apoi să determin unde mă aflu, locul unde o să cad... Eram stăpîn pe mine, în ciuda faptului că se produsese un *eveniment de zbor* cu grave implicații. Coboram, dar nu-mi era tot una unde aveam să aterizez — într-o mlaștină, într-o pădure. În raionul aerodromului erau și bălți, și mlaștini, și păduri. Pe măsură ce mă apropiam de pămînt, deslușeam tot mai bine, la lumina stelelor, cîmpul încărcat cu grîne date în pîrg. Am aterizat perfect. Numai după ce m-am desfăcut din chingile parașutei, am simțit o durere pe șira spinării și în umărul stîng, apoi o vreme n-am mai simțit-o. M-am bucurat ca un copil constatînd că mă pot ține pe picioare. Mi-am scos casca de zbor și aerul răcoros al nopții m-a înviorat, mi-a răcorit fruntea. Instinctiv, am privit jur-împrejur. Eram în mijlocul unui lan ce-mi ajungea pînă

la brîu. În costumul de suprasolicitare, fără îndoială că semănam cu o ființă extraterestră. Spre nord, luminile orășelului M. marcau linia orizontului. Spre sud, am văzut sclipind o luminiță : nu se îndepărta, nu se apropia, nu se stingea. Se fixase în beznă ca o chemare discretă.

Primele mele gînduri, după primii pași, nu s-au îndreptat nici către Irina, nici către Traian, — ăsta-i adevărul, iar pentru un aviator, adevărul este egal cu securitatea zborului — ci către aerodrom, către turnul conducătorului de zbor. Mi se ceruse să raportez dacă mi se aprinsese becul roșu. N-am raportat. N-am raportat nici catapultarea. Îmi era ușor să-mi imaginez ce efect trebuie să fi produs tăcerea mea asupra celor aflați la comanda zborului. „Slavic n-a mai apucat să răspundă, Slavic a împărtășit soarta avionului. Îl vedeam aievea pe colonelul Eliad raportînd *evenimentul* comandantului de divizie, iar pe acesta raportînd mai sus... Deși nu trecuseră nici zece minute de la accident, cu siguranță că ministrul Apărării Naționale aflase de-acum de soarta lui *01.* O întrebare înfrigurată străbătea cablurile telefonice : „Ce-i cu pilotul ? S-a salvat ?“ Iar colonelul Eliad — comandantul unității — nu avea cum și de unde să știe că mă salvasem, că eram teafăr și mai mult ca sigur răspundea : „Îl căutăm, tovarășe general-maior, îl căutăm“.

Am pornit-o către luminița ce pîlpîia în noapte ca o stea terestră. Mergeam încet, anevoie, din pricina costumului. Îmi era sete — cerul gurii mi se uscase. Curînd, ieșind din lan, am nimerit pe un drum de țară care, spre norocul meu, m-a condus prietenește către tainica luminiță — o căsuță rătăcită la o răspîntie de drumuri. Nu mă stăpînea decît un gînd — să telefonez la unitate și să beau un hîrdău cu apă.

M-am apropiat de ușa casei. Am ciocănit de cîteva ori. Mi-a deschis o femeie care, cînd a dat cu ochii de mine, a scos un țipăt de groază și mi-a trîntit ușa în nas. Am ciocănit din nou. Cîteva minute mai tîrziu, ușa s-a deschis iarăși, șovăitor. În locul femeii stătea acum un bărbat cu un topor în mînă. Stătea gata să mă despice în două ca pe un buștean. Am deschis gura și mi-am auzit vocea — era calmă, egală :

— Sînt maiorul de aviație Slavic Laurențiu...

Omul din prag nu se așteptase să audă vorba noastră dulce, românească. A rămas un timp cu gura căscată, apoi cînd, în sfîrșit, a priceput despre ce-i vorbeam, a azvîrlit rușinat toporul din mînă și mi-a făcut loc să intru în casă. Am intrat. De după o altă ușă, pîndeau ochii femeii.

— E de-al nostru', a lămurit-o bărbatul, a căzut din avion.

Femeia a intrat șovăitoare. Licărul de groază din priviri nu i se stinsese.

— Unde mă găsesc ? am întrebat.

Bărbatul — ce ciudat, atît chipul lui, cît și al femeii mi s-au șters complet din memorie ! — mă fixa întruna cu gura căscată. Am repetat întrebarea. Mi-a răspuns ireal de moale. Am reținut denumirea comunei. Mă aflam la vreo patruzeci de kilometri vest de aerodrom.

— Mi-e sete... am murmurat.

— Nevastă, adu o cană de apă.

Capul femeii a dispărut din deschizătura ușii.

— Acușica trebuie să treacă p-acilea directorul *iaseului*, în control.

„Am noroc“, mi-am zis. Din mîna femeii cana a ajuns în mîna bărbatului, iar din a lui în a mea. Am băut apa sălcie pe nerăsuflate. Am mai cerut una. Am golit-o și pe aia.

— Da mata de ce umbli în ciorapi ? m-a întrebat gazda după ce mi-am potolit setea.

Am tresărit uluit. Mi-am coborît privirile. Într-adevăr, eram în ciorapi. Străbătusem mai bine de patru kilometri pe jos și nu-mi dădusem seama că sînt desculț. Pantofii îmi fuseseră smulși din picioare în momentul catapultării. Dacă nu mi-ar fi fost prea largi, s-ar fi putut să-mi rămînă și tălpile în pantofi... Am izbucnit într-un rîs nervos. Amuzat de hohotele mele, omul a început și el să rîdă. Ne-am oprit numai cînd am auzit o mașină frînînd afară, în dreptul casei.

Un sfert de oră mai tîrziu, de la sediul I.A.S.-ului mi se dădea legătura telefonică cu garnizoana. Cînd am auzit în receptor glasul puternic al „Împăratului“, m-au podidit lacrimile.

— Tu ești, Slavic? Trăiești, mă? Apoi l-am auzit adresîndu-se celor din jur: „Trăiește! Trăiește, tovarăși, s-a catapultat... trăiește!“ Din nou către mine: Slavic, mă băiatule, unde te afli?

I-am precizat locul.

— Oho! Tocmai pe-acolo ai ajuns! s-a mirat colonelul. Am trimis mașini în căutarea ta. Ai ceva? Ești rănit?

Nu simțeam nici o durere. Așa că am raportat că sînt teafăr, că n-am nimic.

— Chiar acum, maiorul Budescu pleacă cu mașina lui să te ia. Raportează-mi ce s-a întîmplat.

Propria-mi luciditate m-a uimit. Parcă m-aș fi întors dintr-o misiune cotidiană. Reținusem toate amănuntele zborului.

— Deci nu ți s-a aprins becul roșu?

— Nu.

— Ai auzit cînd ți-am ordonat: „Catapultează-te!“?

— Nu.

— Bine... Stai acolo cuminte pînă ce vine Budescu să te ia.

— Am înțeles, să trăiți!

Emoția provocată de convorbirea telefonică cu comandantul regimentului mi s-a risipit imediat. Știam ce va urma — ancheta. Mai știam că nu va fi una oarecare — a părăsi un supersonic e ca și cînd în mod premeditat ai arunca în aer o uzină. Am sesizat din primul moment al accidentului elementul său cel mai contradictoriu — faptul că nu mi s-a aprins becul roșu. Incendiu, fără să ți se aprindă becul roșu de semnalizare?! Desigur, din capul locului aș fi putut să declar: „Da, mi s-a aprins!“ și cu asta situația mi s-ar fi ușurat în proporție de 80%. N-am ales calea asta, aș fi săvîrșit cu adevărat o crimă — aș fi indus în eroare comisia care, în mod special, are mai întîi dificila sarcină de a stabili cu precizie cauzele tehnice ale accidentului, iar pe urmă locul pilotului în raport cu aceste cauze... Dacă aș fi ales calea minciunii — eram doar singur în cabină, cine ar fi putut să-mi conteste declarația? — aș fi pus în primejdie alte avioane, alți piloți, căci nu s-ar fi determinat faptul că poți să ai incendiu la bord și să nu ți se aprindă becul roșu. Din întrebările „Împăratului“, am înțeles că și conduita

mea la bordul lui *01* nu era mai puțin contradictoric, că adevărul mărturisit fără înconjur se poate întoarce împotriva mea ca un bumerang. Încă din noaptea aceea, așteptînd ca Budescu să vină să mă ia, mi-am dat seama că, prin sinceritatea mea, ofer Comisiei o probă concludentă de culpabilitate. Încă de pe atunci îmi era clar că nici o comisie de anchetă nu va fi în stare să descifreze ce s-a petrecut cu mine în cabină, pînă ce nu voi lămuri cu mine însumi această enigmă. *Am auzit întrebarea conducătorului de zbor, n-am răspuns, deși știam că sînt obligat să răspund. Și asta fără voia mea.*

Budescu m-a găsit. Era palid, tulburat. Cînd m-a îmbrățișat, am simțit o durere în umăr și între vertebre. Îi rîdeau ochii de bucurie că am scăpat teafăr, că nu le-am oferit prilejul unei înmormîntări.

În cel de-al treilea zbor îi fusesem „țintă". Mă interceptase în noapte la 18 000 metri și mă „doborîse". Cînd a izbucnit incendiul la bordul lui *01*, el aterizase de vreo trei minute și aștepta la capătul „bretelei" să mă vadă și pe mine aterizînd. Nu m-a mai văzut.

Abia după miezul nopții am ajuns în garnizoană. Din viteza mașinii, am zărit ferestrele luminate ale locuințelor noastre. Nevestele așteptau încordate să afle cine-i... Budescu n-a oprit la punctul de comandă al unității, ci și-a îndreptat „Dacia—1 300" spre „Turn". Acolo mă așteptau toți piloții și tehnicienii ce luaseră parte la zborul de noapte. Cînd am coborît din mașină, mi-au deschis un coridor viu, prin care am trecut sprijinit de Budescu.

„Împăratu" mi-a ieșit în întîmpinare ; își stăpînea în mod vizibil tulburarea. M-a întrebat dacă pot să urc scara, să vorbesc la telefon cu comandantul aviației. Încă mai credeam că am scăpat nevătămat. Am răspuns afirmativ. A fost o convorbire scurtă, din care am înțeles că în dimineața zilei ce abia începuse, o să descindă o Comisie.

După asta m-a luat în primire medicul policlinicii. Umblase și el cu „ambulanța" să mă caute. În clipa următoare mi-am amintit de Irina, de Traian, și m-a cuprins o sfîrșeală în tot trupul. Am făcut un efort supraomenesc să nu mă trădez. Sprijinit de doctor, am coborît

la parterul „*Turnului*". Acolo, la popota de serviciu, mă aştepta maistrul Trică — cel cu îmbrăcatul şi dezbrăcatul costumelor de suprasolicitare ; îmi adusese de la camera piloţilor uniforma, chipiul. În timp ce mă ajuta să-mi pun uniforma, l-am zărit pe scriitorul sau ziaristul acela... Prezenţa sa mi-a făcut tristeţea şi mai apăsătoare. Nu mă îndoiam că fusese în „turn" cînd s-a întîmplat *evenimentul*. Iar acum asista la scena îmbrăcatului — mă vedea în uniformă, dar fără pantofi în picioare.

M-a încercat un sentiment de uşurare cînd m-am pomenit în ambulanţa ce mă transporta acasă. De obicei, drumul de la aerodrom — cîţiva kilometri de şosea asfaltată — îl străbat, fie iarnă, fie vară — pe bicicletă. E straşnic ca după ce zbori în stratosferă cu supersonicele, să încaleci bicicleta şi să pedalezi spre casă liniştit, fără grabă, fluierînd...

Cît a ţinut drumul, doctorul mi-a tot pus fel de fel de întrebări. Nu în fiecare zi are parte de asemenea cazuri. I-am vorbit de durerea ce se fixase pe şira spinării. Mi-a recomandat să dorm pe spate, iar cînd s-o lumina de ziuă, o să vadă ce va fi de făcut.

Coborînd din ambulanţă, mi-am aruncat privirile spre fereastra apartamentului nostru. Nu era luminată. Aşadar, Irina se culcase. Am urcat sprijinit de braţul medicului. Cînd am ajuns în dreptul uşii, m-a întrebat : „Poţi să te ţii ?" „Da !" l-am asigurat. „Să-ţi las un calmant !" Am refuzat. Ne-am despărţit.

Am descuiat şi am intrat în vestibul, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Din dormitor am auzit şoapta Irinei : „Tu eşti, Laurenţiu ?"

Nu dormea deci. Mă aştepta pe întuneric. S-a dat jos din pat, a aprins un bec slab şi a venit către mine.

— De ce eşti în ciorapi ? m-a întrebat.

— Pentru că pantofii au rămas în avion, i-am răspuns cu cu glasul cel mai calm din lume.

— Cum asta ? ! ?

— Cînd m-am catapultat, i-am explicat.

— Din pricina ta s-a oprit zborul ?

Am văzut cum buzele îi tremurau. Am continuat pe acelaşi ton firesc :

— Da, din pricina mea.

A tăcut. M-a controlat să vadă dacă sînt întreg. Ochii nu i s-au umplut de lacrimi. Nu mi-a mai pus nici o întrebare. Am urmat-o în dormitor.

Fereastra era deschisă. Un pui de vînt umfla perdeaua, vălurind-o. E atît de bine acasă ! Irina a stins veioza și s-a întins pe studio. M-am dezbrăcat și am venit lîngă ea. Degetele ei mici și firave s-au încolăcit cu ale mele.

— Și acum ce-o să fie ? m-a întrebat tot în șoaptă, îngrijorată.

— Ancheta.

A suspinat. Puțin mai tîrziu, strînsoarea degetelor ei a slăbit. Pe mine somnul mă ocolea — în întunericul odăii am retrăit intens clipele din *01*... cele cîteva clipe care au hotărît revenirea mea în garnizoană, în sînul familiei... În cealaltă odaie, Traian dormea și, desigur, visa... vise colorate.

— *Sînt* 01. *Am incendiu la bord.*

— *Ți s-a aprins becul roșu ?*

N-am răspuns. De ce ? Simt aevea trepidațiile din ce în ce mai puternice ale avionului, văd fuselajul învăluit într-o lumină portocalie și becul care nu s-a aprins.

— *Ai auzit cînd ți-am ordonat : „Catapultează-te ?“*

6

Știu, am voință. Apelez la ea. Și îmi sare în ajutor ca o amantă devotată. În ultimele zile și nopți, mai cu seamă nopți, datorită ei, am rezistat supliciului... Supliciul meu însă a împrumutat ceva din mișcarea necontenită a valurilor ce iau cu asalt malurile, fie ele și din stîncă.

Ca în carlinga unui avion pîndit de primejdii, îmi cumpănesc cu luciditate situația. Constat cu amărăciune că singurul „buton“ — voința — care îmi mai răspunde cu promptitudine comenzilor, e pe cale de a se defecta, de a mă abandona pradă suferinței. Doamne, și mai am înainte atîtea ceasuri... zile și nopți de supliciu ! Mereu pe spate, cu ochii lipiți de plafonul alb, imaculat, al salonului. Măcar de s-ar ivi pe el o pată... o pată mică și

rotundă cît o minge de ping-pong ca, asemenea unui jongler, să mă pot juca cu ea.

— Cum e, șoimule? Cum te mai simți? Ia zi, ce te doare mai tare? m-a întrebat astăzi doctorul, în timp ce îmi făcea obișnuita vizită. Doctorul e militar. Cînd își pune în cui halatul său alb, rămîne în uniformă de colonel. Mi-am îngăduit să n-am secrete față de el și să mă destăinui.

— Mai tare decît tratamentul, mă doare faptul că nu cunosc încă concluziile anchetei.

Desigur, intra în obligațiile sale să mă liniștească.

— Vor fi bune. Ai să vezi...

Scîrț! Asta nu e un răspuns, ci un hap, cum numai doctorii mai știu să-l prepare. Cu mine, chestia nu ține. Nu are nici un efect asupra organismului meu. Sînt, prin esența profesiunii, un tip rațional. În fond, ce altceva ar fi putut dumnealui să-mi ofere? Închid ochii. Fug de imaginea samariteană a omului în halat alb. „Doctore, doctore! îi trimit în gînd un ultim mesaj. În copilărie, am auzit o mulțime de basme frumoase cu covoare fermecate, zburătoare. De ce naiba, pentru aviatorii fără aripi, nu vă îngrijiți să vă dotați spitalele cu scînduri fermecate, zburătoare?! Ehei, ce tratament strașnic ar mai fi pentru aviatorii fără aripi!"

Ca prin minune, mesajul îmi devine vis.

— *Permiteți decolarea? îl întreb pe conducătorul de zbor al spitalului.*

— *Permit! mi se răspunde sec.*

Trag de manșă. Plafonul salonului se despică în două, deschizîndu-se automat pentru a-mi descoperi azurul cerului. Decolez lin, nu cu forțaj, căci sînt conștient că zac pe o „scîndură zburătoare". Puțin cîte puțin, aerul tare al înălțimilor îmi pătrunde în plămîni, în sînge, în oase.

Și, în timp ce zbor, mă aud monologînd: „Aș suporta spitalul nu o lună, ci șase. Cu o condiție, doctore... Cu una singură, doctore. Ca ori de cîte ori mă cuprinde foamea de zbor, să pot să mă avînt spre cer. Ar fi... ar fi, doctore, formidabil... înnebunitor! Imaginați-vă! Să iau cu „scîndura" mea înălțime și, în zborul ăsta de agrement, să întîlnesc supersonicele unității... Să-l recunosc pe 07 sau pe 05. Nu-i așa, doctore, că ar fi formidabil? L-aș

zări, sînt sigur, chiar și pe cel al „Împăratului“. M-aș grăbi atunci să intru, prin rețeaua de intercomunicații, în legătură cu el. „Tovarășe colonel, sînt *01*, maiorul Slavic Laurențiu, permiteți-mi să vă întreb : Care sînt concluziile Comisiei de anchetă ?“

Brusc, înțeleg că am luat-o razna, că în realitate *01* nu mai există, că după catapultare avionul, înfășurat în flăcări, a mai continuat un timp — oare cîte secunde ? — să alunece spre pămînt. Deschid ochii. Mă lovesc de întunericul nopții. Ce s-o fi ales din *01* ? Din „calul“ meu nărăvaș cu care, ca în basme, galopam printre stele și nori ?

Din nou, fără să vreau, îmi amintesc de *noaptea aceea*. N-am cum mă împotrivi. E ca și cînd o mînă vînjoasă, printr-o mișcare scurtă și lină, aproape imperceptibilă, m-a smuls de la locul meu și m-a vîrît în bezna unui cinematograf cu un singur loc. Pe ecran — *noaptea aceea*. Îmi încheiasem cu succes cel de-al doilea zbor. Urma cel de-al treilea și ultimul din programul meu de pregătire. Coborîsem din cabină. Îl văd acolo pe *01*, aliniat frumușel printre celelalte avioane. Pînă la decolarea următoare mă mai despart cîteva minute bunicele. Respir în voie respirația pămîntului. În vremea asta, Licu, tehnicul meu și al lui *01*, se învîrtește în jurul avionului. Îl mai controlează o dată la lumina puternică a unei lanterne. Fluieră — un potpuriu de cîntece moldovenești îi însoțește meștereala. Iar eu îl ascult, îmi plimb ochii pe cerul cu puzderie de stele, apoi peste luminile multicolore ale balizajului. Am timp să trag dintr-o țigară, să schimb o vorbă cu Mirciucă, de pe *07*. Ce mi-a spus ? Ce i-am spus ? Nu mai țin minte. După asta, mă uit la Licu — îmi place să-l văd cum, în salopeta de culoarea nopții, călăuzit de lumina lanternei, se strecoară prin tainele tehnice ale avionului. Cînd revine la scara ce se sprijină de cabină, știu că și-a încheiat controlul.

— Cum e ? îl întreb.

Ca prin farmec, raza lanternei se topește, iar Licu, pentru o clipă dispare, ca apoi silueta sa să prindă din nou contur. Îi aud glasul încărcat de siguranță :

— A'ntîia, tovarășe maior !

Brusc, „pelicula“ se rupe. Cîteva fulgerări ale „aparatului de proiecţie“ luminează ecranul, după care totul se îneacă în beznă. Nu ştiu de ce s-a întrerupt „filmul“. Nici nu mă omor să aflu.

Mi-a rămas însă pe retină imaginea lui Licu. Îmi amintesc că, după accident, revenind la Punctul de conducere al zborului, printre piloţii şi tehnicienii aflaţi în acele momente de încordare pe aerodrom şi care aşteptau nerăbdători să mă vadă, l-am zărit şi pe Licu Jinaru — avea ochii roşii. Omul, cu siguranţă, plînsese. Am reţinut perfect acest amănunt, memoria nu mă înşeală. Şi iată, acum revăd iar cu o limpezime neobişnuită ochii săi congestionaţi. Da, da, plînsese... Aşa cum desigur se plînge la căpătîiul unui mort. La căpătîiul lui *01*... La căpătîiul meu. Sau poate că aflînd că am scăpat cu viaţă, omu' să fi plîns de bucurie...

Ce-o fi şi pe capul lui ! E doar „medicul“ avionului. Fără „certificatul“ său curent, fără acel : „A'ntîia, tovarăşe maior“, nu ţi-e permis să urci în avion şi să decolezi. Cuvîntul lui e lege. Iar aviaţia modernă e construită dintr-un şir de legi, care mai de care mai severe. Una de-o ignori şi gata : „Adio, şi n-am cuvinte !“

Între mine şi Licu Jinaru există o comuniune perfectă. Şi nu numai între mine şi el, ci între toţi piloţii şi tehnicienii lor. Îi cunosc bucuriiile şi necazurile cotidiene. Şi el le cunoaşte pe ale mele. Nu sînt pentru dînsul doar maiorul Slavic Laurenţiu, pilotul lui *01*, ci şi soţul Irinei şi tatăl lui Traian. La rîndu-mi şi eu îi ştiu familia. Licu s-a căsătorit în urmă cu un an. Dee Domnu, ca femeiuşca asta — o tînără, pogorîtă şi ea, ca şi Jinaru, de prin părţile Sucevei — să reziste vicisitudinilor din *Gobi*.

...Tanchistul din „carapacea de ghips“ îmi azvîrle veşnica lui întrebare :

— Aviatorule, cînd o să-ţi ieşi din muţenie ?

Ochii îmi rămîn fixaţi pe tavanul ce-l urăsc din ce în ce mai mult. Răspund :

— Nu ştiu.

Ar fi fost mai cinstit din parte-mi să-i explic omului că muţenia mea nu înseamnă tăcere, că, de fapt, vorbesc... şi încă mult... dacă nu chiar prea mult... că vorbesc în mine... cu mine...

...Licu a fost şi el, desigur, investigat de către Comisie, iar comportarea sa, despre care încă n-am auzit nimic, nu mi-e indiferentă. O fi găsit în dînsul calmul necesar unor atari împrejurări ? Oricare i-ar fi fost comportarea, acum Jinaru mi se pare prea tînăr pentru încercări atît de dure.

Deşi sînt perfect conştient că concluziile unei Comisii nu pot fi sintetizate cît ai bate din palme, ard de nerăbdare să le aflu. Poate că traiul meu pe acest pat de suferinţă ar deveni deodată mai uşor. Pare paradoxal, dar există în mine acel vierme al îndoielii... îl simt... trăieşte ascuns. Are orele lui de lucru, cînd se trezeşte, cînd prinde să se mişte perfid în mine, să roadă, să-mi răspîndească în sînge secreţia îndoielii... Dacă totuşi mi-am pierdut cumpătul şi, grăbindu-mă, m-am catapultat prea devreme ? Cum altfel aş putea să-mi explic că, auzind întrebarea colonelului Eliad, n-am catadixit să-i răspund ? Şi ce întrebare simplă ! „Ţi s-a aprins becul roşu ?“ Am auzit-o clar. Eram conştient că sînt obligat să-i răspund, şi totuşi... Ce s-a petrecut cu mine acolo sus, la o mie de metri deasupra pămîntului ? Ah, viermele ! Nu cumva aş mai fi avut răgazul să întreprind ceva — o apăsare de buton, o manevră — şi care să se fi încheiat cu salvarea lui *01* ? Poate că răspunzîndu-i la timp colonelului Eliad, el, la rîndul său, ar fi putut să-mi transmită o indicaţie tehnică salvatoare ? Îndoielile îmi întunecă orizontul. Caut deznădăjduit o rază de speranţă subţire cît un fir, de care să mă agăţ. După un timp, am sentimentul că am descoperit-o. Îmi mărturisesc : Dacă tăcerea mea din cabină ar fi fost determinată de erupţia neaşteptată a unui „zăcămînt“ de laşitate, ascuns în adîncurile sufletului meu, atunci, o dată ajuns în faţa Comisiei, m-aş fi purtat la fel de josnic... laşitatea mea ar fi fost, în mod firesc, o prelungire a stării din cabină. Din minciuni mi-aş fi construit un bunker, m-aş fi ascuns bine în el şi m-aş fi apărat cu încăpăţînare. Or, în faţa Comisiei, am fost sincer, am răspuns clar, nici un moment n-am încercat să ascund adevărul, deşi eram conştient că el se poate întoarce împotriva mea ca un bumerang. Eu însă nu-mi găsesc liniştea, împăcarea. Nu pot să-mi ascund faptul că acolo, sus, s-a petrecut cu mine ceva

foarte grav... ceva deocamdată imposibil de definit. În cele cîteva zeci de secunde care au hotărît soarta mea şi a avionului, s-au produs în structura mea psihică şi profesională mutaţii ale căror consecinţe nu le pot defini. Frămîntarea îmi apasă coşul pieptului de parcă ar voi să mă facă una cu scîndura.

Colonelul Paraschivescu mă ia din nou ca la şcoală, dar nu asta îmi împovărează sufletul. Îl înţeleg, ştiu ce vrea de la mine: de fapt, amîndoi nu facem altceva decît să căutăm, pe căi diferite, acelaşi adevăr, tehnic sau uman. Căci pînă ce acest adevăr nu va fi dibuit, concretizat, zborul pe aerodrom rămîne oprit.

— Le cunosc, tovarăşe colonel.

— Repetă-le !

Îndemnul îmi aminteşte de „Sala învăţămîntului programat" din incinta unităţii, amenajată după ultimele cerinţe ale ştiinţei şi tehnicii. Aici, cînd nu zburăm, ne instalăm în faţa unor pupitre cu tot felul de butoane, cu scopul de a ne menţine forma, reflexele condiţionate. De la catedră, comandantul escadrilei ne simulează, rînd pe rînd, avariile posibile pe care noi, ca şi cînd ne-am afla în cabina avionului, trebuie să le rezolvăm, mînuind butoanele potrivite cu viteza şi siguranţa necesară unui zbor real. Degetele se duc singure, ca ale unui pianist pe claviatura pianului. Răspund ca un şcolar scos la tablă :

— Indicii : se aprinde becul roşu de pe T-6. Se execută un viraj şi observi trena de fum. Deci, după ce se constată că într-adevăr ai incendiu la bord, se pune maneta de gaze în stop. *(Comandantul unităţii ascultă dînd din cap aprobator şi satisfăcut, ca un examinator. „Ce naiba, să fi uitat că sînt maiorul Slavic Laurenţiu, pilot clasa I ?") Se micşorează viteza la 400—500 kilometri pe oră...*

— Cum o micşorezi ?

Nu mai ţin minte cine mi-a pus întrebarea asta. În nici un caz colonelul Paraschivescu şi nici colonelul Eliad.

— Viteza se micşorează prin trecerea avionului în pantă de urcare. *Se apasă pe butonul* Extinctor. *(Tablourile didactice din Sala învăţămîntului programat", înfăţişînd avariile posibile, mi-au amintit, în timp ce răspundeam, de şcoala*

primară din satul natal, de singura încăpere destinată pe atunci celor patru clase, cu tablouri frumos tipărite pe pereți — o iapă și un mînz; o vacă și un vițeluș; orătănii, iar printre ele un cocoș semeț). După stingerea incendiului, nu se mai pornește motorul și, în funcție de situație, se execută aterizarea forțată sau se catapultează.

O, dar de cîte ori n-am executat în „Sala învățămîntului programat" manevrele necesare stingerii incendiului la bord! Calificativele mele stau mărturie că le executam excelent.

— *Ai apăsat pe butonul* Extinctor? *mă chestionează colonelul Paraschivescu.*

— *Nu!*

— *De ce?*

Întrebarea mă lovește în plin, cu forță. Deși mă așteptam la ea, îmi era chiar teamă de clipa cînd va fi formulată. Îmi mușc buzele... pesemne pînă la sînge, căci imediat îi simt gustul.

— *Pe baza experienței mele îndelungate, am calculat că abia mai am timp să iau înălțimea necesară catapultării, dar să mai... răsună glasul meu fără vlagă.*

— *Dar instrucțiunile?... Ele nu-ți spun nimic?*

Instrucțiunile?! Cine, în afară de noi, știe mai bine ce înseamnă instrucțiunile în activitatea aviației moderne? Supersonicul, acest bolid de foc, care acum e la sol, iar peste zece minute în stratosferă, e o ființă bine pusă la punct. Pilotul, la rîndul său, este și el o ființă bine pusă la punct. Și ca osmoza între cele două ființe să fie perfectă, se cer respectate niște instrucțiuni. Ele n-au fost elaborate de o minte viciată de birocratism, ci de însăși legea obiectivă a zborului. Le ignori, subscrii nemijlocit și deliberat la consecințele, uneori grave, ce se pot declanșa. De aceea, această întrebare a colonelului Paraschivescu, care ca un leit-motiv a străbătut chestionarea mea, am găsit-o la locul ei, deși răspunsurile mele sincere se puteau constitui de la sine într-un act de acuzare pus chiar de mine la îndemîna Comisiei. Atîta timp cît cunoșteam valoarea intrinsecă a instrucțiunilor, eu nu aveam dreptul să contest obligativitatea stringentă a res-

pecturii lor. Există însă şi excepţii, adevăr ce-l reţinem şi-l aprobăm numai atunci cînd nu ne dă prea multă bătaie de cap, cînd evenimentul de zbor izbucneşte, dăinuie cît dăinuie şi se încheie, spre satisfacţia tuturor, în chip fericit, ambele fiinţe — omul şi avionul — scăpînd cu viaţă. În cazul meu însă, *01* n-a scăpat, ci a fost distrus. Poate de aceea, din refuzul de a accepta şi unele excepţii, adică a acelor situaţii cînd doar una din fiinţe izbuteşte să se salveze, să rezulte şi o anumită mentalitate birocratică în analizarea unor accidente.

Instrucţiunile ?! Unde-i aviatorul acela — civil sau militar — care să nu ştie că constructorul unei nave prevede, o dată cu realizarea operei sale, şi o suită de posibilităţi de avarii. Nu există în lume tip de avion, de luptă sau de agrement, care să nu închidă în măruntaiele lui, astăzi electronice, posibilităţile unor eventuale avarii. Instrucţiunile ţi le semnalează şi tot ele îţi oferă şi soluţiile tehnice. Aşadar, orice aviator din lume, civil ori militar, e conştient că decolează cu un număr de posibilităţi de avarii... E o realitate acceptată de Icarii de ieri, de azi şi, fără îndoială, de cei de mîine. Pînă şi nava cosmică „Apollo-13", cu întreaga sa încărcătură ultra-modernă, în drum spre Lună, a fost stopată de o avarie gravă şi obligată să se înapoieze ; a fost un caz totuşi fericit. Dar la fel de bine, se putea încheia tragic, căci nu a lipsit mult ca astronauţii americani să fie azvîrliţi spre soare şi pulverizaţi.

Mai sînt însă posibile şi avarii inedite, nesemnalate de către constructor în instrucţiunile tipului său de avion. Ele se ivesc rar, dar se ivesc. Iar în cazul ăsta ce te faci tu, pilot, dacă o asemenea avarie te surprinde sus, la o înălţime oarecare ?

Îmi vine în minte întîmplarea lui Dănuţ... a maiorului Dan Serafim, aviator din generaţia mea, de după 23 August, un bărbat de statură potrivită, puţin mai înalt decît mine, lat în umeri, voinic, cu o cută adîncă între sprîncene, ca o tăietură de cuţit. Om însurat. Nevastă-sa, o femeie frumoasă, i-a dăruit trei băieţi. Tustrei născuţi în *Gobi*, în preajma aerodromului, în vuietul, uneori asurzitor, al avioanelor de luptă. Dănuţ a trecut printr-un eveniment de zbor care, zău, dacă ar fi fost după instruc-

țiuni, ehei, de mult i-am fi cîntat prohodul. Nu pentru că nu i-ar fi oferit pilotului soluția cea mai fericită, ci pentru că, pur și simplu, ceea ce i s-a întîmplat maiorului Serafim în zbor reprezintă o excepție, și încă una nesemnalată de constructor.

Către ora prînzului mă aflam în „Turn". Aveam program de zbor cu escadrila. Timp bun. Vizibilitate perfectă. Te înălțai pînă la 12—15 000 metri și de acolo, ca de pe un vîrf de munte, vedeai țara din hotar în hotar. Totul văzut de sus — rîul, ramul, marea, munții. Cine se mai bucură de acest privilegiu ? Trebuie să fii aviator, poet, șoim, ca să cutezi să-ți alegi un loc atît de înalt, ca să vezi și să admiri o „pînză" unică — geografia pămîntului nostru.

În ziua aceea de primăvară am zburat și eu, dar după primul exercițiu conducătorul zborului, colonelul Codrea, locțiitor al comandantului, mi-a ordonat să mă prezint la el. Nu-l plăcuse ceva în îndeplinirea exercițiului și dorea, înainte de a trece la cel de-al doilea zbor, să stea de vorbă cu mine. Alergasem mai bine de un kilometru pînă la „Turn" ; nădușisem, încă eram îmbrăcat în costumul de zbor.

Rămăsesem în fața colonelului în poziție de drepți, cu casca de zbor în mînă, ținînd-o ca pe o coșniță. Îmi vorbea, iar în răstimpuri ținea sub observație pista de la un capăt la celălalt și adresa comenzi fie pilotului ce venea la aterizare, fie celui ce urma să decoleze... Comenzile răsunau scurt, calm, cu precizie. Bărbatul acesta trecut de patruzeci și cinci de ani, cu o figură de om blajin, pe care absolut nici o dată nu l-am văzut ieșindu-și din fire sau țipînd la subalternii săi, e considerat drept unul din cei mai buni acrobați pe supersonice, dacă nu chiar cel mai bun.

— *04,* sînt *Trandafirul...* Nu-mi place unghiul pe care l-ai luat. Treci din nou la verticală...

— 'nțeles, disting, înecat în hîrîituri, glasul lui *04.* Magnetofonul înregistra fără discernămînt toate convorbirile sol-aer, toate zgomotele.

Deodată, pe cînd colonelul se ridica de pe scaun ca să stea de vorbă cu mine, în „Turn" s-a auzit pogorînd din înălțimi glasul maiorului Serafim :

— Alo, *Trandafirul*, sînt *08*. Raportez: nu-mi iese jamba dreaptă.

Încremenisem și eu, și conducătorul zborului, și ceilalți militari din „Turn“. Deși cuvintele lui Serafim răsunaseră firesc, ca și cînd ar fi rostit: „Fraților, eu m-am săturat de zbor, mă duc la culcare. Noapte bună!“

L-am văzut pe colonelul Codrea mușcîndu-și buzele. Mi-a aruncat o privire încordată: nu cred să fi fost militar în „Turn“ care să fi auzit cuvintele lui Serafim și să nu fi priceput ce va decurge din ele... Inginerul unității, maiorul Ilie Grigoraș, pe care pînă atunci nu-l zărisem, s-a tras lîngă conducătorul zborului. Pe degeaba se apucase să răsfoiască înfrigurat caietul cu instrucțiuni, căci avaria semnalată de Serafim reprezenta una din rarele excepții, neprevăzută de constructor, adică fără soluție tehnică. În consecință — deznodămîntul nu putea să fie decît unul singur; să aterizezi forțat pe burtă sau pe o singură roată, în cazul lui *08* pe cea din stînga, cu o viteză de 300 de kilometri pe oră...

Nu cred că încremenirea noastră a ținut mai mult de cîteva secunde.

— Alo, *08*, sînt *Trandafirul*, i s-a adresat colonelul Codrea lui Serafim, cu o stăpînire de sine care ni s-a transmis și nouă de îndată. Răspunde-mi, unde te găsești?

— *Trandafirule*, sînt la verticala aerodromului și intru în cel de-al treilea tur de pistă.

M-am repezit la observatorul fixat pe balustrada ce înconjoară „Turnul“. Pe direcția „îndepărtatei“, din acel punct aerian de unde avionul ia unghiul în pantă pentru a veni la aterizare, am deslușit supersonicul lui Serafim. Am simțit cum două gheare mi se înfig în beregată: cu ajutorul binoclului se vedea clar cum din trenul de aterizare al lui *08* nu ieșise decît „jamba stîngă“ și, bineînțeles, roata din față. În momentul următor, avionul a trecut cu viteză deasupra pistei, la o înălțime de aproximativ cinci sute de metri.

— *08*, controlează presiunea hidraulică, îl sfătui conducătorul zborului.

— Am controlat, răspunse Serafim cu sînge rece, de parcă la bord ar fi avut o avarie simulată și nu una reală.

Am revenit în „Turn". Inginerul continua să răsfoiască instrucțiunile; chipul îi pălise. Și ceilalți erau palizi. Și eu cred că aveam culoarea chipului lor.

— *08*, sînt *Trandafirul*, cum stai cu gazul?

— Mai am 600 de litri, îl informă *08*.

Avionul nu se mai vedea; se pierduse în depărtare. Fruntea colonelului s-a îmbrobonit brusc. Combustibilul lui *08* era pe terminate; chestie de minute. Am încercat să mi-l imaginez pe Serafim în cabină căutînd cu luciditate soluția salvatoare, dar n-am izbutit... Îmi apărea mereu pe dinaintea ochilor, așa cum, în urmă cu cîțiva ani, îl observasem într-o excursie colectivă — stătea gînditor pe malul Dunării și pescuia, în timp ce prichindeii săi se hîrjoneau în preajma lui.

— *08*, sînt *Trandafirul*. Dă-mi altitudinea!

Știam ce înseamnă convorbirea Codrea-Serafim. Era una mai mult de natură psihică decît tehnică. În momentele acestea dramatice, noi, aviatorii, simțim mai puternic decît orice nevoia de a auzi în cabină glasul pămîntului, glasul camarazilor noștri... Iar inginerul căuta într-una, în instrucțiunile constructorului, miracolul... Bineînțeles, nu avea cum să-l găsească.

Soția lui Serafim a adormit. Au adormit și copiii, dincolo, în cealaltă cameră. Bărbatul se răsuci pe o parte scurt, nervos. Somnul, de astă dată, îl ocolea cu vrăjmășie. Rămase cu ochii deschiși. Vedea dreptunghiul ferestrei deschise și perdeaua ce se vălurea ca într-un tainic dans. Auzea „dangătele" frunzelor de salcîm, țîrîitul greierilor, apoi țipătul înspăimîntat al unei cucuvele. Întunericul dens al nopții fără lună înghițise garnizoana și o neutralizase. Serafim zîmbi acestui gînd. Neutralizarea era doar aparentă: radiolocatoarele vegheau pîndind în rotația lor automată pacea cerului înstelat. Vegheau și cei de la subunitatea de serviciu — piloții, mecanicii. „Cine o fi de serviciu? se întrebă Serafim mai mult din obișnuință decît din curiozitate. E o noapte prea legată de amintirea copilăriei noastre trăite la țară" își spuse. Se vedea la *alarmă*, stînd în *milaneză*, pe pragul de la intrare, fumînd și sporovăind gospodărește cu ceilalți camarazi. I se făcu de o țigară — pachetul de Snagov și chibritul se găseau pe

noptieră. Întinse mîna încet, ca să nu stînjenească somnul nevestei-si. Mişcările îi erau moi, surde. Îşi aprinse ţigara — o clipă flacăra chibritului răni întunericul încăperii. Îngrijorat, Serafim iscodi chipul fermecat de somn al femeii. Virginia, desigur, visa. În fiecare dimineaţă, în timp ce îi pregătea în bucătărie micul dejun, îi povestea ca pe un film — o suită de vise. Unele vise o amuzau, altele o speriau şi-o îmboldeau să-i pună tot felul de întrebări : „Dănuţ, după părerea ta, ce-o fi vrînd să însemne visul ăsta ?“ „Hm ! Ştiu eu, răspundea el amuzat. Cred că o să mai avem un copil.“ „Ferească sfîntu ! se prefăcea ea speriată. Îmi ajung trei piloţi şi cu tine patru.“

El nu visa. Sau poate că visa, dar din pricina somnului adînc nu le reţinea. Trase un fum şi suspină. Se uită din nou la femeie... Virginia pufăia uşor, dulce, ca un copil cuminte ce visează frumos. „Cînd te gîndeşti că n-a lipsit mult ca, la ora asta, vegheată de nevestele celorlalţi aviatori, să fi stat şi să fi bocit... Dar nu la căpătîiul meu... Şi nu pentru că n-aş fi încetat din viaţă, ci pentru simplul fapt că încă *n-aş fi fost cules şi adus acasă*“.

Serafim ştia foarte bine ce înseamnă *a fi cules*. Nu s-a ferit niciodată să privească adevărul în ochi, cu îndrăzneală bărbătească. Dacă s-ar fi ferit, n-ar mai fi încercat să se desprindă de pămînt, să zboare, să devină aviator. Îşi amintea că multă vreme părinţii refuzaseră să-şi dea consimţămîntul pentru aviaţie. Văzuseră ei, în anii războiului, chiar în satul lor, înmormîntarea unui aviator căzut într-o luptă aeriană. La înmormîntare asistase şi el, Serafim, şi se mirase din cale-afară că sicriul, sfidînd datinele, era închis. Nimeni nu fusese în stare să-i explice de ce. A aflat un răspuns, ce-i drept tîrziu, cînd executa de-acum loopinguri pe un IAR. „Hm ! curios, se gîndea Serafim privind punctul luminos al ţigării, unii din camarazii mei au devenit piloţi după ce le-a fost dat să vadă pe la mitinguri evoluţia unor aşi aerieni. Eu însă am hotărît să devin pilot după ce am însoţit dricul unui aviator. Chipul i se destinse într-un surîs nostalgic. Încăpăţînarea mea a smuls consimţămîntul părinţilor.“

Bătrînii lui trecuseră de mult în lumea umbrelor, dar peticul acela de hîrtie, scris de mîna noduroasă a tatălui, *trăiește*, se păstrează undeva într-o arhivă.

Fumează încet, leneş şi-şi aminteşte că, mai zilele trecute, un scriitor rătăcit prin garnizoană, în „căutare de subiecte", l-a întrebat: „Acolo, sus, în supersonicul dumitale, te gîndeşti la familie, la cei pe care-i laşi pe pămînt?" Întrebarea, ținînd seama de cel ce i-o formulase, a găsit-o naivă. A și zîmbit chiar, fără jenă, ironic. Scriitorul, un om, se vede treaba, frecat de viață, dar ageamiu în ale aviației supersonice, nu s-a simțit jignit, ci s-a alăturat şi el, prieteneşte, ironiei schițate de Serafim. „În timpul zborului supersonic, a răspuns Serafim, n-ai timp, mai exact, nu ți-e permis să gîndeşti la ai tăi". „De ce?" a ținut scriitorul să afle. „Pentru că tu, pilot, în timpul zborului, devii una cu avionul... Dealtfel, gîndirea, reflexele noastre sînt astfel formate, încît în clipa în care urci în cabină să și uiți de ai tăi." „Să însemne asta un proces de automatizare a ființei umane?" l-a atacat scriitorul în continuare. Întrebarea aceasta i-a plăcut mai mult decît cea dintîi și-și cercetase interlocutorul cu interes. Păcat că din pricina ochelarilor lui fumurii nu izbutise să-i vadă lumina ochilor. A răspuns cu o poezie de Bacovia, apoi cu una din Blaga. Scriitorul nu și-a ascuns mirarea. „E oare răspunsul dumneavoastră la întrebarea mea?" „Exact. Vreau să vă demonstrez și să vă fac să înțelegeți că a te contopi, în timpul zborului, cu supersonicul nu înseamnă nicidecum a te automatiza." Interlocutorul s-a încruntat; peste chipul său ascuțit, marcat de sprîncenele sale stufoase și răsucite în sus, ca o mustață de husar, trecuse o umbră pe care el, Serafim, nu știuse cum s-o interpreteze. „Înainte de a *ateriza* aici, în *Gobi,* pe acest aerodrom al existenței dumneavoastră, s-a explicat scriitorul, mi-am propus să mă familiarizez cu mediul unde urma să descind. De aceea, m-am apucat să citesc ce a apărut în presă despre aviatori și aviația militară actuală. Aproape din toate textele am aflat că acolo sus vă gîndiți la copii, la neveste, la unitate, etc., etc."

Tăcerea nopții fu din nou zgîriată de țipătul unei cucuvele. Serafim strivi mucul țigării în scrumiera de

lîngă studio. „Dacă scriitorul ar fi acum aici, lîngă mine, şi ar auzi cucuveaua, oare cum ar reacţiona ?“ se întrebă Serafim zîmbind condescendent întunericului. Nu-i vina lui că şi-a făcut o imagine idilică despre existenţa noastră. De vină sînt acei ziarişti şi foto-reporteri care trec prin unităţi cu viteze cosmice, şi numai în ajunul Zilei Aviaţiei, răspîndind apoi în presă texte şi fotografii sărbătoreşti.“

Serafim dădu să-şi mai aprindă o ţigară : se răzgîndi însă. Moş Ene din copilărie refuza să-i treacă pe la gene. Amintindu-şi de convorbirea cu acel scriitor — musafir în *Gobi* — îl încerca acum o părere de rău. S-ar fi cuvenit să fie ceva mai răbdător cu el, mai clar faţă de curiozitatea fierească a condeierului. „E adevărat, îşi spunea, în clipa în care urcăm în cabină, ne contopim cu aparatul, dar nu pentru a ne automatiza, pentru a ne lăsa stăpîniţi, ci pentru a-l stăpîni. Ceea ce trăim în timpul zborului supersonic ne explicăm mai tîrziu pe pămînt... Nu-i necesar să mă gîndesc la ai mei, căci ei sînt în mine şi, prin mine, se contopesc şi ei, prin fire nevăzute, cu existenţa avionului... Uite, să luăm chiar întîmplarea de astăzi...“

Se revăzu în cabina avionului, cu manşa în mînă şi cu ochii pe aparatura de bord.

— *08*, mă auzi ? îl întreba navigatorul de serviciu.

— Sînt *08*, *Laleaua*, te aud destul de bine...

În secunda aceea îl despărţeau de maiorul Vornicu nu numai o altitudine de peste zece mii de metri, ci şi o distanţă de trei sute kilometri. O distanţă aparentă, căci navigatorul se „găsea“ cu dînsul în cabină, îl însoţea, îl călăuzea prin imensitatea spaţiului aerian.

— *08*, sînt *Laleaua*... Ţinta a ieşit în dreapta ta, îi răsună în căşti glasul maiorului Vornicu. Iar el, Serafim, avea certitudinea că zbura într-un avion cu dublă comandă şi că, în scaunul din spate, şedea fixat navigatorul în persoană.

Pătrunse în stratosferă — pasăre metalică solitară într-un univers straniu, stăpînit de alte legi ; pămîntul cu orizonturile sale dispărură. I se deschidea, în schimb, Calea Cosmosului. Pe această „magistrală aeriană“, zări pe radiolocatorul de bord „ţinta vrăjmaşă“, o „reperă“,

apoi „o dobori". O clipă avu senzaţia neplăcută că se rătăcise, că toate „potecile" dispăruseră, că de fapt, nu mai exista nici o Terra, ci numai un soare orbitor către care nu avea de ce să se îndrepte. Atunci se adresă celor care, în timpul zborului, nu-l părăseau niciodată.

— *Laleaua*, sînt *08*. Indică-mi poziţia!

— *08*, sînt *Laleaua*, răsună prompt răspunsul maiorului Vornicu. Indic poziţia.

Singurătatea pilotului supersonic se risipi. Glasul pămîntului îi dezvăluia lui Serafim o potecă. Execută o manevră: avionul intră într-un picaj fulgerător. După cîteva minute de cădere, regăsi cu o bucurie stăpînită panorama învăluită în văluri a pămîntului.

Acul altimetrului îl ţinea la curent cu coborîrea. Ca întotdeauna, avionul se comporta perfect, ascultînd supus de comenzile sale sigure. Cînd ajunse la 8 000 metri, Serafim se adresă „Turnului:

— *Trandafirule*, sînt *08*... Cum mă auzi?

— Te aud bine *08*, îl asigură colonelul Codrea. Unde te găseşti?

— Deasupra oraşului L. Permiteţi-mi să trec la verticala aerodromului.

— *08*, sînt *Trandafirul*, permit trecerea la verticala aerodromului.

„Pe unde o fi umblînd acum scriitorul acela? se întrebă Serafim retrăind în gînd, la fel de intens ca şi în aer, evenimentul de zbor. Aş fi avut chef să stau din nou de vorbă cu el", îşi mărturisi. Nu mai rezistă ispitei şi întinse din nou mîna după ţigări; reuşi să-şi mai aprindă una, fără s-o trezească pe Virginia.

08 se întorcea spre casă. Serafim decuplase forţajul. Micşorase viteza. Intrase într-un zbor lin, dulce. Pămîntul venea să-l întîmpine cu viteza avionului. Erau minutele cînd îi plăcea să surprindă „funia sclipitoare a Dunării" şerpuind printre cele două maluri. Furase imaginea şi o ascunse mecanic în suflet ca pe o comoară.

— Alo, *Trandafirul*. Sînt *08*, zbor la verticală.

— *08*, sînt *Trandafirul*, confirm.

Lăsă în urmă aerodromul şi se pregăti să intre în primul tur de pistă. Execută un viraj scurt, manevră în

care se considera imbatabil, menit să reducă brusc din viteză.

„Dacă scriitorul ar fi fost acum aici şi am fi stat de vorbă, îşi spunea Serafim înfundat în liniştea nocturnă a dormitorului, i-aş fi explicat că virajul ăsta strîns produce un efect nu numai asupra avionului, ci şi asupra pilotului. Simţi cum îţi fuge avionul de sub fund. Mi-ar fi scuzat expresia. I-aş mai fi explicat că pentru un pilot contează şi mîna şi fundul. Simţi tensiunea avionului după felul cum îţi fuge de sub fund. Eu susţin că există şi un simţ al fundului".

După golul ce se creease exact pentru o fracţiune de secundă între fundul său şi scaun, Serafim reţinu că virajul scurt îi izbutise. Viteza scăzînd simultan, iar altimetrul arătînd 500 de metri, se pregăti să scoată trenul de aterizare. Apăsă butonul. Privirile i se îndreptară maşinal spre cele trei beculeţe verzi ce trebuiau să-i confirme că trenul ieşise. Constată că se aprinseseră numai două care marcau roata din stînga şi cea din faţă. Calm, făcu un nou viraj scurt, hotărît ca şi prin forţa exterioară a avionului să smulgă roata dreaptă din ascunzătoarea sa. Manevra nu dădu nici un rezultat. Jamba dreaptă paralizase în carapacea sa. Raportă imediat :

— *Trandafirule*, sînt *08*... Cred că nu mi-a ieşit jamba dreaptă.

Din „Turn" se auzi vocea liniştită a colonelului Codrea :

— *08*, crezi sau este sigur ? Ai controlat toate fazele ?

— Am controlat toate fazele.

Atît el cît şi conducătorul zborului ştiau ce înseamnă această avarie survenită pe neaşteptate şi cu cîteva minute înainte de aterizare. Instrucţiunile constructorului nu cuprindeau o asemenea defecţiune şi, în consecinţă, nu propuneau nici o soluţie tehnică.

— *08*, sînt *Trandafirul*, ai controlat presiunea hidraulică ?

— Sînt *08*, am controlat presiunea hidraulică.

Nici unul, nici celălalt nu-şi trădau emoţia, deşi deznodămîntul le era cît se poate de clar. Dar acceptau amîndoi dialogul, în mod deliberat, pentru acea bandă de magnetofon ce urma ca *după* să devină principala mărturie *vie* în faţa Comisiei de anchetă.

— Deci nu e din pricina presiunii hidraulice ? îl chestionă colonelul Codrea.

— Nu !

Încheie și cel de-al doilea tur de pistă, dar fără nici un rezultat. *Trandafirul,* mai mult pentru magnetofon, transmise :

— *08,* confirm că nu ți-a ieșit jamba dreaptă.

Serafim se vedea în cabină. Stătea liniștit, urmărind cu sînge rece impulsurile aparatelor de bord.

— *08,* sînt *Trandafirul.* Repetă comanda de scoatere a trenului !

— Inutil, tovarășe colonel, își îngădui Serafim să se abată de la regulamentul convorbirilor sol-aer. Am repetat comanda de vreo patru ori. Nu vrea să iasă și basta...

Acum, cînd ședea întins pe studio, fumînd molcom și cu plăcere, știa ce se petrecuse în „Turn" în timp ce avionul său „olog" de jambă se lupta să-și redobîndească echilibrul. Telefoanele zbîrnîiseră în toate direcțiile : la divizie, la Comandament. Se răsfoiau cu înfrigurare îndrumătoarele tehnice, se căutau soluții, deși toată lumea știa că așa cum un șchiop nu poate executa un triplu salt, tot așa nici *08* nu va fi în stare să aterizeze pe jamba din stînga și cea din față, de sub botul cabinei.

— *08,* cum stai cu gazul ? se interesă *Trandafirul.*

— Raportez : 400 de litri.

Făcuse în minte un calcul. Combustibilul avea să-l mai țină în aer exact cinci minute, după care... Revăzîndu-se în cabina avionului și retrăind intensitatea momentului, descoperi cu o adîncă plăcere că nici o clipă nu se gîndise la catastrofă, la moarte. Toate gîndurile sale se concentraseră într-o singură direcție — căutarea unei soluții refuzată de constructori, de instrucțiuni.

Secundele se scurgeau și fiecare minut rotunjit îi indica scăderea gazului. *08* se rotea deasupra aerodromului.

— *08,* sînt *Trandafirul,* cum stai cu gazul ?

— Prost.

— Încearcă să aterizezi în cîmp, pe burtă ! îi propuse colonelul Codrea.

În momentul acela, Serafim luă marea hotărîre.

— *Trandafirul*, sînt *08*, permiteți-mi să vin la aterizare.

Răspunsul conducătorului de zbor întîrzie cîteva secunde — semn că într-adevăr colonelul Codrea îi înțelesese logica și reflectase. Și ca și cînd totul ar fi fost normal, *Trandafirul* îi comunică :

— *08*, pregătește-te de aterizare !

Sîngele rece nu-l părăsise nici o clipă. Era lucid că va veni la aterizare cu minimum 300 kilometri pe oră, însă pe două roți, și că de deznodămînt îl mai despărțeau doar două minute. Recunoștea că stăpînirea sa de sine era stimulată și întreținută de glasul conducătorului de zbor ce nu trăda nici o fărîmă de neliniște.

Printr-un viraj larg, ajunse la „îndepărtata".

— *08*, vino cu viteză normală !

— 'nțeles ! Să vin cu viteză normală !

Avea acum în fața sa, la cîțiva kilometri, aerodromul. Trase manșa, avionul îl ascultă și începu să se încline. Din cabină vedea acum, ca printr-o fereastră deschisă, imaginea atît de cunoscută a aerodromului, avioanele aliniate la start, hangarele, „Turnul", Pămîntul venea spre el, ca și în alte dăți, să-l întîmpine normal.

Nu-și lua ochii de la altimetru. 350 de metri... 250... 200...

Pista i se dezvăluia acum ca o magistrală pustie și încremenită.

— *08*, oprește motorul ! îi ordonă *Trandafirul*.

— Oprit motorul !

— Scoate parașuta !

În prima clipă, comanda conducătorului de zbor îl surprinse : să scoată parașuta de frînare, fiind încă în aer, reprezenta un fapt fără precedent. Apoi o înțelese și o aprobă ; deschisă în aer, parașuta urma să-i micșoreze viteza inițială de aterizare. Răspunse :

— Scot parașuta !

Apăsă butonul. Niciodată o nenorocire nu vine singură. Parașuta se încăpățîna să nu țîșnească din ascunzătoarea din coada avionului, ca să-i sară în ajutor, umflîndu-se și atenuîndu-i viteza.

— *08*, nu ți s-a deschis parașuta, îi confirmă *Trandafirul*. Caută să-l ții cu orice preț pe direcție.

Îi era limpede că din momentul cînd avionul va atinge cu roata de la bord și cu cea din stînga pista, totul va depinde numai și numai de el, de măiestria și cumpătul său. Atingînd pista, avionul, în virtutea inerției aerodinamice, va continua să ruleze normal încă vreo două sute de metri. Strînse bine manșa cu amîndouă mîinile și așteptă încordat clipa. Iar cînd simți sub el cele două roți frecînd betonul pistei, împinse manșa cu toată forța spre stînga, împiedicînd astfel cît mai mult înclinarea firească a avionului pe planul drept, în căutarea jambei. În timp ce storcea apă din manșă, gîndea că dacă parașuta nu i s-ar fi defectat și s-ar fi umflat în aer, operația de frînare a avionului i-ar fi fost mult înlesnită. *08* aluneca pe două roți și, pe măsură ce pierdea din viteză, își căuta sprijin pe roata din dreapta. Serafim însă îi pîndea cu luciditate înclinațiile și nu lăsă nici un moment manșa să-i scape de sub greutatea trupului său. Știa că pînă la acea ultimă secundă, dificilă și decisivă, mai avea de cronometrat un număr de fracțiuni. Lăsase în urmă „Turnul", apoi și linia unde în mod normal s-ar fi cuvenit să oprească. „Cu siguranță, calculă pilotul în gînd. voi ieși de pe pistă și voi nimeri în plin cîmp." Așa s-a și întîmplat. Trecerea de la beton la pămînt o sesiză ca pe o schimbare bruscă, neobișnuită. Constată că viteza avionului scăzuse mult și, în sinea sa, se bucură, căci își dădea seama că șocul căderii avionului pe partea dreaptă nu va mai fi chiar atît de mare. Brusc, simți o zdruncinătură puternică — cît p-aci să fie azvîrlit din scaun — urmată de o răsucire pe cît de fulgerătoare, pe atît de amețitoare, apoi *08* încremeni pe o parte, într-o poziție bizară pentru pilot. Serafim privi năuc în juru-i. Își reveni însă imediat, deschise cabina și-și scoase capul afară. Văzu dinspre linia de start a aerodromului gonind spre dînsul mașina pompierilor, ambulanța, „Dacia" „Împăratului". Nu înțelese prea bine de ce goneau. Numai după ce sări din cabină și văzu avionul „șchiop" căzut într-o rînă și învăluit într-un nor gros de praf, înțelese. Își scoase casca de zbor, simți o boare răcoroasă mîngîindu-i fruntea asudată. Trase în piept aerul pămîntului și începu să se învîrtească în jurul lui *08* gospodărește, ca un țăran în jurul unui car stricat în drum.

Apoi își ridică privirile. Din acel loc unde se oprise, se vedea în depărtare, printre salcîmi, blocul unde locuia. Se uită la ceas și constată cu plăcere că era ora cînd Virginica le dădea puradeilor de mîncare. Rămase apoi gînditor, în așteptarea superiorilor.

7

În cea de-a opta sau a noua zi — a apărut, pe neașteptate, în salon, „Împăratu“ în persoană. Era către ora prînzului — asta îmi amintesc cu precizie — mîncasem, ba, șezînd pe marginea patului, fumasem, iar apoi, ca să-mi fac siesta, mă întinsesem ca un fachir pe „cuiele“ sale. M-am mirat, firește, cînd am văzut statura lui oprindu-se șovăielnic în ușă. Nu era zi de vizită. Și iarăși, de parcă aș fi fost în unitate, am exclamat înlăuntrul meu: „Doamne, cît e de înalt și de spătos! Cum de intră într-un supersonic de vînătoare?!“ Și totuși, încăpea! Doar îl văzusem de atîtea ori decolînd, aterizînd. Zburasem de atîtea ori împreună la dublă-comandă spre a-mi verifica gradul de pregătire...

Așa cum se întîmplă cu toți vizitatorii mei, și el și-a oprit ochii asupra „tanchistului“, apoi și-a îndreptat privirea spre mine. Scînteiau ochii lui verzi, ca ai unei pisici noaptea. A venit surîzînd spre mine. Peste uniforma de colonel, rînduielile spitalului îi așezaseră pe umeri un halat alb, imaculat, dar strîmt și scurt.

— Să trăiți! îl întîmpinai cu o bucurie nesimulată.

— Bună, maiorule!

Am vrut să mă ridic în capul oaselor, el însă nu mă lăsă și-mi „ordonă“ să-mi reiau poziția la orizontală și să stau liniștit.

— Am trecut pe la doctor, mă avertiză colonelul ...ad. Am stat de vorbă cu el. Am aflat numai lucruri bune... În timp ce vorbea, trăgea curios cu ochiul la maiorul Bucur care citea „Visul unei nopți de vară“. Se pregătea, se vede treaba, pentru unul din jocurile lui fantastice. M-a informat că dacă te ții de tratament, te recuperează...

Vorbea şi recunoşteam „hapurile" doctorului. Făcea şi pauze, atunci zîmbea descoperindu-şi dantura sa albă, sănătoasă, susţinută de niște maxilare puternice. Ca întotdeauna, plesnea de sănătate şi vigoare. Îmi dădui repede seama că toată introducerea nu era decît un „viraj" pentru ca, în cele din urmă, să intre la „verticala aerodromului".

— Am fost convocat la Comandament...

Am zvîcnit; poate prea brusc, poate prea nervos, căci în trei locuri ale coloanei vertebrale, am simţit înfigîndu-se vîrfurile a trei ace. Mi am strîns gura pînă la dispariţia aproape completă a buzelor. Dar altfel nu mi-am exteriorizat durerea. În vremea asta, comandantul unităţii N. îşi trase un scaun lîngă pat; mi-am dat seama că se pregătea să-mi dezvăluie lucruri foarte importante. Omului acesta îi era străină subtilitatea diplomaţiei; în raporturile cu subalternii, şi nu numai cu ei, îşi arăta imediat pe chip tot ceea ce trăia sau gîndea.

După ce se aşeză pe scaun, se aplecă spre mine sprijinindu-se cu coatele pe genunchi şi mi se adresă în şoaptă:

— Am fost convocat să citesc concluziile Comisiei. Înţelegi, să le citesc [illegible]...

Mi se opri [illegible] vorba sau mi se părea.

— Am fost şi l[illegible]...

Doamne, de ce [illegible]? Nu ştia ce înseamnă pentru mine, pent[illegible]tru destinul meu de aviator dosarul an[illegible] exagerez. Iar „Împăratu" vorbea în r[illegible]

— Mă, Slavie, [illegible] Îşi aşeză palma sa mare şi grea pe [illegible] Ochii săi verzi, severi, deveniseră [illegible] Concluziile Comisiei au stabilit ca[illegible] Tăcu. Îl iscodi pe „omul din ghips", [illegible] atent la convorbirea noastră, dar mai[illegible] continua neabătut lectura. Colonelul Paras[illegible] l-a lăsat pînă ce nu l-a desfăcut pe 01 ple[illegible]

Tot trupul îmi fusese [illegible] de o sudoare acidă, care-mi înţepa şi-mi ardea [illegible]. Îmi stătea pe limbă întrebarea: „A mai rămas ceva d[illegible] 01?", dar mă stăpînii.

— Colonelul Paraschivescu și ceilalți tehnicieni nu s-au lăsat pînă ce n-au găsit hiba, ei bine, mă Slavic, hiba era la turbine... la una din palete...

Mi s-a părut că n-am auzit bine cuvintele colonelului, așa că l-am rugat să repete. Colonelul mi-a satisfăcut dorința. Auzisem bine : la una din palete... o avarie rară. De aici hurducătura, luminozitatea. Avarie ce se încheie, de obicei, cu explozia aparatului. Cu o voce sugrumată de emoție, am întrebat :

— Deci soluția mea a fost bună ?

„Împăratu“ zîmbi fericit, ducîndu-și gura mare pînă aproape de urechi, după care spuse :

— Te-ai catapultat la timp. Așa e scris acolo, în document... în dosar. Dacă ai fi întîrziat cu cîteva secunde...

Comandantul tăcu. Nu știu prin ce tainic mecanism cerebral mi-a ajuns pe scoarță o pagină de carte sau o secvență dintr-un film... O căruță cu coviltir, tare împovărată, se răstoarnă surprinzînd sub ea un om. I-au sărit într-ajutor cîțiva tovarăși de drum. Nenorocitului nu i se vedea decît partea superioară a trupului și, bineînțeles, chipul său torturat de o suferință imposibil de descris. Dar semenii săi au izbutit, printr-un efort comun, să ridice căruța... Mă simțeam acum de parcă eu aș fi fost cel căzut sub povara căruței... Cred că ochii, fără voia mea, mi s-au umplut de lacrimi. Colonelul a privit în lături, și-a retras încet mîna de pe brațul meu. Nu-l încîntau ochii înlăcrimați la aviatori.

— Colonelul Paraschivescu e și el de aceeași părere ? întrebai eu încă neîncrezător.

— Cum altfel ? se arătă „Împăratu“ nedumerit. L-am auzit chiar eu, cu urechile mele, cînd a spus de față cu tovarășul general : „Maiorul Slavic s-a orientat perfect : a tăiat motorul și s-a catapultat la timp“.

Omul acesta în uniformă, care șade stîngaci pe scaunul de lîngă patul meu, este comandandul unității noastre. Nu demult, de vreo patru ani. Venise transferat dintr-altă unitate. Iar noi, „veteranii“, l-am poreclit „Împăratu“. Știe sau nu știe, poreclei născocită de noi nu i s-a conferit însă un sens peiorativ. Omul ăsta, cu brațele sale vînjoase, m-a tras de sub povara ce se prăvălise peste mine.

Mi se uscaseră ochii, iar el se răsucise iarăşi spre mine şi, o vreme, ne-am privit în tăcere. Am observat cum bine cunoscuta-i severitate de pe chip i se topeşte pînă la dispariţie.

— Măi Slavic, sînt în aviaţie din '49... simţi el dintr-o dată nevoia să mi se destăinuie ca unui vechi prieten. Am zburat pe mai bine de douăzeci de tipuri de avioane. Am schimbat avioanele cum schimbă alţii hainele. De la „Nardy" pînă la „Mig". Mi-a plăcut să zbor... Uite, să mă ia dracu dacă ştiu exact cum s-a aprins în mine pasiunea asta. Că pe la noi, pe acolo, prin Maramureş, în anii ăia, oamenii cu ciobănitul se îndeletniceau... Nu le ardea, mă, să zboare... Nu visau chiar atît de sus... Căci de visat, visau... Doineau şi, se ştie, cine doineşte, şi visează... A ! Ce voiam eu să-ţi spun ? Da... uite, n-am avut niciodată nici un eveniment de zbor... Pe nici un tip de avion pe care l-am pilotat. Îţi dai seama că, de-a lungul anilor, am fost de multe ori conducător de zbor, dar un eveniment ca al tău nu l-am mai trăit... adică nu l-am trăit atît de direct.

Stăteam întins pe scîndură, bătut în „piroane", dar „piroanele" nu mă mai dureau. Nu-mi luam ochii de pe chipul blond, cu maxilare puternice, al comandantului.

— Ştii tu, mă Slavic, niciodată n-am auzit în căşti, în timpul unui zbor real, cuvinte reale ca astea : „Am incendiu la bord !" Alţii da, le-a fost dat să audă şi-ţi imaginezi că nu i-am invidiat. În prima clipă, pur şi simplu, nu mi-a venit să cred...

Imaginîndu-mi-l în „Turn", îl întrebai în şoaptă :

— Aţi crezut că m-am prăbuşit şi eu... că m-am prăpădit ?

Colonelul dădu afirmativ din cap.

— Pot să-ţi spun : m-a cuprins un sentiment de culpabilitate. Mi s-a înfipt în minte un gînd dureros, amar. Mi s-a părut că ţi-am transmis prea tîrziu ordinul de catapultare, că prea am vrut să obţin de la tine totul, ca la carte...

Am închis ochii, iar el se grăbi să mă întrebe dacă am obosit ; nu, nu obosisem. Cuvintele colonelului mi-au trezit în suflet dilema care, oricum, în ciuda concluziilor, rămînea în forul meu intim, ca un apăsător semn de în-

trebare. N-am răspuns întrebărilor lui, m-am catapultat fără să mai fi așteptat ordinul conducătorului de zbor, adică al colonelului Eliad. De ce ?

— Nimeni n-a văzut pe cer avionul în flăcări... Nimeni n-a auzit explozia, secundele se scurgeau, iar noi continuam să te strigăm în eter și să te căutăm cu radiolocatoarele. Surîse amar. Da, de ce să nu ți-o spun : începusem să mă gîndesc cum să procedez cu nevasta ta. Să mă duc eu ? Să trimit pe altcineva ? Unul singur umbla în „Turn" ca un leu în cușcă și spunea mereu același lucru : „Slavic s-a catapultat... Îl cunosc pe Slavic... E un pilot complet... Slavic s-a catapultat".

„Împăratu" se înveseli și, zău, expresia aceea luminoasă o găsii de-a dreptul cuceritoare.

— Cine ? îndrăznii eu să întreb.

— Colonelul Petran. El turuia ca o placă stricată. „S-a catapultat... E imposibil să nu se fi catapultat". Și înjura... și înjura... Știi doar cum înjură...

Dădui din cap ; știam, cum să nu. Va să zică colonelul Petran de la Divizie, acest aviator admirabil — inspector de zbor — care la cei patruzeci și opt de ani ai săi se avînta cu supersonicele de parcă ar fi avut douăzeci, mi-a intuit calitățile. Îmi amintesc că în *noaptea aceea* se găsea pe aerodrom, în cadrul inspecției ; îl zărisem și echipat ; îl auzisem și în căști, în timpul zborului, sosise sau se pregătea să decoleze.

Colonelul Eliad mai aruncă cîteva priviri în juru-i, apoi începu să-și frece în neștire genunchii cu palmele-i mari. Nu suporta să stea prea mult pe un loc. Mai zise :

— Cînd ai sunat de la I.A.S. nu mi-a venit să cred. Mulți dintre noi, ne luaserăm în gînd rămas bun de la tine. Nu mi-a venit să cred... auzi tu, Slavic, cînd te-am auzit, mi s-a părut că vorbești de dincolo de mormînt...

Rîse, dezvelindu-și din nou dantura sănătoasă. Concluziile Comisiei de anchetă îi luaseră și lui o povară de pe suflet. Ne gîndim, uneori, prea puțin la cel investit cu comanda unui regiment, a unei divizii, iar atunci cînd, în sfîrșit, o facem, ne oprim la fapte mărunte care ne ating personal : „Prea a fost aspru cu mine !" sau „A țipat la mine... De ce să țipe la mine ?" Fiecare supersonic e cît o uzină. Cîte avioane în evidența unității, tot atîtea

„uzine". Iar de tot acest complex ultramodern răspunde desigur el, comandantul. În cazul unității noastre, colonelul Eliad — „Împăratu" — acest fiu al munților care, dacă n-ar fi fost revoluția, n-am fi ajuns niciodată unul în fața celuilalt ca ofițeri superiori de aviație supersonică.

— Unde a fost găsit *01* ? vrui eu să aflu.

— Într-un lan de grîu... Cînd o să te faci bine și o să te întorci la unitate, o să-ți dau să citești dosarul Comisiei... O să vezi și fotografiile făcute la fața locului. „Împăratu" se apleacă și mai mult spre mine. A venit înclinat, ca la o aterizare perfectă. Numai că atunci cînd a atins pămîntul, a făcut un salt de vreo douăzeci de metri, după care a căzut pe burtă și a continuat să ardă...

Am închis ochii ; suferem adînc în mine, de parcă mi s-ar fi relatat sfîrșitul unui bun prieten. Acum știu exact cum aș fi sfîrșit și eu dacă nu m-aș fi catapultat : nu m-aș fi prefăcut în bucățele, ci aș fi ars în cabină, împărtășind aceeași soartă cu *01*.

— Îți mai amintești de scriitorul acela ?

Am deschis ochii ; dacă-mi aminteam ? ! Cum să nu...

— S-a deplasat și el acolo. Cînd l-a văzut pe *01* culcat în lan, s-a cutremurat : „Ce aveți ?" l-am întrebat. Și mi-a răspuns : „Arată ca un ostaș pe front, surprins de aruncătoarele de flăcări ale dușmanului și carbonizat..." Făcea literatură, dar zău că avea dreptate. Chiar așa arăta...

Încerc să mi-l imaginez pe *01* ca pe un ostaș carbonizat, dar mintea îmi refuză o asemenea imagine. Desigur, Comisia l-a ridicat din lan, l-a transportat la hangare, i-a făcut „autopsia". „Măruntaiele" sale mă puteau acuza sau apăra. M-au apărat. Totuși inima mi-e înnegurată. Mă chinuie acea gravă dilemă cu privire la conduita mea în cabina lui *01*. E clar... e definitiv... în documentele Comisiei se consemnează că hotărîrea mea a fost cea bună. Cum rămîne însă cu cealaltă problemă care nu mai ține de „măruntaiele" lui *01*, ci de ale mele ? De ce n-am răspuns dacă am auzit întrebarea conducătorului de zbor ? M-a încercat dorința de a-i mărturisi comandantului frămîntările mele, am ezitat însă. Nu mi-e clar încă de ce. Clar mi-e că dacă voi fi redat zborului, nu voi mai

cuteza să decolez, pînă ce nu-mi voi explica ce s-a petrecut cu mine în momentele acelea.

— Ei, omu vine, mai și pleacă, mă smulse colonelul Eliad din îngîndurare.

Și numai cînd dădu să se ridice, îl rugai să mai stea. Mă năpădise în nări un miros ce nu-l simțisem pînă atunci și care, brusc, mă tulburase, îmi excitase simțurile. „Împăratu" mirosea a aerodrom — uniforma, pantofii, vorbele. Prinsesem să-l adulmec, creîndu-mi iluzia că sînt din nou acasă, printre avioane, piloți, mecanici, hangare. Îmi trecu prin minte și un gînd năstrușnic — să-l declar pe colonel ostatec, să-l priponesc lîngă mine și să-l adulmec într-una.

— Ce fac băieții din escadrilă ? întrebai.

— Sînt bucuroși și ei de concluziile Comisiei.

— Iorgulete ce face ?

— Cum îl știi... Îți duce dorul.

— S-a dat drumul la zbor ?

— Încă nu...

— Panțuru cum o mai duce ?

Colonelul izbucni într-un rîs zglobiu. Se opri brusc ; aruncă o privire spre patul celălalt, de parcă ar fi vrut să se scuze.

— Iarăși și-a găsit o logodnică... Vrea din nou să se însoare.

Schițai și eu un zîmbet : întrebările, răspunsurile îmi făceau bine. Iorgulete e comandantul escadrilei noastre ; Panțuru, un tînăr aviator, aparținea și el escadrilei. Am început să discutăm despre escadrilă.

— „Bobocii" se descurcă ?

— Se descurcă... Să-i vezi cu cîtă nerăbdare așteaptă reluarea zborului... Vor să zboare. Cînd mă uit la ei, îmi amintesc de anii tinereții. Ah, cum mai voiam să zbor — douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru ! Nici astăzi nu m-a părăsit lăcomia zborului, numai acum experiența și vîrsta m-au învățat că „lăcomia" se cere drămuită gospodărește.

Îmi vorbea astfel de una din cele mai acute probleme ale „bobocilor", cărora li se pare că au puține ore de zbor și că setea de înălțime nu le e suficient potolită. Deodată,

o întrebare pe care o țineam ferecată în mine, ațîțată pesemne de discuție, izbuti să „evadeze" din mine.

— Ce credeți, tovarășe colonel, o să mai zbor ?

Propria-mi slăbiciune m-a făcut să roșesc, să mă simt prost. Am întors copilărește capul într-o parte, spre perete. Mîna grea a colonelului s-a așezat iarăși, prietenește, pe brațul meu.

— Mă, băiete, mă ! Mă, Slavic, mă ! Sîntem aviatori, nu niște papițoi, niște domnișoare de pension. Sîntem învățați să privim adevărul în față, fără teamă, cu luciditate. Nu ne plac minciunile, lașitățile, frămîntările sterile.

Toate astea le știam, le știam prea bine. Eu însă doream cu o ardoare mistuitoare un răspuns la o întrebare pe care abia acum, după ce Comisia își rostise verdictul, avea să-și întindă adînc rădăcinile în sufletul meu.

— Nu ne place să fim hrăniți cu iluzii, a continuat colonelul Eliad. Nu cu iluziile ne înălțăm în stratosferă, ci cu supersonicele, cu certitudini. Dacă aștepți de la mine un alt răspuns decît cel dat de doctor, te înșeli, băiete...

Așa era „Împăratu" — dur, dar drept, croit dintr-o bucată. Dacă în numele unui umanitarism călduț s-ar fi apucat să mă mîngîie, să-mi dăruiască o iluzie pe care s-o sug ca pe o bomboană dulce-acrișoară, ar fi risipit, cu siguranță, atmosfera aerodromului adusă cu sine, aș fi rămas, la plecarea sa, cu un gust amar în gură.

— Doctorul mi-a spus-o clar, categoric, îmi dezvălui comandantul, dacă o să stai cuminte pe scîndura asta, dacă o să reziști, că-i și o chestie de rezistență, să știi, o să poată să te *recupereze*... să te redea zborului, aviației... Asta-i adevărul gol-goluț. Îți place, nu-ți place, asta-i... Totul depinde de tine.

O melodie cunoscută. Agasant de cunoscută. Ca pe vremuri „Zărzărică-zărzărea", pe care posturile de radio nu încetau s-o transmită zilnic pe toate lungimile de undă. Scîndura asta făcătoare de minuni ! Să depindă totul, restul zilelor mele, de o scîndură !

— Priceput-ai ?

Ochii noștri s-au întîlnit ca niște avioane în zbor și cîteva fracțiuni de secundă s-au studiat mutește. N-am găsit în privirile colonelului nici un licăr de milă, de

compasiune. Se uita la mine, așa cum se uitase de sute, de mii de ori, în unitate, în orele de program, sau în afara unității, în timpul liber... În cele din urmă s-a ridicat. N-am încercat să-l mai rețin.

— Ce să-i transmit nevestei ? m-a întrebat.

— Ce mi-ați transmis și mie, tovarășe colonel. Și vă mulțumesc...

De pe scîndura mea, așa cum îl vedeam stînd în picioare, solid, viguros, sănătos, mi s-a părut mult mai înalt decît era în realitate.

— Cu ce vă înapoiați la unitate ?

— Cu elicopterul...

A plecat. Iluzia aerodromului s-a topit brusc. Ca și cum peste un aerodrom real, cerul ar fi revărsat un munte de negură și orice activitate ar fi încetat. Au rămas în mine, ca niște stropi de cofeină înviorătoare, veștile aduse de colonel. Așadar, Comisia, în cele din urmă, a stabilit adevărul. Așadar, colonelul Paraschivescu, cu alura și stilul său de acuzator public, nu s-a lăsat pînă ce n-a făcut lumină. Ar trebui să sar în sus de bucurie, să chiui sau să fac alte trăznăi. Doar conștiința mi-a fost despovărată, mi s-a redat încrederea în propria-mi existență. S-ar cuveni să fiu fericit, așa cum am fost după ce am efectuat primul meu zbor la simplă comandă cu actualul supersonic. O fericire bărbătească, așa cum te încearcă după ce ai avut o femeie mult rîvnită și de care, undeva, în ascunzișurile inimii, ți-era teamă. Dar dacă... Să mă comport așa ca atunci... Să-i invit pe băieții din escadrilă la „Trei pungași", în localul ăla nenorocit de la marginea orășelului nostru militar, și să le ofer șampanie... Totuși bucuria nu mi-e deplină, n-aș putea chiui decît cu jumătate de gură. Desigur, Comisia a cercetat resturile avionului, a stabilit cauzele tehnice ale accidentului, a stabilit, în sfîrșit, că hotărîrea mea de a mă catapulta a fost justificată... Sînt obligat moralmente să recunosc că nesuferitul de Paraschivescu a făcut totul, atît pentru aviație, cît și pentru mine. Dar mai există o latură a accidentului, inaccesibilă Comisiei, inaccesibilă „procurorului" Paraschivescu, o latură intimă, pe care numai eu mi-o mai pot explica. Ce s-a petrecut cu mine sus, în carlinga avionului în flăcări ? De ce n-am răspuns

cînd am auzit cuvintele conducătorului de zbor ? Ştiam că sînt obligat să răspund şi n-am făcut-o. Fără o explicaţie sinceră a conduitei mele, găseam concluziile Comisiei incomplete. Am ignorat un paragraf important din Instrucţiunile de zbor şi-mi dau seama că fără a afla un răspuns sincer la această apăsătoare întrebare, nu voi mai putea trece niciodată la manşa unui avion, chiar dacă fizic medicina mă va *recupera*...

— Aviatorule, veşti bune ?
— Veşti bune, tanchistule... mormăii eu.
— Fălos bărbat comandantul tău !
— Da, aşa-i, de aceea i s-a dat porecla „Împăratu".
— Românu nostru, pînă ce nu te învredniceşte cu o poreclă, nu se lasă... Am şi eu una în unitate : „Satelitu".
— Nostimă poreclă.
— Cică m-aş roti zilnic prin toate subunităţile, aşa cum satelitul se roteşte în jurul pămîntului... Aviatorule!
— Ce-i ?
— E cazul să dai ceva de băut ?
— Este. Unde vrei să mergem ?
— Păi, e cald... Zăduf chiar. Ce-ai zice de o halbă de bere rece ?
— Ce să zic ? ! Ar cădea foarte bine.
— Aş propune să mergem la „Carul cu bere" sau ţie ţi-ar place mai curînd la „Gambrinus" ?
— Mi-e tot una... N-am fost niciodată nici la „Carul cu bere", nici la „Gambrinus"... Du-mă unde crezi tu...

Începe jocul. Maiorul îl lasă de o parte pe Shakespeare. Mi-am însuşit regula jocului. Datoria mea e să închid ochii şi să mă las în seama lui.

— Eu zic să mergem pe jos, propune „tanchistul din gips".
— Fie, accept eu, puţină mişcare nu strică.
— Cînd ieşim din curtea spitalului, n-o luăm la dreapta pe la Gara de Nord, ci la stînga, ieşim pe Ştefan Furtună, o străveche stradă din Bucureşti, mărginită de castani bătrîni.

Puţin cîte puţin, cuvintele tanchistului mă ademenesc, mă fascinează chiar. Sîntem doi ofiţeri ieşiţi la *spazieren*. Tanchistul îmi descrie cu lux de amănunte uniforma

ce-am pus-o pe mine. Nu mă mai doare șira spinării, merg drept, calc elastic, cu pas de sportiv. Alături de mine, pășește la fel de semeț tanchistul. Îmi face un scurt istoric al localului „La carul cu bere“, iar eu, ascultîndu-l, îmi zic că trebuie să beau cumpătat, căci în ziua următoare am program de zbor și nu trebuie să-l ratez din pricina unor halbe în plus.

8

Înainte de a se băga în pat, „Împăratu“ se mai apropie o dată de fereastră, dădu puțin în lături perdeaua și se uită afară, în întunericul nopții, cu speranța că va descoperi că ploaia a stat. Da' de unde! Ploua într-una. De două zile. Mărunt. Egal. Acționată parcă de unul și același mecanism automatizat. O cupolă clădită din nori masivi acoperise garnizoana întrerupînd, spre tristețea piloților, programul de zbor. Se auzea distinct țîrîitul enervant al streșinilor. Colonelul Victor Eliad lăsă cu un gest de lehamite perdeaua să cadă și nu-și putu stăpîni o înjurătură la adresa meteorologilor „de pretutindeni“. „Paștele și grijania!... Nu te mai poți, domnule, încrede în previziunile lor“.

Schimbările bruște ale vremii înregistrate în ultimele două săptămîni îi dădeau peste cap programul de instruire, îi creeau tot felul de greutăți care, într-un fel sau altul, se răsfrîngeau asupra fiecărui pilot, ce mai, asupra întregii unități. Și avea și el luate niște angajamente.

Făcu cîțiva pași prin odaie, mai mult încruntat decît gînditor ; pe trupu-i înalt și vînjos pijamaua, intrată la spălat, îi amplifica statura. Nimic nu i se potrivea, bineînțeles în afară de uniforma-i militară.

Soția sa, Silvia, îi urmărea somnoroasă zbuciumul, apoi se hotărî să-l întrebe cu o voce moale, indulgentă:

— Nu te culci ? E tîrziu...

Victor Eliad îi aruncă o privire scurtă : zări în semiobscuritatea încăperii chipul femeii conturîndu-se palid pe albul imaculat al pernei. Nu-i răspunse. Nici ea, se vede, nu prea aștepta un răspuns. Îl zări printre pleoapele

ușor întredeschise îndreptîndu-se spre telefon și gîndi: „Iar o să-l pisălogească pe meteorolog". Nu se înșelă.

— Tu ești, Petrescule? îl luă colonelul la rost cu o voce joasă.

— Eu, să trăiți, tovarășe colonel, izbucni Petrescu mecanic.

— Ce vești, Petrescule? Ce-ai de gînd, Petrescule, să faci cu ploaia asta?! îl trase Eliad la răspundere, ca și cînd dintr-o greșeală a acestuia începuse să plouă, iar acum nu mai era în stare să oprească stihia dezlănțuită.

— Permiteți-mi să vă raportez, tovarășe colonel, nu se pierdu cu firea căpitanul Petrescu. La ora 23, Madridul...

— Lasă Madridul, Petrescule! îl întrerupse „Împăratu" ridicînd vocea. Ce zice Chitila?

— O să trezești copiii, îi atrase atenția nevastă-sa nemulțumită.

Căpitanul, un ardelean pe cît de meticulos în calculele sale, pe atît de greoi la minte, nu-și amintea ca la Chitila să existe un centru „meteo", de aceea întîrzie cu răspunsul.

— Hai, Petrescule, vorbește o dată! îl îndemnă comandantul. Parcă n-ai fi și tu de la țară, parcă n-ai văzut în viața ta un porc umblînd cu un pai în rît.

— Frontul, tovarășe colonel, se hotărî, în sfîrșit, meteorologul să deschidă gura, care-și are sursa în sud-estul Europei, în Grecia și Iugoslavia și care a cuprins întreaga zonă a Balcanilor, a mai cuprins și...

— Mă, Petrescule... mă, băiete! Nu ești la examen... nu ești la școală. Tu spune-mi direct: mîine o să plouă ori ba?

— Permiteți-mi să vă raportez: da, o să plouă... și mîine, și poimîine, îl informă meteorologul dintr-o suflare, de parcă ar fi vrut să se răzbune pe curiozitatea comandantului. „Ai vrut să afli, na, află!"

— Bine, Petrescule, cedă Victor Eliad amenințîndu-l fără prea multă convingere: Să vezi tu ce-ți fac dacă mîine plouă!...

Închise telefonul. Se îndreptă spre pat. Mai ascultă o dată posomorît răpăitul ploii. Stinse veioza și se vîrî în pat, sub pătură.

— Ce-ai cu omu'? îl dojeni nevastă-sa în șoaptă. N-are nici o vină că vremea-i rea.

Nu-i răspunse; desigur, dreptatea era de partea ei și nu avea nici un sens să înceapă acum, la miezul nopții, un dialog inutil. După cum își trase pătura, acoperindu-și umărul stîng, îi dădu Silviei de înțeles că vrea să doarmă. Închise ochii. În aceeași clipă, își aminti de vizita făcută în cursul zilei maiorului Slavic la spital; îl găsise palid, slăbit, deprimat. Deprimat se arătase chiar și după ce îi adusese la cunoștință hotărîrile Comisiei de anchetă, hotărîri ce-i erau favorabile și care stabiliseră fără echivoc că „pilotul a avut de ales între două soluții — catapultarea sau prăbușirea". Atunci de ce oare rezultatul anchetei nu-i redase lui Slavic mult așteptata liniște sufletească? În privința asta, nu încăpea nici o îndoială că o așteptase. Și el, colonelul Victor Eliad, o așteptase cu un calm aparent; și nu pentru că în noaptea accidentului s-a nimerit să fie conducător de zbor și astfel s-a pomenit legat tot timpul, prin fire nevăzute, de evoluția aeriană a piloților aflați în zbor de noapte, inclusiv deci a maiorului Slavic, ci din cu totul alte motive. Cînd auzise în căști raportul lui Slavic: „Am incendiu la bord", trăise o clipă de năucire. Cuvintele maiorului i se păruseră o simplă, dar groaznică iluzie auditivă. Era pentru întîia oară în cariera sa de comandant de unitate cînd îi fusese dat să audă duritatea unui asemenea raport și, mai cu seamă, era pentru întîia oară cînd, în postura de conducător de zbor, se vedea obligat să-i ofere pilotului soluții tehnice salvatoare, desigur în măsura în care ele existau, sau să-i înregistreze nenorocirea. Încremenirea urmată de un fior descumpănitor nu ținuse decît o secundă—două, după care îl întrebase pe Slavic — și în acest scop banda de magnetofon stătea drept mărturie: „Ți s-a aprins becul roșu?" Pilotul însă nu i-a răspuns deși, așa cum declarase în fața Comisiei, auzise întrebarea. De ce oare? Elementul acesta contradictoriu din declarațiile ofițerului, asociat cu poziția nefiresc de ciudată în care-l găsiseră pe *01* în lanul de grîu, îi su-

brezise pe toată durata anchetei încrederea în onoarea de aviator a lui Laurenţiu Slavic. Zile şi nopţi a fost chinuit de una şi aceeaşi idee: „Avionul putea să fie salvat... Cu puţin calm, cu puţină stăpînire de sine. Slavic, probabil, s-a pierdut cu firea. N-a fost nevoie decît de o fracţiune ca să-şi piardă firea, să se sperie de imaginea unei eventuale catastrofe şi să intre frica în el..." Colonelul Paraschivescu, în îndărătnicia sa de preşedinte al Comisiei, avusese, fără îndoială, dreptate cînd se întreba: „De ce Slavic n-a respectat instrucţiunile? Dacă a auzit întrebarea conducătorului de zbor, de ce n-a răspuns?" Oare tăcerea lui Slavic nu dezvăluia fără cruţare starea sa psihică, frica, dacă nu chiar laşitatea, ce puseseră stăpînire pe el? Purtase zile în şir în adîncul sufletului său această dureroasă nelinişte. Nu pentru că nu mai cunoscuse piloţi laşi, fricoşi, care sub diverse pretexte îşi luau tălpăşiţa de pe aerodrom, ci pentru că maiorul Laurenţiu Slavic se bucurase în ochii lui, ca şi a celorlalţi aviatori, de o reală şi justificată preţuire morală şi profesională. Dar pe măsură ce lucrările Comisiei se desfăşurau cu o meticulozitate lesne de înţeles care, uneori, îi călca pe nervi, colonelul Paraschivescu îi vorbea tot mai încîntat de un maior Slavic, pilot clasa I din punct de vedere tehnic, care ştiuse să se orienteze perfect, nu se catapultase înainte de a lua măsurile necesare ca aparatul să nu explodeze în aer... În sfîrşit, documentul acela, închizînd toate concluziile Comisiei, aflat de-acum în păstrarea regimentului, îi redase definitiv încrederea în Slavic. „O să-l recuperăm oare? se întreba Eliad văzînd aievea, pe sub pleoape, chipul palid, mistuit pe dinăuntru de gînduri aspre, al maiorului Slavic. O să mai poată oare zbura?" Din spusele foarte generale ale doctorului reţinuse că omul în halat alb nu excludea amara formulă — *inapt pentru aviaţia supersonică.*

Îşi mai aminti apoi de scriitorul care, în noaptea catapultării lui Slavic, nu-şi fixase un alt loc pentru observaţiile sale decît în turnul de comandă, în dreapta sa şi, în felul ăsta, asistase la accidentul lui *01* ce se consumase în noapte, între cer şi pămînt, departe de aerodrom. „Paştele şi grijania!..." se mînie el fără vlagă. Să fi

venit în unitate cu două săptămîni mai tîrziu sau, mă rog, ieri, alaltăieri, sau acum, pe ploaia asta. Nu că n-ar fi ospitalier, dar nu-i plac ochi străini cotrobăindu-i prin gospodărie. Chestia cu rufele murdare. I-a dat scriitorului camera cea mai bună, l-a condus personal la popotă, imaginîndu-și că civilul se va mulțumi să se documenteze pe *traiectul* camera de oaspeți — popotă. Cînd colo, dumnealui... Mereu s-a lovit de ochelarii săi fumurii. Peste tot își vîrîse nasul și cine știe ce o să mai scrie acum despre unitate, despre oamenii lui ? Și cît se trudise de cînd fusese numit la comandă, să ridice garnizoana în rîndurile unităților fruntașe...

Pleoapele i se îngreuiară și, înainte de a ațipi definitiv, îi stăruiră în gînd, doar pentru cîteva secunde, cuvintele unui plutonier de prin partea locului : „P-acilea, pe la noi, tovarăș'colonel, ploaia, viscolul, nu țin mai mult de trei zile în cap. Să mă bată Dumnezeu dacă vă mint !“ „Dacă se confirmă, își spuse colonelul pe jumătate adormit, atunci îl trec la meteorologie în locul lui Petrescu.“ Ideea asta năstrușnică îi aduse pe chipul topit și relaxat de somn un zîmbet ștrengăresc.

9

Salonul s-a întunecat brusc. A năvălit o îngrijitoare să închidă fereastra. E grasă, greoaie, răsuflă anevoie. „Vine, maică, o furtună ! Doamne ferește !“ O văd făcîndu-și semnul crucii, apoi dispărînd tot în grabă din salon.

Așa cum zac întins, văd ușa. Ca să zăresc fereastra, trebuie să-mi dau ochii peste cap. Aud vijelia șuierînd, izbindu-se de ziduri și iarăși șuierînd. Coroanele copacilor din curtea spitalului se zbuciumă dureros. Gemetele frunzelor se unesc într-un vuiet prelung. Un geam sau mai multe s-au prefăcut în țăndări. Ca o vijelie artificială stîrnită în culisele unui teatru, răzbesc pînă la mine zgomotele de tablă ale unui acoperiș ce nu vrea să cedeze.

Mă încearcă dorința de a mă dezlipi de scîndură și de a mă apropia de fereastră. Rezist totuși ispitei. Norii

încărcaţi cu tuş negru au coborît jos de tot, revărsînd fără contenire întuneric în salon. Bietul soare ! Ce s-o fi întîmplat cu el ? Acum zece minute mai trona încă, închipuindu-se atotputernic. Întocmai ca în cabina unui avion, pătrunde pe neaşteptate în încăpere, scînteia unui fulger, luminînd-o doar pentru o clipă. Un trăsnet cu o explozie puternică a cutremurat văzduhurile neguroase.

Plouă. Torenţial. Ploaie neagră, luminată de fulgere și salutată de explozii. Suliţele azvîrlite din nori încearcă geamurile ferestrei. Stau întins, mai supus și chiar mai liniștit decît în alte dăţi, cu ochii închiși, iar pe sub pleoape îmi apare meteorologul garnizoanei, maiorul Sandu Banu — scund, îndesat, în uniforma sa mereu șifonată, ce niciodată nu-i cade bine.

— Ce să fac ? îmi explică el cuprins de o desperare stăpînită. Sîntem, dom'le, depășiţi. Timpul probabil ? Care timp probabil ? Îl putem da cu certitudine pe cel care a fost... cel trecut, dom'le...

E desperat. Revoltat. Sus, în troposferă, domnește o anarhie totală. Puterea trece dintr-o mînă într-alta. Iar noi cerem cu încăpăţînare vremea exactă. Vrem să știm la ce ne putem aștepta în adîncul cerului. Iar maiorul Banu, înălţînd din umeri, încearcă să ne potolească zelul. „Tovarăși, meteorologia, în zilele noastre, e o loterie... Cum să vă spun ? Cum să vă conving ?... Pînă și Topor... cît e el de Topor... Aţi văzut și voi." Noi nu ne lăsăm copleșiţi de personalitatea invocată de Banu şi, mai în glumă, mai în serios, îi replicăm : „Care Topor ?... Lasă-l pe Topor la Bucureşti... Noi aici trăim." Meteorologul se simte obligat să apere prestigiul omului de ştiinţă din Capitală : „Cum ? ! Şi de el vă luaţi ? ! E cel mai..." „O fi el mare, dar nu e conectat la aviaţia militară."

Sandu Banu mi-e simpatic ; n-aş putea să mi-l imaginez altfel decît veşnic neliniştit, căzut într-o tainică stare de alarmă, gata să intre în panică. Uneori, cînd mă mai bucur şi eu de puţin timp liber, trec pe la dînsul în sala „Meteo" a garnizoanei, înzestrată cu cele mai moderne aparate, să-l văd cum se frămîntă. Pulsaţiile teleimprimatoarelor umplu încăperea cu sunete — gîngănii în necontenită mişcare. Un „Morse" îşi cîntă

într-una semnalele. Pe Banu și ajutoarele sale le găsesc mereu aplecate asupra hărților sinoptice întinse pe birou. Cînd mă aude intrînd, își înalță pentru un moment privirile, îmi aruncă un zîmbet prietenos, apoi, asemenea unui șef de stat major ce urmărește pe o hartă pozițiile trupelor sale și intențiile inamicului, își reia studiul.

— Un front înaintează din sud, proclamă el cu glas care prevestește parcă un cataclism.

Maiorul Banu, acest omuleț cu ochii neliniștiți, ca o vietate hăituită de tot felul de primejdii, trăiește și el, ca și noi, în *Gobi*, dar spre deosebire de noi, el se află în continuă legătură cu Parisul, Moscova, Madridul. Ce mai, cu aproape toate capitalele lumii.

E atît de reconfortant ca, în plin viscol, să-l auzi rostind visător, precum Miroiu din „Steaua fără nume“ :

— Știi, la Madrid e vreme frumoasă, primăvară. Plus 18°.

Sau :

— Auzi, Laurențiu, dacă ai ști ce-a mai plouat astăzi la Roma ! 34 litri pe metru pătrat.

O spune ca și cînd s-ar fi cuvenit să fiu fericit că nu sînt la Roma, că altfel cum m-aș fi descurcat pe o asemenea ploaie — 34 litri pe metru pătrat.

Nu-i om mai fericit pe aerodrom decît Banu, atunci cînd buletinele *meteo* se adeveresc. „E o știință în care trebuie să ne încredem !“ încearcă atunci să ne convingă. Și vai, doamne, tare nefericit mai e cînd anarhia de pe „șoselele“ cerului îi dau peste cap previziunile. „Meteorologia, ca orice știință, presupune și un grad de relativitate, se apără cînd careva dintre noi îl necăjește. Cerul, tovarăși, e încă plin de taine.“

De fapt, Banu tremură pentru viața noastră. Nici fără buletin meteo nu zburăm. Avizul tehnicului, avizul meteorologului au puterea unor ordine. Banu e conștient că atunci cînd ne eliberează un buletin meteo favorabil zborurilor, totuși sus putem fi surprinși de o schimbare bruscă a vremii. Eu zic că, în general, el are dreptate ; mișcarea curenților acolo, în înălțimi, este plină de neprevăzut. Brusc, un curent se ia la trîntă cu un altul, iar tu, pilot, te pomenești cu pasărea ta zburătoare la mijloc. Te trec sudorile pînă ce te vezi în afara *fenomenului* ne-

semnalat în buletinele *meteo* și te surprinzi trăgînd o înjurătură, bineînțeles, la adresa lui Banu...

Între el și „Împărat“ izbucnesc nu rareori conflicte *de idei*. „Mai lasă-mă cu buletinele dumitale ! îl repede comandantul unității. Ce, n-am executat un zbor sondă ? N-am văzut cu ochii mei că-i un cer de o frumusețe ? Tot o să zburăm...“ „Tovarășe colonel...“ „Nici un tovarășe colonel... Am hotărît : zburăm !“ Ehei, în clipele astea, maiorul Banu apelează la arma sa supremă. „Vă rog să-mi semnați că ați luat cunoștință de punctul meu de vedere.“ Colonelul Eliad n-are ezitări. A fost sus, a efectuat o cercetare meteorologică și cu flerul său de aviator cu experiență a stabilit că se poate zbura liniștit, mai cu seamă în sectorul de sud-vest. „Împăratu“ semnează. Banu e mulțumit. Are descărcare. Ar vrea să aibă cît mai multe descărcări, iar noi, piloții, îi reproșăm acest lucru. Îl criticăm și în adunarea de partid și cînd rămînem între patru ochi. „Sîntem depășiți !“ ne oferă el unul și același argument. Toată lumea face haz pe seama prevederilor meteorologice... Cînd o să existe, prin contribuție mondială, o rețea de sateliți... Ehei ! atunci... Pămîntul de sub noi, tovarăși, e încă plin de secrete, dar mi-te atmosfera, troposfera, stratosfera... Dacă vreți să știți de la mine, revoluția tehnico-științifică a pămîntenilor a avut un efect, în primul rînd acolo sus... Ați văzut ce s-a întîmplat în ziua de... ?“

Am văzut ce s-a petrecut în ziua de... Banu, în discuțiile noastre, ne dă mereu la cap cu ziua aceea. Ei da, în ziua aceea, vremea s-a arătat frumoasă, favorabilă zborurilor. Programul de instruire, aprobat de comandantul unității, era aplicat cu strictețe. În aer se găseau peste treizeci de avioane. Mulți dintre aviatori executau exerciții de acomodare cu noul tip de supersonic ce urmau să-l piloteze. Buletinul *meteo* dăduse asigurările de rigoare. Aceleași asigurări fuseseră date și de către sonda meteo. Din „Turn“, locotenent-colonelul Limona,conducea liniștit exercițiile. Eu mă întinsesem pe iarbă, nu departe de Casa piloților, și urmăream cu ochi mici, din pricina soarelui, avioanele care treceau fulgerător la verticala aerodromului sau care veneau vertiginos la aterizare. Mă simțeam bine, ca un cosaș care, după ceasuri de

trudă, se odihnește sprijinindu-și trupul de tăria pămîntului. Deodată, am avut senzația ciudată că iarba, speriată parcă de ceva, a prins să se zbuciume, să murmure dureros, să plîngă abia auzit. M-am ridicat în capul oaselor și ce mi-a fost dat să văd m-a îngrozit. Dinspre sud, vîntul se stîrnise din senin, împingînd cu mînie, spre aerodrom, un „zid“ de praf mai mult negru decît cenușiu. Nu mai trăisem în *Gobi* un asemenea fenomen. Pe cerul pînă nu de mult senin, se întindeau acum, propulsați de viteza vîntului, nori denși, întunecați, încărcați cu dușmănie. Unde stătuseră ascunși ? Cine i-a ațîțat împotriva noastră ? Înțelegînd marea primejdie ce se abătea asupra aerodromului, am alergat spre „Turn“, mînat de vînt.

Cînd am ajuns acolo, soarele dispăruse de-a binelea. Palid la față dar calm, Limona mi-a aruncat o privire scurtă, plină de recunoștință. N-aveam cum să-l ajut, dar simpla mea prezență în „Turn“ se vede că-i făcuse bine. Să aduci treizeci de avioane la aterizare, în cel mai scurt timp posibil, era un fapt fără precedent. Dacă avioanele ar fi aterizat din minut în minut și încă ar fi fost nevoie de o jumătate de oră. Turbulența norilor era însă evidentă ; se instalaseră deasupra noastră ca o sabie a lui Damocles... Treizeci de piloți adresau comandantului de zbor, aproape în același timp, întrebări. Le auzeam glasurile coborînd neliniștite din învolburarea norilor.

Încremenisem la cîțiva pași de spatele lat și puternic al locotenent-colonelului Limona. Părea un Dumnezeu modern făcînd ordine în haos... Dădea porunci celor de sus, celor de la sol. Eliberase și cea de-a doua pistă. Și, datorită calmului și priceperii sale, avioanele veneau la aterizare și dintr-o parte, pe prima pistă, și din cealaltă, pe cea de-a doua pistă. Era o adevărată cursă contracronometru cu norii care trăgeau după sine și o perdea de ceață. Mi se lipise cămașa de spinare. Spectacolul era unic. Vedeam avioane care, în ciuda sfaturilor date de conducătorul de zbor, luau panta de aterizare greșit, treceau razant peste pistă, se înălțau din nou în pînza de pîclă în căutarea unui unghi fericit de coborîre. Cînd, în cele din urmă, și cel de-al treizecilea avion atinsese pista, l-am văzut pe locotenent-colonelul Limona lăsîndu-se

moale în scaun și rămînînd încremenit, cu privirile pierdute în gol.

— Vezi ce depășiți sîntem ? mi s-a adresat maiorul Banu care se afla și el în „Turn". Era pămîntiu, iar buzele îi tremurau nervos. Voia însă să se arate calm, de aceea mai adăugase cu o veselie nefirească : „Ce zici, dom'le, ce fenomene neașteptate naște acest amor dintre pămînt și cer ?"

Vedeam, desigur. De mai bine de zece ani zburam pe baza buletinelor meteo girate de Banu și nu-mi aminteam să fi avut prea multe surprize atmosferice, care să fi infirmat previziunile. Uneori, de la o altitudine de zece mii, transmiteam și eu : „Spre nord se formează un front de cumulo-nimbus". Ori de cîte ori descopeream cîte un fenomen atmosferic, avertizam serviciul meteorologic, iar maiorul Banu nu scăpa prilejul să-mi mulțumească.

Banu însă îmi place, mai cu seamă pentru firea sa visătoare.

— Auzi, mă Laurențiu, la Roma a plouat, acum însă s-a făcut frumos. Cum o fi arătînd Roma după o ploaie de primăvară ?

Îl înțeleg. Amîndoi călătorim prin lume : eu, prin mijlocirea cărților, el prin aceea a buletinelor meteo ce le recepționează din toate capitalele Europei, prin aceea a hărților sinoptice. Sprijinindu-și capul în palmele sale albe și durdulii îmi zicea : „Frontul de aer rece format deasupra peninsulei Iberice înaintează cu 200 kilometri pe oră. A acoperit aproape toată Spania. La Barcelona și Valencia plouă... e frig... cred că spaniolii au ieșit în pardesie. Tu ce crezi ?" Eu ce să cred ? Îl ascultam. E formidabil să te găsești într-o garnizoană izolată și teleimprimatoarele să-ți amintească de starea vremii în lume. La noi e cald, frumos, dar Banu este neliniștit pentru cei din Suedia. „A nins, dom'le, la Stockholm ! Frontul a ajuns deasupra Germaniei Federale... Ninge și la Hamburg, dom'le, dacă vrei să știi... Uită-te și tu să vezi cum înaintează ! Mîine, cam în jurul orei 19, frontul de aer rece se va ciocni de cel de aer cald taman deasupra Franței... Îmi pare rău pentru francezi... Cei din sud o să cam înghețe."

Uneori, furtunile din toate colţurile continentului ce poposesc în biroul său îl îngrijorează, îl înspăimîntă, căci le raportează imediat la aviaţie, la noi... Şi nu vrea bătaie de cap, nu vrea necazuri, nu vrea înmormîntări. E conştient că stihiile naturii sînt viclene şi trag pe sfoară cele mai sensibile aparate. Într-un cuvînt, ar vrea să nu rişte, dar aviaţie fără risc nu există. Un aerodrom închis e un non sens.

Totuşi, Banu e prezent în tot ce întreprindem, cu meticulozitate, cu prudenţă, dar e prezent. Fără buletinul meteo general şi individual nu zburăm. Urc în cabină, controlez contactele, manetele, potrivesc busola, altimetrul, legătura radio. Totul e în ordine. Tehnicii mi-au predat în bună stare avionul. Însă ce folos? Nu pot să scot maneta „Stop" şi să apăs pe butonul de pornire, pînă ce nu semnez că am luat cunoştinţă de buletinul meteo al maiorului Banu. Asta de-acum nu mai e o născocire a prudenţei excesive a meteorologului, ci o regulă.

Iar în timp ce noi zburăm, zboară şi Banu în felul său. E în sala lui, cu ochii pe aparate, urmăreşte schimbările atmosferice, direcţia şi puterea vîntului. Mai iese şi în curte, să cerceteze cerul, să adulmece cu structura sa de ţăran orizonturile. Se grăbeşte să comunice conducătorului de zbor modificările ce intervin în starea vremii. El însuşi e ca un barometru : cînd e senin e liniştit, bine dispus... Ehei, şi ce se mai zburleşte şi ce se mai frămîntă cînd vremea-i rea şi noi trebuie totuşi să zburăm !... „De ce, mă Sandule, eşti aşa de zbuciumat ?" l-am întrebat o dată. „Cum să nu fiu ? a reacţionat el. Păi *Gobi* al nostru e la o *răscruce de drumuri*. Ca din senin, te pomeneşti atacat de ceţuri, de furtuni... Iar tu trebuie să stai de veghe... cu ochii pe aparate, pe cer... că altfel..."

Îmi amintesc că în urmă cu un an sau doi, programul de zbor începuse pe o vreme ideală. Sub supravegherea „Împăratului", decola escadrilă după escadrilă. Comandantul se arăta satisfăcut de evoluţia noastră. Îi auzeam în căşti vorba dulce. „Aşa, băieţică !" „Bravo, tataie !" „Băieţică, ridică botul avionului ! Aşa, băieţică, vezi că poţi ?"

Şi tocmai cînd îi era lumea mai dragă, hop şi maiorul Banu cu buletinele sale, din ce în ce mai alarmante. „Se înrăutăţeşte vremea, tovarăşe colonel, vă rog să ordonaţi

sistarea zborului." „Vezi-ţi de treabă, Banule ! i-a cerut comandantul. Unde vezi tu că se schimbă vremea ? Cum o să opresc programul ? Nu vezi că ceru-i curat ?" Banu însă nu s-a lăsat intimidat, a continuat să-l sîcîie pe „Împărat". „Aduceţi avioanele la sol. Frontul de aer rece de la sud-vest a luat brusc o altă direcţie, vine spre noi." „Nu văd nimic, Banule, nu simt nimic, Banule", îl punea colonelul Eliad la punct, în timp ce conducea zborul.

Mă aflam la 10 000 metri şi veneam spre casă cu o viteză moderată. Am zărit în depărtare, prin plexi, un nor negru de forma unui cap uriaş ce ieşea dintr-o ascunzătoare. Capul acela urca, se umfla, acoperind ameninţător zona. Am transmis imediat comandantului. După toate aspectele, era un cumulo-nimbus încărcat cu toţi dracii infernului. „Ce vorbeşti, *01*, m-a întrebat „Împăratul", te-ai uitat bine ?"

Desigur, cel mai rău s-a speriat Banu. În aer se mai găseau douăsprezece avioane. Văzîndu-l galben la faţă ca lămîia, „Împăratu" a încercat să-l îmbărbăteze, deşi atît pentru noi cît şi pentru comandantul garnizoanei devenise clar că nu vom mai putea ateriza... Norii se îngrămădiseră buluc peste zona aerodromului întunecîndu-o, luîndu-i vizibilitatea necesară aterizării sau decolării. Fără să se piardă cu firea, colonelul Eliad ne-a chemat, ne-a întrebat cum stăm cu combustibilul, apoi a luat legătura cu un aerodrom de rezervă... Acolo vremea se menţinea încă frumoasă, aşa că ne-a expediat frumuşel într-acolo.

Abia după ce i s-a raportat că am aterizat cu bine, colonelul Eliad mi l-a luat la rost pe Banu.

— Da' dumneata, tovarăşe maior, cum îţi imaginezi o stare de luptă reală ? ! Crezi că în caz de război o să întoarcem avioanele din drum ? Nu vă duceţi în întîmpinarea inamicului, că acolo plouă şi fulgeră ? Aşa îţi imaginezi dumneata realitatea cîmpului de luptă ?

Între timp, în zona aerodromului, furtuna se dezlănţuise. Tuna şi fulgera. Ploaia potopise pistele, cîmpurile... Adunîndu-şi cu greu cuvintele, maiorul Banu a spus : „Instrucţiunile arată că trebuia să vă dau să semnaţi o foaie de avertisment şi nu v-am dat. Am greşit." Dar colonelul l-a luat în zeflemea. „Bine, Banule, o să te

sancționez că m-ai avertizat fără să-mi dai să semnez foaia. E bine ?"

Așadar, două unghiuri de vedere. Luat *ad literam*, conform instrucțiunilor, dreptatea era de partea lui Banu, căci după acel „Vezi-ți de treabă !" al comandantului, era obligat să-i vîre sub nas, spre semnare, foaia de avertisment. Însă din punct de vedere al zborului, ivirea neașteptată pe cer a acelui cumulo-nimbus a creat o situație nouă, inedită. Fără a intra în panică, „Împăratu" a știut cum s-o folosească pentru a verifica stăpînirea noastră de sine, pregătirea de luptă, pentru a ne scoate din șablonul unor exerciții. A riscat, desigur. Dar încrederea în subalterni l-a determinat să fie îndrăzneț în hotărîrile sale.

...Dincolo de zidurile spitalului plouă torențial dintr-un cer încărcat cu nori. Fulgeră, tună, totul se cutremură, gata să se prăvălească. Sau nu-i decît o simplă senzație. Zac pe scîndură ca pe o năsălie și mă gîndesc la maiorul Sandu Banu. Îl zăresc aevea, aplecat asupra hărților sale sinoptice. Pe semne, din încăperea sa de la Comanda garnizoanei, urmărește înaintarea frontului care ne „bombardează" și gîndește : „Acum, la Roma s-a înseninat. Soarele a răsărit din nou... Trotuarele s-au uscat. În jurul fîntînii din Piața Spaniei s-au adunat iarăși fete și băieți". Iar seara, înainte de culcare, va scoate dintr-un raft al bibliotecii albumul „Roma" și va căuta o fotografie sub care stau scrise două cuvinte : „Piața Spaniei".

10

A doua zi, în zori — de mai bine de un sfert de veac se trezea la aceeași oră — colonelul Eliad se repezi la fereastră. Ploua și mai tare decît în ajun ; îngreuiată de nori, îmbibată de apă, noaptea se retrăgea anevoie, tîrîndu-se parcă, pentru a face loc unei lumini cenușii, mohorîte. Trase o înjurătură, își frecă nervos pieptul lat, puternic, năpădit de smocuri dese de păr. Trecu în baie să-și facă dușul ; ca să-și îndeplinească programul zilei, minut cu minut, nu trebuia să se uite la ceas. Propriul său organism, format și călit încă de tînăr prin

cazărmi și pe aerodroame, se formase și se constituise într-un ceasornic mai precis și mai sigur decît cele mai perfecționate ceasornice din lume. Deși îi cunoșteau punctualitatea, subalternii nu ezitau să-și manifeste uluirea ori de cîte ori o constatau, fie în situațiile cele mai banale, fie în cele mai dificile și ieșite din comun.

Programul începea la șapte. La ora șapte fără zece minute, „Dacia" unității apărea în fața locuinței comandantului. În secunda următoare, statura înaltă a colonelului Eliad putea fi văzută ieșind din casă, în grabă, și urcînd în mașină alături de șofer — de fiecare dată un militar în termen. Cinci minute mai tîrziu, ofițerul de serviciu ieșea alergînd, pentru a-l întîmpina și a-i raporta ca la carte cele petrecute în decursul serviciului de noapte. Mulțumit sau nemulțumit de conținutul raportului, comandantul urca cu o distincție firească scara ce ducea la primul etaj al clădirii, unde își avea biroul. Trecea de fiecare dată pe lîngă drapelul unității și-i plăcea, mai mult să simtă decît să vadă, cum ostașul hărăzit să stea de veghe devenea rigid, grav, ca o statuie.

— Să trăiți, tovarășe colonel ! îl întîmpină șoferul.

— Să trăiești și tu, flăcăule ! îi răspunse Victor Eliad, strecurîndu-se anevoie în mașina prea scundă pentru statura sa înaltă. Cîțiva stropi de ploaie i se aninaseră ca niște lacrimi pe obrazu-i ars de soare și vînturi.

— Ce-i mă, cu ploaia asta ? se repezi colonelul la tînărul din stînga sa, de parcă acesta săvîrșise, într-un moment de nesăbuință, pozna cu ploaia.

Șoferul, un flăcău chipeș de prin părțile Moldovei și pe care-l mai despărțeau doar două luni de ziua trecerii în rezervă, pricepu instinctiv că era mai înțelept să tacă decît să încerce să-i explice colonelului *ce era cu ploaia asta.* Se prefăcu preocupat de volan, de vizibilitate, deși pînă la unitate drumul nu-i putea oferi nici o surpriză. Conducea totuși prudent, căci pe partea dreaptă a șoselei se înșirau, în aceeași direcție, bicicliștii.

Ploaia răpăia necontenit în caroseria autoturismului, ca și cînd ar fi vrut s-o perforeze. Ștergătoarele alergau inutil dintr-o parte într-alta a parbrizului. Pînza de apă cenușie se refăcea în aceeași secundă. Încruntat, Victor Eliad încercă să deslușească și să identifice chipurile biciclis-

tilor „împachetați" în mantalele de ploaie, care pedalau spre poarta unității. Nu izbuti. Abandonă jocul, mormăind : „Să-ți bați copiii, nu alta !"

— Ordonați ? zvîcni scurt șoferul închipuindu-și că „Împăratu" i se adresase lui.

— Te-am întrebat ce-i cu ploaia asta ?

Cu mîna dreaptă, șoferul își împinse cu un gest devenit reflex boneta pe ceafă, apoi și-o aduse iarăși pe frunte. Își dădu seama că, de data asta, nu mai avea cum să ocolească răspunsul.

— De un' să știu eu ? murmură el cu o umilință prefăcută, în care colonelul recunoscu șiretenia nativă a unor țărani, adică : „De un' să știu, tovarășe colonel ? Ce, am eu atîta carte ca să știu ce-i cu ploaia asta ? !"

Pe fața ofițerului jucă, poate fără voia sa, un surîs înțelegător. Pînă la punctul de comandă nu mai scoase o vorbă, spre liniștea deplină a șoferului.

Anunțat de la poartă, ofițerul de serviciu, un maior scund și bine legat, îl aștepta în pragul clădirii. Colonelul Eliad coborî din mașină și se îndreptă spre el fără să alerge, fără să se ferească de ploaie. Se opri drept, firesc, în fața maiorului. Acesta, cu mîna la chipiu, îl informă că serviciul decursese într-o liniște deplină.

— ...Raportează ofițerul de serviciu, maior Vladimir Rotaru.

„Ce altceva ar fi putut să mă informeze, gîndea amărît colonelul în timp ce urca scările, ce poate să se petreacă în aviație pe o vreme ca asta ?"

Sus, în dreptul biroului, îl aștepta secretarul Consiliului politic al regimentului, locotenent-colonelul Necșulea. Numai ce sosise și, auzind pași pe scări, recunoscuse mersul apăsat al „Împăratului".

— Ce zici de ploaia asta, tovarășe secretar ? îl chestionă Eliad după ce se salutară.

— Ce să zic, tovarășe colonel ! răspunse celălalt cu o sinceră tristețe.

„Ei, dacă nici politicu' nu știe ce-i cu ploaia asta !" își spuse colonelul rupînd sigiliul de la ușă și răsucind cheia în broască. Atunci cine să mai știe ?"

Intră însoțit de secretar și se duse direct la fereastră, s-o deschidă ; aerul din încăpere era stătut. „Treaba lui

Necșulea e ușoară pe vremea asta, își continuă colonelul monologul. O să țină ședințe. Da' ce fac eu cu programul de zbor? Asta-i." Fiind prea întuneric, aprinse lumina; lămpile de neon irupseră bucuroase. Se îndreptă spre biroul său care, laolaltă cu masa prelungă, acoperită cu catifea roșie și înconjurată de scaune, închipuia un „T" perfect.

— Tovarășe colonel, îl informă secretarul, pe vremea asta nu-mi rămîne decît să lucrez la darea de seamă.

— Bine! aprobă plictisit colonelul. Ce altceva ar fi putut să-i răspundă? Cred că și eu o să mă ocup astăzi de mapa aia de cereri, sesizări, reclamații. Zîmbi trist și plictisit. Uneori, parcă aș fi primar și nu comandant de unitate de luptă, de garnizoană.

Secretarul îl privea în tăcere, cu ochi mici, indiferenți. Se vedea că melodia asta pe care comandantul prindea s-o fredoneze ori de cîte ori activitatea îl obliga să-și bage nasul prin hîrțoage îi era cunoscută.

— Sînt totuși pilot... aviator, preciză energic Eliad, ca și cînd Necșulea i-ar fi contestat această calitate. Scoase din „Fichet" un dosar și-l trînti pe birou. Poftim! zise. Treabă de aviator? Se uită în ochii lui Necșulea așteptînd ca acesta să-l compătimească. Secretarul însă, amuzat în sinea sa de izbucnirea copilărească a lui Eliad, se mulțumi să spună cu o ușoară ironie în glas:

— Ei, eu mă retrag... văd că aveți de lucru...

Rămas singur în fotoliul său, colonelul auzi în liniștea apăsătoare a biroului răpăitul obsedant al ploii. Fu tentat să ridice receptorul și să-i ia la rost pe cei de la „meteo". Descoperi imediat inutilitatea gestului și renunță. Ochii mînioși i se opriră pe prima hîrtie a dosarului deschis. Începu să bombăne: „Poftim! Ia te uită ce-mi cere dumnealui: să-i aprob repartizarea unei butelii de aragaz! Ce sînt eu, O.C.L., Primărie? Ia te uită!" Își aminti însă că încheiase cu Direcția comercială din M. un soi de tranzacție: ei să livreze, pentru nevoile familiilor din garnizoană, un număr de butelii, iar el, comandantul, să aprobe cererile în ordinea în care va crede de cuviință. Scoase mașinal stiloul și scrise sus, în colțul stîng al cererii, cuvintele „De acord". Apoi se iscăli. Văzîndu-și semnătura alcătuită din litere mari, energice, nemulțumirea îi urcă iarăși în

suflet și-l făcu să exclame cu glas tare : „Cu ce mă ocup ? !“ Aruncă o privire spre fereastră — redescoperi ploaia spălînd la nesfîrșit geamurile — suspină clătinînd în neștire din cap. Ochii îi alunecară din nou pe dosarul deschis. Se apucă să citească o altă hîrtie, de astă dată o reclamație. Nevasta unui pilot se plîngea de atitudinea ireverențioasă a doi tineri piloți care locuiau cu un etaj mai sus.

„Aduc femei, îi acuză vecina pe cei doi tineri ofițeri, pun magnetofonul să cînte tare de te asurzește, se țopăie, nu se dansează. Dacă ar fi numai asta, dar sînt și necuviincioși. Unul din ei, locotenentul Dan Costaș, poate fi văzut în plină zi stînd la fereastră și făcînd gimnastică în maiou și chiloți. Ar trebui să se rușineze de copiii noștri, și mai cu seamă de soțiile care...“

„Împăratului“ îi sări țandăra. Pocni cu palma sa mare, solidă și grea mapa cu hîrtii, răstindu-se în gînd la autoarea reclamației. „Da' irascibilă mai ești, cucoană ! Ce-ai vrea ? Să-i țin în pod, la uscat ? Sînt tineri... sănătoși... celibatari, abia ieșiți din școală. Și dumneata ce dorești ? Să-i îmbătrînesc ? Mereu îmi trimiți cîte o reclamație, ba te enervează una, ba cealaltă... Că soțul, din pricina magnetofonului, nu se poate odihni... Păi nu din pricina magnetofonului, căpitanul Budarcă e obosit și nu poate să zboare, ci din pricina dumitale...“ Deodată înaintea ochilor îi răsări căpitanul Budarcă așa cum îl văzuse nu de mult la aerodrom. „Ce faci, căpitane Budarcă, am auzit că ești oprit de la zbor ?“ îl întrebase. Luase poziția regulamentară și înmărmurise la cîțiva pași de el. Abia atunci colonelul Eliad constatase că avea în fața lui un Budarcă palid, slăbit, înfricoșat parcă de ceva văzut și știut numai de el. În timp ce-i răspunsese, o roșeață pe care n-o mai zărise niciodată la el îi năpădise pomeții obrazului. „Îmi permiteți să vă raportez : medicul m-a oprit... Ceva nu-i în regulă cu sănătatea mea... În săptămîna asta e pentru a treia oară cînd mă oprește de la zbor.“ Colonelului îi venise atunci pe buze fraza : „Dacă ești un papă-lapte... Fii și acasă căpitan... nu lăsa ca muierea să-ți mănînce nervii, la naiba !“ Tăcuse însă la vreme și se mulțumise să-l îmbărbăteze și să-i ureze multă sănătate.

Eliad se ridică de la locul său, iritat de imaginea ce i-o oferise, pe neașteptate, memoria. Dădu de cîteva ori ocol mesei. Cîteva clipe se opri la fereastra deschisă. Ploaia nu-și încetase „bombardamentul". Se gîndea că dacă vremea ar fi fost frumoasă, ar fi fost program de zbor, ar fi „încălecat" și el un avion și n-ar fi fost obligat să citească reclamația soției lui Budarcă. Închise fereastra și reveni la locul său, cătrănit și mai mult de peisajul dezolant, scăldat în cenușă, ce se deschidea dincolo de ziduri.

„Bine, cucoană, se adresă el reclamației, o să stau de vorbă cu cei doi ofițeri... o să le atrag atenția. Da' te rog și pe dumneata : nu te mai lua de toată lumea. Nu mai trimite atîtea reclamații, zău așa..." Nu era convins că dorința îi va fi ascultată și, înainte de a trece la cealaltă „hîrtie", se întrebă cam ce o să conțină viitoarea reclamație a nevestei lui Budarcă. Desigur, se va plînge că l-a zărit pe locotenentul Costaș Dan făcînd gimnastică nu îmbrăcat în chiloți și maiou, ci în șoșoni și palton. Izbucni în rîs, dar cînd începu să citească „hîrtia" următoare, rîsul i se șterse de pe chip și maxilarele-i puternice se încleștară energic. Reciti raportul, apoi, ca și cînd ar fi urmărit să priceapă și mai bine ceea ce citise, rămase un timp cu privirea concentrată în direcția unui scaun ce se găsea la celălalt capăt al încăperii, chiar lîngă ușă. „Ce zi aiurită", gîndea. Întinse mecanic brațul și ridică receptorul.

— 72 la aparat, zise cu o voce ursuză. Ia dă-mi-l pe căpitanul Drăgulescu !

Cîteva secunde mai tîrziu, auzi în receptor glasul lui Drăgulescu.

— Drăgulescule !

— Ordonați !

— Ia spune-mi, Diță s-a prezentat la program ?

— Raportez că s-a prezentat.

— Ai stat de vorbă cu el ?

— Raportez că am stat.

— Și ?

— O ține-ntr-a lui.

Maxilarele colonelului se încleștară de parcă ar fi vrut dintr-o zvicnire să sfarme ceva între măsele.

— Să vină imediat la mine, ordonă comandantul simțind cum un val fierbinte de mînie urcă în el, gata să-l azvîrle inutil într-o direcție nedorită.

— Am înțeles, răspunse Drăgulescu milităros.

Liniștea încăperii se refăcu. Îngîndurat, colonelul ascultă cum ploaia încerca să ciuruiască acoperișul din tablă zincată al comandamentului. „Să vină Diță la mine, își spunea stăpînindu-și mînia. Să vină să-i arăt eu lui !..." Nu-și duse amenințarea pînă la capăt. Sună telefonul ce-l lega pe fir direct de Comandamentul aviației.

— Bună dimineața, tovarășe colonel !

„Împăratu" zvîcni în scaun și răspunse.

— Să trăiți, tovarășe general !

— Ce-i pe la tine, pe acolo ? se interesă generalul.

— Cum nu se poate mai prost, tovarășe general. Plouă. Nu știu de unde atîta apă ! se lamentă colonelul.

— Și la noi plouă, îl informă generalul, de parcă ar fi vrut să-l îmbărbăteze. Și la V... și la R... Iar după buletinele noastre, o să mai țină...

— Aoleu ! îi scăpă colonelului.

La celălalt capăt al firului, comandantul aviației, amuzat se vede de acel „aoleu" civil, rîse scurt, prietenos.

— Ce program aveți astăzi ?

— Program de sală, tovarășe general.

— Bine, colonele. Altceva ?

Altceva ?! Altceva ?! Ce altceva să raporteze ? Că aprobase familiei Nicoară o butelie de aragaz ? Că înregistrase o nouă reclamație a nevestei căpitanului Budarcă ? Că avea pe birou un raport al lui Diță și că nemernicul ăsta cerea... Nu, nu, mai întîi să stea de vorbă cu susnumitul Diță și pe urmă, dacă va mai fi cazul, va raporta. Răspunse :

— Altceva nimic, tovarășe general.

Convorbirea cu superiorul său se încheie și colonelul Eliad, așteptînd ca maistrul militar Diță Ion să-și facă apariția, se întrebă cum ar fi mai potrivit să-l ia la rost. Desigur, cu o vorbă bună. Numai cu o vorbă bună...

Auzi un ciocănit și imediat ușa se deschise. Era Diță — intrase și rămase disciplinat lîngă ușă. De acolo, zise :

— Să trăiți, tovarășe colonel... M-am prezentat la ordinul dumneavoastră...

„Împăratu" se felicită în gînd că la vederea subalternului nu se lăsase propulsat de mînie, că îl putea cerceta atent, cu luciditate. Și primul lucru pe care-l constată fu acel început de burtă ce i se rotunjea militarului pe sub vestonul din doc devenit strîmt. Da..., se îngrășase Diță. Cum de nu observase pînă acum *fenomenul?* Fața sa măslinie, bine rotunjită, trăda și ea un început de gușă. Cînd îi întîlni ochii, se așteptase să-i vadă lăsîndu-se rușinați în pămînt, dar ochii aceia mari, tutunii, mulțumiți de starea stăpînului lor, îl înfruntau cu o suficiență iritantă. Se vedea că de la hangar și pînă la comanda regimentului venise pe bicicletă înfășurat bine într-o foaie de cort. Ploaia îi udase pantalonii de la genunchi în jos. Iscodindu-l în tăcere, cu răbdare, colonelul își aminti că doar cu trei ani în urmă, după absolvirea școlii de maiștri, același Diță încremenise în poziție de drepți, chiar în același loc, numai că era mai slab, cu o statură de gimnast. Îi făcuse o impresie bună, cu atît mai mult cu cît și Școala îl recomanda ca pe unul din cei mai buni absolvenți. Nimic din ținuta lui de atunci nu trăda schimbările ce aveau să survină în structura ființei sale. „Pînă și ochii, își amintea colonelul, îi erau mai inocenți, mai limpezi. Sau n-am văzut eu bine... A pierdut din ținuta sa milităroasă. Pantalonii i s-au scurtat..." Își descleștă gura atît cît vorbele să-i iasă liniștite.

— Ia ascultă, Diță, cererea asta este a ta ? Apucă coala de hîrtie cu două degete și o flutură în aer ca pe un lucru scîrnav.

— Da, să trăiți, e a mea.

— Aha ! Deci vrei să părăsești armata ?

— Așa cum arăt în cerere, tovarășe colonel.

— Mă ! îi scăpă colonelului un țipăt scurt și amenințător. În clipa următoare, se ridică fulgerător în picioare : era aproape de două ori mai înalt decît maistrul militar încremenit lîngă ușă. Mă, tu ce crezi, că-s prost, că-s fraier, că pot să cred în toate balivernele tale ?... Că ce zici tu aici... din pricina nevesti-ti, a copiilor... că locuința e așa și pe dincolo... că soacra ți-i bolnavă și te cheamă la ea... să locuiți împreună.

Furia zăgăzuită pînă atunci izbucnise cu forță. Totuși o controla, o stăpînea ; deși începutul acela de burtă al

maistrului militar, ochii săi obraznici, buzele lui pline și parcă unsuroase îl incitau într-una.

— Dați-mi voie... vreau să vă întreb : e legal ce cer eu ? Pe chipul măsliniu și lucios din pricina grăsimii sau a transpirației i se întipări o expresie de naivitate ; adică nu prea înțelegea ce anume îl zădărîse pe colonel. E legal... răspunse tot el.

— Ia te uită de unde-mi ieși omu cu legea ! rîse colonelul batjocoritor. Făcu un pas spre subaltern, dar se răzgîndi și se retrase iarăși în spatele biroului. Te uită... ai luat legea în brațe, neicușorule ! Acum, ca să mă turtești de-a binelea, mai trebuie să adaugi : „Iar unde e lege, tovarășe colonel, nu-i tocmeală". Știi, așa, ca să mă faci praf, ca să mă obligi să-ți aprob murdăria asta de cerere...

— Tovarășe colonel ! E legal sau nu ?

„Acum ar trebui să uit cine sînt, ce hram port, își spune Eliad, să mă reped în el și să-i trag una de să mă țină minte... Desigur, cererea e legală, iar legea mă obligă să i-o aprob."

— Mă ! Îl fulgeră pe Diță cu privirile sale amenințătoare. Acesta însă, presupusese, probabil, reacția comandantului și se pregătise sufletește ; rămase în aceeași încremenire plină de suficiență. Mă, legal, eu ar trebui să te dau pe mîna justiției... Și încă nu e prea tîrziu...

Colonelul știa, de fapt, că n-are ce să-i facă, că arunca vorbele în vînt, că afaceristul ăsta de Diță își calculase din vreme toate mișcările, așa încît legea să-i țină parte. Ce mai voia atunci de la dînsul ? De ce lungea vorba ?

— Mă, ce-i tat-tu ?

Diță clipi des din pleoape : părea descumpănit de întrebarea colonelului. Mormăi cu o undă de nesiguranță în glas.

— Păi, ce să fie... țăran cooperator...

— Cîți copii ați fost la casa lui ?

— Patru băieți, răspunse Diță în șoaptă.

— Pe unde-s acum ?

— Al mare e inginer agronom la Dragalina. Ălălalt, după el, e doctor veterinar chiar în comuna noastră. Al mic e la Brașov, la o școală profesională de la „Tractorul".

— Ia te uită, se minună colonelul, mă, da' poate spui de unde a luat tac-tu atîția bani să vă țină pe la școli...

— Păi, murmură Diță și tăcu brusc.

— Hai, hai, ce ți-ai pierdut graiul! „Împăratu“ zîmbi sarcastic; știa că nu va avea cîștig de cauză, simțea însă nevoia aproape organică de a-și umili subalternul.

— Păi, cum, de unde să ia tata atîția bani?

— Adică cine v-a ținut pe la școli, mă? Nu cumva vreo moșiereasă? Zi, mă, cine v-a ținut în școli?

— Statu'.

— Aha, se bucură colonelul, ironic, care va să zică, statul v-a ținut pe la școli! Deodată, vocea i se schimbă, deveni aspră, acuzatoare. Tu cum te porți cu statul ăsta care v-a ținut pe la școli, la universități, a făcut oameni din voi? Care te-a învățat o meserie — una dintre cele mai frumoase meserii? Ți-a dat casă, ți-a dat masă, ți-a dat haine și tu? Pe măsură ce-și rostogolea vorbele, Eliad își înțelegea tot mai bine mînia. Ah, dacă i-ar fi fost îngăduit să-l pălmuiască! Ia zi, mă, de ce te-a ținut statul pe spinarea lui la învățătură? Așa, numai de ochii tăi frumoși? Nu, mă, nu pentru asta... Ca să slujești armata... aviația țării... Și tu? Tu cum te porți, mă, cu ăla care te-a ținut pe tine și pe frații tăi la învățătură? Ațîțat de propriile-i cuvinte, ieși de după birou și făcu cîțiva pași spre Diță. Vrei să dezertezi, să părăsești armata? Asta ți-e recunoștința! Se opri la vreo trei metri de maistrul militar și, pentru a se stăpîni, apucă puternic spătarul unui scaun.

— Tovarășe colonel, nevasta mea... încercă Diță să se apere. Comandantul nu-l lăsă să-și termine fraza.

— Ce-i, mă, ce-i mă, cu nevastă-ta? Ce, ea n-a știut că aviația se face-n cîmp și nu în Piața Victoriei? Îmi umbli cu minciuni că-i bolnavă... Plesniți amîndoi de sănătate. Vrei să-ți spun eu care-i motivul?

Diță ocoli răspunsul și spuse, fără a arăta că-și pierduse cumpătul sau că vorbele „Împăratului“ îl speriaseră:

— Tovarășe colonel, eu am înaintat o cerere... există o bază legală...

— Stai mă, că nu merge chiar așa cum vrei tu, zîmbi colonelul cu superioritate. Dacă nu mă înșel, s-ar zice că ești membru de partid, nu-i așa? Tăcu, așteptă ca celălalt să-i răspundă și, pentru că acesta întîrzia să

deschidă gura, îl sili : Hai, zi, de cînd ești membru de partid ?

— Din 1967, șopti Diță vădit nemulțumit de întorsătura discuției.

— Care va să zică de cinci anișori ! Bravo ! Înainte de a-ți aproba cererea, o să cer organizației de partid din care ai onoarea să faci parte, să te pună în discuție...

— De ce, tovarășe colonel, de ce să mă pună în discuție organizația ? De astă dată, Diță vorbise cu adevărat speriat de perspectiva unei asemenea adunări.

— Cum să nu te punem ? se bucură colonelul și mai mult, sesizînd panica bruscă a lui Diță. Statul socialist te ține la școală, te învață o meserie cu condiția ca tu, după terminarea școlii, să slujești aviația. Te-au repartizat la noi, noi ți-am dat casă... tot ce-ai avut nevoie... Sigur, aerodromul nostru nu e Băneasa, dar nici tu nu ești orășean ca să zici că nu suporți praful de la țară.

— Da' tot statu a dat și legea, se apără Diță cu încăpățînare.

Colonelul îi zîmbi șmecherește și-l lovi acolo unde-și simțea interlocutorul mai slab :

— Da' partidul a dat un statut...

— Da' ce-am făcut, tovarășe colonel ? își pierdu Diță stăpînirea de sine. Ce-am făcut ca să mă puneți în discuția organizației ?

— Îmi pare rău că n-am avut mai de mult inițiativa asta.

— Eu întotdeauna mi-am îndeplinit sarcinile...

— Poate n-am fi ajuns cu tine aici, subliniе comandantul.

Diță ținu să accentueze :

— Am militat întotdeauna pentru linia partidului.

— Uite, să nu spui că nu te-am avertizat : o să propun și o să cer excluderea ta din partid. Vrei să știi și motivul ? Uite, ți-l spun ! Pe motiv de închiaburire, de căpătuială. Parcă noi nu știm că ți-ai deschis la M. un mic atelier de reparații-auto... că acasă ți-ai transformat curtea într-o crescătorie de porci pe care-i vinzi... ilicit îi vinzi, ridică colonelul vocea, surprins parcă de cuvîntul descoperit. Da, da, ilicit. Te-ai îmbogățit, nu-ți mai arde de aviație. Meseria pe care statul socialist te-a învățat ai pus-o în

slujba intereselor particulare. Asta nu mai e linia partidului. Uită-te la tine ! Ai și burtă de chiabur... Semeni cu o caricatură de prin '52.

Era convins că vorbele sale nu mai aveau nici un efect asupra proaspătului închiaburit, dar simțea o nevoie aproape bolnăvicioasă de a-l ridiculiza, în sfîrşit, de a-şi descărca sufletul.

— În aviație n-avem nevoie de gheșeftari... Aici, în plină cîmpie, și nu în altă parte, avem nevoie de tehnicieni de o înaltă calificare, nu de crescători de porci. Ai înțeles ? Şi-acum, șterge-o, poți să pleci, domnule Diță !

— Tova...

— Nici un tovarăș... nu ți-am devenit tovarăș nici la atelierul din M., nici la crescătoria de porci...

Diță făcu un stînga împrejur cam greoi, fu cît p-aci să se împleticească și ieși.

Colonelul Eliad se întoarse la birou, dar nu se așeză ci rămase în picioare, fixînd mapa deschisă. Acum, după ce se descărcase, după ce își ușurase sufletul, simți în suflet un sentiment de vagă vinovăție. „Dacă am fi intervenit mai devreme... dacă mai devreme l-am fi pus în discuție ! Cu ochii mereu pe cer ne scapă problemele pămîntene." Pradă acestui sentiment de culpabilitate, luă de pe birou mapa și, bombănind, o ascunse în „Fichet". Se duse apoi la fereastră : ploaia nu mai contenea ; cădea din cer, izvora prin toți porii pămîntului ; pînza deasă a apei unea într-un tot de nedestrămat cerul și cîmpia.

Totuși, nu-l mai răbda inima să rămînă între pereții biroului ; avea nevoie de aer, de mișcare, de aviatori. Părăsi încăperea, coborî în grabă scările, apoi sări în „Dacia" care-l aștepta.

— La „simulator" ! îi porunci șoferului :

11

Tanchistul m-a părăsit. Starea lui s-a înrăutățit brusc, iar soborul medicilor a hotărît să-l redeschidă. L-au mutat, nu știu de ce, într-o altă rezervă.

— Aviatorule, îmi pare rău că mă despart de tine, mi s-a adresat el, în timp ce doi sanitari, asistați de o soră

în etate, îl ridicau din pat ca pe un sarcofag egiptean și-l așezau pe o masă cu rotile. O să-mi fie dor de tine.

— Și mie, tanchistule.

Ne-am făgăduit prietenie, vizite reciproce. Bineînțeles, toate astea după ce ne vom reface și ne vom înapoia la casele noastre. Și iată, de cîteva ceasuri sînt în salon singur cuc. Ori de cîte ori îmi răsuceam capul spre stînga, îi zăream profilul pămîntiu, încremenit într-o lungă și nesfîrșită visare. Acum... patul e gol, rînduit cu acuratețe, ca într-un dormitor de catane.

Chinuit de singurătate, îmi chem în ajutor amintirile. În mod inexplicabil însă, refuză să răspundă apelurilor mele, ca și cînd ar fi pierit instantaneu, undeva într-un ascunziș al creierului. Mă simt ca un bogătaș, sărăcit peste noapte și rămas fără un sfanț în buzunar. Cotrobăiesc prin memorie ca într-un buzunar gol. De-aș da măcar de un *bănuț !* Zadarnic. Curînd, desperarea ce mă cuprinde se metamorfozează treptat într-o durere ce călătorește înlăuntrul meu, pe un itinerar fix, din tălpi și pînă în creștet. Scîndura de sub mine ia foc, iar eu, după efortul de a rezista, mă las martirizat pînă ce oboseala suferinței mă „interceptează“, mă prinde „țintă vie“ pe ecranul radiolocatorului și nu ezită a „degaja“. „Rachetele“ mă lovesc din plin, azvîrlindu-mă într-un somn adînc, fără vise, care, uneori, ține un minut, iar alteori ceasuri.

Cînd deschid ochii, strig din obișnuință : „Tanchistule !“ Nu primesc nici un răspuns. Îmi întorc capul spre stînga — patul lui e gol. Îmi amintesc că ieri sau alaltăieri — cînd oare ? n-are importanță — pe cînd în salon mă simțeam singur ca într-un supersonic în drum spre stele, m-am auzit strigat :

— Aviatorule !

— Ce-i tanchistule ?

— Mi-ar plăcea să mă joc de-a aerodromul, mi-a mărturisit.

Am izbucnit în rîs. Ideea părea aiurită, dacă nu chiar demențială. Cum să te joci de-a aviația și încă de-a cea supersonică, militară ? A, da, de-a feroviarii mai ține. Intri într-un magazin cu jucării, îți alegi garnitura preferată, iar acasă ți-o instalezi pe podea, în mijlocul odăii. Într-un minut sau două, gata, ai și început să te joci.

— Mi-ar plăcea să mă joc de-a aerodromul.

Cuvintele tanchistului erau unite între ele de o dorință reală, sinceră, de aceea și încărcate cu tristețea omului suferind, aflat într-o încleștare necontenită cu destinul. Pentru mine, a te juca de-a aerodromul avea un alt miez decît cel întrevăzut de dînsul. A te juca de-a aerodromul înseamnă... Doamne, dar înseamnă totul.

...Sînt în cabina supersonicului. Trec la verticala aerodromului. Reduc viteza pînă ce ating minima necesară aterizării. Ca prin minune, tavanul s-a topit, transformîndu-se în dreptunghiul aerodromului. O apăsare a manșei. Avionul se înclină. Visez. Intru în tur de pistă. Viziblitatea e perfectă și sus, și jos. E viteza de agrement cînd îmi îngădui să-mi „arunc ochii pe fereastră". Deslușesc cele două rînduri de blocuri, străjuite de salcîmi bătrîni și despărțiți de două „bulevarde" drepte. Printre salcîmi — copii și bunici. Mai deslușesc apoi clădirile aerodromurilor... hangarele, popota... comandamentul. Într-unul din birouri — „Împăratu". A, dar la ora asta e pe aerodrom. Controlează, desigur, îndeplinirea planului de zbor, iar cînd aude cîte un avion trecînd deasupra zonei, ridică privirile încercînd să ghicească cine-l pilotează. „Împăratu ?" Cine i-o fi născocit porecla ? O vreme, nu l-am agreat. Îl găseam prea dur, prea puțin înțelegător cu noi, aviatorii, confrații lui de cer. Mi se părea chiar că ar fi prea mîndru de gradul și funcția sa. Dar scurgerea timpului a avut darul să-mi demonstreze că duritatea lui a reîntronat în unitate disciplina care, sub vechiul comandant, o cam luase razna. Iar lipsa sa de înțelegere față de noi, aviatorii, era de fapt o replică la tendința evidentă a unora dintre noi de a idolatriza aviația, parcă cu scopul obținerii unui statut aparte de armă de elită, adică de castă.

M-am luat cu vorba și am uitat că sînt în aer, că zbor, că ating punctul „îndepărtat".

— Permiteți aterizarea ? întreb.

— Permit, răspunde conducătorul zborului.

Ah, toboganul aterizării ! Supersonicul se înclină ușor cu botul spre pămînt și, cu o viteză de aproape 300 kilometri pe oră, alunecă la vale, ca pe o șosea invizibilă. Din pricina unghiului de înclinare, cabina devine o lojă

din care văd pista de beton alergînd în întîmpinarea mea. Nici nu-mi dau seama cînd roţile ating pista. Totul n-a ţinut decît o secundă.

— Bravo, Slavic, mă laudă conducătorul zborului, apoi îmi ordonă : Scoate paraşuta ? A ieşit, îmi confirmă în căşti.

Paraşuta de frînare ţîşneşte din coada avionului, se umflă reducînd simţitor viteza aparatului. Acum supersonicul nu-i decît o limuzină ce străbate o şosea oarecare. Încă puţin şi o să ajung în dreptul pompei de alimentare. Frînez. *01* mă ascultă. Încep să-mi desfac chingile, dezermetizez cabina. Mă ridic din scaun şi-mi scot capul afară din avion. Părul mi s-a lipit de creştet, de frunte. Mă despovărez de cască. Sînt transpirat. În ciuda soarelui fierbinte, pămîntul respiră, iar eu, coborînd din stratosferă, îi simt suflarea ca pe o boare binefăcătoare. În faţa mea, cît vezi cu ochii, lanuri de grîu dat în pîrg, undeva foarte departe se profilează clădirea unui siloz. În stînga, clădirile garnizoanei.

E bine să te întorci pe pămînt, la ai tăi. E bine să simţi că ţi-e sete, iar tu, aşteptînd să vină tehnicianul să te remorcheze, să scrutezi depărtările terestre.

În sfîrşit, iată şi camionul. Lîngă şofer, un militar în termen, îl zăresc pe Licu Jinaru. Amîndoi mă salută rîzînd. Îl salut şi eu. După alimentarea lui *01*, Licu îmi strigă : „Gata, tovarăşe maior !“ „Dă-i drumul“, îi răspund.

Mă las leneş în scaun. Mă amuză clipa asta, cînd un camion are cinstea de a trage după el, pe pista de beton, un supersonic. Cufundat în cabină, mă simt ca într-o trăsură de pe vremuri, trasă de doi trăpaşi. Alunec prin faţa „Turnului“ precum, la paradă, un tun greu alunecă prin dreptul tribunei oficiale.

Doar cînd ajung la capătul pistei şi sar din cabină îngreuiat de costumul de suprasarcină, Licu Jinaru mă chestionează, ca de fiecare dată, cu aceeaşi vie curiozitate profesională.

— Cum a „cîntat“, tovarăşe maior ?

— Bine, Licule, n-a răguşit încă...

Îi joacă ochii a mulţumire. Salopeta lui neagră îmi aminteşte de uniforma eroilor din serialul „Invadatorii“. Cînd avioanele îi sînt în zbor, Licu Jinaru îşi ascunde

neliniștea cercetînd într-una cerul și fumînd țigară după țigară. Acum își freacă mulțumit mîinile unsuroase cu un somoiog de cîlți. Toate aparatele s-au întors la bază cu bine.

Programul meu de zbor s-a încheiat și, deși mi-e sete de-aș goli o vadră de apă, mai rămîn un timp lîngă Licu să-l urmăresc cum, fluierînd încet — oho, și ce potpuriu de cîntece populare deține ! — se apucă să-l controleze pe *01*.

— Mai ține ? îl întreb eu în glumă.

— Ținece ! mă asigură el.

Cred în cuvîntul lui, așa cum cred în măiestria mea. Licu Jinaru e întîiul meu Dumnezeu. (Noi avem mai mulți.) A-mi pierde credința în el înseamnă a-mi pierde încrederea în capacitatea mea de a pilota supersonice. „Certificatul de sănătate" al avionului Licu mi-l dă. „Ia-l, îmi zice, e sănătos tun !" Iar eu nu-i pun nici un moment la îndoială aprecierea. Încalec de îndată „țeava de foc" și țîșnesc de pe pistă ca fulgerul.

Cîteodată, arătînd cu capul spre cer, Jinaru se interesează :

— Cum e pe acolo ?

Întrebarea mă amuză. Sună familiar, ca și cum aș fi umblat prin vecini sau m-aș fi repezit la mine, în comună, ca să văd cum mai sînt treburile pe acolo. Și Licu Jinaru zboară, dar la sol, verificînd, controlînd măruntaiele avionului. Trăiește intensitatea misiunilor noastre aeriene într-o lungă și apăsătoare așteptare. Noi, odată instalați în scaun, ne conectăm la sistemul electronic al aparatului și nu ne mai punem decît problemele misiunilor noastre de vînători — descoperirea avionului vrăjmaș, interceptarea, declanșarea rachetelor, adică lovirea și doborîrea inamicului. El însă, ființa asta în combinezon negru, de *invadator*, rămîne la sol conectat nu numai la avion, ci și la sufletele noastre. Noi îl știm, fumează, pîndește cerul într-una și ne-ar vrea cît mai curînd acasă lîngă dînsul, bine și sănătoși, ca, cercetîndu-ne cu ochii lui de veveriță, să întrebe : „Cum a cîntat, tovarășe maior ?" sau „...tovarășe căpitan". Nu, nu se mulțumește să ne vadă în tur de pistă sau în pantă de aterizare. El ne vrea pe aerodrom, cu avionul întreg, în rînd cu celelalte aparate.

Cînd îi povestesc cum e *pe acolo,* ochii i se rotunjesc și mai mult, înmărmurește cîteva momente cu gura căscată. Îl fascinează, mai cu seamă, universul enigmatic al stratosferei.

— Chiar nu se mai vede nici un semn al pămîntului.., nici măcar o luminiță cît un punct de licurici ?

— Nimic, Licule, absolut nimic.

— Iar noaptea...

— Puzderie de stele...

— Dacă ridici mîna poți să înhați una ?

— Pot, Licule, cum să nu !

— Păi, dacă-i așa, de ce nu-mi aduceți și mie una să i-o dau Linei, că-i plac podoabele, rîde el.

Rîd și eu. De fapt, e bine dispus că ne-a văzut revenind la sol, că aparatele au „cîntat fain".

Țin la Licu, aș spune chiar că mi-e drag. Nu o dată, după terminarea programului, pornim de la aerodrom spre casă, pe biciclete. Ziua ca și noaptea. Pedalează întotdeauna în stînga mea cu jumătate de roată mai în urmă, glumind : „Zburăm în celulă, tovarășe maior. Dumneavoastră sînteți cap de formație".

Locuințele tehnicienilor sînt ceva mai departe de blocurile aviatorilor și sînt alcătuite din vile-tip, cochete, cu încălzire centrală, înconjurate de curți transformate în grădini. După ce ne despărțim, îi mai văd o bucată de vreme spinarea aplecată deasupra ghidonului. Îmi mai place Licu Jinaru și dintr-un alt motiv : că s-a despărțit conștient de obîrșia sa de țăran.

— Cîți porci crești tu în ograda ta ? l-am întrebat într-o bună zi.

— Unu', să-l am la iarnă.

— Unu ? ! ? De ce unu' ?

— Cum de ce, tovarășe maior ? s-a uitat el mirat la mine, să vadă dacă nu cumva l-am luat peste picior. Am devenit maistru, tehnician într-o ramură ultramodernă. Trebuie să-mi *schimb concepția,* nu-i așa ? Nu poți și una și alta...

Acele cîteva cuvinte „să-mi schimb concepția" au avut, nu știu de ce, o rezonanță cam demagogică. Am cam strîmbat din nas, Licu însă a mirosit natura reacției mele și a ținut să se completeze :

— Credeți, tovarășe maior, că, în timpul liber, nu mă trage ața la pămînt, la agricultură, la *tarele noastre* ?

Chestia cu *tarele* noastre n-am prea priceput-o. Ba, fiind și eu fecior de țărani, mi-am mărturisit ofensa.

— Care *tare*, mă Licule ?

— Să cultivi pătlăgele sau castraveți, să-ți trimiți apoi nevasta cu coșul sau cu desaga la piața din M. și să vîndă, să pui un ban în plus la ciorap.

— Și ce e rău în asta ? l-am zădărît eu.

— Păi, dumneavoastră mă întrebați, tovarășe maior ?

Licu Jinaru nu-i un bărbat frumos, are însă niște ochi căprui, inteligenți, vii, care te cîntăresc cu o franchețe dezarmantă, ceea ce-l face plăcut, simpatic.

— Păi dacă o să încep să cresc porci, să-i contractez sau să-i vînd pe sub mînă, la negru, sau dacă o să încep să fac comerț cu roșii și cu ceapă, o să-mi mai fie mie capul la avioane ? O să mai pot eu să-mi fac treaba așa cum se cuvine ? Vă asigur că nu... Nu zic că m-am smuls cu totul din rădăcini. Oho ! mai am cîteva, și mă trag afurisitele înapoi... Care-i chestia, tovarășe maior, c-am devenit conștient că în meseria noastră nu poți să fii cu c... în două luntri, sau mai exact, cu jumătate de c... într-un supersonic și cu cealaltă în căruță, și încă într-una din aia țărănească... Dacă nu te smulgi din rădăcini...

— Și e greu, Licule, să te smulgi ?

— E... da' eu unu lupt.

Într-adevăr, nu m-a dus cu vorba așa cum am crezut. Nu m-a mințit. I-am făcut odată o vizită pe neașteptate, în orele lui libere. L-am găsit într-o cămară din curte unde-și încropise un atelier, și zău, cioplea cu har, veverițe, păsări, căprioare... Ba am văzut pe o etajeră cîteva „supersonice". Mi-am amintit de ce-mi spusese, de lupta sa cu chemarea pămîntului. Beneficia și el de cîteva ceasuri libere ; pînă la deschiderea programului „tele", îl mai despărțeau vreo sută optzeci de minute, orașul M. nu-l atrăgea și, ca să nu audă *chemarea pămîntului*, își găsise o preocupare care, evident, îl pasiona. Asta e Licu, tehnicianul meu...

Cînd, după catapultare, am revenit la „Turn", l-am zărit înghesuindu-se printre cei care mă așteptau : ochii îi

erau congestionați. Am reținut destul de bine acest amănunt.

— Ține ? l-am întrebat eu în noaptea aceea, după cel de-al doilea zbor.

Nu mi-a răspuns imediat. A verificat din nou avionul, la lumina lanternei.

— Ține, tovarășe maior, mi-a răspuns într-un tîrziu.

01 însă n-a ținut, a luat foc. Acum se știe de ce, nici din vina lui, nici din vina mea. Piesa care s-a topit în timpul zborului, provocînd incendiul, se găsea înlăuntrul aparatului și Licu nu avea cum să ajungă la ea, și chiar dacă ar fi ajuns, n-ar fi avut cum să prevadă avaria. În aer, ca și pe pămînt, există un coeficient de primejdii. Iar nouă, aviatorilor, ni se pare firesc să fie așa. Important e ca acest coeficient să fie cît mai redus și, dacă e posibil, să fie eliminat cu totul. Dar oceanul aerian e capricios și plin de surprize. De cele mai multe ori îi place să primească vizita acestor minunate mașini zburătoare dovedindu-se o gazdă bună, agreabilă, ba mai mult, uneori îți sare și în ajutor, dacă ți se întîmplă ceva. Alteori, ne rezervă niște surprize, mai exact niște capcane, și dacă nu știi cum să scapi din strînsoarea lor, aleluia ! Sau vorba lui Onuțu, poți să începi să aduni cîte o sută de lei pentru coroane...

Mă joc de-a aerodromul. Sînt lucid că mă joc. Tot salonul l-am transformat într-un aerodrom. Ah, și e tare bine ce m-a învățat tanchistul. Uit nu de mine, ci de propriu-mi schelet care urmărește, cu o tenacitate diavolească, să-mi frîngă voința. Doar mi s-a atras atenția, și nu o dată : „Dacă vrei să zbori, atunci dă dovadă de voință și stai lipit de scîndură". Deocamdată, rezist. Deși ceva din adîncul inimii îmi spune că n-o să mai zbor. Utimul meu zbor a fost cel cu catapulta — cîte secunde o fi ținut ? Pe urmă m-a luat în primire parașuta. Legănarea trupului prins în chingi. Deasupra, smoala cerului ornamentat cu stele pîlpîitoare. Sub mine, din ce în ce mai aproape, pămîntul camuflat de beznă...

Prea mult m-am „jucat" cu Licu. E timpul să ies din program. Mi-e cald în costumul de suprasarcină, mi-e sete. Trebuie să golesc cel puțin trei sticle de „Cico". O iau din loc. Trec prin dreptul unui avion ce așteaptă

comanda de a rula spre pista de decolare. Trec și prin dreptul celor două avioane gata de luptă, și mă îndrept spre camera piloților, ca să fiu dezbrăcat. A ! Noi nu ne dezbrăcăm singuri, sîntem prea „nobili“. Avem un „majordom“ în persoana maistrului militar nea Trică. Nu-ți poți lepăda oricum costumul de suprasarcină. În toate e o artă, o tehnică. Nea Trică și le-a însușit. Ajutat de un ostaș în termen, el ne îmbracă, el ne dezbracă. Fiecare pilot cu garderoba lui.

— Ați venit, tovarășe maior ? mă întîmpină mereu cu aceleași vorbe nea Trică, ca și cînd s-ar fi așteptat să nu mai vin.

— N-am avut încotro.

Nu rîde. Nea Trică nu rîde. E grav ca un profesor de clinică. Nea Trică te ține, mai întîi, în picioare ; trage de toate fermoarele costumului, de cele de sus, de jos, de la spate. Apoi, cu o mișcare bruscă, plină de măiestrie, îți smulge costumul de parcă te-ar despuia de o piele care nu-ți aparține. Și are nea Trică un obicei : după ce ți-a scos costumul, îl ține cîteva secunde în sus, ca pe un steag, vrînd parcă să-ți demonstreze că, într-adevăr, te-a jupuit fără dureri... Ehei, după asta, e o plăcere, să rămîi în milaneza aceea de culoarea azurului. Răcoarea camerei își îmbrățișează trupul înfierbîntat și transpirat. E clipa cînd, cu adevărat, redevenim pămînteni... Trecem la duș, apoi la „Cico“ și „Pepsi“, fumăm. Vorbim *măscări*. Ne punem din nou uniformele, de astă dată singuri, fără ajutorul lui nea Trică. Ne admirăm în oglindă. Nu-mi stă rău uniforma.

La ieșirea din clădire, mă lovesc de Panțuru, un locotenent major cu doisprezece ani mai tînăr decît mine și hărăzit, după cum spun unii, să fie nefericit în dragoste. E oare cineva fericit în dragoste ?

— Ce-i mutra asta, „Ursuleț“ ? îl opresc eu.

Se înapoiase și el din misiune și se ducea să se predea „majordomului“. Fața-i rotundă, nasul cîrn, ochii verzi, rotunzi și sticloși amintesc de „ursuleții“ din vitrinele magazinelor de jucării.

— Ce să fie, tovarășe maior ? privește încruntat într-o parte și trage o înjurătură.

— Nu ți-ai îndeplinit misiunea ? îi ghicesc eu supărarea. N-ai interceptat ?

— Cum să interceptez ?! Pufnește de mînie și fața i se rotunjește și mai mult. Cînd e de serviciu, la navigație, căpitanul Leahu, sînt mort. Mă poartă teleleu pe tot cerul și abia nu mă scoate la țintă... Nu știe, dom'le meserie, nu știe... Ar face bine să învețe de la maiorul Vornicu...

Se îndepărtează bombănind, cu capul în pămînt. Nu e singurul pilot nemulțumit de Leahu. Navigatorul, cu ochiul său ager, veghind radiolocatoarele, e cheia succesului nostru. El ne ghidează spre țintă, pînă ce ținta apare pe ecranul radiolocatorului nostru. Dar nici noi, în anumite împrejurări, nu trebuie să așteptăm să ne pice totul mură-n gură... Uneori, e chiar pasionant ca la 15 000 sau 18 000 metri înălțime, în pustietatea cerului, să cauți și singur ținta.

12

Șoferul „Împăratului" înainta încet, atent ; ștergătoarele parbrizului nu mai foloseau la nimic. „E a treia zi, își spuse comandantul, dacă nici astăzi n-o să stea, înseamnă că nici știința populară nu mai e bună la nimic." Prin ploaia deasă și cenușie clădirile aerodromului numai ce se conturau. Eliad suspină adînc și dureros.

— Nu v-ați luat mantaua, observă șoferul.

— Și ce dacă nu mi-am luat-o ? Crezi că sînt de zahăr ? De-aia sîntem militari, ca să alergăm prin ploaie și vînt...

„Da, cam așa-i, rumega în gînd șoferul, da' tot armata ne dă mantale și foi de cort."

— Am ajuns ! raportă în curînd șoferul.

Colonelul țîșni din mașină, escaladă dintr-o săritură patru trepte și intră val-vîrtej în clădire. Aici, în sfîrșit, se zbura... Pe orice vreme, fie ea oricît de rea... Rămase lîngă ușă, încîntat de sprinteneala cu care executase saltul, apoi se lăsă pătruns de zgomotele „aerodromului" ce veneau din sala „simulatorului de zbor". De parcă ar

fi golit în mare grabă un pahar de whisky, „Împăratul“ simţi cum i se dilată vasele sanguine, cum o fierbinţeală plăcută, înviorătoare, îi cuprindea trupul. Îşi controlă ţinuta, după care se îndreptă cu pasul său elastic şi plin de siguranţă spre „simulator“.

— Ei, flăcăi, cum merge treaba ?

Flăcăii, cinci piloţi din escadrila locotenent-colonelului Iorgulete, surprinşi de apariţia comandantului de regiment, rămaseră nemişcaţi. Unul dintre ei, cu epoleţi de maior pe umeri, răspunse sec :

— Conform programului, tovarăşe colonel...

De dincolo, se auzea „avionul“ în plin zbor. „Supersonicul“ din încăperea vecină putea fi „văzut“ şi „urmărit“ pe ecranul mare al televizorului în faţa căruia se aflau cei cinci piloţi. Alături de televizor, pe o planşă ce închipuia cerul, „o gheară“ conectată la întregul complex automatizat al zborului simulat desena traiectul aparatului „aflat în aer“.

— Cine-i în avion ? se interesă colonelul.

— Locotenent major Nicuţă, îl informă acelaşi maior.

— Aha ! exclamă Eliad, ca şi cînd numele pilotului i-ar fi explicat dintr-o dată o mulţime de lucruri. Adăugă : Vedeţi-vă de program !

Piloţii se răsuciră cu faţa spre planşă şi spre ecranul televizorului. Urmărindu-i, colonelul fu uimit de descoperirea făcută. „Cinci piloţi, trei generaţii de piloţi militari. Ce mi-e şi viaţa asta !“

Dincolo, avionul atinsese o altitudine de 18 000 metri şi făcea un zgomot egal, uruitor. Datorită înălţimii sale, „Împăratu“ vedea, peste capetele subalternilor, evoluţia pe planşetă a aparatului pilotat de locotenentul major Nicuţă. Ca şi în turnul de comandă a zborului, şi acolo se putea auzi „pogorînd din înalturi“ glasul pilotului. Iar operatorul, un subofiţer tînăr, uscăţiv — stăpîn în acele momente al aparaturii electronice — îi răspundea pilotului din cabină, asemenea unui conducător de zbor.

Colonelul se felicită că abandonase mapa cu „hîrtii“ şi avusese ideea de a inspecta „*simulatorul*“. Tot complexul acela de instalaţii îl fascina oricînd, cu atît mai mult în acea zi... Ploua — un plafon de nori cît un ocean şi încărcat cu foc şi smoală se abătuse peste întreaga ţară,

buletinele meteo de la cel mai înalt nivel şi pînă la cele ale garnizoanei interziseseră zborul. Aici, însă, vremea era întotdeauna favorabilă zborurilor — un cer veşnic senin.

— Vin acasă, răsună glasul lui Nicuță.

Pe ecranul televizorului se vedea cu claritate pista aerodromului, pista pe care urma să aterizeze.

„Nici astăzi, socoti Eliad, Nicuță nu vine prea bine acasă. Aterizarea îl cam înfricoşează. Bine a procedat Iorgulete că l-a pus la treabă."

Cei cinci piloți comentau în şoaptă liniile de pe planşă. După ce „interceptase ținta", prietenul lor îşi pilota aparatul spre aerodrom. Colonelul Eliad interveni şi atrase atenția :

— Nicuță ăsta al nostru pilotează perfect pînă la „îndepărtata". Panta de coborîre n-o ia rău, aş zice chiar bine. Dar pe măsură ce coboară, se produce ceva în sufletul său, căci viteza avionului creşte, iar unghiul de incidență cu pista se produce dur, înainte de a se cuveni ; din pricina asta avionul face un salt, ca de cal nărăvaş, şi abia după asta intră într-un rulaj normal.

— Poate că acum... îndrăzni un tînăr pilot, nu prea înalt de statură, cu o față frumoasă, bărbătească.

— Fie-ți gura de aur, Morarule !

Sus, în aer, Nicuță „intră" în tur de pistă, îşi „scoase" trenul de aterizare, raportă viteza, înălțimea.

— Care-i unghiul de incidență cu pista ? întrebă comandantul pe un ton profesoral.

Piloții răspunseră aproape în cor şi colonelul rîse stăpînit.

— Teorie, slavă cerului, ştim, pe noi practica ne omoară. Ia uitați-vă acum !

Ochii celor de față se îndreptară spre ecranul televizorului. Acolo, în pătratul acela stăpînit de lămpile catodice, răsări supersonicul lui Nicuță — venea de parcă ar fi urmat să aterizeze chiar acolo, între piloți. „Cobora" sub privirile încordate ale camarazilor săi care doreau cu ardoare ca Nicuță să infirme presupunerile „Împăratului".

— Vedeți, le atrase colonelul atenția, o să atingă și acum pista cu cel puțin o sută de metri înainte de punctul stabilit de norme...

Un minut sau două mai tîrziu, presupunerea colonelului se adeveri : o demonstrau cu exactitate nu numai calculele „simulatorului“, ci și modul cum se reflectau ele pe ecranul televizorului. Piloții nu-și îngăduiră nici un comentariu. Tăcerea lor comandantul o înțelese ca pe un act de compasiune pentru tovarășul lor. „Pesemne că își spun, medită Eliad, că Nicuță e un ghinionist... Dacă ar fi avut noroc, „Împăratu“ n-ar fi picat tocmai acum, ci mai tîrziu !“ Știa din experiența anilor de tinerețe că într-un fel reacționează militarul cînd săvîrșește o greșeală în prezența comandantului direct, și altfel în prezența comandantului de unitate...

De dincolo se auzea tot mai stins motorul avionului venit la „aterizare“.

— Unde-i locotenent-colonelul Iorgulete ? întrebă Eliad.

— Dincolo, la „simulator“.

— Să vină la mine !

Comandantul escadrilei secondase zborul simulat al tînărului său subaltern.

— Ai văzut, Iorgulete ? îl luă colonelul la rost în clipa în care se ivi din sala vecină.

— Văzut, tovarășe colonel !

— Să zbori cu el în dublă și pînă nu învață cum trebuie să atingă pista, să nu-l lași...

— ’nțeles ! îl aprobă Iorgulete.

— Și-acum, vedeți-vă mai departe de program !

De fapt, ar fi vrut să-i întrebe : „Băieți, nu mă lăsați și pe mine să-i trag un raid ?“ Și ca să nu cadă în ispită — le-ar fi răpit tinerilor o jumătate de oră din program — întrebă într-o doară :

— Nu-l văd pe Negruț... Pe unde umblă băiatu ăsta ?

— Sînt aici, tovarășe colonel, se auzi glasul locotenentului Viorel Negruț dinspre sala „simulatorului“, unde zgomotele avionului se stingeau puțin cîte puțin.

— Ia vino încoa, flăcăule, să te văd la față !

Un tînăr negricios ieși *de dincolo*. Ceilalți piloți îi făcură loc și Negruț se opri la un pas de comandant, cu

mîinile lipite regulamentar de corp. Ochii săi albaştri, frumoşi, îi înfruntară cutezători pe cei ai comandantului. Se studiară cu o simpatie nedisimulată.

— Uite că mi s-a făcut dor de tine, Negruţ! glumi insinuant colonelul.

Piloţii zîmbiră ; ştiau ce anume viza insinuarea „Împăratului". Desigur, locotenentul Negruţ, în continuare în poziţie de drepţi, ar fi avut ce să răspundă, dar, dintr-un simţămînt de disciplină, preferă muţenia.

— Cum e, Negruţ, merge ?

— Vă raportez că merge, tovarăşe colonel, răspunse tînărul aviator.

Vrînd parcă să se covingă dacă lucrurile stau aşa şi nu altfel, Eliad îşi întoarse privirea spre Iorgulete :

— Să auzim ce zice comandantul escadrilei...

— E un adevărat zburător, rosti locotenent-colonelul fără să schiţeze un zîmbet.

Eliad îl prinse din nou pe Negruţ în tăişul privirilor sale : sub uniforma de aviator ce-i cădea impecabil, se contura un trup zvelt şi muşchiulos.

— Mă bucur că aud o asemenea apreciere... Bine, flăcăi, şi acum vedeţi-vă mai departe de program.

Şi, înainte de a ieşi, îl mai surprinse o dată pe Negruţ : locotenentul surîdea mînzeşte.

13

Uşa salonului se deschise încet, şovăitor. Mai întîi, văd intrînd un buchet de garoafe, apoi o uniformă de aviator. De atîta zăcut mi-a slăbit vederea. Buchetul şi uniforma se îndreptară spre mine.

— Să trăiţi, tovarăşe maior !

— Negruţ !... Ce surpriză ! Ce garoafe frumoase ! De bucurie dau să mă ridic în capul oaselor, în aceeaşi clipă însă, un fior dureros îmi străbate coloana. Mă las iar pe spate.

— Staţi liniştit, nu vă ridicaţi, îmi cere vizitatorul, impresionat de grimasa mea de suferinţă.

— Ce surpriză ! exclam iar ignorîndu-mi durerea. Ce surpriză !...

Îmi arăt bucuria. El îmi agită buchetul de flori ; nu ştie ce să facă cu el. Mi-l întinde, dar imediat şi-l retrage. Mie mi-e teamă să mă mai clintesc — cel puţin pentru un timp. Pijamaua a devenit grea cît un suman.

— Vezi acolo, sub chiuvetă, e o vază... Umple-o cu apă şi pune florile aici, pe noptieră, lîngă mine...

Se supune ca un copil cuminte. Mezinul escadrilei — locotenentul Negruţ Viorel... Ei, flăcările petalelor ce alcătuiesc buchetul sînt un eveniment neaşteptat pe „aerodromul" jocurilor mele. Băiatul ăsta frumos care ne-a dat atîta de furcă...

— Îţi mulţumesc, Viorele !... Sînt reconfortante. De sus, noi vedem un univers... un univers compact... Florile însă nu le putem distinge... Le redescoperim mereu şi mereu pe pămînt... Ia scaunul acela şi trage-l lîngă mine.

Sînt cu ochii pe el. Suplu, atletic, puţin mai înalt decît mine. Atît cît să-i permită să şadă bine pe scaun, în cabina supersonicului. Se aşază şi mă prinde într-o privire tandră. Băiatul ăsta în uniformă mai păstrează atîta inocenţă adolescentină în fiinţa lui !

— Ce bine că ai venit, Viorele ! Mi-e dor de voi, de escadrilă.

Durerea pe coloană mai stăruie. Încerc însă s-o ignorez, să par mai tare decît sînt în realitate.

— Ce se mai aude pe acasă ? mă arăt eu vioi nevoie mare.

Îi văd buza de jos tremurînd de tulburare. Pesemne, propria sa vigoare şi sănătate îl jenează, aici, lîngă trupul meu suferind.

— Hai, mă, îl îndemn, ce naiba, dă-i drumu' ! Hai, uite, *permit decolarea !*

Îndemnul îl amuză. „Decolează" şi-mi povesteşte vrute şi nevrute, fleacuri, anecdote. Eu însă altceva aştept. Şi el ştie asta, dar face pe naivul şi se pierde mereu pe alte „itinerarii". Îl întreb atunci direct :

— Ce a urmat după *acea dimineaţă ?* Ştii tu care.

Ochii i se micşorează. Sprîncenele i se arcuiesc. Îşi strînge gura, ca apoi să zică :

— Ce să urmeze, tovarăşe maior? Parcă dumneavoastră nu ştiţi! Oprirea zborului... Preţ de cîteva minute ne studiem în tăcere, neclintiţi.

— Tu, Viorele, care eşti cel mai tînăr dintre noi, ce crezi despre măsura asta?

— O accept. O consider necesară... Un eveniment de zbor cu consecinţe atît de grave trebuie explicat, trebuie determinată cauza cu exactitate. Spre binele nostru, al aparatelor pe care zburăm.

Răspunsul lui mă surprinde. Mă aşteptam la unul *teribilist*. Negruţ e doar „boboc", iar bobocii sînt zvăpăiaţi, dispuşi în permanenţă să bagatelizeze anumite măsuri. Deodată, îl aud completîndu-se:

— Numai că oprirea zborului, după părerea mea, şi nu numai a mea, s-a întins pe o durată prea lungă. Ceea ce nu mi se pare chiar foarte potrivit. Comisia a lămurit cauzele avariei. Era o vreme straşnică de zbor. Iar noi ne uitam la cer, la avioane şi fierbeam în propria noastră zeamă. Iar cînd, în sfîrşit, s-a ordonat reluarea zborului, timpul s-a schimbat, a devenit nefavorabil. *Iar noi vrem să zburăm.*

Cum mi-a mai plăcut accentul pus pe cele cinci cuvinte. Le rostesc şi eu, silabisindu-le în gînd.

— Se prăbuşeşte, de pildă, un *Boeing 707*, continuă Negruţ, cu 150 de pasageri la bord. Plus echipajul. Nu scapă nici unul. Se deschide o anchetă pentru stabilirea cauzelor, dar companiei respective nici prin gînd nu-i trece să oprească, chiar şi vremelnic, zborul *Boeing*-urilor. Oare după asemenea catastrofe, echipajele celorlalte avioane refuză să mai zboare? Nu. Nici pasagerilor nu le trece prin cap să renunţe la călătoriile lor aeriene... Ideea că în orice domeniu de activitate umană există un coeficient de primejdie este unanim acceptată. Noi, ca piloţi militari, am acceptat-o încă de la intrarea în Şcoala de aviaţie.

Tot „boboc", îmi zic. Şi observ:

— Una-i să o accepţi şi alta-i să o trăieşti! Ai văzut cu ochii tăi un avion prăbuşindu-se?

— Nu!

— Ai avut în scurta ta activitate de pilot vreun eveniment de zbor?

— Nu, n-am avut.

— Caută pe cît posibil nici să nu-l ai... Să știi însă de la mine, că atunci cînd ai la bord, în timpul zborului, o cît de mică avarie, capeți o altă optică asupra aviației, asupra măsurilor... ce ne guvernează existența... Tu ce crezi, ce-i mai util, să intervină oprirea de la zbor sau să se continue zborul ?

Nu stă prea mult pe gînduri. „Bobocul“ ăsta, aviator înnăscut, are răspunsul pregătit, semn că, în orele libere, băiatul a meditat.

— Desigur, tovarășe maior, în chestiunea asta, ca și în celelalte, părerea „veteranilor“ e mai importantă decît a mea. Ceea ce nu înseamnă că eu n-aș avea o opinie. Am în vedere modul în care se reflectă un eveniment de zbor în conștiința mea de tînăr pilot. Sincer vorbind. mi-ar place să nu intervină nici o oprire... așa cum nici în situații reale de luptă, dacă se prăbușește un avion, nu se oprește zborul.

„Ce știe despre război ? mă întrebam ascultîndu-l. Ce știu eu despre război ? În afară de moartea tatălui meu. A murit pe front... Nici pînă astăzi nu știu unde-i este mormîntul !“

— Ar fi bine ca totul să curgă firesc... Știți ce am observat, tovarășe maior ?

— Spune, mă interesează !

— Oprirea zborului, prelungirea sa excesivă, mi-a creat o stare de nervozitate. Curios ! Am fost atent în jurul meu și am constatat că și ceilalți dădeau semne de nervozitate. Ne pomeneam discutînd despre accidentul dumneavoastră. Apoi „veteranii“ își aminteau și de alte accidente. Ne pomeneam așa, din una în alta, fierbînd într-un sos impropriu pentru moralul unor piloți.

Îmi amintesc — încă din prima zi „bobocul“ Viorel Negruț mi-a făcut o impresie aparte. Cunoștințele sale tehnice, inteligența sa ghidată și de un bun simț se armonizau plăcut într-o personalitate distinctă. De aceea, cînd la scurt timp după sosirea lui în unitate a căzut în mod inexplicabil, pradă, apatiei, mi-am zis că băiatul era prea „subțirel“, mult prea sensibil pentru aviația supersonică de luptă. Totuși, în deducția mea, găseam ceva șubred, ce nu se ținea în picioare... Dacă era prea „subți-

rel“ și prea sensibilizat pentru supersonice, instructorii săi ar fi observat asta încă de pe băncile Școlii sau chiar de la Centrul de instrucție, unde proaspeții absolvenți urmează un curs pentru trecerea pe supersonice. Medicul regimentului ne tot sfătuia să-l lăsăm în pace, să nu-l vizităm prea des, să nu-l „mitraliem“ cu întrebări, sfaturi, încurajări, că o să-și revină. A avut dreptate. Și-a revenit.

— Unde te găseai cînd m-am catapultat ?

— În zbor... La 8 000 metri, deasupra Buzăului. Am auzit totul în căști. Apoi, am primit ordin să vin acasă.

Cum de-am uitat ? Locotenentul Negruț Viorel se afla la primul său zbor de noapte, în simplă comandă. Eveniment tulburător pentru un pilot la început de drum. Pînă atunci mai zburase noaptea, însă cu mine, în dublă comandă. Zborurile în „dublă“ cu Negruț nu mi-au dat probleme. Ar fi putut de mult să urce singur în noapte, dacă n-ar fi fost baremurile, instrucțiunile. Pe urmă, așa cum tot instrucțiunile cer, înainte de a i se da „cale liberă“ în zborul de noapte, la simplă, l-a luat la control vestitul colonel Colceag, de la Divizie. După control, mi-a șoptit mie și lui Iorgulete : „Mă, da' escadrila voastră a pus mîna pe un șoim !... Trăiască mamă-sa care l-a făcut !“ Conform tradiției, urma să-l sărbătorim. Însă accidentul meu, a umbrit și o clipă festivă, memorabilă, din viața unui aviator.

— Știți ce s-a petrecut cu mine, sus, în cabină ?

Negruț s-a înclinat spre dreapta așa cum, pe semne, se înclină cînd și avionul se lasă pe dreapta, în viraj. Mă cercetează pieziș, cu un interes nostalgic. Îmi stătea pe buze să-l întreb, dar mă stăpîneam, nu voiam să-i redeștept momente amare...

— Cînd am auzit în căști cuvintele „Am incendiu la bord“, am simțit un junghi în coșul pieptului. Dar imediat, instinctiv, ochii mi s-au fixat pe aparatura de bord. Pilotam, ca și cum pe cerul nostru nu s-ar fi petrecut nimic.

Mă încearcă o stare bizară. Negruț a reacționat ca un aviator înnăscut. *Nu auzise că un avion a luat foc... că ardea... că pilotului i s-a ordonat catapultarea... că 01 s-a topit în noapte*... Sîngele său rece, capacitatea sa de a se sustrage de la drama ce se petrecea meritau un calificativ înalt. Totuși, vreau ca el să-mi povestească

cu lux de amănunte ce a simțit, cît de impresionat a fost, dacă a suferit sau nu. Însă îmi dau seama foarte repede că pretențiile mele sînt ale unui suferind, cu nervii sensibilizați și cu o anumită tendință bolnăvicioasă.

— Cînd am intrat în tur de pistă, povestește Negruț, am zărit o pălălaie de foc. Retina mea a înregistrat-o mecanic. Și numai după ce am aterizat și am pus piciorul pe pămînt, l-am întrebat pe tehnic dacă ați izbutit să vă catapultați... Nu știa nimic. Nu se știa dacă ați izbutit să vă salvați ; și eram cu toții îndurerați.

— Nu ești supărat pe mine că ți-am stricat sărbătoarea pe care escadrila ți-o pregătise ?

Locotenentul Negruț mă învăluie cu ochii săi inteligenți într-o privire de adîncă înțelegere. Așa cum șade pe scaun, cu palmele așezate pe genunchi și capul ușor înclinat, pare din nou un tinerel inocent, lipsit de experiență.

— În sinea mea am fost fericit că am putut sărbători catapultarea dumneavoastră. De-ați ști cum am sărit cu toții în sus, ne-am îmbrățișat, ne-am și sărutat... Zău așa... Eram de față cînd ați fost adus la „Turn“... M-ați zărit, nu-i așa ? V-am făcut semn cu mîna.

Nu l-am zărit, nu mă îndoiesc că mi-a făcut semn cu mîna... Camarazii mei de escadrilă ?! *În noaptea aceea,* după întreruperea zborului, s-ar fi cuvenit de mult să fie pe la casele lor, să-și liniștească cu prezența lor nevestele, copiii. Au preferat însă să calce ordinul, să rămînă locului lîngă „Turn“, sprijiniți de biciclete, în așteptare. Asta-mi amintesc perfect. Fețele lor însă nu...

— Nu, Viorele, nu te-am văzut, îi spun eu adevărul.

— Nici nu-i de mirare, mă scuză Negruț. Știți, tovarășe maior, se înveselește el brusc, cînd mașina a sosit la „Turn“ și ați coborît, mi s-a părut că urmăresc la televiziune o transmisie de la Cap Kennedy. Momentul cînd astronauții ies dintr-un microbuz, îmbrăcați în costumele lor, pentru a intra în rampa de lansare... Ați ieșit din mașină în costumul de suprasarcină, ați trecut printr-un coridor viu și ați intrat în „Turn“. Zău, totul îmi amintea o rampă de lansare.

Simt cum un zîmbet de bucurie îmi desenează fața, luminînd-o. Zic :

— Un cosmonaut fără pantofi în picioare ! Vezi, Viorele, e bine ca pantofii cu care urci în cabină să nu fie prea strînşi pe picior.

Îi văd buzele tremurînd abia perceptibil. Îmi dau seama că băiatul e asaltat de întrebări. Cu siguranţă ţine să afle o mulţime de amănunte profesionale. Cum a fost ? Cum e cînd ţi se învăluie în flăcări fuselajul ? De ce nu s-a aprins becul roşu ? De ce n-am răspuns la întrebarea „Împăratului" ?

— Presupun că au fost prelucrate în unitate concluziile Comisiei de anchetă ? mă interesez eu.

Negruţ dă din cap afirmativ, se uită la ceas. Evident, n-ar vrea să intre într-o discuţie care, probabil crede el, nu mi-ar face plăcere.

— Mai stai, îi retez eu intenţia de a mă părăsi. Întreabă-mă orice... Te rog. Oricît de dure ar fi întrebările...

Negruţ rămîne gînditor. Şovăie. „Scîndura" mea l-a impresionat, sînt convins. Socoteşte că ar fi mai bine să n-aducă vorba, să plece.

— Ştiţi, tovarăşe maior, sparge Negruţ tăcerea cu un glas sugrumat, aş avea o întrebare... Nu e o întrebare. Nu e bine spus. Aş avea o problemă... o problemă care a decurs nemijlocit din accidentul ce s-a produs.

— Hai, dă-i drumu', băiete ! îl îmbărbătez cu o veselie prefăcută.

— Aş vrea să mă ajutaţi să înţeleg de ce n-aţi răspuns la întrebarea conducătorului de zbor. Ştiţi la care... Doar singur aţi afirmat că aţi auzit-o şi că...

Nu m-am aşteptat ca prima întrebare a lui Negruţ să fie asta... tocmai asta... cea mai dureroasă. Aşadar, deşi Comisia de anchetă şi-a încheiat lucrările, problema conduitei mele a rămas, pentru tovarăşii mei, deschisă.

— Tu ce crezi, Negruţ, că m-am lăsat cuprins de panică ?

— Nu, nicidecum.

— Că m-am purtat ca un laş ?

— Tovarăşe maior...

— De ce nu ? Oameni sîntem...

— Da, dar oameni care zburăm... Dacă aţi fi fost laş, n-aţi fi atins condiţia de pilot de înaltă clasă... În douăzeci

de ani de aviație, lașitatea și-ar fi arătat de mult chipul, mai cu seamă că, după cîte mi s-au povestit, ați mai trăit în aer avarii dificile. Dacă ați fi fost laș, v-ați fi trădat de mult și ați fi dat bir cu fugiții.

— Nu știu, Viorele, nu știu ce a fost cu mine, oftez eu dezolat și-mi întorc capul de la tînărul meu vizitator. Cu ochii în peretele din dreapta, continui să vorbesc. Da, așa e... am auzit întrebarea... o aud și acum... Mi-era clar că trebuie să răspund și n-am răspuns. Crede-mă, chiar și acum, după ce toate concluziile în legătură cu *01* s-au tras, aspectul ăsta al problemei continuă să mă obsedeze, și-mi creează complexe. Îmi zic : Da, concluziile Comisiei de anchetă mi-au dat dreptate, m-au găsit nevinovat, totuși nu cumva m-am lăsat cuprins de panică, nu cumva am părăsit avionul prea devreme, nu cumva l-aș fi putut aduce cu bine la sol ?... De-ai ști ce valoare au secundele în atari situații !

— Tovarășe maior...

Îmi întorc capul spre Negruț, îi văd ochii îngîndurați.

— Aș vrea să vă mărturisesc ceva, vorbi el cu sfială. Să vă cer părerea...

— Te ascult, Viorele !

— După... în perioada în care eram opriți de la zbor, escadrila noastră, și nu numai a noastră, a exersat, mult peste plan, la „simulator", la „învățămîntul programat". Și treptat, tot exersînd, și tot cu gîndul la accidentul dumneavoastră, am...

Negruț a tăcut. Șovăie. Îi simt șovăirea și după felul cum mă iscodește cu coada ochiului... Se vede însă că expresia de hotărîre de pe chipul meu îl încurajează. Îl aud și-l urmăresc cu atenție.

— Dacă se simulează „incendiu" la bord, ce întreprindeți ?

Răspund precipitat dornic să demonstrez că, deși în spital, n-am uitat lecția. În cele din urmă conchid : sting incendiul și aduc avionul la sol...

— Exact, sare Negruț, numai că... Se uită la mine cam profesoral, de parcă ar fi vrut să descopere dacă într-adevăr știu lecția pînă la capăt. Numai că acum, dumneavoastră știți mai bine decît oricare altul dintre noi că, în realitate, lucrurile se produc altfel.

— Să mă bată Dumnezeu dacă te pricep ! mă rățoiesc eu la el. Doar n-oi fi vrînd să realizăm în simulator incendii reale ?

Negruț e o figură. De data asta, cuvintele mele l-au făcut să rîdă. Îmi zice :

— Asta ar mai trebui... incendii reale ! Tovarășe maior, pentru mine acum problema-i simplă, ca și oul lui Columb.

— Nu zău ? ! îl iau eu peste picior.

— Repet : ne formăm deprinderile și reflexele condiționate la simulator, dar ni le formăm incomplet, unilateral.

— Mă, Viorele, ți-ai luat-o în cap !

Nu ține seama de bariera mea ironică și-și urmărește gîndul.

— Vă rog să rețineți, ni le formăm unilateral... Și iată cum : De la pupitru, dumneavoastră ne programați exercițiul. Este ?

— Este, confirm, oarecum enervat de aerul superior al locotenentului.

— Ni-l propuneți astfel spre rezolvare... Din clipa asta, în exercițiu intervine o eroare. Dumneavoastră urmăriți în tăcere îndeplinirea întocmai a operațiunilor de înlăturare a avariei. După părerea mea, nu e suficient ; ca jocul să fie cît mai aproape de realitatea temei, ar fi necesar să intrați și dumneavoastră, de la pupitru, în rolul conducătorului de zbor...

M-a prins în focul privirilor sale pătimașe. Tace, iar mie îmi cade fisa și rămîn perplex, cu ochii pe fața negricioasă a „adolescentului" de lîngă mine.

— Adică să mă întrebați : „Ți s-a aprins becul roșu ?" Iar eu, manevrînd, să răspund. Să mă întrebați : „Ai pus „stop" la maneta de gaze ?" Vă repet, exercițiul „Incendiu la bord" l-am făcut și singur în nenumărate rînduri. Iar de cîte ori îl exersam, mă gîndeam la tăcerea dumneavoastră, încercînd să mi-o explic...

— Să ți-o explici ? ! exclam eu și încerc din nou să mă ridic în capul oaselor, dar mă strîmb de durere și revin cuminte în poziția inițială. Bine, băiete, nu crezi că asta este o chestiune pe care numai eu pot s-o explic ?

— Vă înșelați, mă combate Negruț.

Fermitatea tonului său mă intrigă. Ia te uită, îmi zic, cîtă importanță la dumnealui... Cum de n-am observat-o pînă acum ?

— ...și vă rog să mă ascultați... Ce-am constatat ? Într-adevăr, noi, la „programat", simulăm toate avariile posibile, le „înlăturăm" cu promptitudine, în viteză, așa cum cer situațiile reale...

— Desigur, ne formăm deprinderile, ne întreținem nealterate reflexele condiționate, intervin eu neștiind încă ce anume intenționează Negruț să demonstreze.

— De acord, cu o singură observație ; ne formăm deprinderile, întreținem nealterate reflexele condiționate, dar în mod unilateral.

Sar supărat.

— Ce vrei să spui ? Că sala „Învățămîntului programat" nu e bine pusă la punct ?...

Pe fața lui Negruț, pînă atunci gravă, răsare un zîmbet trist, de om nemulțumit că nu e înțeles de la primele cuvinte. Nu dezarmează însă.

— Să ne amintim, tovarășe maior, cum se realizează un exercițiu la „programat". Să ne oprim la „Incendiu la bord". De acord ?

Dau din cap.

— Și să ne închipuim că la pupitru vă găsiți dumneavoastră și ne simulați *evenimentul*... Cum procedați ?

— De la masa de comandă îl anunț, programez exercițiul...

— Iar noi ce facem ?

— Din băncile voastre, manevrați așa ca, în cadrul baremului, să rezolvați avaria.

— Iar eu, manevrînd, răspund : „Am pus «stop» la maneta de gaze"... Eu apăs pe butonul «extinctor» iar dumneavoastră mă întrebați : „Ai apăsat pe butonul «extinctor» ?"

Noi exersăm în tăcere, mai precis, în afara acestui dialog pilot-conducător de zbor existent în realitate. De aceea, cînd trăim în cabină un incendiu real, acționăm mai mult în virtutea reflexelor deja formate... Ne concentrăm asupra manevrelor cînd, în egală măsură, ar trebui să ne concentrăm distributiv și asupra dialogului pilot-conducător de zbor.

Negruţ nu mai scoate o vorbă. Nici eu. Deşi îmi vine să strig : „E formidabil ! Viorele, ai făcut o descoperire formidabilă !..." Şi un alt cuvînt decît *formidabil* nu-mi vine pe buze. Acum, totul se explică... Şi nu numai în privinţa mea, ci şi a altor piloţi care, trăind la bord avarii reale, mărturiseau că manifestau mai mult interes pentru executarea unor manevre decît pentru dialogul sol-aer... *Formidabil !*

— Vreau să vă cer părerea, sparge Negruţ tăcerea. Ce credeţi, să prezint la comanda unităţii un text cu chestiunea asta ?

Tonul locotenentului mi se pare modest, inadmisibil de modest. Izbucnesc :

— Mai întrebi ? *E interesant !* Constatările tale... cum să spun, sînt... *chiar foarte interesante...* Numai că nu trebuie să uiţi că noi ne mai formăm deprinderile nu numai la „simulator", ci și cînd zburăm în dublă-comandă... Studiază și acest aspect și coroborează-l la temă... Încolo ce să-ţi mai spun !

Negruţ se uită la ceas.

— E timpul să plec... V-am obosit.

— Mai stai, îl rog, mai stai... Îţi mulţumesc, Viorele. Ţi-o declar fără ezitări : concluzia ta e justă... e ştiinţifică. Mi-ai luat de pe inimă o povară grea şi insuportabilă... Îţi mulţumesc, tovarăşe locotenent Viorel Negruţ.

— A, și încă ceva ! Vă mai amintiţi că în zilele acelea ne-a vizitat un scriitor, aduce deodată vorba Negruţ.

— Cum să nu ! Uneori, scriitorul ăsta mi-a umblat prin minte ca un avion-ţintă pe care l-aş fi interceptat şi doborît cu plăcere... Ce-i cu el ?

— Se cam ţine de capul meu...

— Păi dacă n-are altă treabă ! Ştii ce-aş face eu cu toţi ziariştii, scriitorii, reporterii care ne dau tîrcoale ? I-aş invita la un zbor în „dublă", i-aş învîrti în aer bine, da' așa, bine de tot. După care, poftim, dacă mai au chef să scrie despre noi, mă rog n-au decît...

Pe Negruț ideea mea îl amuză. Îi şi vede pe cei în cauză coborînd din avion pe două cărări și întrebînd la ce oră pleacă primul tren din M. spre Bucureşti.

— Tovarăşul colonel Eliad n-a avut ce face și i-a vorbit de mine... de perioada aceea...

— Vrea morțiș să afle ce a fost cu tine, nu-i așa ?

— Chiar morțiș, nu...

— Dacă stau bine și mă gîndesc, nici noi nu știm ce a fost cu tine, deși, zău, curioși am fost. (Chiar ce a fost cu el ? mă întreb. De ce nici pînă astăzi n-a deschis gura să povestească ?) Iar dacă dumnealui e curios, n-are decît să-și pună pofta-n cui.

Negruț își apleacă fruntea înaltă ; așa cum stau întins, îi văd părul negru, sîrmos, tuns scurt. Cînd și-o ridică, ochii noștri se încrucișează ca într-o revedere prietenească. Mă întreabă pe un ton domol.

— Cauzele tehnice ale unui eveniment de zbor se cer aduse la cunoștința piloților, nu-i așa ?

— Mai întrebi ! Ai avut doar de curînd un exemplu clar și concludent.

— Știți, tovarășe maior, și eu, în felul meu, am suferit un *eveniment de zbor*. El s-a produs pe un aerodrom nevăzut care scapă radiolocatoarelor... s-a produs în sufletul meu...

„Frumoasă figură de stil, îmi zic. Nu m-aș mira ca mîine să aflu că face și literatură."

— Nu-i un secret pentru mine faptul că n-a fost în unitate aviator care să nu se fi întrebat ce-i cu mine, ce s-a întîmplat cu un tînăr absolvent al Școlii de aviație...

— Asta cam așa e...

— Am apreciat foarte mult tactul celor din jur. Nici o Comisie de anchetă n-ar fi fost în stare să cerceteze *evenimentul*.

— Exagerezi, ripostez eu.

— Poate. Astăzi însă înțeleg că sînt stări ce se cer totuși mărturisite. Ele au afectat un aviator, și prin el, pentru un timp, aviația... Nu credeți ?

— Mă, tu vrei să te spovedești scriitorului.

Negruț mă corectează.

— Cuvîntul nu e prea potrivit. *Evenimentul meu* a fost declanșat nu de cauze tehnice, ci de cu totul altă natură, psihice, sociale, dacă vreți. Și cum prea multe cărți despre aviație nu s-au scris — am în vedere cărți de beletristică — m-am gîndit că n-ar fi rău ca tot ce am adunat în traista acelor zile să pun la dispoziția scriitorului. În acest sens aș fi vrut să vă știu părerea...

— Viorele, noi, — eu, Iorgulete, ceilalţi — nu ţi-am controbăit niciodată prin traistă. Ce-ai adunat tu în ea, habar n-am. Dar îţi înţeleg gîndul şi intenţia. Dacă consideri că ce ai înmagazinat în ea poate, într-un fel sau altul, să fie de folos vieţii aviatorilor, procedează în consecinţă. Şi ca să folosesc şi eu o figură de stil — eşti comandantul propriului tău aerodrom.

— Mulţumesc, tovarăşe maior. Negruţ îşi cercetează ceasul de mînă. Se ridică. Scriitorul îmi spunea că intenţionează să vă facă o vizită.

— Ia să mă lase în pace ! mă apăr eu.

— Sînteţi pornit împotriva lui sau a scriitorilor în general ? mă chestionează Negruţ, rîzînd şi îndreptîndu-şi uniforma.

— Nici eu nu ştiu prea bine, mă văd nevoit să recunosc. Negruţ îşi pune chipiul, ia poziţie regulamentară, apoi îmi apucă într-o pornire intimă mîna ce i-o întind. Îmi urează din toată inima grabnică însănătoşire. Buza de jos iarăşi îi tremură. Ne strîngem mîinile, iar eu, simţindu-l cît e de tînăr şi de sănătos, îmi spun : chiar dacă nu-mi va mai fi dat să urc vreodată în cabina avionului, un aviator înnăscut mi-a luat locul — Viorel Negruţ. Binecuvîntat fie-i viitorul !

14

În timp ce se urca la etaj, unde se afla amenajată sala învăţămîntului programat, colonelul Eliad se pomeni cu gîndul la Negruţ : „Ciudat e şi băiatul ăsta ! Ce-o fi fost cu el ? Pînă şi în prezent refuză să se explice, deşi întîmplarea a rămas undeva în urmă“...

Negruţ fusese repartizat în unitate anul trecut, imediat după absolvirea şcolii şi încheierea cursului de instruire pe supersonice. Se prezentase la termen, iar Comanda garnizoanei l-a încadrat în efectivul escadrilei 1 comandată de Iorgulete. Încă din prima clipă, tînărul ofiţer lăsase o impresie bună. După cîteva zile însă — trei sau patru — Iorgulete i-a raportat că ceva nu-i în ordine cu „bobocul“ escadrilei, că aşa, tam-nesam,

a căzut într-o stare de apatie, iar medicul consultîndu-l i-a interzis orice activitate. „Am fost la el, l-a informat comandantul escadrilei şi l-am găsit în pat... N-am mai pomenit aşa ceva, tovarăşe colonel! Să-l vedeţi, zace ore în şir cu faţa la perete şi pur şi simplu nu vrea să deschidă gura, să scoată o vorbă... Nici de mîncare nu se atinge.“ El, Eliad, n-a prea acordat atenţie raportului. „Se face băiatul bine!“ l-a liniştit pe Iorgulete. Dar după alte cîteva zile, i s-a raportat din nou că starea bolnavului a devenit de-a dreptul îngrijorătoare. Atunci, a luat hotărîrea să treacă să-l vadă. Ploua, aşa cum plouă acum. L-a găsit pe Negruţ în poziţia descrisă de Iorgulete: zăcea cu faţa la perete, cu pătura trasă pînă sub bărbie, într-o muţenie totală. Se jigărise, iar barba-i neagră şi nerasă îi întuneca şi mai mult chipul. Încercase şi el, în fel şi chip, luîndu-l de departe, de mai aproape, cînd cu asprimea comandantului, cînd cu blîndeţea părintelui ce creştea trei copii, dar toate tentativele eşuaseră. Nu izbutise să scoată de la Negruţ o vorbă. Se sfătuise apoi cu medicul policlinicii, se interesase dacă n-ar fi mai util să fie transportat la Bucureşti, la Centrul de medicină aeronautică. Doctorul însă se împotrivise soluţiei. „Să-l mai lăsăm, tovarăşe colonel, am mai cunoscut eu cazuri ca astea.“ Oricîte eforturi făcuse să priceapă cum un om atît de tînăr se poate prăbuşi brusc într-o asemenea stare cumplită de apatie, nu izbutise. Minunea însă se petrecuse exact peste patrusprezece zile, cînd, spre uluirea şi bucuria tuturor, locotenentul Negruţ se ridicase din pat şi se prezentase la programul escadrilei, ca şi cum nimic nu s-ar fi petrecut înlăuntrul fiinţei sale. „S-a adaptat foarte repede la program, îi raportase Iorgulete o lună mai tîrziu,... e foarte talentat,... are în sînge pasiunea zborului. Nu-mi dau seama ce a fost cu el. Şi acum refuză să dea explicaţii...“ Comandantul escadrilei nu greşise în aprecierile enunţate. Judecînd după calificativele ce le dobîndea locotenentul Negruţ Viorel, „apaticul de ieri“ se menţinea acum printre „bobocii“ de frunte, demonstrînd că se integrase destul de rapid în viaţa unităţii.

„Totuşi ce a fost cu el? se întreba colonelul, manifestînd ca şi în trecut acelaşi viu interes faţă de *feno-*

menul Negruț. De ce refuză să se explice? Dacă mîine repetă figura ?"

Cu un gest energic, firesc, deschise ușa ce dădea în sala învățămîntului programat. Îl auzi de la pupitru pe maiorul Necula strigînd, parcă speriat de apariția lui neașteptată: „Drepți!" după care, îi ieși în întîmpinare. Piloții escadrilei — fiecare la pupitrul său — se ridicară în picioare. Raportul lui Necula fu scurt, concis, milităros, așa cum, desigur, știa că-i place „Împăratului".

— Continuați programul! hotărî colonelul îndreptîndu-se către una din cele trei ferestre ce dădeau spre cîmpia ce „găzduia" betonul aerodromului.

Redescoperi ploaia cenușie și, înciudat, se întoarse cu spatele la fereastră. Își încrucișă brațele la piept, școlărește, și rămase nemișcat sprijinindu-se de pervaz. În liniștea sălii se auzeau distinct declicul metalic al apăsării pe butoane, respirația piloților încordați să rezolve, la masa de comandă, cele mai complicate și dramatice situații ce se pot ivi la bord, în timpul unor zboruri reale.

Instalat la pupitrul său ca la o înaltă catedră profesorală, maiorul Necula crea subalternilor o gamă de incidente pe care aceștia le rezolvau cu viteza prevăzută de tot felul de bareme și instrucțiuni.

Urmărind atent suita de „accidente" simulate și modul cum piloții le rezolvau formîndu-și astfel reflexele condiționate, colonelul Eliad își mărturisea că s-ar cuveni să se considere un aviator fericit; pilota de mai bine de două decenii, trecuse de pe un tip de avion pe altul, dar niciodată nu se pomenise în situația de a rezolva, în timpul zborului, defecțiunile provocate de simulator. Considera sala învățămîntului programat ca o „găselniță" tehnică formidabilă pentru aviație. Chiar dacă piloților nu le va fi dat să trăiască niciodată în aer realitatea dură a unor defecțiuni, simulatorul exercita asupra lor o înrîurire psihologică bine venită; da, se pot ivi avarii, le destăinuia simulatorul, și iată că pot fi și rezolvate, chiar dacă „călărești" un supersonic.

— Incendiu la bord! rosti Necula pe neașteptate.

Colonelul Eliad avu o tresărire abia perceptibilă.

Maiorul crease acum subalternilor avaria survenită la bordul lui *01* pilotat de Slavic. Suspină dureros. Fără

să vrea, închise ochii și retrăi în gînd clipele acelea dramatice ce i se înfipseseră adînc și de-a pururi în inimă.

Conform programului de pregătire, îi venise rîndul să fie în noaptea aceea conducătorul zborului. Nu se simțea prea bine — cu cîteva zile în urmă, fiind duminică, ieșise cu soția la restaurantul din M., golise cîteva sticle de bere la gheață și făcuse o laringită. Nu i-ar fi fost prea greu să ordone unui locțiitor de-al său să-l suplinească, dar din capul locului respinsese ideea. Medicul își dăduse și el avizul, căci îi găsise o temperatură normală.

Cine s-ar fi gîndit? La verificarea pregătirii de zbor a piloților, Slavic ședea în banca întîi, nu departe de masa de la care vorbea. Asculta cu luare-aminte, cu capul ușor înclinat pe umărul drept... Se convinsese că fiecare pilot în parte își cunoștea misiunea. Îl neliniștea nu alde Slavic, ci bobocul de Negruț, care zbura și el.

...Soarele asfințise, iar umbrele amurgului începeau să se întindă cînd a trecut la efectuarea sondei-meteo. A decolat în forțaj, iar în cîteva minute supersonicul îl ridicase la 8 000 metri. Soarele, asfințit pentru pămînteni, acolo sus mai strălucea încă. De la acea înălțime, asemenea unui gospodar, scrută zona destinată exercițiilor aeriene de noapte. Depărtările erau senine, dinspre sud se putea vedea, înaintînd încet, ca un zid străveziu, amurgul... Din punct de vedere meteo se anunța o noapte de zbor ca în basme. Nici un semn de neliniște atmosferică.

Aterizase și, conform normelor în vigoare, îi adunase în front pe piloți, pe tehnicieni, pe toți cei care, într-un fel sau altul, participau la zbor, pentru a le comunica rezultatul sondei-meteo. În tot acest răstimp, scriitorul trimis pe capul lui de către comandantul aviației se ținuse scai de dînsul. Scăpase de prezența sa numai cînd urcase în avion. Ba își amintea că, dornic de aș lua musafirul în zeflemea, îl întrebase : „Nu veniți cu mine, tovarășe scriitor, e un avion cu dublă comandă ?“ Dar el îi răspunsese zîmbind : „Am făcut armata la infanterie, tovarășe colonel, nu-mi trădez arma“.

Da, da, totul decursese normal. Pînă la ora 22.13, cînd a auzit deodată vocea lui Slavic raportîndu-i : „Am incendiu la bord“, care l-a ridicat fulgerător în picioare.

De ce s-ar amăgi ?! A crezut că visează, că n-a auzit bine. Nicicînd nu recepţionase în căşti un asemenea raport. Apoi cînd, în sfîrşit, a înţeles că lui Slavic i s-a întîmplat ceva foarte grav, l-a întrebat strunindu-şi nervii : „Ţi s-a aprins becul roşu ?“ În momentul acela mai pîlpîia în sufletul său un licăr de nădejde. Nădăjduia că Slavic o să-i răspundă : „N-a fost decît o senzaţie falsă.“ Dar răspunsul lui *01* întîrzia. „Catapultează-te ! Catapultează-te !“ i-a strigat deşi, cunoscînd valoarea fiecărei secunde în aviaţia supersonică, ştia că ordinul nu mai avea cum să ajungă la urechile lui Slavic. Cîteva clipe a simţit senzaţia răcirii, ca şi cînd tot sîngele i s-ar fi scurs din vene sau ar fi prins brusc să se congeleze. Îşi revenise abia cînd un avion aflat în aer îl anunţase că vine la decolare. Atunci, privind în jur, a descoperit înmărmurirea celor din „Turn“ şi şi-a recăpătat pe deplin stăpînirea de sine.

„Am incendiu la bord“. Multă vreme i-a stăruit în urechi glasul lui Slavic.

Slavic n-a mai răspuns. Mai erau în aer avioane. Trebuiau aduse acasă, la aterizare. În linişte, fără panică. Poate că unii piloţi din aer văzuseră explozia sau poate flăcările incendiului ? Oricum, zborul de noapte se cerea întrerupt.

01, mă auzi ? Sînt...

Tîmplele îi zvîcneau ca nişte ciocane de foc. „Am pierdut un pilot, gîndea în timp ce conducea celelalte avioane la aterizare, am pierdut un avion...“ Să ridici receptorul şi să raportezi Diviziei, apoi Comandamentului... Răspunderea sa se multiplicase dintr-o dată, împovărîndu-i sufletul, conştiinţa. Fusese în „Turn“ nu numai comandant de unitate, ci şi conducător de zbor. Făcuse oare totul ca să-l salveze pe Slavic ? Oare acel ordin „Catapultează-te ! Catapultează-te !“ nu l-a transmis prea tîrziu ? Prea tîrziu ?! Ce însemna oare în aviaţia supersonică, unde fracţiunile de secundă au valoarea unor minute, noţiunea de prea devreme sau de prea tîrziu ? Şi a doua zi urma să sosească comisia...

01, mă auzi ! Sînt...

Unii afirmau că ar fi zărit în noapte flăcările exploziei, alţii doar o flacără alunecînd pe cer ca o stea căzătoare.

Nimeni însă nu auzise explozia... Iar din cinci în cinci minute, Comandamentul îl chema la telefon: „Ce-i cu maiorul Slavic?“ Iar el, între două telefoane, se întreba cu o desperare stăpînită pe cine să trimită acasă la Slavic, să o anunțe pe nevasta sa. Pe cine? De mai bine de trei ani se afla în fruntea unității, muncise neobosit ziua și noaptea să o aducă în rîndul celor de frunte, și dintr-o dată... Comisia de anchetă însemna implicit și oprirea zborului, măsură ce aducea cu sine un zăbranic negru peste viața trepidantă a aerodromului...

Apoi, momentul cînd luase hotărîrea să treacă el pragul locuinței lui Slavic, a sunat acel telefon venit parcă de dincolo de mormînt. Maiorul Slavic Laurențiu îi raporta, după toate regulile militare, ce s-a petrecut la bordul lui *01* și cum s-a văzut nevoit să se catapulteze. „Trăiește!“ a strigat Eliad. „Trăiește!“ Iar strigătul său, asemenea unui vîrtej, a risipit atmosfera de doliu ce se instăpînise în „Turn“. Oamenii au sărit în sus de bucurie, s-au îmbrățișat... Desigur, se călca disciplina, și asta chiar în prezența comandantului. El însă, „Împăratu“, nu făcuse nici un gest: destinderea explozivă a subalternilor săi era și a sa. Abia atunci, în clipele acelea, l-a văzut din nou pe scriitor; se ghemuise într-un ungher al „Turnului“, vrînd parcă să nu stinghereascā pe nimeni. Cînd s-a apropiat de el, colonelul i-a văzut fața răvășită. I-a spus atunci: „Nu cred ca un ziarist sau un scriitor să fi asistat vreodată la ceea ce ai asistat dumneata“, iar civilul a ținut să precizeze: „Dacă maiorul Slavic nu s-ar fi salvat, mîine, în zori, aş fi dispărut din unitate şi aş fi renunțat la proiectul cărții“. N-a prea înțeles ce vroia să spună. Nici nu-și bătuse prea mult capul să-l înțeleagă. Era fericit că Slavic se catapultase, că trăia.

N-a mai dormit în noaptea aceea. Nici în cursul zilei următoare. În zori, dintr-un avion special, a descins în unitate Comisia de anchetă.

A fost o zi cu un soare fierbinte, încă de la primul ceas al dimineții...

Laolaltă cu ceilalți membri ai Comisiei, se deplasase și el la locul unde fusese găsit *01*. Și primul lucru pe care l-a constatat la fața locului a fost poziția avionului. Nu explodase. Aterizase aproape normal într-un lan de grîu.

Desigur, contactul dur cu pămîntul l-a obligat la un salt de vreo douăzeci de metri, după care a căzut pe burtă arzînd fără să explodeze. Își amintea destul de bine de cuvintele rostite în momentul acela de un membru al Comisiei. „Ar fi putut să-și salveze avionul". Nu atît presupunerea asta i-a zdruncinat încrederea în Slavic, ci însăși poziția și „trupul" carbonizat al lui *01*. Gîndise: „Dacă avionul a aterizat atît de perfect în plin cîmp, fără să explodeze, oare Slavic, cu mai multă temeritate, nu ar fi putut să-l aducă pe pista aerodromului unde noi am fi intervenit ?" Iar ceva mai tîrziu, urmărind explicațiile sincere ale maiorului, a simțit cum ceva se clatină și i se năruie în suflet. „Da, Slavic s-a speriat, l-a cuprins panica și s-a catapultat prea devreme, își spusese cu un sentiment de profundă stînjeneală și amărăciune. Cu experiența lui, ar fi izbutit să aducă avionul la aerodrom."

— Repetăm încă o dată evenimentul „Incendiu la bord".

Cuvintele maiorului Necula îl smulseră din starea în care căzuse. Îi văzu pe piloții escadrilei a 2-a acționînd întocmai ca într-o situație reală: mîinile lor se duceau singure către acele butoane și clape care, în eventualitatea unui incendiu la bord, urmau să acționeze în vederea salvării atît a pilotului cît și a avionului...

Privindu-i, colonelul Eliad gîndea că în acea sală și Slavic, trecînd de la o „avarie" la alta, exersase ore în șir și totuși ?... Și totuși, în cazul său, rămăsese ceva încă nelămurit, ceva învăluit într-o obscuritate inexplicabilă. De ce Slavic nu i-a răspuns la întrebarea „Ți s-a aprins becul roșu ?" Tăcerea asta nefirească a unui pilot atît de stăpîn pe tehnica aviatică, chiar și acum, după ce Comisia își încheiase lucrările, i se părea de-a dreptul bizară. De ce oare ? Și părăsi întristat sala învățămîntului programat...

15

— M-ați chemat ? mă întrebă Vali — asistenta oprindu-se lîngă ușă. Se vedea că se grăbea : poate o întrerupsesem dintr-o treabă importantă.

— O rugăminte...fiţi amabilă... Vedeţi dacă în biblioteca spitalului se găseşte vreo carte de M.R....

— De dragoste ? De aventuri ? De război ?

Mi s-a părut că asistenta mă cam lua în zeflemea. Ce-i drept, era pentru prima oară cînd o rugam să-mi aducă „medicamente“ de la bibliotecă.

— Care o fi mai la îndemînă...

— Vineee ! mă asigură ea cu tonul unui ospătar suprasolicitat.

Reapăru în salon după vreo două ceasuri. Uitasem de propria-mi comandă. Îmi puse pe noptieră două cărţulii :

— E tot ce am găsit... Celelalte circulă...

— Desigur, cele de dragoste ? mă pronunţai eu aşa, numai ca să zic ceva.

— Nu, tovarăşe maior, că de dragoste n-a scris, deşi despre el... ehei ! ce-am auzit... ar fi putut să continue „Aventurile lui Don Juan...“

— Îl cunoşti ?

— Nu... Fetele vorbesc... Eu i-am văzut doar mutra într-o revistă...

— Şi ?

— Mă îndoiesc că ar putea să-i cadă cu tronc cuiva... Mie, de pildă... Se uită la ceas şi izbucni : Aoleu, am uitat de bolnavul de la *paişpe* ! Îmi adresă un *„ciau“* şi ieşi în viteză din salon.

Luai de pe noptieră, fără prea multă plăcere, cele două cărţulii. Se constata uşor că trecuseră prin multe mîini. Aşa e la spital. Ce să facă bolnavul ? Înghite hapuri şi citeşte ce-i cade în mînă.

Le frunzăresc. Sînt schiţe, povestiri, evocări, ba şi interviuri. De toate. Apoi mai zăbovesc asupra sumarului. Descopăr la pagina 35 un titlu care mă interesa „Un erou al aviaţiei româneşti — Gheorghe Bănciulescu“. Aha ! îmi zic, a mai scris despre aviaţie. Deschid la pagina 35 şi, fără prea multă curiozitate, încep să citesc :

Răsfoiesc presa din trecut — file de calendar îngălbenite de vreme. Călătoresc în trecut şi încerc, poposind printre pagini, să desprind sensurile unor evenimente cotidiene. Recunosc condeiul grăbit al reporterului, mîna harnică a zeţarului. Laolaltă, cei doi truditori au con-

semnat pentru posteritate evenimente mari, evenimente mici, care, cîndva, au tulburat, cu siguranță, fie și pentru o clipă-două, viața bunicilor sau a părinților noștri.

Răsfoiesc presa din trecut și ascult graiul unor pagini ofilite. O știre, inserată parcă nu cu mult înainte de încheierea ediției, îmi atrage deodată luarea-aminte. Titlul cules cu majuscule glăsuiește : „Prăbușirea unui avion românesc în Cehoslovacia". Știrea datînd din 13 septembrie 1926 și transmisă de agenția „Radar" este redactată în grabă. Din pricina asta mi se pare că mă aflu în fața unui fapt divers, lipsit de semnificație. Iată însă că în următorul număr al aceluiași ziar, ochii mi se opresc asupra unei relatări reporterești „Cum s-a prăbușit avionul căpitanului Bănciulescu în Cehoslovacia". Citesc : „În dimineața zilei de 12 septembrie 1926, orele 5.45, căpitanul aviator pilot Bănciulescu Gheorghe, comandantul Școalei de antrenament Pipera, însoțit de mecanicul Ion Stoica, și-a luat zborul din Paris spre România cu un avion francez, tip Potez 25..."

Mă opresc brusc din lectură și-mi amintesc că numele pilotului Gheorghe Bănciulescu l-am întîlnit și în presa zilelor noastre. Da, da, îmi amintesc că o gazetă de armă își intitula astfel un articol : „Gheorghe Bănciulescu — primul pilot din lume care a zburat cu proteze la picioare". Descoperirea mă atrage, mă captivează, mă îndeamnă la cunoaștere. Așa, dragi cititori, s-au născut secvențele de față.

*

Aurora Bănciulescu, văduva pilotului-erou, m-a primit într-o cameră mobilată sobru și unde fiecare obiect amintește, fără ostentație, de omul acela care a înscris în istoria aviației românești o pagină glorioasă, demnă de un șoim neînfricat al Carpaților.

*

Gheorghe Bănciulescu s-a născut la Iași, în 1897, într-o familie de ofițeri. Încă din copilărie visa să îmbrățișeze cariera militară. Se vedea, asemenea părintelui

său, un neobosit infanterist. Un eveniment însă, petrecut la începutul veacului nostru, îi schimbă hotărîrea. Un român, Aurel Vlaicu, cu un aparat construit de el, izbutea să se desprindă de pămînt ca de acolo, din înălțimi, să admire frumusețile plaiurilor natale. „Nu m-am ridicat atunci mai sus de patru metri, povestea Vlaicu. Cu toate astea, nici Alpii nu mi-i închipuiam mai înalți ca înălțimea la care mă ridicasem eu." Un alt român, Traian Vuia, își uimea și el contemporanii. Îndrăzneala celor doi aviatori ai poporului român a aprins în sufletul adolescentului Gheorghe Bănciulescu dorința fierbinte de a se înălța, de a zbura, de a duce cît mai departe slava aripilor românești. Dar visul și speranțele sale se vor lovi o vreme de hotărîrile tatălui care-l vedea un sîrguincios elev al artei militare terestre. În consecință, Gheorghe Bănciulescu va trece prin Liceul militar din Iași, apoi prin Școala militară de infanterie. Mărșăluia călcînd zdravăn pe pămîntul Moldovei, însă privirile-i semețe încercau să cuprindă din zare-n zare azurul cerului.

Abia mai tîrziu, Gheorghe Bănciulescu a trecut la înfăptuirea visului său de a zbura.

1921. Școala de aviație din Tecuci — leagănul zburătorilor români. Să ne închipuim numai o clipă, dragi cititori, ce reprezentau aeroplanele acelei epoci. Presa vremii le numea, pe bună dreptate, „coșciugele zburătoare". Într-adevăr, biplanurile construite dintr-un lemn special erau greoaie, iar în lupta pentru cucerirea văzduhului aripile lor se frîngeau ca două scîndurele putrede. Se înmulțeau, în zilele acelea, mormintele Icarilor români. Cu atît mai cutezătoare ni se înfățișează astăzi hotărîrea tînărului Gheorghe Bănciulescu de a trece de la infanterie la aviație.

Tehnica aviației și-a însușit-o repede, profund și multilateral. Zbura! Dar una e să zbori și alta e să cucerești înălțimile, să duci mai departe opera începută de pionierii aviației românești. N-a fost un ambițios oarecare, ci un bărbat plin de voință, de îndrăzneală, conștient de

menirea și capacitatea sa, animat de o înflăcărată dragoste pentru patrie și poporul din care se născuse.

Să stăpînești în 1921, chiar și-n 1926, un „Potez" era o treabă destul de dificilă, dar a pilota același aeroplan pe căi aeriene necunoscute era o tentativă care, de cele mai multe ori, se încheia tragic. Pe asemenea căi cutezătoare s-a avîntat aviatorul Gheorghe Bănciulescu. Paralel cu însușirea măiestriei pilotajului, el a început să studieze cu ardoare viitoarele itinerare aeriene, să se antreneze în acest sens. Își impusese o conduită exemplară: nu fuma, nu-i plăcea alcoolul, se antrena zilnic. Viitorul cuceritor al văzduhului avea nevoie de un organism de fier, asemenea cosmonauților de astăzi.

În anul 1924, la 27 mai, Gheorghe Bănciulescu a realizat prima sa performanță. A zburat fără escală, pilotînd un „Bréguet" de la Iași la Varșovia. Fapta aviatorului român era fără precedent în istoria aviației noastre. La Varșovia, curajosului pilot Bănciulescu, precum și observatorului Emil Gheorghiu, li s-au înmînat, drept omagiu, Brevetele de pilotaj ale Poloniei.

1925. Pilotului Gheorghe Bănciulescu i se încredințează o misiune pe cît de complexă, pe atît de primejdioasă și de plină de răspundere — să plece la Paris și să recepționeze aparatele „Potez", destinate aviației române. Vorbind în terminologia curentă, Gheorghe Bănciulescu avea să îndeplinească misiunea de pilot de încercare. Oricît de perfecționate ar fi fost „Potez"-urile acelui an, totuși reprezentau pentru un pilot o primejdie permanentă, cu atît mai mult pentru un pilot de încercare.

Gheorghe Bănciulescu a recepționat 200 de „Potez"-uri. S-a înălțat, deci, de două sute de ori. De tot atîtea ori a fost pus în fața unor manșe noi, necunoscute. Și de

fiecare dată, pilotul român a coborît din carlinga aeroplanelor necunoscute şi mai călit, şi mai stăpîn pe tehnica aviaţiei.

1926. Pentru ca un aviator să străbată cu un bipaln distanţa Paris—Bucureşti, avea nevoie de cîteva escale. Distanţele se cereau apropiate, escalele suprimate, timpii de zbor reduşi. Oare pe ruta Paris—Bucureşti nu se putea zbura fără escală? Răspunsul la această întrebare urma să-l dea pilotul român Gheorghe Bănciulescu. În vederea îndeplinirii misiunii i s-a încredinţat un biplan „Potez—25".

12 septembrie 1926. De pe un aerodrom din Paris decolează în zorii zilei un „Potez—25". La bord doi români — pilotul Gheorghe Bănciulescu şi mecanicul Ion Stoica. Ruta: Paris—Bucureşti fără escală. Timp de zbor: 12 ore. Vremea: favorabilă.

Pînă la Strassburg, aeroplanul zbură cu o viteză de 207 kilometri pe oră. Viteză ideală pe atunci. Gheorghe Bănciulescu nădăjduia într-o mare victorie aeriană. La Linz, vremea se schimbă brusc. Ceaţă, nori, ploaie. „Potez"-ul nimeri în ceaţă ca într-un năvod. Pilot încercat, Gheorghe Bănciulescu nu se pierdu cu firea. Încercă să-şi smulgă aparatul din strînsoarea norilor. Lupta cu norii, ceaţa şi ploaia se desfăşură acum deasupra Munţilor Tatra, la o înălţime de peste 1.300 metri. Crestele munţilor păreau pierdute în oceanul norilor. Pilotul izbuti cu greu să le desluşească conturul. Apoi, nu mai zări nimic. Aparatul se lovi puternic de creasta unui munte.

...Bucureşti, aeroportul Băneasa. Orele 17. Familia pilotului, prietenii şi camarazii săi, oficialităţile aşteaptă emoţionaţi ivirea în depărtare a „Potez"-ului. Se scurg minutele, ceasurile. Coboară înserarea. Aşteptarea-i zadarnică.

Abia a doua zi, ziarele de după-amiază aveau să publice următoarea telegramă:

„Un avion românesc, zburînd spre Praga, s-a prăbuşit ieri lîngă Stara, districtul Bimarov. Căpitanul Gheorghe Bănciulescu şi mecanicul Ion Stoica sînt grav răniţi".

„Aeroplanul s-a lovit de creasta unui munte, povesteşte Aurora Bănciulescu, apoi s-a prăbuşit fărîmîndu-se în bucăţi. Mecanicul Stoica a murit fulgerător. Soţul meu a fost azvîrlit din carlingă, la vreo zece metri de locul prăbuşirii. Era într-o duminică, cam în jurul orei 11. Cîţiva excursionişti au văzut cum un avion se prăbuşea. Au alergat la faţa locului. S-au arătat inimoşi şi săritori. Soţul meu mai trăia. Avea tălpile picioarelor zdrobite. Nu-şi pierduse cunoştinţa. Stăpînindu-şi durerile, i-a povăţuit pe salvatorii lui să ia paraşuta, s-o desfacă şi să-i transforme cupola în targă. Pe targa asta a fost transportat la spitalul din Bimarov."

Avea pe atunci douăzeci şi nouă de primăveri şi un vis — să cucerească înălţimile. Chirurgii s-au văzut nevoiţi să-i amputeze picioarele ceva mai jos de genunchi. A zăcut multă vreme la pat, închis în propriile sale frămîntări. Omul obişnuit să vadă pămîntul de sus, de lîngă aştri, se vedea acum nevoit să se zbată ca un vultur cu aripile frînte. Zăcea, iar în răstimpuri îi era dat să audă huruitul unor aeroplane. Zburau colegii lui — piloţii cehoslovaci. Într-o zi, a vrut să le vadă zborul. Fără ajutorul nimănui, şi-a făcut din scaunele din salon o „punte" pînă la fereastră — iar de la fereastră a urmărit cu o mare tristeţe în ochi jocul aerian al piloţilor cehoslovaci. Iar aceştia, în semn de omagiu, ori de cîte ori aflau că îndrăzneţul pilot român se odihneşte în grădina sanatoriului, zburau jos şi îi aruncau din carlingă buchete de flori. Strîngea la piept florile şi-şi spunea că nu-i va mai fi dat niciodată să zboare. Se înşela însă...

Meşterii români, apoi cei germani, i-au potrivit o pereche de proteze. Cu trudă, cu dureri neînchipuit de mari,

invalidul a învăţat să meargă. Mai întîi şi-a tîrît picioarele grele în cîrje, după asta a început să păşească sprijinindu-se în două bastoane, apoi într-un baston. Acesta a fost şi ceasul marii victorii. Gheorghe Bănciulescu şi-a recăpătat încrederea în propriile sale puteri. A început să se simtă cu protezele ca pe propriile sale picioare. Pedala bicicleta, conducea maşina, iar într-o zi şi-a uimit camarazii prin voinţa sa de fier, urcînd în carlinga unui avion şi demonstrînd încă o dată înalta sa măiestrie.

Aşadar, istoria aviaţiei consemna în anul 1927 un fapt unic în istoria aeronautică mondială — Gheorghe Bănciulescu, primul pilot din lume cu proteze la picioare, zbura către înălţimi, contopindu-se în adîncul văzduhului cu propriile sale năzuinţe.

„Multă vreme n-am ştiut că soţul meu şi-a reluat zborurile, îmi mărturiseşte Aurora Bănciulescu. Îmi făgăduise c-o să se „cuminţească". Cînd pleca dimineaţa de acasă, îmi spunea că iese să se plimbe sau să-şi vadă prietenii. Urca în maşină la volan şi pleca. Se ducea de fapt la aeroport. Toată lumea ştia că George şi-a reluat zborurile, numai eu nu ştiam nimic. Am aflat întîmplător. Într-o duminică dimineaţă, am fost invitată să asist la un miting aviatic. Am urmărit cu interes evoluţia unor aşi. Deodată, în aer şi-a făcut apariţia o avionetă acrobatică. Asistenţa era uluită de luping-urile pilotului. Şi eu urmăream cu sufletul la gură îndrăzneala aviatorului. Am întrebat pe cineva de lîngă mine : „Cine-i pilotul ?" — „Gheorghe Bănciulescu", mi s-a răspuns. Am simţit cum mă furnică fiori reci pe şira spinării. N-am mai putut să mă uit la avion. Am fugit repede acasă. Mi-am dat seama că n-am cum să-l opresc pe George de a mai zbura."

La 20 mai 1928, Gheorghe Bănciulescu se clasează pe primul loc la un concurs de avionete pe circuit închis. Încurajat de această primă victorie după accidentul su-

ferit şi animat de dorinţa patriotică de a da strălucire aripilor româneşti, pilotul cu proteze la picioare începe să se pregătească în vederea realizării unor raiduri care, la timpul lor, au avut un ecou larg în lumea întreagă.

1932. Gheroghe Bănciulescu, pilotînd un avion de construcţie românească, zboară pe ruta Bucureşti — Madrid — Londra — Bucureşti ; 10 000 kilometri de „şosea aeriană" doar în cîteva zile.

1933. Gheorghe Bănciulescu traversează de două ori Marea Mediterană, în condiţii meteorologice grele, la bordul unui avion monomotor.

1934. Constructorii şi muncitorii de la I.A.R.—Braşov (cei care imediat după 23 August 1944 aveau să făurească primul tractor românesc) au construit primul avion monoplan. Aviatorului Gheorghe Bănciulescu, pilotul cu proteze la ambele picioare, i-a revenit misiunea de onoare de a întreprinde, la bordul primului monoplan de construcţie românească, zborul internaţional Bucureşti —Varşovia. Cu acest prilej, el a înregistrat o nouă performanţă : 2.400 kilometri în 9 ore şi 30 de minute.

1935. Numele aviatorului român Gheorghe Bănciulescu devine tot mai cunoscut în lumea aşilor aviaţiei mondiale. Invitat la nenumărate conferinţe ale Federaţiei Internaţionale de Aviaţie, Gheorghe Bănciulescu a reprezentat cu cinste culorile patriei. În primăvara anului 1935, Federaţia Internaţională de Aviaţie îi solicită aviatorului român sprijinul în rezolvarea unor probleme de seamă ale dezvoltării circuitelor internaţionale aeriene. I se propune să zboare pe un avion tip „Hispano-Suiza" deasupra Africii şi să stabilească nu numai noi căi aeriene, ci şi escale care să permită piloţilor cuvenitele clipe de odihnă. Se recunoşteau astfel, pe plan mondial, marile merite şi înalta competenţă aviatică a „pilotului român cu proteze la ambele picioare". Pătruns de importanţa unei asemenea misiuni, Gheorghe Bănciulescu acceptă propunerea Federaţiei Internaţionale de Aviaţie. Porneşte la „drum" avînd la bord un telegrafist şi un mecanic francez. De asemenea, la bord se mai afla şi preşedintele F.I.A.

Aviatorul român şi-a îndeplinit cu cinste şi această misiune. Pilotînd în condiţii meteorologice grele, înfruntînd cu greu arşiţa şi vînturile Africii, el totalizează în 55 de ore aproape 23 000 kilometri, zburînd pe itinerarul : Cairo — Khartum — El Farcher — Aberchas — Fort Lamy (Ciad) — Bangui — Bangussan — Rafai — Zunio — Juba — Khartum — Cairo.

În capitala Egiptului, la capătul celebrului raid, Gheorghe Bănciulescu se îmbolnăveşte grav. Organismul suprasolicitat de ultimele zboruri nu rezistă bolii şi temerarul aviator român moare departe de patria sa pe care a slujit-o cu un devotament neţărmurit. La 15 aprilie 1935, corpul său neînsufleţit este adus la Bucureşti şi îngropat cu cinstirea cuvenită.

Aşa a căzut la datorie şoimul care a adus patriei noastre o nouă glorie nepieritoare.

Cînd am lăsat cartea din mînă, pe dinaintea ochilor îmi trecu imaginea scriitorului M.R. aşa cum îl zărisem în biroul colonelului Eliad, în dimineaţa cînd Comisia îşi începuse ancheta : deschisese un caiet, dar nu-l văzusem consemnînd un cuvinţel : „De ce oare ?“ am devenit eu dintr-o dată curios. Mi-am amintit şi de conversaţia cu Negruţ ; acum îmi părea bine că, în cele din urmă, am fost de acord să i se „spovedească“ autorului.

16

Locotenentul Negruţ se trase la umbra unui salcîm, sprijinindu-se cu mîna dreaptă de şeaua bicicletei, iar cu cealaltă de ghidon. Ştia că, dintr-un moment într-altul, scriitorul M.R. va ieşi de la popotă. Nu cu mult înainte îl văzuse şezînd singur la o masă de lîngă fereastră ; mesteca încet, fără grabă şi părea că de acolo, din fundul sălii, voit sau nu, urmărea activitatea popotei prin lenti-

lele fumurii ale ochelarilor. Negruț îl salutase, iar scriitorul, oprindu-se pentru cîteva clipe din mestecatul său enervant de lent, îi surîse prietenos răspunzîndu-i printr-o înclinare a capului. Ofițerul descifra în felul său surîsul aproape permanent al oaspetelui lor, ca fiind al unui om bun, înțelegător și de un echilibru lăuntric de invidiat. Citise cîteva din cărțile acestuia, unele din ele și le amintea chiar foarte bine, iar acum, cînd îl cunoscuse personal, constata nu fără o anumită satisfacție că între firea autorului și paginile cărților sale exista o concordanță deplină. Scriitorul auzise, pe semne, din gura „Împăratului“, de „criza sufletească“ a locotenentului Negruț, cel mai „boboc“ dintre „bobocii“ unității, și începuse să-i dea tîrcoale, încercînd, în cîteva rînduri, fără să forțeze lucrurile, să-l atragă în capcana documentării. Acceptase dialogul, dar cu prudență, căci socotea ridicol și neserios să-l introducă pe M.R. în universul intim al existenței sale. Cu cîteva zile în urmă, musafirul îi mai întinsese o nouă capcană; se pomeniseră la bazin înotînd unul lîngă altul, apoi, aproape simultan, ieșiseră din apă la soare. De la acel „Da' înoți strașnic, locotenente!“ ajunseseră să discute de bombardamentele americane din Vietnam, ca după vreo zece minute de politică externă, să-i spună: „După o săptămînă de ședere aici, aș îndrăzni să afirm că la ora actuală, în aviația noastră activă se întîlnesc trei generații de piloți. Generația lui 23 August — includ aici acea promoție de aur, ridicată de valul revoluției, formată din muncitori și țărani. Îl includ aici, de pildă, pe Iorgulete, comandantul escadrilei, fiu de țăran, în '44 cu cîteva clase, iar astăzi ajuns locotenent-colonel și cel mai bun vînător din unitate. Sau pe maiorul Slavic. Pe urmă, mai disting generația de mijloc, cum s-ar zice intermediară, care a avut parte de condiții de studii ceva mai bune decît prima generație. Drumul lor către aviația supersonică a fost mai scurt decît cel al primei generații. Urmată apoi de voi, generația învățămîntului general obligatoriu, generația zborurilor cosmice, a socialismului victorios. În persoana dumitale, îl văd pe cel mai „boboc“ dintre „boboci“. De aceea mă interesează punctul dumitale de vedere. Opinia dumitale, căruia i-a fost dat să trăiască și să activeze nu numai în

limitele teritoriale ale garnizoanei, ci și ale celor trei generații de care pomeneam". Lui Negruț îi plăcuse introducerea scriitorului, puntea ce se străduia s-o ridice pentru a ajunge la acel miez pe care ofițerul îl închidea în el, dar și în paginile unor caiete. „Intenționați să scrieți o carte?" l-a întrebat locotenentul, hotărît să evite capcana. „Nu știu, răspunsese M.R. arătîndu-i, de astă dată, un surîs amar. Am fost și am rămas un infanterist. E ceva în aviație, în existența atît de intensă a voastră, care-mi scapă. Desigur, sesizez anumite aspecte, probleme, încerc să le analizez, să le pricep. Nu știu dacă voi izbuti, de aici și nesiguranța răspunsului meu la întrebare." Sinceritatea scriitorului îl mișcase, deși mai tîrziu, după ce se despărțiseră, Negruț, rămas singur cu gîndurile sale, găsea că ceea ce numise el sinceritate făcea cu siguranță parte din planul deliberat al scriitorului de a-l prinde în mrejele sale. Hotărîrea însă de a ceda o luase după ce, într-una din seri, retras între pereții camerei lui, răsfoise din nou, la lumina discretă a veiozei, caietele cu însemnări. Nu visa să devină scriitor; cerul și aviația reprezentau, considera el, experiența și esența existenței sale. Iar dacă mîzgălise cîteva caiete, o făcuse numai și numai din dorința ca, după un timp, recitindu-le, să încerce să se cunoască și să se înțeleagă ceva mai profund.

În sfîrșit, cel așteptat ieși din clădirea popotei neînsoțit de nimeni; în loc de mapă, ținea în mîna dreaptă un plic verde, de mărime mijlocie; cînd îl văzu pe Negruț sprijinindu-se de bicicletă, se îndreptă agale spre el, de parcă ar fi știut că-l aștepta. Încă de la distanță îi aruncă întrebarea:

— Mergi spre casă, tovarășe locotenent?

Negruț răspunse afirmativ, trecîndu-și cu îndemînare bicicleta în stînga sa și, abandonînd umbra binefăcătoare a salcîmului, porni alături de M.R. pe aleea asfaltată ce se îndrepta spre poartă.

— În urmă cu cîțiva ani, începu scriitorul să vorbească, pe vremea cînd procesul de colectivizare era în toi, am fost și noi, scriitorii, trimiși la țară să desfășurăm printre țărani o activitate culturală. Eu, citadin din tălpi și pînă-n creștet, m-am pomenit într-o comună din

Cîmpia Dunării — Conțești — lîngă Zimnicea. Îmi amintesc că încă din prima mea zi acolo, a venit să stea de vorbă cu mine un om al satului... Zic un om al satului, căci deși se născuse în Conțești, umblase mult prin lume și, la bătrînețe, se întorsese în satul natal. Numai țăran nu mai era. Văzuse multe, trăise multe, iar acum trecea drept un înțelept al Conțeștiului. Omul ăsta ținuse să mă vadă și să discute cu mine...

M.R. se opri, se răsuci scurt spre ofițer, dornic să vadă dacă spusele sale interesau sau nu. Se arătă mulțumit, își împinse ochelarii spre rădăcina nasului și continuă :

„Am auzit că ați fost trimis de la București, mi s-a adresat omu', ca să vă ocupați de activitatea culturală din comună." L-am asigurat că așa stau lucrurile. „Aha, zice, foarte bine. Am venit la dumneata, tovarășe, cu o propunere. Știți cu ce ar trebui să ne începem activitatea culturală ?" Acel „cu ce să ne începem" mi-a plăcut. „Cu ce ?" m-am interesat eu curios. „Să deschidem la Căminul cultural un curs de artă culinară." Nu, nu glumesc... Și mai propunea ca *toate muierile* din sat să fie înscrise obligatoriu la cursuri.

Locotenentul izbucni într-un rîs sănătos, descoperindu-și o dantură albă, perfectă. La început crezuse că scriitorul intenționase să-i plaseze, așa cum deseori procedează vîrstnicii cînd pun mîna pe cîte un tînăr, o istorioară didacticistă.

Scriitorul se opri un moment — ajunseseră în dreptul clădirii comandamentului — și se uita la Negruț prin lentilele sale fumurii. „Păcat că nu-i văd ochii", își zise ofițerul.

— Iar acum, desigur, te întrebi ce legătură are istorioara mea cu aviația, cu garnizoana unde mă aflu. Are, dom'le, are, răspunse tot M.R. agitîndu-și plicul în aer. Aveți la popotă, nimic de zis, bucate... calorii cum le numiți voi. Dar se simte nevoia unui curs de artă culinară... pentru bucătari. Aceleași alimente pot să capete zilnic o altă înfățișare, un alt gust, să declanșeze un alt apetit...

Negruț replică cu sinceritate :

— Consider că popota-i bună, bucătarii foarte buni...

— Voi, tinerii, aveţi multe calităţi. („Aha, gîndea Negruţ nu fără o anumită îngrijorare, acum o să treacă la clasica dădăceală.") În mod firesc, reprezentaţi continuarea, pe un plan superior, a calităţilor generaţiilor anterioare. („Unde vrea să ajungă ?" se nelinişti Negruţ gata să renunţe la hotărîrea luată.) Dar aveţi şi defecte...

— Care pot fi rezultatul aceleeaşi continuităţi, replică prompt Negruţ, simţind că în felul acesta îşi uşurează puţin sufletul de neliniştile care-i dădeau ghes.

M.R. mergea acum cu mîinile la spate, de parcă ar fi vrut să ascundă plicul acela nu prea mare.

— Numai în parte ar reprezenta o continuitate, ţinu scriitorul să se delimiteze de tînărul său interlocutor. Sînteţi mai puţini exigenţi decît am fost noi. Uite, o să-ţi dau un exemplu care mi-e foarte la îndemînă. Am un fiu...

— Să vă trăiască !

— Într-a XI-a... Utecist... Ce zic, secretar al Comitetului UTC pe liceu. Intru cu el într-un restaurant. Nu la „Capşa", şi nici la „Cina", ci într-unul din cartier. Eu observ proasta deservire, mă indignez, în timp ce el rămîne impasibil. Şi nu numai el, ci şi alţi consumatori. Grătarul comandat e prost, n-are gust, e făcut pe flacără de aragaz... Pe vremea mea ţi-l pregătea tradiţional, pe jar, ţi-l aducea pe o scîndură şi ţi-l mai stropea şi cu un pic de mujdei... Eu strîmb din nas. Fiul meu nu. Eu cer ospătarului mujdei. „N-am !" îmi răspunde dumnealui. Ca să „fabrici" mujdei n-ai nevoie de specialişti, şi nici de utilaj adus din import. Nu e nevoie decît de usturoi. Însă feciorului îi place să fie numai ceva în farfurie. Bem un pahar de vin. Aş, vin ! O formulă chimică care mîine sau poimîine îţi omoară ficatul. Eu mă enervez, îi trimit la toţi dracii pe cei ce au introdus în alimentaţia publică aşa-zisele vinuri superioare... Urmărindu-mi reacţiile de om nemulţumit, fiul îmi declară că eu exagerez, că el e foarte satisfăcut de deservire şi de ce bagă în stomac... Ei, bine, atitudinea lui constatată, din păcate, şi la alţi tineri, mă îngrijorează în cel mai înalt grad. Această lipsă de exigenţă reprezintă o formă primejdioasă de inerţie... Iei masa la o cantină, ştii că pentru ăia zece lei ţi se cuvine mult mai mult decît ţi se pune în farfurie,

ba mai știi că gestionarul fură și tu taci... și asta în condițiile în care ai dreptul să protestezi, să manifești pretenții... După o scurtă pauză, M.R. reluă tema: apropo, de cartofi, nu-i așa, nu ducem lipsă?

Locotenentul Negruț dădu din cap în semn că așa era, cartofii nu lipseau din piețe. În același timp, își cercetă interlocutorul cu coada ochiului: scriitorul nu părea să fie un gurmand, atunci de ce oare o ținea într-una pe tema culinară?

— Știi în cîte moduri poate să fie preparat cartoful? Nu știi. Nici eu nu știam, dar, într-o zi, exasperat de atîția catofi fierți sau prăjiți, am pus mîna pe o carte de bucate tipărită în zilele noastre de către o editură socialistă. Ei bine, am aflat: cartoful poate fi preparat în o sută feluri!

Exasperat de slăbiciunea scriitorului față de problemele culinare, Negruț îndrăzni să-l întrerupă:

— De ce acordați atîta atenție bucătăriei?

Pe lîngă ei trecu un maior și tînărul ofițer duse mîna dreaptă la cozorocul chipiului. Scriitorul salută și el, indispus parcă de întrebarea locotenentului.

— De ce acord atîta atenție bucătăriei? reluă M.R. întrebarea lui Negruț, ca apoi să răspundă: Cel puțin din două motive. Mai întîi ca scriitor și publicist umblu mult prin țară și observ că nemulțumirea unor oameni își are originea nu într-o carte proastă de literatură, ci în modul în care mănîncă la o cantină sau de ceea ce nu se găsește pe piață. Și nu e vorba de o nemulțumire activă, ci de una resemnată. Deci asta mă îngrijorează. Știm că responsabilul cantinei, magazionerul, bucătăreasa îți fură bucata din farfurie, iar noi acceptăm... tolerăm... Nu ne întrebăm din ce fonduri respectivii își fac casă, își cumpără mașini și ne dau cu tifla... Uite, într-o localitate din țară, am însoțit miliția economică la o descindere într-o magazie. Ce crezi dumneata că am găsit acolo? O cantitate mare de carne care se împuțise, care nu mai era bună de nimic. În vremea asta, gospodinele se plîngeau că măcelăriile sînt goale. Pe vinovați i-aș fi plimbat prin oraș ca-n '46, cu placarde atîrnate de piept, pe care să stea scris: „Am furat bucata de carne de la gura copiilor!“ Un alt motiv ar fi că de cîte ori mă

lovesc de inerția bucătarilor, în condițiile cînd librăriile noastre sînt pline de cărți de bucate, îmi amintesc de cuvintele bătrînului din Conțești : *arta culinară ține și ea de cultură.*

Negruț nu mai era chiar atît de plictisit de perorația scriitorului. Asculta chiar cu atenție, deși îl intriga pasiunea pe care acesta o depunea în problema gătirii cartofilor și a aprovizionării cu carne.

— Trebuie să încolțească bine în conștiința noastră ideea că sîntem nu numai producători, ci și proprietari, și apărători ai patriei, susținea scriitorul. Și că, în această calitate, avem obligații cu caru', dar și drepturi cu caru'. Trebuie să învățăm să le exercităm. Dacă intrăm într-un local și avem dreptul la o față de masă curată, atunci să cerem să fie schimbată cea murdară. Iar dacă ospătarul refuză, să batem cu pumnul în masă... Dacă plecăm într-o stațiune de odihnă și avem dreptul la o hrană zilnică de 25 de lei, să controlăm... să ni se pună în farfurie ceea ce ni se cuvine... Să nu ne lăsăm furați. Sîntem nu numai proprietarii întreprinderii în care lucrăm, ci a tuturor întreprinderilor din această țară. Nemulțumirea resemnată a multora dintre noi trebuie să se transforme în nemulțumirea proprietarului socialist care urmărește să îndrepte lucrurile. Voi, tinerii, s-ar cuveni să aveți acest simț al proprietarului socialist. Acum cîteva zile ați avut o aplicație, nu-i așa ?

— Da ! confirmă Negruț, atras din ce în ce mai mult de ideile lui M.R.

— Am asistat și eu... am fost invitat să asist și la ședința de bilanț.

— V-am zărit...

— Ei bine, am urmărit cu interes dezbaterile, concluziile... Cînd l-am auzit pe comandantul aviației criticînd modul în care s-a pus în mișcare blocul alimentar sau cum a fost transportat zahărul, carnea, pîinea, m-am bucurat. Cuvintele lui : „De ce în secolul XX, în epoca supersonicelor, să se care brînza în saci de hîrtie ? Cînd o să învățăm că există o concordanță între un cearșaf curat și conținutul activității ostășești ?“ mi-au rămas în minte. Vezi, exprima necesitatea unei exigențe sporite nu numai față de problemele pregătirii de luptă, ci și

față de cele în aparență minore. Avea dreptate generalul. Zburăm cu aparate ultramoderne, înzestrate cu o aparatură electronică superioară, stăpînim deci în ceruri o tehnică complexă, dovedindu-ne ființe complexe. Dacă așa stau lucrurile, atunci cu atît mai mult pe pămînt nu ar trebui să ne fie indiferent dacă pîinea, zahărul, carnea sînt transportate primitiv sau în condiții neigienice. E o chestie, nu crezi ?

„E cam viclean dumnealui, îl cîntărea Negruț. A făcut un „viraj“ cam larg ca să atingă „ținta“. A intuit că urmînd calea asta o să ajungă la una din problemele ce mă preocupă.“

La poarta principală a aerodromului, ofițerul de serviciu îi salută respectuos. Drumul asfaltat se prelungea într-o șosea ce străbătea orășelul aviatorilor înecat în verdeața arborilor.

Ademenit de ideile scriitorului, locotenentul Negruț avansă cu timiditate :

— Sînt contraste firești, aș zice, dialectice, care fac parte din acel proces determinat de factori politici, sociali, istorici, specifici Romîniei.

Apreciase că se exprimase prea general și tăcu brusc, roșind. M.R. însă nu sesizase reacția ofițerului ; mergea cu ochii în pămînt, cu gîndul aiurea.

— Vă invit la mine, la un coniac, propuse Negruț în dorința-i de a-și ascunde valul de timiditate ce-l copleșise într-un chip inexplicabil.

Scriitorul acceptă. Zise :

— Îmi pare că locuiești la *celibatari ?*

— Exact... Blocul de lîngă Club...

Puțin mai tîrziu, urcau amîndoi o scară îngustă, slab luminată. De undeva, un tranzistor făcea să se audă glasul suferind al Margaretei Pîslaru.

— Nu stau singur, se explică Negruț după ce se opriră la etajul trei, în dreptul unei uși. E un apartament format din două camere. Într-una stau eu, în cealaltă locotenentul Cojocaru... nu știu dacă l-ați cunoscut. Deschise ușa și-și invită oaspetele să intre.

— Nu-l deranjăm ? se grăbi M.R. să întrebe.

— Nu, nu, e de serviciu.

Holul ce unea cele două camere separate de dependinţele necesare unui apartament era întunecos, dar Negruţ o luă înaintea musafirului şi se repezi să deschidă o a doua uşă.

— Pe aici, zise.

M.R. se supuse. De cum intră se opri locului surprins. Se vedea că îşi imaginase altfel interiorul locuinţei lui Negruţ. Ofiţerul desluşi lesne pe chipul lui o uimire amestecată cu încîntare.

Fereastra era larg deschisă, iar lumina însorită de afară se revărsa, difuz şi odihnitor, printre plopii înalţi cît clădirea, dezvăluindu-i scriitorului un interior puţin cam bizar, menit parcă să conteste seriozitatea gravă a tînărului pilot. Pe unul din pereţi — cel din dreapta, locotenentul alcătuise din fotografii, decupate cu multă migală de prin diverse reviste ilustrate, un montaj atrăgător. Păreau lipite în dezordine, dar tocmai dezordinea asta exercita asupra ochiului un ciudat efect estetic. Fotomontajul era dominat în centrul său de un uriaş Turn Eiffel („Unde l-o fi găsit? se întrebă M.R. În ce revistă? Ce mare e!"), iar în jurul operei lui Eiffel se adunaseră să zîmbească vizitatorilor lui Negruţ cei mai celebri actori de film din lume. Nu lipseau din armata haotică a montajului nici ochii tulburători ai lui Brigitte Bardot, nici bustul provocator al faimoasei Raquel Welch, nici surîsul dulce-naiv al lui Florin Piersic, nici privirea dură, necruţătoare a unui şerif — John Waine... Lipsea oare cineva din acel sobor încremenit al actorilor? („Bine, îşi spuse scriitorul, admirînd arhitectura jocului de culori, da' aviatorul ăsta e încă un copil... un adolescent!")

— Vă place? îl chestionă Negruţ, ca şi cînd i-ar fi citit gîndurile.

Ca să-l măgulească, M.R. se interesă:

— De ce ai ales-o pe Jane Fonda?

— Pentru că e frumoasă, inteligentă, nonconformistă, luptă pentru încetarea războiului din Vietnam şi foarte curînd istoria o să-i dea dreptate, nu întîrzie răspunsul lui Negruţ, în timp ce privirile sale zăboviră pe chipul vedetei americane.

— Dar pe Raquel Welch?

— Pentru că-i un *exemplar*.

— Nu înțeleg, rîse scriitorul, făcînd-o pe naivul.

— Uitați-vă la ea ce trup are, ce sîni, ca o statuie antică. N-are nici pe departe talentul Janei Fonda, e clădită însă formidabil, ca o minune a naturii. Vă rog să luați loc, îl invită locotenentul, fericit că fotomontajul îi plăcuse scriitorului.

Nu departe de fereastră, se găseau „azvîrlite" în jurul unei măsuțe scunde și dreptunghiulare trei perne, fiecare de altă culoare, ce țineau locul unor scaune. Scriitorul se așeză turcește pe una din ele și, după ce puse plicul pe un alt „scaun", își sprijini cotul stîng de măsuță. Nu-i era prea la îndemînă, totuși poziția în care se pomenise îl amuza.

Negruț se scuză și ieși pentru cîteva minute. Abia atunci, eliberîndu-se din poziția sa chinuitoare, M.R. se apucă să inventarieze în voie încăperea. O canapea foarte joasă, acoperită cu o cergă verde ca iarba, luase locul unui studio. O pernă neagră pe „iarba" ce acoperea canapeaua — o fereastră întunecată. La rîndul lor, pereții ce încadrau locul de odihnă al ofițerului fuseseră îmbrăcați în papură, iar pe papură, tînărul zburător aninase tot felul de măști, care de care mai grotești, cu siguranță procurate de la Fondul Plastic din Capitală. „Ce interior trăznit! exclamă M.R. în sinea sa. Ce gusturi ? ! Cum poți să dormi pe o canapea atît de joasă ?" Puse mîna să-i încerce arcurile și se minună „Păi n-are arcuri, ci scînduri... Hai, că-i teribil, puștiul !" Jos, pe podea, la căpătîiul patului, se găsea un magnetofon cu ștecherul vîrît în priză. În prelungirea peretelui ce se termina în dreptul ușii, se mai afla o bibliotecă montată din scînduri bine lustruite ; dar și piesa asta, văzută de lîngă măsuță, părea un joc de cuburi mari. Singura mobilă „O.C.L." a odăii o reprezenta un modest șifonier de internat.

Negruț reveni cu o sticlă de coniac „Milcov" și două păhărele așezate cuminte pe o tavă. Își scosese tunica, rămînînd în cămașă. Se așeză și el turcește pe o pernă și M.R. îi admiră abilitatea cu care se lăsase jos.

— Puțină muzică ? întrebă Negruț după ce umplu păhărelele.

— Nu, mulțumesc, se sperie scriitorul.

Avea oroare de zgomotoasa muzică modernă şi era convins că, în interiorul acela de cameră, magnetofonul nu putea să declanşeze decît explozia unor chitare electrice. Luă păhărelul cu coniac, Negruţ îl imită.

— Spune-mi mai bine care-i rostul Turnului Eiffel „construit“ acolo în centrul fotomontajului, vru musafirul să afle înainte de a sorbi din băutură.

Pe chipul negricios al pilotului se întinse un zîmbet ironic.

— Căutaţi chiar în toate explicaţii ?

M.R. îi ignoră tendinţa de a-i bagateliza întrebarea şi, continuînd să-l fixeze cu o seriozitate provocatoare, preciză :

— Altfel cum am realiza actul atît de necesar al cunoaşterii, căci literatura înseamnă şi cunoaştere...

Negruţ cercetă cu condescendenţă pe autorul ale cărui cărţi de aventuri îl pasionaseră în anii adolescenţei.

— Poate că acel Turn Eiffel reprezintă un vis... o dorinţă refulată, mărturisi el coborîndu-şi privirile în păhărelul cu coniac.

— Ce ştii dumneata despre freudism ?

— Că într-o vreme predarea sa era interzisă în facultăţi, deoarece nu era ştiinţă, ci şarlatanie...

„E deştept copilul ăsta, socoti M.R. îngîndurat. N-a ezitat să-mi amintească destul de subtil de o epocă pentru care şi eu port o oarecare răspundere.“ Şi amintirea acelor ani, cînd pînă şi predarea ciberneticii ca ştiinţă era interzisă, îl întristă. Duse paharul la gură şi-l bău dintr-o suflare. Abia după asta, îşi aminti că nu ciocnise cu tînărul său interlocutor.

— Noroc, spuse şi schiţă un zîmbet trist, iar apoi cu un gest devenit reflex, îşi împinse ochelarii spre rădăcina nasului.

Negruţ, înveselit, îi umplu paharul. Ciocniră. După o scurtă tăcere, Negruţ îşi reluă ideea.

— Vedeţi, noi, ofiţerii de carieră, avem un statut aparte. Ca aviatori zburăm în atmosferă la 23 000 metri. Realizăm cu avioanele cele mai fantastice călătorii cu peste 2000 kilometri pe oră, dar pentru a întreprinde, pe pămînt, o călătorie în străinătate, ai nevoie de aprobări speciale. În ce mă priveşte, aş vrea să văd Parisul... Nu

știu cînd, cum și-a croit drum în suflet dorința asta. Sînt convins că în Europa sînt orașe mai frumoase, poate chiar mai pitorești decît capitala Franței, mie — ce să fac ? — mi-a căzut cu tronc Parisul... Încă din adolescență am început să colecționez ilustrate pariziene. Am chiar și un album, se lăudă aviatorul.

M.R. îl ascultă nemișcat, cu păhărelul în mînă și cu privirile ațintite spre Turnul Eiffel de care se lovea, fără repercusiuni catastrofale, părul bogat al lui Raquel Welch.

— Ați fost, desigur, la Paris !

— Nu, minți scriitorul dintr-o pornire meschină strict profesională. Lungise prea mult introducerea, iar acum se grăbea să-și atingă obiectivul propus... să-l determine pe pilot să joace cu „cărțile pe față", să-i explice cu ce scop l-a așteptat, căci nu se îndoia că Negruț anume îl așteptase, că nu întîmplător îl invitase la un coniac.

Negruț descifră tactica lui M.R., mai cu seamă că, în urmă cu vreo doi-trei ani, citise în „Luceafărul" sau poate în altă revistă literară, cîteva însemnări dintr-o călătorie a acestuia în metropola franceză.

— Nu știu ce gîndiți despre noi, despre tînăra generație, se hotărî Negruț să vorbească. De cele mai multe ori, am sentimentul că nu sîntem înțeleși.

— Eternul conflict antagonic și neantagonic dintre generații ! îl încurajă scriitorul.

— Iertați-mă, formula o consider ca fiind rezultatul unui automatism în gîndire. Găsesc că are chiar și un subtext care sună am așa : „Lăsați-i... nu-i nimic grav... sînt tineri... o să le treacă... o să le vină mințile la cap". Sau : „Nimic neliniștitor. Avem de-a face cu un conflict etern, care n-a generat războaie. Curînd ne vor lua locul, iar o altă generație se va lua de ei, „bătrînii"... și așa mai departe.

— Interesant !

— O asemenea formulă te și jignește.

— De ce ? se încruntă scriitorul.

— Pentru că respinge aprioric părerile tineretului.

— Bine, dar trăim într-o societate în care tineretul are o organizație revoluționară.

Negruț nu răspunse imediat ; se uită îndelung și în tăcere la fața ascuțită a musafirului. Ochelarii aceia fumurii îl deranjau ; voia să-i vadă ochii. În cele din urmă, se avîntă :

— Dacă o luăm așa, ar trebui să revedem ceea ce dumneavoastră mi-ați povestit în drum spre casă. Mi-ați relatat că într-un orășel, n-ați precizat unde, în timp ce gospodinele nu găseau carne în măcelării, într-o magazie se strica o mare cantitate de carne. Și atunci, aș vrea să vă reîntorc întrebarea : dar acolo, în orășelul acela, nu exista oare o organizație de partid, o organizație de U.T.C. ? Sau să luăm un alt exemplu, dat tot de dumneavoastră : tovarășul general a criticat foarte aspru și justificat activitatea blocului alimentar din garnizoana noastră. Dar vă întreb : oare în acele subunități care răspund de problemele aprovizionării, nu sînt organizații de partid și de UTC ? Da, și totuși...

Fața negricioasă a locotenentului deveni gravă ; sprîncenele-i groase se încordară ; se uită sfredelitor în lentilele ochelarilor lui M.R., de parcă ar fi voit să i le spulbere... De fapt, încerca să-și dea seama dacă se poate avînta în discuție, dacă musafirul era sau nu receptiv la ideile sale. „Nu cumva e un conservator ca mulți alții ?“ se întrebă cu tristețe Negruț.

— Te-aș ruga să fii mai clar, îl rugă M.R. umplîndu-și singur păhărelul.

„Iar dacă-i conservator, se îmbărbătă Negruț, cu atît mai rău pentru el, și ca om, și ca scriitor.“ Continuă :

— Consider că lupta între vechi și nou este un fenomen valabil tuturor compartimentelor existenței noastre. Într-o formă sau alta, se manifestă pretutindeni. Chiar și în organizațiile de partid și de UTC. Simpla existență a unei organizații revoluționare într-un anume loc de muncă nu înseamnă implicit că noului i s-au asigurat toate condițiile să izbîndească. Adică poți să fii tînăr, să faci parte dintr-o organizație de partid sau de UTC, să exprimi realmente o idee nouă și să te lovești de o poziție înapoiată a propriilor tăi tovarăși de organizație. A fi revoluționar, după părerea mea, și pe semne, nu numai după părerea mea, înseamnă a fi într-o continuă mișcare constructivă, să nu lași carnea să se altereze în

magazii, să asiguri păstrarea și transportul alimentelor în condiții igienice. Ca să ne păstrăm în limitele exemplelor date...

— Revenind însă la dialogul dintre generații, trebuie să recunoaștem că nu e suficient să fii tînăr ca să exprimi noul, îl întrerupse scriitorul.

— Cum nu e suficient ca să fii vîrstnic, pentru ca noul să fie de partea ta, ca întotdeauna să ai dreptate.

— Deci propui un dialog creator între generații...

— Nu propun, interveni energic Negruț, el există... și există acolo unde organizațiile de partid și de UTC asigură un cadru realmente revoluționar desfășurării dialogului. Iată, o să vă dau un mic exemplu, poate nu prea semnificativ pentru latura majoră a dialogului permanent dintre generații. După ce mi-am aranjat acest colțișor așa cum arată el astăzi, a venit în vizită un maior, un pilot excepțional — aș vrea să ating măiestria lui și nu vă ascund că, din acest punct de vedere, mi l-am luat ca model — zic vine în vizită la mine și, după ce se uită de jur-împrejur, mă taxează, cu toată autoritatea sa de aviator și de membru în *be-o-be*, drept cosmopolit. Iar ca să mă convingă cît sînt de *cosmopolit*, mi-l dă ca exemplu pe un alt *boboc* care și-a adus de acasă, de la maică-sa, țoale, pleduri, farfurii și și-a amenajat odăița ca la el acasă... Nimic de zis : foarte frumos și cu mult gust. Numai că n-am priceput de ce eu eram cosmopolit, iar celălalt reversul acestui epitet...

— Te-a speriat aprecierea ? întrebă M.R., după ce goli păhărelul de coniac.

— Nu, nu m-a speriat. Altceva m-a îngrijorat. Pentru mine era evident că maiorului nu-i era destul de limpede esența calificativului dat. M-a speriat obtuzitatea sa... adică, ca să ne menținem în temă, acest vîrstnic nu a făcut nici un efort spre a mă înțelege...

Pentru prima oară de cînd se așezase turcește pe perna de lîngă măsuță, scriitorul își scoase ochelarii, își șterse cu dosul palmei ochii, apoi se grăbi să-i pună la loc. Întrebă :

— Voi însă faceți efortul de a-i înțelege pe cei cu care dialogați ?

— Îmi place să cred că da. E drept, vorbim tare... ne place să auzim muzică modernă, zgomotoasă, ne plac dansurile ritmice... care, mai curînd sînt niște exerciții de gimnastică, decît niște dansuri... Sigur, e normal ca ritmul tangoului să ne smulgă zîmbete ironice, dar nu cerem să fie interzis ca dans... Unii vîrstnici, în grija ce ne-o poartă, ne judecă după unele manifestări exterioare, nu fac efortul să pătrundă în esența gîndirii și a faptelor noastre... Nu după cum dansez „Shake“ trebuie să fiu judecat, ci după modul cum îmi însușesc tehnica de luptă, cum îmi îndeplinesc misiunile, după cît sînt de disciplinat în raporturile mele cotidiene cu viața militară...

Un zîmbet înțelegător lumină fața pînă atunci gravă a lui M.R. Spuse înveselit :

— Totuși, coexistăm...

Surîse și Negruț ; împinse păhărelul de o parte — semn că-și băuse, în acea zi, norma.

— Da, așa e... Numai că vedeți dumneavoastră, *coexistența* se numea, în primul deceniu după cel de-al doilea război mondial, și relațiile dintre Est și Vest : astăzi, aceleași relații se numesc tot *coexistență*. Numai că coexistența din acești ultimi ani o găsesc reală, mai creatoare decît înainte. Într-un cuvînt, sînt pentru o coexistență din ce în ce mai creatoare. Locotenentul rîse și se bucură ca un copil de comparația găsită.

Amuzat părea și scriitorul. Zise :

— Ascultă Negruț — nu te supăra că-ți spun pe nume — e oare chiar foarte acută problema ce ai abordat-o cu atîta pasiune ?

— Depinde la ce o raportăm. Fața negricioasă a pilotului marcată de sprîncenele-i negre redeveni serioasă. Dumneavoastră intenționați să scrieți o carte despre aviatori. De ce ați ales garnizoana noastră ?

— Pentru că e *Gobi*, cum ați poreclit-o voi... pentru că aici viața-i mai aspră decît în alte unități

— Aha ! exclamă Negruț, deci vreți să scrieți o carte despre niște oameni în uniformă, printre care mă număr și eu. Deci, dacă problema noastră o raportăm la destinul unui ins și chiar al unei colectivități, atunci ea poate deveni acută... Aici mi se pare mie că trebuie să intervină organizațiile noastre revoluționare ca să împiedice ca

problema să devină acută, adică să-i dea la timp o rezolvare și un curs creator. Progresul nostru depinde foarte mult de această coexistență creatoare dintre generații.

— Trebuie să înțeleg că te-ai hotărît să-mi explici ce s-a întîmplat cu dumneata? Așa numita „enigmă Negruț" cum o numea cineva...

— Nu știu încă ce a însemnat pentru mine *experiența aceea*, mărturisi el cu o sinceritate convingătoare. Mai beți un coniac, tovarășe M. ?

— Doar dacă bei și dumneata, condiționă musafirul.

— Îmi pare rău, porția de astăzi mi-am luat-o, se scuză Negruț umplînd păhărelul celuilalt.

— Suporți greu disciplina militară ?

— Eu ? se miră ofițerul. Ah, încep să înțeleg rostul întrebării. V-a nedumerit, probabil, modul meu de a gîndi și vi se pare că asta ar intra în conflict cu disciplina militară. Nu, nu... Dacă ar fi așa, atunci cu siguranță că, în legătură cu stadiul de dezvoltare al armatei noastre, vă scapă un amănunt esențial... Ea este, în prezent, alcătuită din tineri care au învățat să gîndească. Regulamentele statornicesc în continuare o disciplină de fier fără de care nu poate să existe o armată. Spre deosebire însă de trecut, cînd regulamentele stăpîneau o „masă mută", astăzi ele unesc o masă conștientă, formată din inși care gîndesc... Disciplina militară e o parte integrantă a gîndirii mele, mi se pare un act firesc...

— Deci, totul e în ordine, idilic... frumos... perfect.

Fața lui Negruț se destinse brusc într-un surîs superior, ceea ce-l supără pe scriitor. „Ca toți cei din generația sa, e un încrezut, hotărî el. Are ceva în cap, dar e un încrezut... I-a mers prea bine prin viață, asta-i."

— Idilic, frumos, perfect, repetă Negruț cu ironie ultimele cuvinte ale lui M.R. Să-mi fie cu iertare, e ceea ce de fapt se degajă din reportajele, povestirile colegilor dumneavoastră din presa militară. Se ridică cu o ușurință uimitoare și se duse la raftul cu cărți de unde se întoarse în mînă cu un caiet gros.

„Hopa! exclamă scriitorul în gînd, la vederea caietului. Am băgat-o pe mînecă. O să aflu acum că și el, în timpul liber, face literatură, și o să mă roage să-i ci-

tesc frumoasa producție, să-i dau sfaturi, să-l îndrum... Ce să fac ? Asta mi-e destinul.“

— O să vă încredințez, vorbi locotenentul cu un glas gîtuit de emoție, spre documentare, și numai spre documentare, unul din caietele mele de însemnări.

— Un jurnal intim ? Scriitorul se ridică anevoie, oasele îi trozniră. Uf, bătrînețele ! se lamentă luînd caietul.

— Jurnal intim ?! pufni Negruț amuzat. Aș, deși așa îmi plăcea să-l numesc cînd eram într-a șasea de liceu. Acum mi se pare prea mult spus. Scriitorii au făcut, de fapt, din jurnalele lor intime, o nouă specie literară. Intim, intim, dar le scriu exact cu conștiința că mîine cineva o să-și vîre nasul în intimitatea lor. Eterna ipocrizie a intelectualului. Departe de mine gîndul de a face literatură.

— Atunci ce reprezintă caietul ăsta ?

— Reprezintă memoria mea, pe diverse trepte ale vîrstei... Sînt, dacă vreți, niște benzi de magnetofon, pe care, din cînd în cînd, le mai *ascult* cu scopul de a mă regăsi, de a mă cunoaște mai bine.

M.R. frunzări paginile caietului cu scoarțe negre.

— Găsesc aici și...

Negruț nu-l lăsă să termine.

— ...așa numita „Enigmă Negruț“ ? Da... însă nu e vorba de nici o enigmă. Fiecare om are un mecanism lăuntric, mai mult sau mai puțin complicat. Uităm acest adevăr sau sîntem pe cale de a-l uita, nu știu... Vreau să vă fie de folos. Nimeni nu știe de existența însemnărilor mele. Și dacă, pentru ceea ce urmăriți să realizați. vă vor fi de folos, sînt convins că le veți atribui unui personaj fictiv...

Scriitorul își încleștă maxilarele măsurîndu-și lung și parcă cu înverșunare interlocutorul : părea nemulțumit de faptul că acesta îi amintise de rosturile sale în garnizoană. În cele din urmă, ca și cînd și-ar fi înfrînt propria sa încăpățînare, preciză :

— Nu știu încă dacă o să scriu cartea. Oricum, îți mulțumesc pentru încrederea ce mi-o acorzi. Iar dacă va fi să folosesc vreo însemnare, îți făgăduiesc să n-o fac fără consimțămîntul dumitale... Îi strînse mîna locotenentului și se îndreptă abătut spre ușă.

După plecarea lui M.R., Negruț intră în baie și își făcu un duș rece, șfichiuitor, apoi, numai într-un simplu slip, reveni în cameră, decis să se odihnească pînă la ceasul înserării. Vizita scriitorului, convorbirea cu el îi creaseră o inexplicabilă stare de euforie, stare ce amenința acum să se transforme într-o veselie de-a dreptul copilărească. Ceva pornit din adîncurile ființei sale îl îmboldea să sară într-un picior, să chiuie ca într-un joc „de-a indienii" sau să umble în mîini ca la circ... dar ca la *circul acela* pe care, în urmă cu vreo cincisprezece ani, îl improvizase în curtea lui „Gigi — champion du monde". Cedă imboldului lăuntric ; se ridică în mîini, își întinse trupul într-o zvîcnire scurtă, executînd astfel o „lumînare" perfectă. Rămase nemișcat preț de cîteva secunde, ca apoi, prin mijlocirea unei „punți suple", să revină în poziție normală. Zise „Hopla !" și salută un public imaginar. Tocmai se pregătea să iasă din „arenă", cînd zări pe una din pernele de lîngă măsuță plicul lui M.R. Descoperirea îl descumpăni : nu știa dacă trebuia sau nu să înainteze spre obiectul acela dreptunghiular, de un verde spălăcit. Fusese uitat sau abandonat ? Printr-o asociere stranie de idei, plicul îi aminti pilotului de o pisicuță pe care stăpînul o luase de acasă pentru a „ o uita" pe lîngă un gard străin.

„Ia-te uită ce belea mi-a lăsat pe cap ! își zise Negruț hotărînd să se îmbrace și să se repeadă pînă la „camera generalilor". Întinse mîna să-și ia pantalonii, dar în momentul următor mîna, neascultătoare, se îndreptă spre plic. Nu-l luă însă. Îl năpădi senzația că doi ochi, ascunși în țesătura perdelei ca într-un tablou de Țuculescu, îl pîndeau gata să-i înregistreze orice mișcare. Cînd înțelese ridicolul situației, Negruț luă, în sfîrșit, fără nici o ezitare plicul... era deschis și constatarea asta îl posomorî. „Hm ! Are în el tot felul de hîrtii..., gîndea el din ce în ce mai amărît, în timp ce cerceta plicul cînd pe o parte, cînd pe alta, poate niscaiva însemnări sau poate altceva..."

Se uită la ceas. Trecuseră vreo douăzeci de minute de cînd M.R. plecase de la dînsul ; în acest răstimp, ar fi putut de mult să-și dea seama că uitase plicul. „Atunci, de ce dracu nu s-a întors să-l ia ? se întrebă Negruț iritat. Barem, dacă plicul ar fi fost închis ! Chiar dacă

n-am să-mi vîr nasul în el, dumnealui tot o să fie înclinat să creadă că n-am rezistat ispitei. Ce situaţie idioată !“ Se uită la plic ca la un duşman ieşit pe neaşteptate în cale. „Pur şi simplu nu-mi convine să creadă că m-am uitat prin hîrtiile lui“, îşi zise în căutarea unei soluţii. „Mai bine îl pun pe locul unde l-a uitat... O să vină, o să-l vadă tot acolo şi o să priceapă... Iar eu o să fac o mutră de om naiv — n-am văzut, n-am auzit...“

Întîrzie însă să pună plicul înapoi pe pernă, continuă să-l ţină în mînă, de astă dată copleşit de un amestec de senzaţii bizare, dacă nu chiar perverse. Se simţea ca şi cînd dintr-o dată se pomenise în dormitorul unei femei mult rîvnite ; ea, ce-i drept, absenta, dar încăperea era plină de acele mici şi mătăsoase nimicuri ce tulbură dorinţele.

Negruţ azvîrli enervat plicul pe perna unde-l găsise, apoi se întinse pe patul său tare, hotărît să „se odihnească“. „N-are decît să vină să şi-l ia !“ conchise şi, închizînd ochii, chemă într-ajutor somnul. După cîtăva vreme, i se năzări că lîngă dînsul se găsea o femeie : intrase, se dezbrăcase şi se întinsese paralel cu trupul său, gata să i se dăruie. Iar el — ce l-o fi apucat oare ? — cocheta, se prefăcea că n-o observă, că de fapt a văzut-o, dar n-o doreşte... Într-un tîrziu, înfierbîntat de ispită, se răsuci *spre ea.*

Nu se înşelase, în plic dădu peste nişte însemnări făcute de scriitor alandala, în ziua aceea sau în ajun. Şi înainte de a se apuca să citească, îşi aminti că uşa rămăsese neîncuiată şi că n-ar fi exclus ca M.R. să pice dintr-un moment într-altul. „Nici aşa, să mă prindă în flagrant delict...“ Încuie uşa, reveni în cameră şi, întinzîndu-se pe spate, citi primele cuvinte care-i căzură sub ochi.

Oare există o Fata Morgană a înălţimilor ? De ce mă chinuieşte această întrebare, pînă şi aici, la popotă, în timp ce înfulec...

Negruţ nu se putu stăpîni şi exclamă cu glas tare : „Hai că-mi placi !... Nici eu nu ştiu dacă există, dar ideea că ar putea să existe una a înălţimilor e grozavă...“ Citi apoi :

O curiozitate ! Pe sferele aparatelor radar, apar şi cîrdurile păsărilor călătoare. Anotimpul ce vine... Ano-

timpul ce pleacă... Zboară păsările călătoare ca niște pașnice formațiuni aeriene. Și totuși, o pașnică săgeată a cocorilor poate doborî un supersonic militar. De aceea, radiolocatoristul, descoperind în pulsațiile radarului său cîrdul păsărilor călătoare, se va grăbi să transmită piloților aflați în aer mesajul: „Atenție! Zboară cocorii!“ Va indica apoi și coordonatele.

Vezi mîinile astea? îmi mărturisește colonelul T... *Cu ele am adunat de pe cîmp bucăți de carne... trupurile colegilor mei care s-au prăbușit. Omul n-a încetat o clipă să scrie noi și noi variante ale legendei lui Icar.*

Negruț își ridică pentru o clipă ochii de pe hîrtiile scriitorului, încercă să-l identifice pe colonelul T., nu izbuti, apoi gîndi cu o veselie amestecată cu tristețe: „Te pomenești că sînt și eu undeva pe aici, sub o inițială sau alta?...“

Glumă în timpul zborului. Un pilot „țintă“ îl ia în zeflemea pe un pilot „interceptor“: „Dacă dai cinci lei, te ajut să mă găsești“ Conducătorul zborului, care aude totul, intervine autoritar „Gura! Vă arăt eu acuș comerț socialist!“

De necrezut. Spectacol-șușanea la M... Afișul anunță două vedete bucureștene — S.P. și E.G.

Șeful Casei armatei a intrat în tratative cu organizatorii șușanelei: dorea un spectacol și pe scena din Gobi. *S-a ivit însă un impediment — pretențiile celor două vedete care cereau în plus față de vînzarea biletelor cîte 2 000 de lei de cap, și asta doar pentru 5 minute de evoluție artistică. Ofițerii, subofițerii, familiile lor au căzut de acord în cele din urmă și cu această condiție. Au adunat banii, au plătit, dar spectacolul i-a decepționat. Iar cele două vedete — 10 minute interpretare = 4 000 lei — n-au făcut decît să debiteze ceea ce mai debitaseră în programele de radio și tele.*

„Ah, asta s-a întîmplat mai de mult, se înfurie Negruț. Dacă aș fi fost aici, m-aș fi împotrivit, aș fi scris la „Scînteia“, la „Contemporanul“. Dar ce rost are ca un

scriitor să consemneze asemenea întîmplări ? Tot nu înțeleg... În fine..."

Amintirile unui „veteran": Pe vremuri, cînd supersonicul încă nu se născuse, aveam un avion pe care numai eu zburam. L-am vopsit cu toate culorile, de arăta ca un sticlete, iar peste culorile astea am scris cu litere mari, pe fuselaj : „Hai, fetițo !"

Expresii : „Lasă manșa, n-o strînge așa, că iese apa din ea".

„Avionul nu se uită la grade, ci se uită doar să vadă cine-i în spate."

„Ah, de cînd aștept un cer ca ăsta !"

„Avionul se comportă exact ca o femeie foarte geloasă. Nu-i place să fie neglijat sau tratat cu superficialitate. Atîta timp cît ești atent cu el și-i dai tot ce-ți cere, te ascultă, e docil, execută toate comenzile. De-l neglijezi, îți cere drepturile cu violență și te trezește la realitate."

„Vezi că te bag la marea gîndire." Adică la arest.

Negruț izbucni într-un rîs stăpînit. „Te uită, ce poate să noteze un scriitor în documentare ! Fleacuri. Își aprinse o țigară și trase amuzat din ea. „Păi astea-s fleacuri, domnule M.R. Dacă din fleacurile astea te pregătești să scrii o carte, atunci chiar că... n-o văd", hotărî el cu gîndul dus la propriul său caiet. Continuă însă să citească.

Nu, nu, aviatorii nu sînt cinici. Desigur, sînt și excepții. Cei cu care am de-a face discută despre viață și moarte cam în același fel, chiar pe același ton, de parcă ar fi vorba de unul și același lucru. M-am înfiorat însă cînd un pilot mi-a relatat cu o sinceră nonșalanță : „Aviatorul cînd urcă în avion trebuie să fie ras, frezat, cu cămașa curată pe sub uniformă, că dacă-l caută bătrîna doamnă să fie totul în regulă". Se pregătea de zbor și, într-adevăr, ținuta sa era impecabilă și era proaspăt bărbierit.

Nevasta pilotului B.G. îmi povestește : ... „De mai bine de 15 ani locuim în acest orășel al nostru. Gobi *l-au*

poreclit bărbații. Gobi îi spunem și noi. Cînd ne-am mutat aici, am bocit, și ziua, și noaptea. Bineînțeles, în ascuns... Cît vezi cu ochii, cîmpie... Nu erau drumuri. Praful, în schimb... O rufă nu puteai s-o pui afară pe frînghie, la uscat... Ei, pe urmă s-au făcut schimbări. Am sădit pomi... Salcîmii au crescut, noi am îmbătrînit... Vara, casele noastre sînt ca într-o grădină. Iarna însă, ferească Dumnezeu! Cînd se stîrnește crivățul... Totuși, să știi d-ta, nevestele astea tinere vin la de-a gata. Cînd m-am mutat aici, ne încălzeam casele cu lemne... S-a dus epoca... Avem o termocentrală... Ce știu astea tinere, cînd căram lemnele din pivniță în casă..."

O observație: cei mai mulți aviatori militari sînt fii de țărani, copiii satelor noastre. Cunoscîndu-i, văzîndu-i, urmărindu-le activitatea, nu poți să nu te întrebi cine și cînd le-a aprins în suflet pasiunea zborului? Îmi vin în minte Vuia și Vlaicu,...

Acești copii ai satului românesc au înregistrat în conștiința lor un salt uluitor, de la plug și tractor la avionul supersonic. Și totuși au rămas aceiași copii ai satelor, căci așa, și numai așa, se explică capacitatea lor de adaptare rapidă la condițiile de viață ale garnizoanei care, în ciuda apartamentelor moderne, rămîne un sat bine clădit, dar, în același timp, și bine izolat în cîmpie.

Negruț își ridică privirile de pe însemnările scriitorului și rămase îngîndurat, de parcă ar fi făcut efortul de a-și aminti ceva. Puțin mai tîrziu, obrazul său măsliniu se destinse într-un surîs larg, binevoitor: „La întrebarea dumitale, i se adresă el în gînd scriitorului, există un răspuns. Nu al meu, ci al aviatorului Mircea Zorileanu. Iată, cuvînt cu cuvînt, părerea sa. Să nu vă mire că am reținut-o ca pe o poezie de Sorescu: «Pentru noi, românii, susține Zorileanu, zborul este răzbunarea a 17 secole de subjugare. Din chinurile robiei s-au născut toți marii purtători de aripi românești...» Ei ce ziceți, domnule M.R. de acest răspuns?" Ochii lui Negruț se rotiră prin cameră în căutarea interlocutorului. Îl regăsi însă în filele ce le ținea în mîna sa, pe care scriitorul notase

în [illegible]ea, dar ordonat, impresiile unor ceasuri de documentare.

Ce-i o bandă de magnetofon? Un act de acuzare? Un act de apărare? Memoria accidentului? Amintirea pilotului dispărut? Sau poate memoria unității?

Zborul e plin de sensuri. Pentru un pilot fiecare aterizare sau decolare are un alt sens. A-l sesiza și a-l înțelege... Mi-e greu... prea mulți termeni de specialitate, mă încurc în ei ca într-un baraj de sîrmă ghimpată...

Avionul e nărăvaș, nu suportă omul prost.
Bolta cerească e generatoare de surprize.
Veteranii: „Supersonicile au golit aviația de romantism."
Tinerii: „Romantism e să te întorci noaptea cu supersonicul de pe traiect, să-ți găsești aerodromul închis la barem minim și să aterizezi, cu 300 km pe oră la fix, datorită instrumentelor."

Rătăcesc, eu — biet infanterist — prin universul aerodromului. ...Nu știu dacă am să scriu cartea ce mi s-a propus, dar „zborul" acesta documentar este binefăcător.

Lt. P.: „Desigur, în aviație există riscul unei „înțepături", dar e prea bună mierea ca să nu dorești să umbli la stup."

Lt. M.: „Cu cît te înalți mai sus, cu atît și cerul devine mai albastru. Singurătatea devine din ce în ce mai apăsătoare! Însă, în același timp, crește și senzația dominării".

Lt. S.: „E ceva grozav să zbori pe o țeavă de foc. Nu vreți să încercați și Dv?"

Lt. maj. I.: „Da, sînt burlac... Cum rezolv problema? O dată, pe săptămînă. Am o prietenă la București... În fiecare sîmbătă iau trenu și..."

Lt. maj. G.: „A fost primul meu zbor în simplă comandă cu supersonicul... Singur, singurel în cabină. După ce am aterizat, n-o să uit niciodată, am izbucnit în rîs. Dar în ce rîs? Nici nu vă puteți imagina. De ce? Nici eu nu știu. Poate de unde înainte totul mi se părea foarte complicat. Sau poate de unde m-am văzut biruitor... Mai mult nu pot să vă explic..."

Ciori. Multe ciori, mai cu seamă după culesul recoltei. Abia spre seară le auzi mai bine croncănitul, iar cînd se potolesc, răsare din noapte chemarea cucuvaelor... Mă reped la fereastră, o închid și, din momentul acela, nu mai rămîn în cameră decît eu cu avioanele care-mi zboară prin cap...

Lt. maj. F.: După programul de zbor intervine o oboseală pe care o resimt în felul meu. Mi-e somn, mă bag în pat, dar somnul nu se lipește imediat de mine. Mă cuprinde mai întîi o toropeală... un soi de somnolență în care se înfiripă unul și același vis. Mă trezesc brusc, după care adorm la fel de brusc.

„O, ce iarnă grea a fost! îmi povestește soția unui maior. Omătul — cît un stat de om. Și ningea într-una. Am rămas blocați... Ne-au sărit elicopterele în ajutor. Ele aprovizionau garnizoana... Și noi, femeile, am pus mîna pe lopată și am ieșit la degajarea pistei... E greu, tovarășe scriitor, dar ne-am obișnuit... Nu m-aș mai muta d-aici...!“

„Ba eu m-aș muta, nu se sfiește să-și exprime părerea soția unui alt maior. O să mă întrebați: „De ce?“ Iată de ce: avem trei copii. Aici i-am făcut, aici s-au născut, aici îi cresc. Avem pentru copiii noștri și o școală elementară. Ați văzut-o? Nu? Păcat. Avem o școală, avem elevi, dar n-avem cadre didactice bine pregătite. Cum să nu te doară sufletul cînd constați că copiii noștri, încă de la bază, nu dobîndesc o instruire temeinică? Slaba lor instruire apare mai cu seamă atunci cînd sînt puși în situația de a concura alături de elevi din alte localități. Sînteți scriitor și sper să mă înțelegeți. De aceea mă întreb: „De ce soțul meu, pilot clasa I, poate să trăiască în Gobi *cu întreaga lui familie, iar un învățător emerit nu?“*

Senzația falsă apare în timpul zborului. Și, după cîte mă duce mintea, rămîne un dușman major al pilotului. Mi s-a explicat că fenomenul apare datorită dezechilibrului ce poate surveni pe parcursul unor secunde în lichidul urechii. Avionul zboară în poziție normală, iar ție, pilot, ți se năzare, pe neașteptate, că zbori cu capul

în jos și, în mod firesc, vrei să-l „readuci în poziție normală". Sau avionul ia înălțime și ți se pare că coboară și atunci ești tentat să-l „îndrepți". Fiecare pilot încearcă astfel senzația falsă. Toți însă sînt obligați să rezolve într-un singur mod — să acorde încredere deplină instrumentelor de zbor. Ele nu pot „trăi" senzații false...

Fenomenul mi se pare deosebit de nou și de complex. A-l urmări, a cere noi explicații...

Și eu astăzi, la popotă, am avut o senzație falsă. Am crezut că Nuți-ospătărița mie mi-a zîmbit insinuant, cînd colo...

Cîteva ciocănituri în ușă îl întrerupseră pe Negruț din lectură. „El e !" își zise, dar nu sări din pat speriat sau îngrijorat că la ușă se afla autorul însemnărilor citite. Ciudat, deși era conștient că săvîrșise o gravă indiscreție, nu-l încerca nici un sentiment de culpabilitate. Dimpotrivă, se simțea chiar mîndru că-și luase inima în dinți și avusese tăria să „cotrobăiască" prin atelierul lui M.R. Păcat că se ivise prea devreme, vreo cinci pagini rămăseseră necitite. Vîrî manuscrisul înapoi în plic și puse plicul frumușel pe locul unde fusese uitat.

Ciocăniturile se repetară. Negruț se duse să deschidă : nu se jenă că era în slip. În prag îl aștepta zîmbind prietenește omul cu ochelari fumurii. Negruț îl întîmpină cu o veselie nedisimulată.

— Ați uitat plicul...

M.R., continuînd să zîmbească, se explică :

— Am plecat ținînd în mînă caietul dumitale, de aici și senzația că aveam plicul cu mine...

Pentru a doua oară în ziua aceea, M.R. îl urmă pe ofițer în camera lui.

— E acolo unde l-ați lăsat, preciză Negruț, dar imediat adăugă : Să știți că, fiind deschis, n-am rezistat tentației... Vă rog să mă iertați...

— N-am de ce, zîmbi de astă dată cam strîmb scriitorul, și eu, dacă aș fi fost în locul dumitale, cu siguranță că aș fi procedat la fel...

— E drept, n-am dus lectura pînă la capăt. Îl mai citeam cînd...

— Scuză-mă, deveni M.R. ironic, dacă știam... Dealtfel, nu mulți se pot lăuda că și-au vîrît nasul prin manuscrisele sau însemnările mele.

— Vă cred... Chiar așa, să vă uitați textele pe unde treceți ! deveni și Negruț ironic.

— Apropo, ce impresie ți-au făcut ?

Era exact întrebarea pe care Negruț o presimțise și de care se temea. În timp ce citea, nu o dată îi trecuse prin minte ideea că autorul anume își uitase plicul acolo, cu scopul de a-i provoca o reacție, pe care apoi s-o urmărească, să tragă concluzii. Așadar, în dorința de a nu cădea într-o cursă a autorului, Viorel Negruț făcu o primă mișcare diplomatică.

— Am fost sincer cu dumneavoastră. Desigur, dacă n-aș fi fost, nu mi-ați mai fi pus întrebarea. De aceea, îmi îngădui să vă răspund cu o întrebare : Anume ați uitat plicul la mine ?

Scriitorul se arătă surprins, înălță din umeri stingher și, întru apărare, mărturisi un crez.

— Nu-mi plac experiențele pe cobai, deși științei îi sînt absolut necesare, dar mi-te pe oameni. Nu, nu, pur și simplu l-am uitat, iar cînd am descoperit acest lucru, te asigur că m-am simțit destul de prost. Nu-mi place să mă uit pe gaura cheii și, în consecință, nu-mi place să mă știu cercetat prin același orificiu...

— Vă rog să mă iertați.

— Locotenente, n-ai de ce să-ți ceri iertare, rîse cu jovialitate scriitorul, mi-ai încredințat caietul dumitale, nu-i așa ? Ei bine, din clipa aceea sîntem frați de... caiete. Te las, cu bine !

M.R. dădu să iasă, îl opriră însă cuvintele ofițerului :

— Nu mai vreți să-mi aflați părerea ?

— Ai izbutit să ți-o formezi ?

Negruț lăsă fruntea în jos, îngîndurat... Oare nu-și îngăduia prea mult ? Vorbi cu glas scăzut, jenat.

— Nu atît o părere. Lectura a trezit în mine cîteva nedumeriri... Explicați-mi — știu, e vorba de o curiozitate, dacă vreți, morbidă... Din „bucățelele“ astea, pe care le adunați de ici, de colo, se poate chiar construi o carte ?

— Te îndoiești ? ripostă M.R., care era plăcut impresionat de nedumerirea aviatorului.

— Da.

— De ce ?

— N-am văzut răsărind din notițe — e drept, presupun că nu sînt toate în plicul ăsta — destinul unor eroi. O carte de literatură e totuși povestea unui destin sau a mai multor destine omenești într-o împrejurare concret istorică...

„Întocmai ca la o lecție de teorie literară", gîndi M.R. în timp ce lăsă ca pe obraz să i se instăpînească o expresie de tristețe.

— Ai sesizat, în ceea ce mă privește, un lucru pe cît de delicat, pe atît de important. Mi-e teamă că n-am să pot realiza această carte...

Şi pentru că M.R. făcu o pauză, Negruț își permise să intervină, schimbînd cursul discuției.

— Am văzut că vă interesează problema senzațiilor false. Să știți că în caietul meu, spre final, o să găsiți anumite observații care ar putea să vă fie de folos.

— Îți mulțumesc, locotenente !

Închizînd ușa în urma scriitorului, Negruț se posomorî și se întrebă dacă nu cumva fusese prea dur cu oaspetele său. Dar după ce se învîrti de cîteva ori prin casă, își răspunse fără nici o șovăire : „Nu". Drept urmare, se întinse cît era de lung pe patul „construcție personală" și, înainte de a adormi, îi reveni în minte părerea de rău că nu-și dusese lectura pînă la capăt. „Ce naiba, nu putea să vină cu cinci minute mai tîrziu !"

17

Jocul !

L-am învățat. Sau îl învăț. Oricum, îi sînt recunoscător tanchistului că m-a inițiat în tainele lui. Îmi umple timpul, spațiul. Mă joc cu plăcere.

E întuneric. Pe tavanul negru tremură fără contenire umbrele provocate de lumina difuză ce pătrunde din grădina spitalului. Le urmăresc. Am dormit un ceas sau

două. M-a trezit țîrîitul prelung al unei sonerii. „Alarmă!“ mi-am zis și am deschis ochii, pregătit ca în următoarele secunde să sar din pat. Am văzut însă tavanul cu acel joc straniu al umbrelor și mi-am dat seama că totul s-a petrecut într-un vis fără memorie și contur. Dar țîrîitul prelung al soneriilor de alarmă fixate în casele noastre și declanșate de la comanda unității stăruia, îl aud, îl aude și Irina ; răsună și în casele celorlalte familii de aviatori.

Alarmă !

Alarmă-n noapte !

Dacă pînă la ceasul acela tîrziu de noapte tot orășelul aviatorilor era cufundat în somn, acum se trezește într-un ritm impus de starea de alarmă. O dată cu tine se dă jos din pat și soția. În timp ce tu te îmbraci la lumina strictă a camuflajului, ea somnoroasă și căscînd într-una se apucă să-ți pregătească cele cîteva lucrușoare pe care, conform regulamentului, trebuie să le iei cu tine. Nu știm dacă alarma e reală sau programată. Nu știm cît o să dureze... Nu știm dacă lucrușoarele înghesuite în valijoare sau serviete de mîinile harnice ale nevestelor noastre le vom folosi sau nu. Pentru noi — unitatea de luptă — alarma are întotdeauna o rezonanță reală. Așa o auzim, așa o înțelegem. Numai la aerodrom aflăm dacă sîntem în fața unui exercițiu. Pînă atunci, alarma e reală.

Alarmă !

Mișcările noastre calculate... secunde, minute. Baremul e barem. Nu ți-e permis să-l încalci. Cîteva minute mai tîrziu, cele două „bulevarde“ ale orășelului militar se umplu de zarva cicliștilor. Ne strigăm în noapte, ne căutăm pe escadrile...

Iorgulete, comandantul escadrilei 1, mă așteaptă. Și-a pregătit bicicleta, a pregătit-o și pe a mea. Mi-o împinge in întîmpinare. O încalec. Pornim. Pe șosea s-a alcătuit o coloană de cicliști. Gonim spre unitate... O cursă ciclistă nocturnă... Pedalăm, gîfîim. Știm că cronometrele stau la pîndă. E o noapte răcoroasă de vară, slăvită de tradiționalul cîntec al greierilor. Coloana e ajunsă din urmă de microbuzul înțesat de maiștri militari. Ne-o ia înainte. Se ivește și mașina comandantului garnizoanei. Înceti-

neşte viteza. Portiera maşinii se deschide şi auzim glasul bubuitor al „Împăratului" îndemnîndu-ne să ne grăbim. Apoi „Dacia" sa dispare.

Pedalăm. Greierii — galeria — ne încurajează. Cînd intrăm în curtea unităţii, auzim izbucnind motoarele avioanelor de servici. Se aprind ca nişte flori de sticlă becurile ce marchează balizajul pistelor.

Pedalăm. Din ce în ce mai repede...

Nu ştim încă dacă este o alarmă reală sau un exerciţiu. Tragem cu urechea către capătul cel mai îndepărtat al aerodromului, acolo unde subunitatea de serviciu, echipată cu arme reale de luptă, s-a pregătit să pornească în întîmpinarea inamicului. Curînd ne dăm seama că supersonicele rulează spre start. Aşadar, s-ar părea că radiolocatoarele au prins în bătaia lor ţinte vrăjmaşe.

În dreptul comandamentului, locotenent-colonelul Iorgulete descalecă ; în timp ce el urmează să rămînă locului şi să primească ordinul de luptă, eu, locţiitorul său, îmi voi continua drumul pînă la locul de adunare a escadrilei.

Deodată, liniştea nopţii e cutremurată de un bubuit infernal ; sînt supersonicele de luptă care au decolat cu forţaj în întîmpinarea inamicului.

M-am încălzit. Sînt lac de transpiraţie. Lăsăm în urmă „Turnul" de zbor. Acum traversăm o cîmpie. În stînga noastră balizajul, pistele, iar undeva, nu departe de acolo de unde se văd nişte mingi de lumină prinse într-un bizar joc aerian, stau avioanele noastre, aliniate la start, în aşteptare.

În camera piloţilor îmbulzeală. Ne înghiontim, glumim. Nea Trică cu ostaşii săi nu pridideşc. Ne lepădăm uniformele, ne îmbrăcăm milanezele, peste ele salopetele şi aşa, în salopete, ne ia în primire nea Trică să ne echipeze, să ne bage în „pielea" de pilot pe supersonice.

Îmi vine rîndul : ostaşul mi-a pregătit costumul de suprasarcină. Nea Trică mă *bagă în piele*. Tace, îşi urmăreşte încordat propriile mişcări. Trage de tot felul de fermoare, pune tot felul de siguranţe. Nu numai noi sîntem în atenţia cronometrelor, ci şi nea Trică cu flăcăii săi. Îmi fixează apoi pe cap casca de zbor şi-mi raportează : „În regulă, tovarăşe maior".

Îmi simt trupul mai greu decît înainte... o greutate însă cu care m-am obișnuit. Ies din camera piloților și alerg către *01*. Jinaru e de mult lîngă avion. Mă salută cu lanterna aprinsă și-mi raportează că *01* e pregătit. Abia îi zăresc chipul. Mă ajută să urc scara și să mă instalez în cabină, să-mi prind chingile, cataramele. La lumina becului roșietic încep să verific contactele, manetele, să acordez busola, să potrivesc altimetrul... cuplez radioul și raportez „Turnului" care, în noaptea asta, are indicativul *Ceahlăul*.

— *01* gata de decolare !

— *01* te felicit... Te-ai înscris în barem...

E chiar glasul „Împăratului". Cînd o fi ajuns în „Turn" ? Deci el va *comanda parada*. Rămîn fixat în scaun cu ochii la aparatura de bord. Cocoțat pe scară, tehnicul Jinaru îmi luminează cu lanterna aparatura. Îi văd buzele mișcîndu-se. Îmi zice, desigur, ceva, dar din pricina „clopotului" de pe cap nu-l aud. În schimb aud în căști raportîndu-se la intervale foarte scurte că cutare sau cutare e gata de decolare... Pentru cîteva secunde cuplez un alt canal de comunicații și *Navigatorul* îl ceartă pe căpitanul Petrache, capul formației decolate, că nu raportează *ce vede* : „Dreapta... trei mii !" „Nțeles, dreapta trei mii."

Îmi dau ușor capul pe spate ; încerc să surprind o fărîmă de cer, ca și cînd aș putea să-l zăresc acolo pe căpitanul Petrache.

Deodată, *Ceahlăul* îmi ordonă să mă pregătesc de rulaj. Îi fac un semn cu mîna lui Jinaru. A priceput. Apucă mînerul capacului de plexi și-mi închide cabina. Gestul meu următor este de a o ermetiza. Am rămas singur față-n față cu sutele de aparate ce își pulsează fosforescența și pe care eu le stăpînesc. Mă cuprinde un puternic sentiment de bărbăție. Am cerut permisiunea de rulaj. „Împăratu" mi-a dat-o. Jinaru așteaptă un alt semn de-al meu. L-am făcut. Dispare o dată cu scara ; știu că în momentul următor calele de sub roți vor fi înlăturate.

Sînt liber. Apăs pe un buton. În aceeași clipă, trupul păsării de oțel intră într-un trepidaj familiar. Manevrez atent. Ies din șirul avioanelor aliniate. Cotesc la dreapta, spre pista de decolare. Sînt ca pe o șosea, noaptea, cro-

indu-mi în cîmp cale liberă la lumina farurilor. Se scurg acele clipe cînd încă îmi este permis să mă gîndesc la ai mei sau cînd mai pot să cuprind fără grijă orizonturile pline de luminile îndepărtate ale orașului M. Secunde încă pămîntene. Îmi amintesc că mi-am luat stofă de un costum, iar croitorul, bineînțeles, mi l-a pocit...

Cotitură... M-am aliniat la start. Drumul pistei de beton este marcat în noapte de luminile balizajului. Acolo unde se pierd, începe cîmpia. Au ceva feeric în strălucirea lor luminile balizajului. De parcă ți s-ar indica drumul spre un basm fantastic și multicolor.

— *Ceahlăul* — sînt *01*, permiteți decolarea...

— *01*... Permit decolarea cu forțaj.

Execut ordinul. Avionul s-a desprins fulgerător. Flăcările din ajutaj mă propulsează în inima nopții. Bag trenul, flapsul, îl pun pe *01* într-o sandelă abruptă. Altimetrul îmi arată 4 000... Dintr-un foc.

— Alo, *01*... Sînt *Căminul*... Dă-mi coordonatele.

Căminul e maiorul Vornicu, navigatorul. El e de serviciu. Mă bucur. Oricine în locul meu s-ar bucura. De la sol, din camera lui cufundată în semiobscuritate, plină de zgomotele oceanului aerian, el ne vede pe ecranele verzui ale radiolocatorului. Punctul acela care, cu fiecare pulsație, se mută într-un alt loc pe sfera ecranului, sînt eu... Și cîte avioane sînt în văzduh, tot atîtea puncte mișcătoare sînt și pe ecranul lui Vornicu. În căutarea „țintei vrăjmașe", străbatem, călăuziți de navigator, un tunel uriaș și fără de sfîrșit. Sîntem ai lui și-l ascultăm cu supușenie. „Împăratu", cît e el de împărat la „Turnul" de comandă al zborului, ascultă indicațiile lui Vornicu și nu se bagă. Cînd se bagă e de rău. Înseamnă că la bordul unuia dintre noi a survenit un act de indisciplină sau *premiza* unui *eveniment*.

Deocamdată sînt al maiorului Vornicu și urc...

— *01*, unde te duci ? îmi strigă *Căminul* în căști. Ieși la 10 000... Drept.

— Sînt *01*. Am înțeles. Ies la 10 000.

Ce-i pentru noi a ieși la 10 000 ? Un fleac... Tragi manșa și urmărești nelinișțea altimetrului. În același timp, sînt cu ochii și pe radiolocatorul de bord.

La 10 000, *Căminul* mă informează și îmi ordonă :

— *01*, ținta la 14 000... Stinga, strîns !

Asta înseamnă să-mi strîng virajul la 90°. Maneta de gaze e în plin. Costumul de suprasarcină se umflă brusc, mă apasă, de parcă ar vrea să mă țină în loc.

— Mai strîns ! îmi ordonă *Căminul*.

Trag manșa spre mine... apăsarea metalică o simt în burtă ca o sabie ce încearcă să mă spintece, dar nu izbutește. Cerul curat și moale îmi amintește de o mătase neagră bătută în salbe. De data asta e de partea mea, a misiunii.

La 14 000, pe radiolocatorul de bord deslușesc, printre paraziții specifici, semnul „ținteiˮ. E meritul maiorului Vornicu. Din două-trei mișcări, te-a și scos ca la carte, în spatele „vrăjmașuluiˮ.

— *Căminul*... Sînt *01*... văd „țintaˮ, mă grăbesc să raportez.

— Foarte bine *01*, apreciază navigatorul.

Văd „inamiculˮ, mă țin după el dar nu e suficient. Trebuie să-l și „doborˮ, să-l împiedic să se apropie de obiectivul vizat. Pentru a-mi îndeplini misiunea, trebuie să-l ajung din urmă, să mă apropii pînă la o anumită distanță.

„Țintaˮ pulsează pe radiolocatorul meu. Zbor spre ea cu o viteză mai mare decît a „inamiculuiˮ. Apropierea asta e cea mai dificilă manevră de interceptare. Ca pe șoselele pămîntului, ești obligat să păstrezi distanța legală. Altfel, riști ca o dată cu „racheteleˮ tale să intri și tu în coada de foc a avionului „țintăˮ.

Mă apropii. Semnalul „ținteiˮ pe ecranul meu a devenit mai luminos, mai stabil. Sînt gata „să-l încadrezˮ. E perfect. Raportez : „Țintă încadratăˮ și trag... De sub aripa avionului se „pornescˮ spre „inamicˮ „racheteleˮ distrugătoare. Matematic, „țintaˮ a fost lovită. Aparatura electronică va confirma, pe pămînt, acest adevăr.

În vreme ce avionul „inamic cadeˮ, eu decuplez forțajul, reduc viteza, realizez un viraj și intru într-un picaj domol. De pe muntele negru de unde cobor, văd, în sfîrșit, pîlpîind ca niște aștri îndepărtați luminile pămîntului.

— *Căminul*, sînt *01*, dă-mi un cap compas ! îi cer maiorului Vornicu.

Mi-l dă. Constat că sînt la 300 kilometri de aerodrom. Cu combustibilul stau bine. Înălțimea : 10 000. Motorul

lui *01* se comportă normal. În căști aud „bătălii aeriene". Pe neașteptate, maiorul Banu ține să ne avertizeze pe toți cei ce ne găsim în aer :

— Dinspre sud un front de cumulus... pe direcția voastră, cu o dezvoltare accentuată pe verticală. Deocamdată linia inferioară 1 000, cea superioară 8 000.

Ia te uită ! De unde s-o fi iscînd și monstrul ăsta încărcat cu electricitate ? Aha ! Zăresc într-adevăr spre sud săbii de foc agitîndu-se amenințător. Ca și cînd am fi avertizați : „Pe aicea nu se trece !" Da' noi, ca să ajungem la casele noastre, tocmai pe acolo trebuie să trecem. De, cursă cu obstacole !

— *01*, cum stai cu gazu' ? mă întreabă *Căminul*.

Raportez. Mai am combustibil pentru douăzeci de minute de zbor. Băieții care au decolat primii se pregătesc să intre la aterizare. Vor străbate deci înaintea mea oceanul în clocot. „Împăratu" i-a luat în primire.

— Mamă, ce-i aici ! exclamă fără să vrea Petrache... Cazanul lui Scaraoțchi.

— Vorba ! i-o retează colonelul Eliad.

Reduc viteza. Cobor alunecînd către cazanul lui Scaraoțchi. Am mai trecut prin asemenea cazane. Nu-i nici o plăcere.

— Intru în plafon ! raportează *Ceahlăului* coechipierul lui Petrache.

Apoi dispare. Nu i se mai aude glasul. Așa e cînd intri în cazan. Descărcările electrice stînjenesc legăturile radio.

Mă apropii. „Împăratu" iarăși mă întreabă cum stau cu gazul. Îmi dau seama că ar dori să mă scutească de smoala în clocot a plafonului, trimițîndu-mă să aterizez pe un aerodrom vecin. Cu combustibilul însă sînt la limită. Exact atît cît să ajung acasă.

După Petrache, îl aud și pe coechipierul său aterizînd cu bine. La naiba, deci se poate... Dar maiorul Vornicu intervine atrăgîndu-mi atenția :

— *01*, plafonul minim 800. Vizibilitatea încă bună !

Așadar, asta-i realitatea. Sînt obligat s-o privesc în ochi. Dacă mai umblu mult teleleu prin văzduh, s-ar putea ca plafonul să ajungă chiar și la 200. Ferească sfîntu ! S-a dus cu vizibilitatea.

Acele cronometrului îmi arată că pînă acasă mai am opt minute. Mă apropii de limita superioară a plafonului. Nu, nu ezit să pătrund în „infern" ; pur și simplu nu pot să-mi refuz plăcerea de a zbura un timp prin acest hău negru, străbătut fără contenire de sîrme incandescente ce se răsucesc ca niște șerpi uriași. Gata ! Ajunge cu promenada ! M-am hlizit destul la monștrii care, vălătucindu-se o dată cu norii, își azvîrle în haos lasourile lor de foc. Gata ! Prin colcăiala aia trebuie să trec, s-o tai, așa cum arată acul compasului, în diagonală. Ținta mea e acum una terestră și nicidecum aeriană. Verific aparatura de bord. Motorul îl simt normal. Raportez *Ceahlăului* că intru în iad, „Împăratu" îmi urează sec succes.

Trag manșa, *01* se înclină și se repede în jos, către porțile infernului, unde stau de veghe curenți verticali. Mă văzuseră sau nu ? Mă pîndiseră sau nu ? Mă pomenesc însă întîmpinat, luat în primire cu brutalitate. În loc să străbat *cumulusul* ca o săgeată, constat că *01* a prins să salte, să salte și să cadă. Am micșorat instinctiv viteza. Un curent mă prinde și mă ține, altul mă smulge și mă azvîrle. Parcă aș fi pe un ocean răscolit de furtună, la cîrma unei coji de nucă. Manșa îmi trepidează în mîini, ca și cînd cineva ar vrea să mi-o smulgă. Avionul se înclină pe o aripă și cade tras cu o forță nebunească între sîrmele de foc ce se răsucesc în jurul fuselajului. Din pricina lor, a atmosferei ionizate, legătura radio cu pămîntul s-a întrerupt. În căști îmi bîzîie monștrii ascunși în nori. Cad totuși. Îmi mărturisesc aparatele care încă nu m-au trădat. Trag de manșă. *01* mă ascultă, se supune comenzilor. Îl redresez. Cuplez pilotul automat. *01* e acum un fulger printre fulgere. Altimetrul îmi mărturisește că am ajuns în inima infernului. Prin plexiglasul cabinei, o lavă incandescentă ce curge de sus în jos sau dinspre stînga la dreapta, sau de jos în sus încearcă să pătrundă în interiorul avionului, să-l supună, să-l topească, ca apoi să-l solidifice pentru arheologia anului 4000. Nu-mi dezlipesc ochii de la aparatele de bord. Sînt peste șase sute de dispozitive, butoane, claviaturi. Le știu pe toate... Cu ochii închiși le știu. Fiecare dispozitiv — un om. Cabina mea este populată de oameni care luptă, alături de mine,

să nu rămîn în infern, să mă redea pămîntului. Pe cadrane negre, ace fosforescente dănțuie besmetic... 3000... 2500... 2000. Norii scăldați într-o lumină orbitoare fac un ultim efort să-mi bareze calea. Îmi întind o capcană. Cabina îmi este aureolată de un curcubeu de basm, ademenitor. Dacă mi-aș smulge privirile de la aparate și dacă, pentru cîteva secunde, le-aș lăsa să fie furate de cromatica infernului, aș fi un aviator pierdut. Să fii un Ulisse al timpurilor noi, al aventurilor aeriene !

1500... Pămîntul e aproape. Totuși nu-l aud în căști. Nu-i pot transmite nici un mesaj... Monștrii continuă să-mi hîrîie în căști. Aparatele însă îmi indică, în zbuciumul lor electric, că sînt pe calea cea bună. 1300... Fulgerele nu s-au potolit. Aleargă după coada de foc al lui *01*, doar-doar vor reuși să-l abată de pe linia de aterizare... 1200... 1100... Numărătoarea inversă continuă... 800... 600. Nu întrezăresc încă nici o pîlpîire pămînteană. Înseamnă că vizibilitatea a devenit și mai redusă. 500... 400... Dacă aș fi pe pămînt, desigur că m-aș vedea ca pe un înotător ce iese de sub valuri la suprafața mării. Plasa de foc a norilor s-a destrămat...

— *01*, sînt *Ceahlăul*, aud dintr-o dată în căști chemarea părintească a comandantului de unitate.

— Sînt *01*... Intru în tur de aterizare.

Infernul a rămas undeva deasupra mea, ca o lespede clădită din vata neagră și luminată, în răstimpuri, de farurile diavolilor. Sub *01* pacea pămîntului, a oamenilor, a luminilor roșii, verzi, galbene.

Reduc și mai mult viteza. Pentru mine, pilot clasa I, aterizarea în condițiile meteo grele nu reprezintă o problemă dificilă, dar nici de ignorat. Cu supersonicele te deprinzi mai ușor decît cu aterizarea. Sau cum spunem noi, piloții, decolarea nu e obligatorie, dar aterizarea, da.

Scot flapsurile, trenul de aterizare. După un viraj, mă înscriu pe direcția aterizării. În același moment, pămîntul îmi așterne pe pista de beton un covor de lumină.

01, redu gazu', mă sfătuiește colonelul Eliada. Așa, băiețică ! Unghiul bun ! Bravo ! Așa, băiețică !

Alunec. Văd totul înaintea mea ca în palmă. După cîteva secunde ating pista. *01* execută un salt ușor, apoi intră într-un rulaj normal.

— *01*, parașuta ! îmi ordonă „Împăratu".

Apăs pe un buton. Din coada avionului izbucnește ca o bucurie albă parașuta de frînare.

— S-a deschis, îmi confirmă „Turnul".

Am străbătut pista într-o alunecare din ce în ce mai domoală. Am băgat maneta în STOP, am tăiat toate contactele. După cîțiva metri, avionul s-a oprit. În urma mea, reflectoarele puternice care mi-au luminat pista s-au stins. E iarăși beznă, luminată de becul meu sîngeriu din cabină. Îmi desfac chingile de la parașută, furtunul măștii de oxigen, dezermetizez cabina...

Aștept în scaun, ostenit, sosirea tehnicului. Iată-l. M-a ajuns din urmă cu camionul destinat remorcării avionului. A împins scara spre cabină, a urcat-o, apoi saltă capacul de plexi și mă orbește pentru un moment cu raza lanternei.

— Cum *o fo?* mă întreabă Jinaru, după ce mă ajută să-mi scot casca de zbor.

Răspund numai după ce trag în piept o gură de aer curat.

— Strașnic !

— Cum s-a comportat *01* ?

— Ca o adevărată iubită...

Mă salt în mîini pe scaun, iar de acolo ajung pe scară... Cîteva trepte... Pămîntul. Noapte. Beznă. Îmi înalț ochii. Plafonul e atît de jos și încărcat de fulgere și ploi, încît îl pot atinge cu mîna dacă mă salt în vîrful picioarelor.

Dinspre orășelul aviatorilor răzbate cîntecul patriarhal al cocoșilor. Și în timp ce *01* a trecut la alimentare, eu urc într-un microbuz care mă transportă la Casa piloților...

Nea Trică mă așteaptă. Încetarea alarmei s-a dat de mult. Eu însă am rămas ultimul din cei care au decolat. Asemenea unui chirurg, nea Trică mă „scalpează" de „piele". Abia acum, după ce am lepădat costumul de suprasarcină și am rămas în chiloți și maiou, am redevenit cu adevărat pămîntean. Mă îmbrac, fără voia mea, în grabă, de zici că nea Trică mă cronometrează și el. Ies pe coridor, în mînă cu valijoara pregătită de Irina. Lîngă ușă îl văd pe Ciucă. Șade pe un scaun și trage înverșunat din țigară. Îmi aruncă o privire vinovată. E

oprit de la zbor, dar cînd se dă alarma, este obligat să alerge în rînd cu ceilalţi. Pe chipul lui aproape dominat de maxilare puternice, desluşesc o expresie de suferinţă.

— Mergi ? mă întreabă.

Înţeleg că, de fapt, pe mine mă aştepta însă de ce, nu-mi dau seama din primul moment.

— Da !

Se ridică. Aruncă ţigara. Ne luăm bicicletele şi, pedalînd agale, o pornim spre casă. Deasupra noastră plafonul acela neaşteptat — ca şi cînd pentru el s-ar fi dat alarmă — a pus stăpînire pe cer. Bezna e densă. Ochii noştri desluşesc cu greu potecile. Miroase a ploaie, a praf, a cîmpie. Ciucă tace, iar tăcerea lui mă ajută să pricep de ce m-a aşteptat. Aşteaptă să-i povestesc ce a fost sus, cum am zburat, cum m-am descurcat, *pe cine am întîlnit, cu cine am mai stat de vorbă...* Vrea să smulgă din relatarea mea cîteva senzaţii uitate vremelnic. Încep să-i povestesc într-o doară. Ciucă îşi aliniază bicicleta lîngă a mea. Mă ascultă respirînd uşor şi egal. „Aşa o fi respirînd şi în cabină, mă gîndesc, în timpul misiunilor.“

Îmi amintesc...

Soarele arde. Văzduhul arde. Se vede cum arde, cum tremură în depărtare între cer şi pămînt. Un avion vine la aterizare uşor, ca un fulg, apoi din coadă îi ţîşneşte umflîndu-se paraşuta de frînare. Îmi taie calea Victor Ciucă. Şi-a împins chipiul pe ochi să nu-l bată soarele. Se opreşte. Mă salută plictisit arătîndu-mi mutra posomorîtă. A fost oprit de la zbor. Prin ordin. „Împăratu“ în persoană l-a semnat. Pe bună dreptate. Ciucă vrea să-mi zică ceva, dar se răzgîndeşte. Cu un gest specific al oamenilor de la ţară, se scarpină după ceafă şi-şi vede mai departe de drum.

Pentru o clipă mă încearcă dorinţa să-l strig, să-l chem înapoi, să-i spun cîteva vorbe. Ce-aş putea să-i mai spun ? I-am tot spus. Şi eu, şi Iorgulete, căci Ciucă e în escadrila noastră. Ba, cu o săptămînă în urmă l-am avertizat : „Să ştii că dacă continui aşa, o să fii oprit de la zbor.“ Iar acum două zile, colonelul Eliad n-a ezitat să-l oprească... Nu există pedeapsă mai aspră pentru noi decît aceea de a fi oprit de la zbor. Ciucă şi-a făcut-o cu mîna

lui. Pardon, greșesc. Acum, cînd mă joc de-a aerodromul, faptele trecute capătă o altă dimensiune și pondere. Ce-i aia că Ciucă și-a făcut-o cu mîna lui ? În primul rînd, Ciucă Victor n-a trăit și nu trăiește izolat, pe un „aerodrom de rezervă“, ci împreună cu noi, membrii escadrilei, ai unității. E căpitan. Ocupă o garsonieră situată în vecinătatea blocului unde locuiesc eu. Cînd s-a îmbătat pentru întîia oară și s-a întors noaptea tîrziu de la „Trei pungași“ chiuind, am închis ochii și i-am trecut cu vederea. Se mai îmbată omu. Numai că el, chiar sub nasul nostru, a luat-o razna. Nouă ne este interzis să bem exagerat. Nu că am fi niște austeri, dar alcoolul ne scoate din formă. Înainte de zbor, înainte de a ni se face controlul medical, la întrebarea doctorului „Cum te simți ?“ noi îi mărturisim totul, ca la spovedanie. Disciplina adevărului face parte integrantă din pasiunea aviatorului pentru aviație. În aviație, mai mult ca oriunde, minciuna profesională se poate solda cu catastrofe, de aceea îi mărturisim medicului totul : am băut în ajun o sută de grame de coniac, am petrecut noaptea cu o femeie sau n-am dormit prea bine, am o indispoziție. „Poți să zbori ?“ te întreabă medicul după ce a constatat că ai un puls și o tensiune normală. Iar dacă tu îi răspunzi : „Nu !“, el îți ia răspunsul drept concluzie medicală și nu încearcă să te convingă să zbori. Asta-i legea noastră, a piloților de pe supersonicele militare.

După afirmațiile unor colegi, pe Ciucă beția l-a atacat așa, dintr-o dată, prin surprindere. Se spune că într-o seară, trecînd pe la „Trei pungași“, s-a așezat la o masă cu cîțiva tractoriști și au ținut-o într-una în coniac. Acasă s-a întors cîntînd. L-am auzit și eu în somn. În ziua următoare, escadrila avea program de zbor. Ciucă s-a prezentat, mahmur însă, duhnind încă a băutură.

— Ce-a fost cu dumneata, tovarășe căpitan ? l-a întrebat maiorul Iorgulete.

— Un accident, tovarășe maior, s-a explicat Ciucă rușinat. M-am întîlnit cu niște tractoriști și, din una în alta, mi-am amintit de satul meu, de copilărie...

Desigur, la întrebarea medicului dacă poate să zboare, Ciucă a răspuns cu sinceritate că nu e apt. A rămas la

sol să se uite după noi, ceea ce a afectat programul de pregătire de luptă al escadrilei.

După vreo trei zile, melancolia l-a mînat din nou pe căpitanul Ciucă la „Trei Pungași“. De data asta tovarăși de băutură i-au fost niște flăcăiandri de la un IAS din apropiere. A doua zi s-a prezentat la program, dar numai bun de aviație nu era ; mișcările îi erau moi, fără vlagă, lipsite de siguranță, iar sub ochi i se lățiseră două cearcăne bolnăvicioase. Norocul lui a fost că în ziua aceea vremea s-a schimbat brusc, a intervenit un buletin meteo care ne-a oprit de la program. Altfel, ce mai tura-vura, medicul ar fi înregistrat iarăși în fișele sale cuvintele : „Inapt pentru zbor“ şi care ne ard ca un stigmat.

În orășelul nostru militar, unde totul se află — bineînțeles afară de secretul militar — cel puțin așa ne place nouă să credem — Ciucă devenise tema principală a unor discuții cotidiene. Pînă și Irina, ființă ceva mai sfioasă și deci ceva mai retrasă, auzind de bețiile lui Ciucă, a ținut să-mi atragă atenția.

— Poate că omu ăsta are vreun motiv. Nu crezi ?

— Ce motiv să aibă ? am răspuns eu cu o anumită suficiență, adică, vezi dragă doamne, noi, aviatorii, sîntem niște ființe zdravene, atît psihic cît și fizic, beneficiem de niște calorii deosebite, în consecință, n-avem în noi teren pentru frămîntări în afara profesiunii. Recunosc, am fost un caraghios.

— Laurențiu, tu știi ce-i aia singurătatea ? m-a luat Irina la rost.

— Mărturisesc că nu... n-am suferit niciodată de boala asta, m-am lăudat eu curios, în același timp, să văd unde țintea Irina.

— Recunoşti că şi noi între noi trăim izolați...

— Recunosc.

— Atunci, desigur că o să înțelegi că, în izolarea în care trăim, singurătatea reprezintă un dușman... poate cel mai primejdios.

— Irina, m-am întors eu uluit spre ea, nu cumva nu-ți mai place aici ?

— Nu discutăm despre noi, m-a pus Irina la punct.

Am devenit grav, chiar neliniștit.

— Ce vrei să spui ?

— Că voi, uneori, vă îndopați cu atîta aviație încît ajungeți să credeți că sînteți niște ființe care vă înălțați nu numai deasupra pămîntului, ci și deasupra oricăror probleme.

— Irina, ce-i cu tine ? Nu te mai recunosc...

Ba o recunoșteam. Numai că, plin de aviația mea, m-am dezobișnuit să mai discut cu ea și altceva în afara treburilor zilnice ale gospodăriei.

— Sînteți niște încrezuți, continuă ea revoltată de reacția mea. Da, da, asta sînteți. Vă închipuiți că dacă unul dintre voi are o mare durere în suflet, e suficient să facă cîteva exerciții de gimnastică și gata... sau un duș rece afară, pe un ger de crapă pietrele.

Am socotit de datoria mea să trec la contraatac și, la rîndul meu, s-o pun pe Irina la punct.

— Voi, femeile, am zis eu acuzator, aveți darul de a exagera, de a dramatiza, de a face din țînțar armăsar.

— Poate... Da' te rog să reții vorbele mele. Dacă n-o să vă ocupați cu grijă de Ciucă, o să-l pierdeți.

M-am cutremurat. Ce-i aia o să-l pierdem ? Ușor enervat, i-am cerut Irinei să fie ceva mai explicită. N-a stat prea mult pe gînduri. Mi-a zîmbit cu ironie, cum nu-mi mai zîmbise de mult.

— Mă rog, dacă-mi ceri... Te-ai obișnuit să-l vezi pe Ciucă singur, așa cum te-ai obișnuit să mă vezi pe mine punînd toamna gogoșari la murat...

M-am enervat de-a binelea. Știam și de ce. Irina se apropia hoțește, în vîrful picioarelor, de un adevăr pe care eu și alții ca mine l-am ignorat. Fără a se lăsa intimidată de mutra mea de bărbat lezat în propriul său amor, Irina a pus degetul pe rană.

— Ciucă e căsătorit, nu-i așa ? N-a așteptat răspunsul meu. Ba are și o fetiță. Te întreb atunci, stimate tovarășe maior și locțiitor al comandantului de escadrilă, unde-i sînt nevasta și copilul ? Doar li s-a repartizat o locuință. Taci ? (Voiam să deschid gura, dar nu mă lăsa.) Nevasta și copilul sînt în fundul Moldovei, el aici, singur cuc în toată casa... Cum să n-ajungă omu' să bea pînă după miezul nopții, să caute la „Trei pungași" tovărășia unor inși necunoscuți ?

După ce și-a aruncat „bombele", Irina s-a îndepărtat, a făcut un „viraj" larg ca să vadă rezultatul „bombardamentului", apoi, satisfăcută de mutra mea caraghioasă, s-a retras la bază, adică la bucătărie.

N-am pornit în „urmărirea" ei. M-am lăsat moale în fotoliu așteptînd răbdător să-mi treacă enervarea. Mă enervase și modul cum îmi dăduse peste nas cu aluzia la viața noastră cea de toate zilele. Dacă stau bine și mă gîndesc, fusese destul de blajină... A contesta dreptatea Irinei ar fi fost, fără îndoială, o inepție. Chiar dacă ea a dramatizat sau chiar a melodramatizat situația lui Ciucă, nu puteam să nu recunosc că noi, camarazii săi de escadrilă, ne-am obișnuit să-l vedem singur, deși cu toții știam că-i căsătorit, că e tatăl unei fetițe. Totuși, nu știu de ce, nu-mi convenea să cred că singurătatea lui Ciucă, subliniată de Irina cu atîta indignare în glas, ar fi putut să-l ducă pe aviatorul Ciucă pe calea beției. Intuiția femeii însă se cuvenea s-o prețuim. Mi-o spun astăzi, aici, în spital jucîndu-mă de-a aerodromul.

„Zborurile de noapte" ale căpitanului Victor Ciucă în *raionul Trei pungași* s-au mai repetat în cîteva rînduri. Drept consecință, pilotul, printr-un ordin al comandantului de unitate, a fost oprit de la zbor.

Așadar, Ciucă a trecut pe lîngă mine, ne-am salutat, iar eu, satisfăcut de îndeplinirea orelor mele de zbor, n-am luat inițiativa de a mai sta de vorbă cu el. De ce naiba nu spune ce are pe suflet, dacă are ceva? mă enervez, nemulțumit de fapt de propria-mi conduită. De ce trebuie să-i scoatem cu cleștele vorba din gură? Mă uit peste umăr după Ciucă. Îl văd — lup singuratec — intrînd în „Camera piloților". Intrigat, fac cale întoarsă. Intru și eu după dînsul în clădirea pe care o părăsisem cu cîteva clipe în urmă. Ciucă a intrat la nea Trică. Nu-l urmez, rămîn pe coridor. De fapt, mă oprește în loc ruga lui Ciucă ajunsă pînă la urechea mea.

— Nea Trică, am și eu o rugăminte, vreau să-mi „probez" „costumul", să văd dacă mi se mai potrivește...

„Majordomul" îi înțelege aleanul, nu-l refuză. Poruncește ajutorului său să aducă „costumul" tovarășului căpitan Ciucă. Puțin mai tîrziu, aud cum nea Trică îl ajută să se îmbrace, de parcă l-ar pregăti de zbor...

Ies din clădire în vîrful picioarelor. Nu vreau să fiu auzit, văzut. Mai cu seamă de Ciucă. Merg prin arșița zilei, indispus, cu capul în pămînt, absent la zarva aerodromului. Mă gîndesc că dacă aș fi fost eu în locul lui Ciucă, cu siguranță că, împins de dorul de zbor, aș fi procedat la fel. Adevăratul aviator nu poate trăi fără aripi, fără aerul tare al înălțimilor, fără să tragă în piept atmosfera aerodromului. Iar Ciucă, în clipele astea, îmbrăcîndu-și și dezbrăcîndu-și costumul de suprasarcină, trăiește, datorită îngăduinței lui Nea Trică, momente de aviație.

Noaptea sînt trezit din somn de chiotele unui bețiv — e Ciucă. S-a trezit și Irina. O vreme, nu-mi spune nimic. Apoi, după ce chiotele lui Ciucă rămîn în noi ca un ecou dezolant, ea se răsucește cu fața spre mine și-mi șoptește : „Tu, Laurențiule, să nu te superi ; o să-ți fac o mărturisire. Împreună cu aia a lui Chiriac și a lui Colfescu, și încă vreo trei neveste, i-am scris soției lui Ciucă".

Nu, nu mă supăr. N-o întreb nici ce i-au scris. Mi-e clar. Femeile sînt iremediabil niște ființe sentimentale. E bine așa, chiar foarte bine. Deși — de ce n-am mărturisi-o ? — chestia cu scrisoarea ar fi fost mai normal să ne treacă nouă prin cap, celor din escadrilă, și nu prin mintea unor femei. Mă trag lîngă trupul fierbinte al Irinei și mă lipesc spășit de ea.

18

Din caietul lui Viorel Negruț (1)

Septembrie, 197...

În unitatea de instruire pentru supersonice din R., Col. B.C., acest bătrîn „lup al aerului", îmi reproșează : „Voi, *ăștia*, sînteți niște puritani. Dracu să vă înțeleagă, vă purtați ca niște domnișoare. Ehei, pe vremea noastră !" Și imediat trece să-mi povestească cum era *aviația și aviatorii pe vremea lui*. Ce-i drept, zburau, trăiau în aer, dar cînd se întorceau la sol ! „Ehei, băiete ! Cînd Dumnezeu a împărțit disciplina în armată, rîde el amintindu-și de

anii tinereții, aviatorii erau în văzduh." Și-mi repetă: „Voi, *ăștia*, sînteți niște puritani... Vă purtați ca niște domnișoare... Nici de chefuit nu știți... Păi noi, cînd chefuiam, veneam cu lăutarii pînă la poarta unității." Ascult amuzat. Nu-l contrazic. Colonelul se apropie de vîrsta cînd „traiectul" său de pilot militar se va încheia în curînd. La 48 de ani cît are, să continui să zbori pe supersonice e ceva. Destinul lui B.C. ca aviator a început pe un „IAR—80" și, desigur, se va încheia pe „MIG"-urile existente. Reproșul său — „Vă purtați ca niște domnișoare" — nu corespunde adevărului. Nu sîntem chiar atît de cuminți cum ne socotește. Iar dacă prin absurd, după un chef, mi-aș face apariția la poarta unității cu „lăutarii după mine", chiar el în persoană m-ar lua la rost și mi-ar aplica sancțiunile de rigoare. Sîntem cuminți pentru că zburăm pe supersonice — zbor intermediar între cel sonic și cel cosmic, iar tehnica pilotajului epocii noastre cere o *deplină viață sportivă*. „Veteranii" susțin că romantismul aviației s-a stins o dată cu primele avioane pe care ei și-au trăit copilăria. „Ah, ce vremuri erau, îi auzi oftînd, cînd veneai cu avionul la razmot și numărai din carlingă găinile din curtea gospodarului !", sau : „Ehei ! te rătăceai, uite așa te rătăceai... Ce făceai atunci ? Aterizai frumușel în cîmp, lîngă prima haltă de cale ferată. Te dădeai jos, citeai denumirea haltei, după care o porneai din nou la drum."

E amuzant să-i asculți. Chiar constructiv. Săvîrșesc totuși o eroare. Confundă romantismul cu anii tinereții. După părerea mea, romantismul este și trebuie să rămînă o permanență a profesiunii noastre...

Scrisoare de la Mădălina. Ca întotdeauna incoerentă, sare cu o drăgălășenie dezarmantă de la o întîmplare la alta. Mă întreabă : „De ce aș încerca să mai dau pentru a treia oară examenul de admitere la facultate ? Doar principalul examen de admitere l-am dat cu tine. Și îmi pare că l-am luat, nu-i așa ? Sau te pomenești, *iepurașule*, că ai uitat, că nu mai ții minte ?" Ori de cîte ori îmi

strecoară *iepurașul* ăsta prin scrisori, mă enervează la culme. Doamne, și de cîte ori am rugat-o! Nu-mi plac diminutivele: „Motănașule", „Pisicuțo", „Maimuțico" „Iepurașule", pe care îndrăgostiții și le acordă cu atîta generozitate.

Încolo, sînt convins că Mădălina din nou o să cadă la admitere și că, în extremis, se va căsători cu mine, mă va însoți pretutindeni, așa cum cer legile vieții militare. Are și un pic de noroc, căci după absolvirea Școlii am fost repartizat în garnizoana A., la un pas de orașul A. Vom locui chiar în localitate — teatru, operă, concerte. Magazine — tot să umbli prin ele. O repartizare dobîndită pe drept. Am muncit pentru ea. Abia aștept să-mi închei cursul de trecere pe supersonice ca să mă prezint la unitate și să-mi încep cu adevărat viața de ofițer.

Stăteam la o masă în barul plin de fum de pe strada Ștefan cel Mare. Toate orașele din Moldova au cîte o stradă Ștefan cel Mare. Stăteam solitar la o cafea. Și-a făcut deodată apariția o femeie, 25—27 de ani, drăguță, cu cearcăne vizibile sub ochii de un verde intens. M-a cercetat fără jenă, apoi tot fără jenă a venit la mine și m-a întrebat dacă-i permit să ia loc la masa mea, deși mese libere erau destule...

S-a așezat cu un aer familiar, de parcă ne-am fi cunoscut de cînd lumea. Și-a pus poșeta pe celălalt scaun liber. S-a uitat peste umăr, spre „tonomat". Părea interesată de cîntecul languros al lui Adamo, apoi suspinînd, și-a întors fața spre mine. Nu era rea fetița, poate puțin cam obosită. „Ce bei ?" am întrebat-o eu dezinteresat. Nu mi-a răspuns. Sau nu m-a auzit. Nu sînt omu' care să rostesc de două ori același lucru.

Din poșeta din plastic albastru, lucios, a scos un pachet de „Snagov", o brichetă. Le-a rînduit tacticos în dreptul ei. S-a așezat mai bine în scaun, picior peste picior. Purta o fustă mini din piele de căprioară. Și-a descoperit firesc pulpele-i albe, frumoase, atrăgătoare. Ospătărița — o moldoveancă dulce, care se vedea că nu

de mult își părăsise satul pentru a se pune în slujba barului — s-a înființat lîngă noi. „Un „Martini“ cu lămîie, Maricico“, a comandat vecina mea de masă. Se cunoșteau. Cine știe, poate că erau din același sat. „N-avem lămîie“, a răspuns scurt, categoric, Maricica, în vreme ce ochii îi jucau veseli, prin local. Iar eu, nu știu de ce, mă așteptam s-o aud în continuare propunîndu-i „Da' cu *șeapă* nu doriți ?“ Vecina mea a oftat din nou ; iarăși o să fie silită să bea „Martini“ fără lămîie.

În „tonomat“ erau ascunse multe voci celebre. Cînd una dispărea, alta-i lua locul. Nu era rău. Crea o atmosferă intimă. Necunoscuta, suspinînd într-una, și-a aprins o țigară, iar cînd i s-a adus băutura, a încercat să împace „Snagovul“ cu „Martini“. Ignora total prezența mea. Eu însă n-o scăpam din ochi. Ba întrevedeam și posibilitatea unei aventuri. „E din oraș, gîndeam, cred că are și *hoceag*.“

Am rămas însă surprins cînd mi s-a adresat și mie pe același ton cu care i s-a adresat Maricicăi. „Îl cunoști pe locotenentul T. ?“ Îl cunoșteam. Părăsise orașul de mai bine de două săptămîni. Plecase. Trecuse cu bine examenul pe supersonice și plecase în concediu sau să-și ia funcția în primire. „Dacă-l vezi, te rog să-i spui din partea mea că-i o canalie.“ M-a fixat cu niște ochi dușmănoși, de parcă eu aș fi fost locotenentul T. Mă încerca rîsul. Necunoscuta îmi amintise brusc de o melodramă văzută împreună cu Mădălina, la București. Eu mă amuzam, iar proasta de Mădălina dădea într-una apă la șoareci.

„Să-i spui că te-ai întîlnit cu Meri... și că eu, Meri, ți-am zis că-i o canalie... M-a lăsat însărcinată, iar cînd i-am spus, a șters-o ca un pungaș... Acu' nu că am rămas... Pricepi ? Da' am umblat pe la prietene... Mi-au zis prietenele : „Přoastă mai ești tu că nu te duci la comandant !“... Mare scofală să te duci la comandant ! L-ar fi silit să mă ia de nevastă... adică să mă mărit cu o canalie, cu o pramatie...“

Meri avea ochi verzi, frumoși, ușor distanțați. Cînd sorbea din „Martini“, se uita înspre „tonomat“ și suspina. Pe neașteptate, a izbucnit într-un rîs vulgar ; m-a bătut

cu mînuța ei albă peste mîna mea bronzată. „Dacă-l vezi, să-i zici că era băiat, că l-am făcut *marinar.*“

Se aștepta să rîd. N-am rîs. Mă gîndeam la Mădălina și la șansa de a rămîne și ea însărcinată, deși m-a asigurat că a decupat dintr-o revistă italiană un *calendar* și că dacă se ține de calendarul *ăla,* nu există nici o primejdie...

Prin nu știu ce ciudată asociație de idei, îmi amintesc că astă vară, la un ceai dat de Pit, o fîșneață de vreo 17 ani, în timp ce dansa, mărturisea cu glas tare : „Înainte, te duceai la Polizu, plăteai 30 de lei, stăteai la rînd ca la moară, și gata... După cîteva zile, puteai s-o iei de la capăt...“ Devenisem curios, dar fîșneața n-a mai scos o vorbă. Aș fi vrut să aflu mai multe amănunte. N-am vrut s-o chestionez pe Mădălina.

Pe *Meri* însă, care stînd picior peste picior, îmi arăta dezinvolt culoarea chiloților, nu mi-a fost rușine s-o întreb *cum se procedează.* Mi-a răspuns prompt, cu o ironie vulgară : „Te pomenești că ăi fi și tu o canalie ! Ai fi lăsat și tu una ? ! Lua-v-ar dracu' ! Ați venit aici să vă instruiți sau să vă distrați cu noi ?“ Nu vorbea prea tare. Numai pe bărmăniță o bănuiam că trăgea cu urechea la convorbirea noastră. „Zi, ai lăsat-o sau nu ?“ m-a interogat ea, aprinzîndu-și o altă țigară. Am dat din cap mințind-o. „Canalii mai sînteți ! Îți fac trampa cu unu... te-ajut eu... Îi dă fîței niște hapuri și o ducem la spital taman cînd e dînsul de gardă... Da' să știi că pentru fîță nu-i chiar așa de ușor, e chiar nasol...“

Cred că dacă aș auzi-o pe Mădălina vorbindu-mi așa, cît sînt eu de stăpînit și de rațional, aș pocni-o fără milă, de m-ar ține minte o viață. Pe *Meri* însă am ascultat-o, de parcă aș fi fost străin de mine însumi. Dacă colonelul B.C. ar fi fost și el la masă cu noi, l-aș fi întrebat : „Ce părere aveți, tovarășe colonel, tot mai susțineți că sîntem niște puritani ?“ „Mai sînt și excepții“, m-ar combate. Dar nici eu nu m-aș lăsa mai prejos : „Locotenentul T. s-a culcat cu Meri. Ea nu l-a refuzat. Și unul, și altul, oameni tineri, erau conștienți că își rezolvau astfel o necesitate naturală, biologică. Au trupuri tinere și sănătoase. Poftim, iată ce a ieșit acum din această împerechere ! Cine-i de vină ? El ? Ea ? Amîndoi ? Sau nici unul ?...“

Mi-am plătit consumația și am vrut s-o plătesc și pe a lui *Meri*. S-a opus. Nu formal. Dracu s-o mai înțeleagă... Mîndrie ? Demnitate ? A venit, a plecat. M-a lăsat într-adevăr cu sentimentul că sîntem niște canalii.

Reîntors la unitate, l-am căutat pe colonelul B.C. ; voiam să-i povestesc o „întîmplare" oarecare, banală. Nu l-am găsit.

Prima lovitură. Am fost chemat la comandantul unității care mi-a citit un ordin. Sînt astfel încunoștiințat că repartizarea mea în garnizoana A. a fost anulată, urmînd, în schimb, să mă prezint în garnizoana M., poreclită de „veterani" „deșertul Gobi". Am ascultat ordinul în poziție de drepți, cu capul sus, deși simțeam cum genunchii mi se înmoaie. „Locotenent Negruț, ai ceva de obiectat ? m-a întrebat comandantul, vizibil afectat de această schimbare survenită fulgerător în destinul meu de pilot, și a adăugat : Se întîmplă rar asemenea modificări, dar se întîmplă." M-a privit cu compasiune. Poate din pricina asta, în loc să-mi strig nemulțumirea, am răspuns : „Nu, tovarășe colonel, n-am nimic de obiectat."

Am ieșit afară, în spațiul nemărginit al aerodromului ; și brusc, mi s-a părut că sînt în avion, că dintr-o greșeală de manevră, mi s-a oprit motorul. M-am văzut nevoit să mă sprijin de ceva să nu-mi pierd echilibrul. „Prăbușirea" era iminentă. Mi-am revenit însă imediat : sudoarea îmi năvălea prin toți porii, iar cămașa mi se lipise de spinare. Am pornit-o spre cămin, ca un cîine bătut. La absolvirea școlii, după ce ne-am pus cu mîndrie epoleții de locotenent pe umeri, am știut, tot datorită unui ordin, că am fost repartizat în unitatea din A. Toată lumea m-a felicitat. Iar tovarășii mei mi-au spus că sînt un om norocos : să nimerești, tu bucureștean, citadin prin vocație, lîngă un mare oraș era ceva ! M-am grozăvit apărîndu-mă într-un mod care, astăzi, îl găsesc ridicol : „M-aș fi dus cu bucurie și încredere oriunde aș fi fost trimis !" Vorbe goale. Demagogie. Uite, acum sînt trimis în *Gobi*, de ce nu mă bucur, de ce n-am primit ordinul cu bucurie ? Dimpotrivă, mă simt jignit, umilit, dezarmat chiar.

Mai bine de zece luni m-am hrănit cu iluzia ce mi-a fost oferită la absolvirea școlii de ofițeri de aviație. Comandantul școlii m-a felicitat și, strîngîndu-mi mîna, m-a informat că unitatea din A. a și luat notă de repartizarea mea, că sînt chiar așteptat. Știam multe lucruri despre A., dar voiam să știu și mai multe. Mi-am cumpărat un ghid, l-am studiat singur, iar apoi împreună cu Mădălina. „Vai, ce bine îmi pare, se bucura ea bătînd din palme, în A. o să pot să încerc la politehnică." După un timp, orașul A... îmi era cunoscut, precum Bucureștiul copilăriei mele. Subliniasem în paginile ghidului pînă și itinerariile viitoarelor excursii turistice. Mădălina era în culmea fericirii, iar eu mă umflam în pene ca un caraghios și mă lăudam încercînd s-o conving că nu orice ofițer are șansa asta, că numai calificativele mele înalte mi-au hotărît sorții...

La cămin, cîțiva colegi de promoție aflaseră nu știu cum de „bucuria" ce se abătuse asupra mea. „N-ai întrebat și tu, de ce ? Mă, că tîmpit mai ești !" m-a luat Năstase la rost. „Să ieși imediat la raport", m-a sfătuit Bebi zis „Trăsnitu". Fleacuri... Vorbe... Ordinul e ordin. Se execută... Constat însă că dintre toți piloții, sînt singurul repartizat în *Gobi*. Ca o pedeapsă. Și asta după ce, cu imaginația, mă instalasem bine de tot în A.

Deodată, furia a erupt din mine ca o lavă ; am început să înjur, să trîntesc lucrurile din jur, să-mi blestem ziua cînd m-am hotărît să dau la aviație și, mai cu seamă, cînd am reușit. În vremea asta, Bebi zis „Trăsnitu" mă încuraja : „Așa, Viorele, așa ! Ușurează-te ! Vomită ! După asta să vezi ce bine o să te simți !"

În orașul acesta străvechi, cu străzi înguste și case mici și vechi, contrastînd trist cu cartierele de blocuri noi, toamna este apăsătoare, dureroasă, și nu e de mirare că aici s-a născut un poet bolnav de toamnă, de ploi, de frunze moarte, de culori bizare. Cine o fi comandat pentru mine ziua asta de toamnă ca să mă boccească ? Am intrat la „Dacia" numai așa, de-al dracului, să beau. Mi

se aducea cel de-al doilea pahar cu „Milcov“, cînd m-am pomenit la masa mea cu *Meri:* ținea o țigară în colțul gurii... și mă iscodea cu niște ochi iritați de fum. N-am izgonit-o ; arăta la fel de nefericită ca și mine. „Ce bei ?“ am întrebat-o. „Ce bei și tu“, 'a hotărît ea. Ospătarul i-a adus suta, iar ea a mai comandat un pahar cu apă minerală. Bea, tace și mă studiază cu indiferență. În cele din urmă, plictisindu-se, m-a întrebat : „Ești la ananghie cu gagicuța ?“ Creierul îmi era absent. Am clătinat afirmativ. „Lasă c-o duc eu“, s-a oferit *Meri.* „De ce vrei să mă ajuți ?“ „De chichi, că-s bleagă... ce, parcă nu știi că-s bleagă ?“ Mai bine de jumătate de oră am tăcut amîndoi... „O să te îmbeți, mi-a atras ea atenția. Se vede că nu ești obișnuit să bei... că mai ai caș la gură.“ Am o dantură de invidiat. Cînd am scrîșnit o dată din măsele, ea a tresărit îngrijorată. De fapt, am scrîșnit pentru că vorbele nefericitei mi-au amintit de cuvintele colonelului B.C. : „Sînteți niște puritani... niște domnișorele“. M-am apărat prostește, ca omu amețit : „Am caș la gură, da' fac copii“. N-a zîmbit. De cînd s-a așezat la masă, o dată n-a zîmbit. „Hai la mine !“ îmi propune ea pe neașteptate. „De ce ?“ o întreb ca un tîmpit. „Aici o să te îmbeți ca un porc... o să cazi sub masă și o să-ți fie rușine de uniformă... ești tare tînăr, și e păcat... O să stai oleacă la mine... O să te dregi cu o cafea și o să-ți treacă.“ N-am fost într-atît de beat ca să nu-mi dau seama că *Meri* — ce *Meri?* — Maria — aparține ființelor păguboase. N-am fost într-atît de beat încît să nu-mi dau seama că dreptatea era de partea ei. După ce am achitat nota, m-am ridicat de la masă, am luat-o de braț și m-am îndreptat cu ea spre ieșire ; călcam pe nori de coniac. Afară însă, cînd am dat cu ochii de cerul de plumb al poetului, au început să-mi joace pe dinainte culorile bizare ale poeziilor sale și mi-au dat lacrimile. Am sărutat-o în grabă pe *Meri.* „Ești o fată bună, *Meri,* dar nefericită, i-am declarat eu, după care, sub privirile ei stupefiate, am luat-o la fugă spre gară. Îmi lăsasem acolo valiza. Tot de acolo un personal avea să mă ducă la București, la ai mei, la

Mădălina, hotărît să nu le divulg prăbușirea mea de pe aerodromul din A., pe cel din *Gobi*. Pedeapsa trebuie suportată cu stoicism, de unul singur.

Înserarea m-a găsit în camera copilăriei mele, printre jucării. Ursuleți, cuburi, un cal de lemn, o tricicletă... Pe urmă, perioada mea de aeromodelist. Avioanele mele... A fost dorința mamei de a le păstra. Eu tot voiam să închei cu copilăria, dar bătrîna n-a vrut să mă asculte. Stau întins pe canapea, cu ochii pe fotografia tatălui — cîndva maior de artilerie. Mă privește țanțoș — cu mîna dreaptă sprijinită pe mînerul unei săbii de paradă. Puțin cîte puțin, întunericul îmi șterge imaginea de pe fotografie. Calul de lemn, vopsit cu ulei albastru, mă fixează neclintit.

Mama bate în ușă și mă întreabă : „Viorele, ce faci, nu vii ?“ Dincolo, în sufragerie, sînt cîteva neamuri invitate de mama să mă vadă în uniforma de locotenent de aviație. Aceleași rude care m-au văzut în scutece, în șorțul de la grădiniță, cu cravata roșie de pionier la gît, pe urmă în uniforma aceea de licean, croită dintr-un postav bleumarin, de proastă calitate. „Vin, mamă, vin imediat !“ o liniștesc eu. Mama de mult și-a informat neamurile că am fost repartizat lîngă un oraș *„foarte... foarte mare.* Nu pot să vă spun, s-a tot lăudat, știți, e secret militar.“ Sărăcuța, nu știe că „avionul“ mi-a fost bruiat de pe itinerarul inițial și forțat s-o ia pe un altul. Mama s-a împotrivit înscrierii mele la Școala de aviație. Sora mea mai mare, Laura, de asemenea. „Ce-i aia aviație supersonică ? ! mă lua ea peste picior. E o chestie de modă... cum e, de pildă, muzica dodecafonică.“ Aliat mi-a fost numai „artileristu“, tata, judecătorul suprem al familiei. El a hotărît : „Să se facă aviator !“ Și aviator m-am făcut...

„Hai, Viorele, nu vii ?“ Mă ridic fără chef și, cînd deschid ușa, o aud pe bătrînă repetînd cu o semeție ridicolă :

„A terminat al doilea pe școală... Iar la repartizare l-au avut în vedere..." Neamurile încep să cînte „Mulți ani trăiască !"

Mădălina nu știe că sînt în București. N-am anunțat-o. Mi-e greu s-o văd și să-i spun : „Știi, a intervenit un ordin și am fost repartizat într-o altă garnizoană." Cred că mi-e și rușine. Înțeleg, e o prostie din parte-mi. Într-o zi, tot o să trebuiască să-i zic. „Fato, fă-ți bagajul și vino cu mine în *Gobi*". N-o să mă urmeze... Oriunde, numai la țară, nu... Iar *Gobi* nici măcar sat nu e... Mădălina a căzut la prima admitere, a căzut și la a doua. Nu s-a prea necăjit și era oricînd gata să renunțe la ideea de a deveni studentă. Dar am bătut-o eu la cap și a început din nou să se pregătească pentru A.S.E. „N-am nici o aptitudine pentru cifre, se lamenta. O să vezi c-o să cad." O iubeam și nu mă întrebam de ce. La Școala de aviație, primeam de la dînsa scrisoare după scrisoare. Îmi debita tot felul de fleacuri. Ce filme a mai văzut. Cum o prietenă de-a ei s-a lăsat agățată de un turist italian și i-a ieșit pe nas. Turistul a îmbătat-o cu coniac, iar ea a vomat în plină stradă. Cum tatăl Mădălinei aflînd că e îndrăgostită de un viitor aviator s-a răstit la ea : „Ce, ești nebună... aviator îți trebuie ție ? Tu nu citești ziarele ? Ca mîine cade și el... rămîi văduvă și cu copii pe deasupra."

În izolarea deplină a școlii de ofițeri, scrisorile ei încărcate de banalități îmi făceau bine, îmi aduceau în dormitor cîte o fărîmă din vacarmul Capitalei.

Dacă stau bine și mă gîndesc, n-am cunoscut prea multe fete. La liceu, cîteva colege... Dorina, fetișcana aia bleagă, cu ochi frumoși. Îmi strecura bilețele de dragoste și mă soma să-i răspund în același mod... Apoi, Nuți... Ce chestie ? !... Fata își îndesase servieta cu fotografiile „Sfîntului". O întreagă colecție. Unică. În recreație, îmi mărturisea tulburată pînă la lacrimi că după Roger Moore, la mine ținea cel mai mult. Hm ! Dorina și Nuți ! După asta, a urmat izolarea specifică școlilor de ofițeri : plimbările duminicale pe străzile înguste și întortocheate

ale orașului B. Un trenuleț ne ducea în oraș și altul ne transporta înapoi. Plimbări cu ochii pe ceas. Nu cumva să întîrziem. Ne plimbam țanțoși, ca niște adevărați aviatori. Fiecare avea cîte o prietenă pe care o ducea la cofetăria „Crizantema", unde o cinstea cu o prăjitură cu gust leșietic. Nimeni însă n-avea cînd să-i observe gustul...

Se organizau pentru noi, viitorii ofițeri de aviație, și serate dansante la Casa armatei din B. Veselie mare! Patru militari în termen omorau niște instrumente, de nu știai în ce ritm să te bîții. Dar parcă avea vreo importanță! Muzica o mai suportam. Mai greu era să faci rost de o parteneră. Fiecare coleg venea la dans gata cuplat și, ferească sfîntul, să încerci să-l decuplezi...

Ieșeam și eu dintre zidurile școlii. Dansam cu cine apucam. Le dansam și le uitam. O dată însă, o casieriță de la o „Alimentara" din centru mi-a trimis vorbă prin Gigi-Nehalitu că mă place și oricînd am nevoie de ceva, șuncă sau mai știu eu ce, să nu fiu prost și să-i spun. Era scundă, bondoacă și cînd dansam cu dînsa, își lăsa capul mare pe spate ca să-mi caute ochii. Mi-a mai trimis vorbă prin Gigi că mă *iubește foc*. „Du-te mă, la ea, m-a tot încurajat Gigi. Parcă pierzi ceva? Are *hoceag*... locuiește singură și are în casă de toate: cașcaval, șuncă, parizer, coniac." L-am ascultat; într-adevăr, domnișoara Aneta ținea în odăița ei un mic magazin alimentar.

Pe Mădălina am cunoscut-o la București, într-o vacanță. Eram în anul doi. Un prieten de-al meu, unul Mihăiță, student la medicină, a dat un ceai la el acasă. Părinții îi plecaseră de acasă. Locuința era la cheremul nostru. Muzică bună. Benzi, să-ți bați copiii, nu alta. Acolo dans. Dans la nesfîrșit. Ne treceam partenerele unul altuia pînă ce ne găseam una potrivită. Așa am ajuns cu Mădălina în brațe. Ne-am potrivit și am dansat obraz lîngă obraz. Ce dacă fețele ne erau transpirate?! Într-una din pauze, m-a luat de mînă și m-a tras într-un ungher întunecos. Și-a strivit sînii de pieptul meu și m-am pomenit sărutat. N-am fost fraier s-o resping, dar m-a luat gura pe dinainte și m-am pomenit exclamînd: „Ia te uită ce știe micuța!" Atunci, tot așa din senin, micuța m-a pocnit. Destul de tare, de mi-a țiuit urechea dreaptă, și-a dat să fugă. Am prins-o însă de brațe. „La-

să-mă, s-a apărat ea, credeam că nu ești ca ceilalți, vulgar !“ Chiar nu sînt. Atunci însă nu ştiu ce m-a apucat. Am împăcat-o și am continuat să dansăm. Am condus-o și acasă. Abia pe drum m-a întrebat ce urmez. Iar cînd a auzit că sînt la aviație, s-a uitat la mine de parcă aș fi căzut din pom. „Chiar vrei să zbori pe supersonice sau n-ai reușit la o altă facultate ?... Nu ești întreg la minte... Încă în timp ce dansam, mi-am dat seama că nu ești întreg la minte.“ Totuși, la despărțire, n-a făcut pe nebuna ; s-a lăsat sărutată și i-am fixat pentru a doua zi o întîlnire. A fost o vacanță trăznită, cu ștrand, plimbări nocturne prin parcuri, cu sărutări prin piețele publice. Mădălina nu m-a mai întrebat nimic de aviație, îmi declara mereu că mă iubește. Eu, la fel, nici o vorbă despre aviație — în schimb, îi întorceam declarațiile de dragoste... N-am mințit-o. N-o mint. Telefon însă că sînt în București tot nu i-am dat. În ultima vreme o zăpăcisem, o pregătisem pentru orașul A. Nu-l văzuse niciodată, dar prin mine, prin descrierile mele, îndrăgise viitoarea mea garnizoană — scena pe care urma cu adevărat să debutez ca locotenent de aviație... Iar acum ? Mi s-a citit un ordin... Sînt obligat să-l execut. Ce fac însă cu ea ? Am dreptul s-o condamn la sihăstrie ? Căci ce altceva poate să însemne *Gobi* pentru o bucureșteană sadea cum e Mădălina ? Cu garnizoana de lîngă A. mi-ar fi fost mai ușor. Am deschis ghidul și gata : i-am citit din el. Poftim acum de caută, într-un ghid, date despre *Gobi.* M., cea mai apropiată localitate, aflată la vreo patruzeci de kilometri de garnizoană, nu este decît o biată comună ridicată, în ultima vreme, la rangul de oraș. Am luat o hotărîre — plec, mă prezint la unitate, fără să dau ochii cu Mădălina. Lașitate ? Poate. Vreau mai întîi să văd ce înseamnă de fapt *deșertul Gobi.*

Am tras de timp, ca un jucător prost într-un meci de fotbal. M-am uitat prin mersul trenurilor și, ca să nu mai zac solitar încă 120 de minute în camera copilăriei mele, am ales un personal de noapte. Nu m-a condus nimeni la gară. Nici pe mama n-am lăsat-o.

Încă înainte de pornirea trenului, am luat vagoanele la rînd, în căutarea unor aviatori care urmau să coboare și ei în halta M. N-am dat de nici unul. Nu știam pe unde vine halta, dar știam că în zori, la ora 3,10, personalul mi-o va dezvălui.

M-am ghemuit pe o bancă într-un compartiment gol. Am stins lumina și m-am lăsat legănat de roțile trenului. Nu izbuteam să ațipesc, deși aș fi vrut. Mereu îl căutam în gînd pe colonelul B.C., pentru a mă înfrunta cu el. „Știți de ce sîntem niște puritani ? Pentru că încă mai păstrăm în noi nealterat simțul dreptății.“ „Vorbe, vorbe, și iarăși vorbe, mă înfrunta B.C. Vino mai la concret !“ „Lămuriți-mă, de ce a fost necesar ca la absolvirea Școlii să mi se dea o repartiție, iar acum, la încheierea cursului pe supersonice, o altă repartiție ?“ „Sîntem militari ? Ne ducem acolo unde sîntem trimiși.“ „Atunci să fi fost chemat, să mi se fi dat o explicație... Știți că timp de cîteva luni am trăit cu gîndul în A ?“ „Ești prea sensibil, locotenente, mă pune B.C. la punct... Prea le dramatizezi !“ „Tovarășe colonel, nu credeți că replica dumneavoastră e un mod rutinat de a-l reduce pe celălalt la tăcere ? Acceptînd că sînt un sensibil — ceea ce nu corespunde întru totul realității — nu sînteți de părere că un superior, fie el chiar în armată, ar trebui să țină seama de această particularitate a subordonatului său ?“ „Ascultă, Negruț, am zburat de multe ori în dublă-comandă. Te prefer în cabina avionului, decît la... sol. La urma urmei, de ce te frămînți așa ? Ce mi-e că decolezi de pe aerodromul din A. sau de pe cel din M., cerul care te așteaptă nu-i același ?“ „Bine, bine, dar eu...“ „Nici un bine-bine, locotenente Negruț, dacă susții sus și tare că ești un cavaler al dreptății, atunci fă bine și suportă ce-ți spun acum : ești un orgolios, ai o părere foarte bună despre tine... Într-adevăr, ești un pilot talentat, dar ca tine mai sînt foarte mulți... De unde ai scos-o că ți se cuvine o garnizoană pe măsura capacității tale ? Nu există aerodrom militar important și mai puțin important. Iar cu chestia cu „simțul dreptății“, las-o mai moale... Tu cum ai procedat cu Mădălina ? I-ai dat vreo explicație ? Nu i-ai dat nici măcar un telefon. Ai ocolit-o...“

La ora 3 și 15, personalul a oprit în halta M. Am coborît în pustiu, cu micuța valiză în mînă. Cîteva becuri chioare încercau să lumineze micuța clădire ferovіară. Cînd personalul s-a pus în mișcare și s-a topit în întunericul nopții, am rămas singur, nefericit, în fața unui ceferist cu ochii cîrpiți de somn, cu un felinar în mînă. Dincolo de haltă, mai mult intuiam decît vedeam — cîmpia. Am simțit dintr-o dată singurătatea ca pe o lespede. Încotro ? Pe unde s-o iau ? Ghicindu-mi deruta, feroviarul, scund, borțos, cu o mustață trasă pe oală, a înaintat spre mine. „Boboc ?" m-a întrebat. Am dat din cap cu timiditate. Doamne, pe cîți „boboci" i-o fi întîmpinat acest omuleț pe peronul „regatului" său ? Arăta la față de parcă n-ar fi dormit o săptămînă. „Spre garnizoană ?" „Aha !" „Nu știi drumu' ?" „Nu-l știu." „Vin să ți-l arăt !"

M-a scos de partea cealaltă a haltei. De acolo, începea *deșertul Gobi*. O șosea bună, asfaltată, pornea în beznă chiar din pragul haltei. „O iei drept înainte preț de cîțiva kilometri, fo opt... apoi drumu' se desface... la dreapta și la stînga... Mătăluță o iei la stînga și mergi, și mergi, treci la *vilele* tehnicienilor și nimerești direct în poarta unității."

În depărtare nici un licăr de lumină... cîmpie cufundată în beznă. I-am mulțumit omului și am luat-o curajos pe șosea. Știam că ceferistul cu felinarul în mînă se uită după mine și voiam să mă vadă pășind cu bărbăție. Ce caraghios pot să fiu uneori ! De ce am avut nevoie de toată tevatura asta ? Aș fi putut să ajung la unitate pe lumină și, poate, însoțit de alți aviatori sau luat de un vehicul al unității...

Cîmpie, cîmpie... Ochii mi s-au obișnuit cu întunericul... Cîmpie peste care au trecut secerătorile... Pămîntul sau depărtările miroseau a toamnă. Deasupra norii cărau ploaie. N-am văzut nici o stea călăuzitoare.

Și pe măsură ce înaintam în bezna ce refuza să se destrame, simțeam în mine deprimarea plămădindu-se, constituindu-se într-o a doua ființă. Pe șoseaua asfaltată, auzeam însă pașii înfruntîndu-se cu tainicile zgomote ale cîmpiei. Mi s-a făcut, pe neașteptate, milă de mine. Mergeam, iar ființa ce se plămădise în mine prinsese glas. O auzeam cum se întreabă ; „Unde ai nimerit ? De ce ți

se cuvine soarta asta ? Oare nu pe tine, comandantul școlii, după primul zbor în simplă comandă, te-a îmbrățișat și te-a felicitat ? Oare nu el ți-a citit Ordinul ministerului prin care erai repartizat în A., după care ți-a povestit de ce bază aeriană modernă vei avea parte în A. ? Că unui adolescent ca mine i se cuvenea o asemenea bază ? Unde sînt luminile din A. pe care le-ai visat luni în șir ?"

Mergeam înciudat spre necunoscut. Eram un pedepsit. Elevul Negruț Viorel, a cărui fotografie a stat tot timpul pe Panoul de Onoare al Școlii, a rămas undeva în arhive. Spre garnizoana M. pășea acum locotenentul Negruț Viorel, pedepsit, nu se știe de ce, de soartă.

Nu se luminase cînd am ajuns la poarta unității. Ofițerul de serviciu, un maistru militar, după ce mi-a controlat actele, mi-a zis cercetîndu-și ceasul de mînă : „Pînă la program mai sînt două ceasuri. Dacă doriți, puteți să trageți un pui de somn pe masa aia de dincolo." Lumina în camera de gardă era slabă. Camera *de dincolo* unde mă trimisese ofițerul de serviciu să trag „un pui de somn" era cufundată în întuneric. Înainte de a mă întinde pe masă, m-am apropiat de singura fereastră ce dădea în parcul aerodromului și mi-am turtit nasul de geam. O șosea nu prea lată străbătea o alee, pierzîndu-se în necunoscut. Undeva în dreapta, departe, printre coroanele unor copaci, pîlpîiau cîteva lumini — pesemne — clădirile. Am dedus atunci că aerodromul s-ar fi cuvenit să fie în stînga. N-am văzut însă nimic : poate din pricina ceții și a întunericului ce prindea să se destrame, poate din pricina sufletului încețoșat.

Ostenit de propria-mi suferință, m-am întins pe cele două mese alăturate, ca pe un prici. După ce mi-am așezat sub cap valijoara, am adormit imediat.

Am auzit cuvintele : „Tovarășe locotenent, e timpul... sculați-vă !" Am deschis ochii. Am recunoscut chipul ofițerului de serviciu. „E timpul... Acuș o să treacă „Împă-

ratu". N-am prea înțeles despre ce „Împărat" era vorba. Mă dureau oasele. Gura mi-era năclăită. M-am dat jos din „pat". Am redescoperit fereastra și m-am repezit într-acolo: cerul era înnorat, cernea parcă cenușă și totul mi s-a înfățișat sumbru, dezolant, amar. Sentimentul că fusesem pedepsit pentru o greșeală imaginară se instăpînea în mine... încet și sigur... Pe aleea asfaltată ce ducea spre aerodrom, alergau, ca într-o ciudată cursă ciclistă, zeci și zeci de bicicliști în uniforme militare — erau piloții, navigatorii, tehnicienii din *deșertul Gobi.* Cu această imagine în suflet, a cicliștilor ce alergau într-o singură direcție prin cenușa dimineții, au început de fapt și de drept primele ceasuri din activitatea mea de ofițer de aviație.

Ofițerul de serviciu m-a dat pe mîna unui maistru să mă conducă la Comanda garnizoanei. M-am uitat la ceas: era șapte fără zece. Am ieșit. Am făcut primii pași pe teritoriul unității. Nu luasem cu mine haina de ploaie și mă pătrunsese frigul. Norii erau jos și atîrnau ca niște zdrențe deasupra întinderilor. Cicliștii continuau să alunece pe lîngă noi. După ce m-a întrebat de unde sînt, cînd am sosit, însoțitorul a început să se intereseze dacă sînt însurat, dacă am de gînd să mă însor, dacă e adevărat că la București s-au pus în vînzare banane, portocale, delicatesuri. A răspuns deprimatul din mine. După vreo trei sute de metri, am fost predat unui maior, ceea ce m-a obligat să las valiza jos, să iau poziție. „Fii bine venit în unitatea noastră!" mi-a urat maiorul strîngîndu-mi mîna ca într-un clește. Bunei sale dispoziții i-am opus blazarea unui ofițer *pedepsit.* Maiorul însă nu mi-a observat starea, iar dacă mi-a observat-o, o fi pus-o pe seama oboselii drumului. „Acuș o să sosească și comandantul, colonelul Victor Eliad", m-a informat maiorul și mi-a cerut să-l urmez în clădirea Comandamentului.

L-am văzut cînd a intrat: înalt, fălos, puternic. „Ăsta-i „Împăratu", mi-am zis. Nu m-a primit imediat. Mi-a tri-

mis vorbă să trec mai întîi pe la popotă. Fie! Mi-era tot una cum mă primea — cu stomacul gol sau plin.

Sala de mese a popotei era ca și pustie. Un locotenent major, fălcos și cu părul roșu, mai întîrzia la o masă. Mi-a aruncat o căutătură; nu l-am prea interesat. Și-a coborît ochii în farfurie continuînd să mestece cu lăcomie.

M-am lăsat plictisit pe un scaun. Mă nimerisem exact într-un colț al sălii. Fără să vreau am reținut curățenia, pereții de un vernil uleios, cele trei ferestre acoperite cu perdele de nylon, apoi în fund — o masă prelungă, cu vreo zece scaune în jur... Masa comandanților. Mi-am amintit de o regulă. După ce mănînci, te ridici, îți pui chipiul pe cap, te întorci cu fața spre superiori, saluți, execuți un stînga împrejur și părăsești popota. Îmi aminteam de toate astea fără nici un entuziasm, de parcă aș fi băut oțet.

O ospătăriță ieși de la bucătărie și veni spre mine: nu prea năltuță, cu o față rotundă și ochi jucăuși. Halatul ce-l purta strîns pe talie îi rotunjea sînii și șoldurile. „Ești boboc?“ mă-ntrebă ea zîmbindu-mi cochet. „Sînt locotenent, nu se vede? m-am răstit eu. Și te rog să mi te adresezi cu *tovarășe locotenent*!“ O văzui roșind pînă în vîrful urechilor. Izbucnirea mea a zăpăcit-o. L-am mai văzut pe locotenentul-major oprindu-se din mestecat și aruncîndu-mi o căutătură gata să mă înfulece... Altă dată, izbucnirea m-ar fi rușinat. Acum însă mă încerca chiar o bucurie răutăcioasă. „Ce dacă *sînt pedepsit*, nu trebuie să mi se adreseze ca unui ofițer?“ De unde scosesem ideea asta cu pedeapsa, nu știu. Îmi revenea în gînd ca un leit-motiv și, în mod bizar, începusem să cred în ea.

Nu știu ce mi s-a adus ca gustare. Am înghițit totul cu noduri, în grabă. Voiam să părăsesc popota cît mai repede.

Afară, m-a izbit din nou aerul tare și umed. Departe, departe de tot, am zărit profilîndu-se în zare hangarele. Dintr-acolo plutea prin ceață zgomotul de motoare. De zburat, nici vorbă. Plafonul de nori era jos de tot: dacă întindeai mîna, îi puteai sfîșia o bucată. M-am îndreptat spre comandament. Toamna pătrundea în mine hrănind

cu tristețe cealaltă ființă care acum se transformase în ghid, călăuzindu-mi pașii deveniți nesiguri.

În biroul comandantului se mai găseau doi ofițeri superiori. Cînd am luat *poziție*, toți în frunte cu colonelul Eliad s-au ridicat de la locurile lor. „Fii binevenit în garnizoana noastră, tovarășe locotenent Negruț!“ mi-a urat comandantul apucîndu-mi mîna voinicește. Ochii lui de un verde deschis zîmbeau, în timp ce fața-i păstra o expresie de severitate. „Am auzit despre dumneata numai lucruri bune, a continuat colonelul să mă binecuvînteze. Sper să te aclimatizezi cu viața de aici cît mai curînd... Nu e aviator care să nu știe că la noi sînt condiții mai aspre decît pe alte aerodromuri. Dar, precum vezi și o să vezi de acum încolo, trăim, zburăm, facem copii...“ Avea un glas metalic, sever. Urmărea prin cuvintele sale să-mi smulgă un surîs. N-a izbutit. M-a recomandat celor doi. Unul din ei — colonelul Necșulea — era secretarul Consiliului politic. Celălalt, locotenent-colonelul Iorgulete, comandantul escadrilei unde fusesem repartizat. Apoi, într-o tăcere deplină, m-am lăsat cîntărit. Mai cu seamă „Împăratu“ mă cîntărea, vrînd să constate cît prețuiam, iar mie îmi venea să urlu: „Sînt bun... am obținut calificative înalte... sînt chiar prea bun pentru *Gobi*. Nu mă mai cîntăriți atît!“

„Și acum... hm!... tovarășe locotenent, e o chestie cam neplăcută. Ochii colonelului m-au prins în focul lor. Stăm prost cu spațiul locativ... Deocamdată, nu avem unde să te cazăm. Abia peste trei săptămîni ne pleacă un ofițer și se eliberează o cameră. Însă pînă atunci...“ Cît eram de întors pe dos, de nefericit, tot am observat că nu-i venea la îndemînă să continue. „Pînă atunci, a zis el după o pauză, ne vedem nevoiți să te cazăm într-o cameră de la subunitatea de serviciu.“ Nu-mi dau seama ce o fi citit colonelul pe mutra mea, căci a trecut brusc la un ton milităros: „Sîntem ofițeri... militari... ne călim de obicei în condiții grele“. A priceput însă că n-are nici un rost să mă prelucreze și glasul i-a devenit mai

moale, mai uman. „Să n-ai însă nici o grijă, cum se eliberează camera, te mutăm imediat... e bună... cu baie, cu bucătărie... Ai nimerit într-o unitate de frunte, într-o escadrilă — mîndria noastră — ași unul și unul." I-a aruncat locotenent-colonelului o privire vicleană, să vadă dacă e mulțumit de apreciere, dar fața lui Iorgulete — pătrată parcă — era impasibilă, absentă la „festivitatea" de primire a proaspătului ofițer. „Ia-l în primire, Iorgulete! Vezi, dă-l pe mîna băieților... Să se simtă cît mai bine la noi. Și vedeți care din voi îi împrumutați bicicleta pînă o să-și cumpere el una."

Mi-a strîns din nou mîna. Eu mă găseam în poziție de drepți încă din prima clipă, așa că n-a mai fost nevoie s-o mai iau. Secretarul Consiliului, după ce m-a felicitat călduros că am fost repartizat în *Gobi*, mi-a atras atenția ca — bineînțeles, după ce o să mă instalez — să trec pe la el cu toate documentele de partid, ca să mă ia în evidență.

„Să mergem!" m-a îndemnat comandantul escadrilei. Am ieșit. În cinstea mea, toamna arborase între cer și pămînt un steag cenușiu. Ce eram eu ursuz, dar Iorgulete mă întrecea cu mult... Pînă la noua mea „locuință", aflată la marginea aerodromului, n-a scos o vorbă... O fi mirosit omul ce-i în sufletul meu.

*

Casa piloților și a subunității de serviciu e în cîmp. Aproape de linia de start a avioanelor, departe de turnul de zbor și foarte, foarte departe de poarta unității, deci de orășelul piloților, de Casa armatei. În „camera" mea — un pat de campanie, o masă, un scaun, o fereastră ce dă într-un cîmp scăldat în piclă. Într-o altă încăpere, camera celor doi piloți, mereu alții, din subunitatea de serviciu. Mai e apoi „garderoba", unde ne echipăm sau ne dezechipăm. Încolo, piclă... piclă... Mă mișc ca un robot. După terminarea programului, toți se îndreaptă spre casele lor, în vecinătatea imediată a unității. În fond, o anexă a clădirilor ce alcătuiesc cazarma. Dar faptul că ies pe poartă — mai toți pe biciclete — le dă tuturora sentimentul că se duc acasă. De la popotă, numai eu o

iau în sens invers, pe jos, căci am refuzat bicicleta propusă. Străbat prin pîclă vreo trei kilometri pînă la locuința mea. Nu se zboară, nici n-o să se zboare atît de curînd. „Toamna, la noi, e anotimpul cel mai împuțit.“ Nu mai țin minte cine, la escadrilă, mi-a dat informația.

Cînd ajung acasă, mă arunc în pat, îmi înfund capul în perna tare și zac. Nu pot să pun mîna pe o carte, nu pot să mă concentrez. Uneori ies din „casă“ sub privirile „majordomului“ de gardă, în speranța că voi găsi altceva decît ceea ce s-a furișat și s-a statornicit în sufletul meu. Mă lovesc de pîcla nesuferită a aerodromului. Vîntul rece, dușmănos, învîrtejește ciulinii ducîndu-i dintr-un capăt al negurii în celălalt. Văzîndu-mă cît sînt de abătut, „majordomul“ a ținut și el să-mi explice : „P-acilea, toamna e nasulie mare... Noiembrie e mai al dracului... Plouă... condiții meteo — să le ia dracu ! Plouă, dă peste noapte un geruleț... Se așează poleiul pe pistă... E nasulie, dom'le !“ Revin în camera mea de pedeapsă și încerc să construiesc în gînd un univers, dar nu găsesc *materiale de construcție.*

Am găsit două cunoștințe, chiar în escadrila din care fac parte. Au terminat cu un an înaintea mea. Bișac Nelu și Costaș Dumitru. Cînd m-au văzut, s-au bucurat, m-au asaltat cu întrebări. Mai cu seamă Bișac care era și a rămas un nătărău, dar un nătărău vesel, pus pe șotii și căruia ești înclinat să-i treci cu vederea aiurelile. Celălalt, Costaș, e mai potolit, mai cumpănit. De la bun început, mi-au declarat că sînt un ghinionist. În ceea ce privește locuința, ei au căpătat-o încă din prima zi. Exuberanța lui Nelu, ca și tactul lui Costaș s-au lovit de tăcerea mea de pedepsit. „Parcă la școală erai mai vorbăreț, și-a amintit Bișac. Te-am auzit o dată la o adunare U.T.C. Doamne, ce-ți mai turuia gura !“ Ca să zic și eu ceva, îi întreb ce fel de om e comandantul escadrilei. Bișac : „Sever... dar e de omenie“. Costaș : „Un pilot excepțional... un pedagog aspru... ai ce învăța de la el... E aici de mai bine de 16 ani.“

Șaisprezece ani în *Gobi!* Așa, pe semne, voi arăta și eu peste vreo zece ani, posac, ursuz. Dacă nu cumva am și început să arăt.

Plouă. Gimnastică, învățămînt programat, gimnastică, *trenejor*. Popotă. Mă învîrtesc în cămăruța mea ca un condamnat într-o celulă. „Se dă un film la Casa armatei, m-a anunțat Bișac, „În spatele dușmanului". Hai, vino și tu! Eu l-am văzut de trei ori, da' mă mai duc o dată..." Dacă n-ar fi rostit ultimele cuvințele, poate că m-aș fi dus și eu să-l văd pentru a doua oară. Am încercat să citesc, n-am izbutit. Singura mea evadare — caietul ăsta...

Spre seară am auzit cîteva ciocănituri în ușă: era maiorul Laurențiu Slavic, locțiitorul comandantului de escadrilă. „Te deranjez?" m-a întrebat. M-am ridicat fără vlagă din pat. Fiind de serviciu la subunitate, a venit să mă vadă. Deasupra milanezei de corp purta salopeta. S-a așezat pe scaun, eu am rămas pe marginea patului. O vreme m-a privit lung, cu o curiozitate aparte: „Ascultă, Negruț, mi s-a adresat el, de cînd ai venit nu te văd decît trist, amărît, retras. Ai ceva pe suflet, băiete?" Ah, veșnica tragere de limbă, dădăceală... Dacă la Casa armatei ar fi rulat în premieră un film pe care Bucureștiul n-a avut încă onoarea să-l vizioneze, m-aș fi dus la cinematograf și aș fi fost scutit de tot felul de întrebări. E însă superiorul meu. Regulamentul mă obligă să-i răspund. „N-am nimic, tovarășe maior." Ce altceva să-i spun? Ce să-i dezvălui? Suferința e numai a mea, și pentru a fi înțeleasă, trebuie înțeleasă din lăuntrul meu și nu din afară. Lucru greu. Aproape imposibil.

Maiorul Slavic își aprinde o țigară, îmi oferă și mie una. Crede că în felul ăsta o să mă îmbuneze, o să mă împingă să-mi desfac baierele sufletului... „Ți-o fi rămas vreo fetiță pe acasă și-i duci dorul?" încearcă el din nou să pătrundă în tainele mele. Ciudat! De cînd sînt aici, o dată nu m-am gîndit la Mădălina. Hm! Maiorul mi-a amintit că există pe undeva o Mădălină. O Mădălină cu care m-am sărutat, am făcut amor, cu care m-am „plimbat" pe străzile orașului A., ținîndu-ne de mînă. „Nu, tovarășe

maior, n-am pe nimeni“, îl asigur eu. Răspunsurile mele n-au cum să-l mulțumească. „Sau poate nu te așteptai să ajungi la noi, în *Gobi?*“ „Ba mă așteptam, tovarășe maior... De la bun început am știut... Și m-am bucurat, tovarășe maior.“ Mint! Doamne, cu cîtă nerușinare! Fumăm în tăcere. Pîcla de afară, amestecată cu întunericul serii, a pus stăpînire pe încăpere.

„Ascultă, Negruț, zilele trecute m-am uitat prin caracterizările de la dosar... Printre altele, ești caracterizat ca avînd o fire deschisă, sinceră, receptivă. Să fi greșit cei de la Școală sau de la Centrul de instrucție cînd ți-au dat caracterizarea?“

De ce se bagă unii în sufletul omului? Cine le conferă acest drept? De ce vor cu toții să-mi sară în ajutor? N-am cerut ajutorul nimănui. N-am nevoie de el. Fac pe prostu și zic: „Cum, tovarășe maior, n-am rezolvat bine problemele date la învățămîntul programat?“ Mă apăr. S-a făcut întuneric de-a binelea. Pe maior îl văd ca o umbră ce ține între degete un licăr — mucul țigării. Și el, desigur, mă vede la fel. Îl aud: „Îmi pare rău, Negruț, dar mă văd nevoit să-i dau dreptate comandantului de escadrilă. Știi ce susține el? Că ești un înfumurat, un tip care te supraapreciezi și care, probabil, după absolvirea Școlii, te așteptai să fii repartizat direct la Comandamentul aviației și cu siguranță că cineva „te-a blocat“ și uite așa, ai ajuns la noi, în *Gobi*“. Am zvîcnit de parcă pe neașteptate aș fi încasat o pereche de palme. Am simțit arsura lor. Tot ce am putut face a fost să mă ridic și să mă duc să aprind lumina. Apoi m-am reașezat, fixîndu-mi înciudat privirea într-un colț. „Eu însă, îmi mărturisește maiorul, nu i-am împărtășit părerea... Dar părerea mea nu te interesează, așa că...“ A strivit țigara în scrumieră, s-a ridicat și a ieșit, trecînd dincolo, în camera de gardă.

Am rămas singur, cuprins de o furie oarbă împotriva lui Iorgulete. Cînd, cum a izbutit să-mi ridice masca ce mi-o fixasem bine pe chip și să vadă cine sînt în realitate? „Nu, nu-i adevărat, am început eu să mă cert cu el în gînd, nu sînt un înfumurat... n-am vrut niciodată să zbor prin *birouri*... Că mă supraapreciez? Nici asta nu-i adevărat. Dumneata, tovarășe Iorgulete, suferi de un

complex de inferioritate... Îți dai foarte bine seama că noi, „bobocii" prezentului, știm mai multă carte decît dumneata... Ce dacă ai douăzeci de ani de aviație? Supersonicul cere știință, iar noi..." Șirul gîndurilor mi s-a frînt brusc. Am zărit aievea fața impasibilă a locotenent-colonelului, ochii săi ușor adormiți cu un licăr de nostalgic în adîncul lor, și izbucnirea mea s-a potolit.

M-am repezit iarăși la comutator, cu o desperare ce nu mă mai încercase pînă acum, am stins lumina și m-am aruncat pe pat ca într-un bazin adînc.

„Nu pari prea încîntat de garnizoană, au fost primele cuvinte ale secretarului Consiliului politic. Șezi, te rog!" Chiar în fața biroului era un scaun; m-am așezat. Sînt desperat că nu știu cum să-mi ascund frămîntările, gîndurile. Toată lumea îmi citește pe chip zbaterile mele lăuntrice.

Secretarul s-a îndreptat într-o tăcere deplină spre fichet-ul pe jumătate deschis: a scos de acolo un registru și a revenit la locul său: tot în tăcere a trecut în registru datele din carnetul meu de partid. Cînd a terminat, mi s-a adresat înveselit: „De acum, gata, ești în evidența noastră. Îți mai amintești cu ce prilej ai luat hotărîrea să ceri primirea în partid?" A încercat să-mi surprindă privirea. Nu cred că a izbutit. Țineam ochii în jos, fixînd cascheta pe care o așezasem pe genunchi „Am depus cererea de a fi primit în partid după ce, la Școala de ofițeri, mi-a izbutit zborul în simplă comandă, cu calificativul foarte bine", am răspuns eu mecanic și propria-mi intonație am găsit-o caraghioasă, ceea ce m-a enervat. „Ești cam morocănos, locotenente" Mi-am ridicat ochii îndreptîndu-i spre secretar: i-am surprins un zîmbet patern. M-am apărat încercînd să-mi ascund enervarea. „Nu înțeleg, tovarășe secretar, la ce vă referiți". Fără să vreu, făceam pe prostu. „Am impresia că impactul cu garnizoana noastră n-a fost prea fericit. Sau mă înșel?" Mi se oferea un prilej de a fi sincer cu mine însumi, cu cei din jur. L-am refuzat. „Vă înșelați, tovarășe locotenent-colonel." I-am înfruntat curajos privirile: în clipa aceea, l-am găsit cu cîțiva ani mai tînăr decît comandantul garnizoanei. Chipu-i ars de vînturile aspre ale cîmpiei îmi mărturiseau că viața secretarului se desfășoară mai mult pe aerodrom

decît în birou. Se uita la mine clipind des din pleoape, de parcă și pe această cale voia să-mi transmită ceva. M-am revoltat pe mine însumi că pot să rămîn într-atît de indiferent la tentativele unui om de a se apropia de suferința mea. „Țepos mai ești ! A izbucnit într-un rîs prietenesc. Tovarășe locotenent, aș avea o propunere — așa sînt secretarii de Consiliu, întotdeauna au cîte o propunere — dacă tot ești aici, și dacă tot n-avem program de zbor, hai vino cu mine să-ți arăt Camera tradițiilor... E la parter." Nu-mi ardea, dar a-l refuza însemna mai mult decît o necuviință. De aceea m-am lăsat condus. Omul trebuia să mă prelucreze — eram doar un „țepos", un „dezorientat", dacă nu chiar un „șovăielnic".

Îmi place istoria. Îmi place să călătoresc în trecut. Cred că la dorința fierbinte de a deveni aviator a contribuit și întîlnirea mea, mai de mult, cu macheta la proporții reale, a avionului lui Vlaicu, expus la Muzeul Militar Central.

Cînd am intrat în Camera tradițiilor, era întuneric, din pricina negurei de afară. Locotenent-colonelul Necșulea a aprins luminile și, dintr-o dată, rotindu-mi privirile, am avut senzația că un capitol din istoria aviației a fost smuls trecutului pentru a fi redat prezentului. „De aici, mi-a explicat secretarul, de la dreapta spre stînga". Am început să trec de la o vitrină la alta, de la un panou la altul, fără însă a-mi ieși din muțenie. Multe din exponate îmi erau cunoscute, altele nu. De pretutindeni însă mă fixau fotografiile înaintașilor. „Oare și ei au trecut prin ce trec eu acum ?" Drama mea mi se părea mai gravă decît a oricui.

Lîngă mine, secretarul Consiliului devenise volubil... volubilitate deloc oficială, aș zice chiar copilăroasă. Îmi vorbea de parcă m-aș fi aflat în etapa cînd trebuia să-mi aleg o profesiune, iar locotenent-colonelul încerca să mă convingă să nu aleg altceva decît aviația. Dar pe măsură ce ne apropiam de perioada postbelică, secretarul devenea tot mai rezervat, mai tăcut, ca și cînd, de data asta, ar fi trecut în seama exponatelor sarcina de a mă convinge că aviația-i frumoasă, că a jucat un rol de seamă în istoria țării. Doar cînd am ajuns în dreptul unei fotografii, l-am auzit din nou : „E portretul generalului

tunică... Acum 15 ani, cînd am venit eu aici, era comandantul unității".

Cuvintele „15 ani" mi s-au înfipt în creier. M-am înfiorat, iar secretarul m-a întrebat: „Ți-e frig?" „Nu, nu", m-am apărat eu.

După vreo cinci minute, cînd m-am oprit în fața unei alte fotografii înfățișînd de astă dată o iarnă năpraznică, locotenent-colonelul Necșulea s-a apropiat iarăși de mine. „Vezi femeia aceea cu lopată în mînă? E nevasta mea, mi-a explicat el. Ce iarnă grea a fost în '68! Zăpada a atins doi metri înălțime. Am ieșit cu toții să deblocăm pistele. Timp de patru zile ne-au aprovizionat cu elicopterele. Tot atunci era să mi se prăpădească fetița. Se întorcea de la școală și s-a rătăcit... era un viscol strașnic... Of, cît am mai căutat-o! Știi, fetița aici s-a născut."

Un timp m-a lăsat să cercetez în tăcere exponatele, apoi iarăși mi s-a adresat cu o undă de nostalgie: „După absolvirea Academiei, fusesem repartizat pe un aerodrom de lîngă București. De ce să mint, și eu, și nevasta mea ne-am bucurat... Dar n-am apucat să ne trăim bucuria pînă la capăt. A intervenit un nou ordin al ministrului, care mă repartiza aici... A fost greu la început, pe urmă însă..."

Am încremenit cu capul în piept. Eram convins că face aluzie la mine, la situația mea. A mai adăugat: „Există un farmec al acestor meleaguri... cînd ajungi să-l descoperi — și asta se întîmplă numai după ce ai străbătut cele patru anotimpuri ale anului — nu te mai bate gîndul să te smulgi de aici".

Însă cuvintele sale mi-au căzut greu, ca ale unui dascăl care încearcă cu de-a sila să te învețe ceva...

Ploua mărunt dintr-un plafon de nori jos și des. Bișac a tras de mine. „Ești de cinci zile aici și n-ai ieșit din unitate. Ce ai, mă? Te-ai țicnit la cap? Vino și fă-ne o vizită, să vezi și tu unde locuim. Ce naiba! Sau să mergem să bem un coniac la „Trei pungași", că tot plouă și nu zburăm..."

Bişac locuieşte la „celibatari". Nu singur, ci cu Costaş. Fiecare cu camera lui. În ambele odăi aceeaşi mobilă tip. „Gabriela" sau „Ileana" sau „Mariana". Au luat-o din M., în rate. „Ce zici, nu-i aşa că-i mişto ?" mă întreabă Bişac cu o mîndrie stridentă. Stridenţa asta o găsesc şi pe chipul lui Costaş. Aş vrea să le mărturisesc ceea ce simt, să le spun că mobila-i oribilă, că şi-au uniformizat gusturile, gesturile, că sînt totuşi două fiinţe distincte... „Doamne, mă înfior eu, ca mîine sau poimîine o să-mi cumpăr şi eu de la M. aceeaşi mobilă-tip !..." Nu-mi pot ascunde tristeţea. Tac. Îmi îndrept privirea spre o fotografie înrămată ce atîrnă pe un perete. Din ramă îmi zîmbeşte un Costaş adus la dimensiunea de 20 de centimetri. E în uniforma de locotenent de aviaţie, cu chipiul uşor pe dreapta. Toţi, după solemnitatea de avansare în grad, am apelat la acelaşi fotograf. Am şi eu una... N-am agăţat-o încă... N-am încă un perete *al meu.* Alături de fotografia lui Bişac, e o fotografie veche, veche de tot... părinţii lui Bişac — doi ţărani în port moldovenesc. Amîndoi uitîndu-se crispaţi la obiectivul aparatului de fotografiat. Femeia şade stingheră şi emoţionată pe un scaun. Bărbatul, în picioare, cu mîna stîngă pe umărul stîng al femeii. „Sînt babacii mei", îmi explică inutil Bişac. „M-au vrut medic veterinar. Da' eu i-am dus... Un an de zile au crezut că sînt la medicină... Pînă în vacanţă, cînd m-am arătat acasă în uniformă. Abia atunci babacii s-au dat pe brazdă..." Bişac rîde cu gura într-o parte. Costaş are acelaşi rîs sau mi se pare...

Bişac a adus o „ţuică bătrînă", de la părinţi. Ne aşezăm în jurul mesei. „Mă Viorele, ce-i cu mutra asta ? mă chestionează el. Sau ţi s-a făcut de femei ? Rîde... Lasă că duminică te ducem noi."

Le urez noroc. Ţuica-i bună, curată. Îţi merge la suflet. Atît Costaş, cît şi Bişac cred că deprimarea se datoreşte abstinenţei sexuale. „Lasă, mă, Viorele, că duminică la M. rezolvăm totul... Bea !" Beau că ţuica-i bună. Costaş adaugă : „La M. ne aşteaptă *conservatoarele*". Îmi face şmechereşte cu ochiul. Costaş rîde complice. „Conservatoarele?!" mă arăt eu nedumerit. Abia îi fac să hohotească. „Nu ştii ce-s *conservatoarele?* Sînt fetele de la fabrica de conserve din M., mă lămureşte Costaş. Mergem dumi-

nică la dans, le dansăm... și fiț încoace, și fiț încolo... Aia care ne place mai mult o invităm în saloanele noastre." Intervine și Bișac. „De la o vreme însă au cam început să facă pe mironosițele. «Nu, că să vezi, nu vin că mă cere un băiat de nevastă... Dacă-ți plac, așa cum zici, de ce nu mă ceri tu ?»" „Auzi vorbă la ele ! exclamă Costaș indignat. Că nouă, gata, de însurătoare ne arde. Ehei, fetițo, noi sîntem zburători, astăzi aici, mîine dincolo. Mă, Viorele, mă uit la mutra ta. Știi cum arăți acum ? De parcă ar fi făcut în pantaloni." Imaginea îmi amintește de copilărie. Mă mai scăpam cîteodată ; eu plîngeam, în timp ce restul familiei se amuza.

Deci așa arăt, așa mă văd, ca unul care a făcut pe el. Rîd. E bună fierbințeala ce o torn în mine. „Eu totuși nu văd cum o să scap de însurătoare, declară Bișac cu resemnarea condamnatului la moarte. Am pus ochii pe una..." Costaș îl rectifică : „Vrei să zici că una a pus ochii pe tine." Bișac face un semn cu mîna, adică „e tot un drac".

Cineva în mine a oftat. E cel care a descoperit adevărata cărare în *Gobi* ; mai întîi locuința la subunitatea de serviciu, apoi camera la *celibatari*, mobila tip în rate, plimbări la M. cu *conservatoarele*, apoi nici nu știi cînd te pomenești cu una de gît pe toată viața.

Bișac, îngîndurat, umple iarăși paharele. Costaș apasă pe clapa unui magnetofon. Fărîmiță Lambru se pornește cu o lăutărească de-a lui : „Lume, lume..." Ascultăm puțin amețiți, melancolici. Bișac se simte obligat să ne lămurească : „Altfel nu se mai poate. Am cunoscut-o la București... e studentă la agronomie... Mă iubește... o iubesc". „A cunoscut-o la un lacto-bar", îl ia Costaș peste picior. Bișac se apără : „Și mă rog dumitale, ce, lacto-barul e un local prohibit ?" „Vrea să vină aici ?" devin eu deodată curios. „Cum să nu ! Păi astă vară nu crezi că am adus-o aici ?... Două săptămîni a stat cu mine... I-a plăcut... Era înnebunită de ce a văzut." Costaș îl necăjește din nou : „Aș, înnebunită ! Ești un prost, asta-i ! Și pe deasupra sentimental ca orice moldovean... Pentru ea, oricum, *Gobi* e mai aproape de București decît un sat din Maramureș." Pe Bișac glumele răutăcioase ale lui Costaș nu-l irită, ci îi fac chiar plăcere. Fărîmiță s-a retras ca să-i facă loc lui Gavriș : „Uhăi bade !" strigă el

la noi. Stimulat de „Uhăi bade“, întreb : „Cînd aduceți cîte o *conservatoare* pe aici, tot cu muzică de-asta o zăpăciți ?“ „Da' ce crezi... sînt ca și noi, de la țară... E drept, la dans, dau din fund și fredonează „Quando, quando...“, dar cînd ajung aici și aud „Cine iubește și lasă“, se topesc.“

Rîd. Bișac e cu sticla în mînă. Costaș observă : „Nu bem prea mult ?“ „Păi tot nu zburăm“, precizează Bișac. Le pun o întrebare prostească : „De cînd sînteți aici, ați zburat vreodată ?“ Bișac, cu paharul în mînă, mă cercetează ca pe un suspect. „Măi tu ăsta, tu nu ești întreg la minte ?“ „Poate ! răspund eu candid. Am impresia că aici în *Gobi* nu se zboară niciodată.“ „Ai nimerit tu prost...“ Și Bișac se apucă să-mi povestească cîte ore de zbor a acumulat el, cîte Costaș. Îl ascult neîncrezător și-mi dau seama că neîncrederea asta-i stupidă, nejustificată, dar n-am cum s-o extirpez... Mă domină. Cei doi sînt mulțumiți, împăcați cu destinul lor, iar eu nu-i cred... Pur și simplu nu-i cred.

Plouă. Nu se zboară. Aștept cu nerăbdare ziua, ora cînd îmi vine rîndul la „simulator“ să urc în „supersonic“ și să... simulez că zbor. De cele mai multe ori iluzia zborului este atît de deplină, încît atunci cînd vine la „aterizare“, caut cu asiduitate „reperele terestre“ de pe „aerodrom“ — turnul de zbor, hangarele, avioanele aliniate ca într-o fotografie din „Viața militară“.

Comandantul escadrilei mă supraveghează. Nici un mușchi nu-i trădează vreo frămîntare lăuntrică. Încearcă „să mă prindă“, ca astfel să mă ia la rost, să-mi „deschidă garda“. Eu însă răspund atent la toate întrebările, rezolv toate exercițiile. Într-un cuvînt, îi dovedesc că nu sînt un fitecine. ca să nu-i dau posibilitatea să „atace“, să mă forțeze să mă „deschid“. Dacă aș ști de ce mă pretez la jocul ăsta...

Aud cum ploaia cade pe acoperiș. Din pat, deslușesc în întuneric pătratul ferestrei. Dincolo de acel pătrat,

pîcla, bezna, cîmpia fără hotar, *Gobi*... Inima mi-e ca un pietroi. Ca și în copilărie, din pricina nopții adînci, a singurătății — mă încearcă plînsul. Un plîns depresiv, de adult.

Astăzi mi-am zis : „Îi scriu Mădălinei“, dar nu i-am scris. Din scrisorile mele, mama știe că am nimerit-o cum nu se poate mai bine. Tata la fel. Iar eu locuiesc singur cuc în această căsuță din cîmp și mă întreb cu desperare dacă o să se mai însenineze vreodată, dacă o să se mai zboare vreodată.

Plafon de nori foarte jos. Nu plouă, dar buletinul meteo interzice zborul. Cînd ies din „locuință“, încerc să văd depărtările ; ochii mi se lovesc de un zid de plumb clădit din negură ; pîclă și „cenușa“ norilor. Nu exagerez, dar de cînd am sosit în *Gobi* n-am văzut o rază de soare.

Terminasem programul zilei. Începuse din nou să plouă cu îndărătnicie. Gîndul că, retras în singurătatea odăiței de la subunitate, aș fi iarăși nevoit să ascult la nesfîrșit răpăitul egal, monoton al ploii pe acoperișul de tablă al clădirii, m-a îngrozit. De aceea, cînd Bișac și Costaș m-au poftit să ies cu ei la „Trei pungași“, n-am zis nu. I-am însoțit, „propulsat“ de o fărîmă de curiozitate. În sfîrșit, voiam și eu că văd ce înseamnă „Trei pungași“. Hotărîre nesăbuită. Mai bine rămîneam în cușca mea... orice aș fi făcut acolo, ar fi fost pentru mine mult mai bine... Dar zarurile fuseseră aruncate.

Dincolo de orășelul aviatorilor — clădiri cu un etaj, solide, confortabile, cu încălzire centrală — chiar de acolo de unde începe iarăși cîmpia, un grup de barăci tip german, moștenire a ultimului război mondial, compun un „complex comercial“. Peste drum, o altă baracă — localul. N-am avut puterea să rîd. La „Trei pungași“ am intrat printr-o grădină de vară, mare cît un teren de volei. În centrul grădinii, tradiționalul ring de dans, bineînțeles, din ciment. Am citit cîteva reclame tip, pictate stîngaci, desigur la indicația unor inși de la Trustul alimentației publice din M. : „Grătar special“, „Băuturi asortate“.

Bișac era bine dispus, la fel și Costaș. Arătau amîndoi ca niște obișnuiți ai localului. Am intrat ultimul. La ceasul acela de seară, cîrciuma era pustie. Doar cîțiva țărani la o masă, în jurul unei sticle de vin. Păreau mai curînd niște precupeți.

Pe jos, ciment. Deasupra, placaje. Prin acoperișul plat, „bandajat" prost cu smoală, ploua. Însă nu în ligheane, în oale sau în căldări, ci în frapiere. Fusese ideea responsabilului. Le răspîndise în „punctele vulnerabile". Auzeam clipocitul ploii...

Înainte de a ne așeza la o masă, am trecut laolaltă cu Costaș și Bișac prin dreptul bufetului. Dincolo de tabla zincată, un puști cu o față bătrînicioasă m-a cercetat cu un interes sporit — nu mă mai văzuse. „Aș vrea un grătar", îi zic. „N-avem !" îmi răspunde. „Ce aș putea să mănînc ?" stărui. „Ce se vede !" mă poftește el. Se vede un bufet gol în care, nu știu cum, se rătăcise un calup de telemea. „Asta-i tot ?" „Tot !" îngînă puștiul cu față bătrînicioasă.

Ne-am așezat la o masă. Bișac și Costaș se amuzau pe seama mea. „Bă, arăți de parcă ai fost la o femeie și ai dat chix." „Mă, ăsta e chiar localul nostru ?" „Al nostru", dă Costaș din cap. „Cum puteți să-l suportați ? !" mă revolt eu. „Da' ce are ? mă chestionează Bișac cu o viclenie țărănească în priviri. Știi ce frumos e vara aici ? Grădina... vin băieții cu *maguri,* se dansează..."

Sînt descumpănit. Simt cum deprimarea umblă prin mine și încearcă să-și înfigă colții în suflet. Găsesc că taraba asta e ordinară, că nu e pe măsura unui pilot care trăiește într-o izolare totală șase din cele șapte zile ale săptămînii. Le spun celor doi ce gîndesc. „Localul ține de Trustul alimentației publice din M., mă lămurește Costaș răbdător. Au tot făgăduit că ne vor construi un restaurant modern. Ba au trimis și cîțiva arhitecți, ăștia au propus un proiect... S-a renunțat însă la el pe motiv că nu rentează... „Împăratu" cînd a auzit, s-a făcut foc : a umblat la partid, pe la șmecherii ăștia de la trust, a făcut gălăgie, a bătut cu pumnul în masă... Nimic... Ăia o țineau într-a lor : *nu rentează.*"

Ni s-a adus vinul — o poșircă. Beau strâmbîndu-mă. Nici lor nu le place — dar se strîmbă mai puţin decît mine. Semn că s-au obișnuit.

„Totuși e mai bine aici decît la Școală, încearcă tot Costaș să mă convingă. Acolo, ca să bei cu o fată un coniac, trebuia să aștepţi sfînta zi de duminică și intrai apoi într-o cursă contracronometru, ca nu cumva să întîrzii... Și bă, nu mai fi atît de acru !... Că de cînd ai venit tot acru ești !"

Ascultîndu-l, îmi dau seama că Bișac și Costaș se fac ecoul escadrilei. Toţi sau aproape toţi văd în mine un tip acru. Adică totu-mi pute și miroase. Îmi rotesc prin local privirea, în căutarea unui sprijin. O lumină chioară, dezolantă, luminează frapierele în care ploaia plînge într-una. Porecla „Trei pungași" n-o mai găsesc pitorească, nu mă mai amuză. O găsesc simbolică, căci trebuie să fie vorba, în orice caz, de mult mai mulţi pungași...

„Mă, deschide gura, vorbește, mă îndeamnă Bișac, dacă ai nevoie de o femeie, spune-mi... Îţi facem rost... Vii cu noi duminica la dans, îţi fac rost de una fără prejudecăţi." Ridică paharul și-l ciocnește cu mine, adică : „trampa-i gata !" Intervine și Costaș luîndu-mă în balon : „Îţi facem rost de una care știe poezii de Alecsandri."

Are haz, băiatu... Și la Școală avea haz. Îmi dă de înţeles că nici el, nici Bișac n-au chef de discuţii serioase. Sau le consideră inutile. Eu însă, poate din pricina stării mele depresive, nu le consider inutile. Îi zădăresc. Nu vreau să-i las să bea nepăsători o poșircă, au dreptul la un vin bun, natural... la un local, dacă nu agreabil, demn. Le amintesc un adevăr. „Pilotăm avioane ultramoderne, nu-i așa ? Stăpînim o tehnică superioară, și nu la sol, ci la mari înălţimi, nu-i așa ?" Ascultîndu-mă, Bișac se încruntă. „Aha ! zice încet. Cum de ne împăcăm noi *ăștia* de pe supersonice cu un local ca „Trei pungași" ?" „Exact !" Și încerc să-i bag în problemă. „Nu credeţi că după un zbor supersonic, avem nevoie de un cadru ceva mai elevat decît „Trei pungași ?" „Da' tu ai auzit că nu-i rentabil, nu face pe prostu !" se irită și Costaș. „Îl bag în mă-sa de *teapele* local, judeţean. Ce-i aia, nu-i rentabil ? N-o fi pentru buzunarul nu știu cărui gestionar sau ospătar, dar teapeleul e o organizaţie comercială de tip socia-

list. Parcă așa am învățat noi la economie politică. Interese speciale cer ca în *Gobi* că existe un local frumos, reconfortant, intim... Să-l creeze... ! N-au decît ca rentabilitatea s-o obțină de la alte cîrciumi și bodegi." Am ridicat glasul. Cei patru țărani și-au îndreptat privirile nedumerite spre noi. Nu știu dacă puștiul cu fața bătrînicioasă a prins ceva, dar acum, în mod vizibil, trage cu urechea. Așa cum a rămas nemișcat, îmi dă iluzia că și-a așezat capul pe tabla de zinc care-l desparte de local.

Bișac mă trage de mînecă. „În sfîrșit, Viorele, încep să te recunosc... ai prins glas..." Izbucnirea mea a avut un efect contrar. L-a încîntat, în loc să-l ridice „la lupta cea mare". Costaș însă vrea să-mi demonstreze că nu sînt singurul deștept din garnizoană și-mi servește replica: „Crezi tu că „Împăratu" nu s-a zbătut, că n-a bătut pe la tot felul de uși, că n-a folosit, ca și tine, aceleași argumente ? Ehei ! Toți birocrații ăștia împuțiți nu contestă justețea argumentelor." „Așa e, aveți dreptate, ne răspunde tovarășul de la *teapele*, dar stăm prost cu rentabilitatea." Bișac ridică paharul, hotărît să curme discuția. „Gata, băieți ! Să bem !... Să ne fie clar, unde n-a izbutit „Împăratu", n-o să izbutim noi."

Asta-i. Mi-e ciudă pe ei. De la această frază începe și resemnarea, inerția. „Unde n-a izbutit „Împăratu" n-o să izbutim noi". Zidul inerției. Ei, iată că nu pot să mă împac cu acest zid. Nici nu vreau să mă împac. Totuși, simt cum energiile mele cedează, lăsînd loc unei tristeți copleșitoare. O tăcere grea s-a așezat cu noi la masă. Aud cum stropii de ploaie se preling din tavan și cad cu un clipocit strident în frapiere.

*

Dacă n-ar mai ploua ! Poate m-aș elibera din ghearele deprimării. Poate un petec de cer senin să-mi facă bine, să mă ajute să văd lucrurile într-alt fel, să văd viața din *Gobi* într-o altă lumină. Într-un cuvînt, să mă regăsesc. Căci știu că „m-am pierdut", că „rătăcesc", că totul a pornit din acea zi cînd la Centrul de instruire m-am pomenit, prin ordin, repartizat la o altă unitate decît cea la care fusesem repartizat inițial. Nimeni în afară de Bișac și

Codaș nu se poate apropia de mine. Nu-i las să se apropie și sînt conștient că dacă voi continua să mă port cu ei așa cum mă port, îi voi îndepărta de mine.

„Într-o escadrilă sîntem ca într-o familie, mi s-a adresat locotenent-colonelul Iorgulete. De ce nu faci efortul să te integrezi ?" I-am replicat : „Aveți să-mi reproșați ceva cu privire la pregătirea mea politică și de luptă ?" S-a lovit de țepii mei de arici și n-a mai stăruit. De fapt, ce vreau ? Taică-meu n-a pierdut o ocazie ca să ne atragă atenția : „Viața trebuie luată așa cum e." Ei bine, de ce nu pot s-o iau și eu cum e ? Deprimarea sălășluiește în mine, ca o ghiulea mai grea decît propriu-mi trup. Retras în „camera" mea, aștept ca noaptea să-și lipească de fereastră căptușeala sa neagră. Mă tirii într-acolo și, lipindu-mi fruntea de geamul rece, rămîn într-o lungă și absurdă așteptare.

19

Cu locotenent-colonelul Iorgulete, comandantul escadrilei și veteranul *deșertului Gobi* sînt vecin. Locuim în aceeași clădire : el la parter, eu la etaj. Pedalăm împreună spre aerodrom. Împreună ne întoarcem, de cele mai multe ori, spre casă. Cum spune tehnicul Jinaru, ca într-un zbor de celulă. Cînd eu cap de formație, cînd el. Pedalăm și sporovăim. Iorgulete, pilotul de înaltă clasă, vînătorul invidiat de mulți dintre noi pentru nervii săi de oțel, închide în sufletul său o cruntă suferință. Puțini i-o cunosc. Mă număr printre aceștia. Cînd mi se adresează cu vorbele : „Trecem pe la „Trei pungași ?" știu că omu iarăși simte nevoia de a se descărca. „Mergem !" mă învoiesc, dar nu dintr-o pornire samariteană, și nici din plăcerea de a mă constitui într-un „zid al plîngerii", ci dintr-un profund și sincer sentiment de camaraderie și prietenie.

E primăvară. Salcîmii țin orășelul militar într-o încercuire de flori. Sînt încărcați cu ciorchini albi, îmbătători. Programul s-a încheiat. Ne-o confirmă și soarele ce asfințește pe scena largă a orizontului incendiat. E același

soare, pe care în zori, de la mii de metri înălțime, l-am văzut, cu mult înaintea celor de la sol, răsărind. Dar nu numai atît : din cabina avionului, ca dintr-un balcon zburător, am admirat un spectacol cosmic unic, pe care pămîntenii n-au cum să-l admire (deocamdată) — soarele și luna, față-n față, fiecare cu strălucirea și tainele sale.

Pedalăm în tăcere. Bicicletele se îndreaptă aproape singure spre cîrciuma îndrăgită de noi, căci ce ar fi *Gobi* fără baraca *„Trei pungași"*... Ajunși odată acolo, ne rezemăm bicicletele de gardul metalic ce îngrădește o parte din „grădina" de vară a localului. Nea Mișu a scos mesele afară, sub cerul liber. Ne-au luat-o alții înainte — aviatorii stau mai curînd la un „pahar de vorbă" decît la unul de băutură. Nu ne prea înghesuim să bem în zilele de program. Sau dacă o facem, nu depășim măsura.

Găsim o masă ceva mai retrasă și ne așezăm. Iorgulete își scoate chipiul, își șterge fruntea asudată — mișcările-i sînt leneșe, de om adormit. Pînă și ochii par ai unuia ce doarme în picioare. Însă cine-l cunoaște știe că dincolo de masca sa de ființă adormită, veghează un om energic, cu o voință rar întîlnită.

Comandăm cîte un coniac mic. Mai mult simbolic. Deodată, aud din cealaltă parte a localului, vocea răgușită a lui Armstrong. Mă uit peste umăr într-acolo. Soții Petruț au adus un *mag*, l-au pus pe masă alături de sticlele de bere. „Doamne, cît sînt de tineri !" mă surprind exclamînd fără glas. După cum mișcă ritmic din umeri, se poate lesne deduce că ar dori să danseze. Îi zîmbesc semnificativ lui Iorgulete. Ne gîndim la unul și același lucru. Astăzi n-a lipsit mult ca locotenentul Petruț să nu mai asculte muzica, să nu mai privească tandru în ochii tinerei și frumoasei sale neveste. N-a respectat, la echipare, instrucțiunile. A plecat la avion cu casca în mînă, și-a pus-o singur pe cap, iar altcineva și nu nea Trică i-a pus superficial siguranța. A decolat. Avea de executat un zbor la paisprezece mii. La patru mii s-a produs inevitabilul. Din pricina presiunii din cabină, siguranța a cedat, iar casca i-a sărit din strînsoare. A avut noroc. Și nu numai el, ci și noi, comanda escadrilei. Dacă incidentul s-ar fi produs la o înălțime mai mare, Petruț ar fi pierit fulgerător. Iar asupra noastră și în

...elul a lui Iorgulete care, conform programului, a ... şi conducător de zbor, s-ar fi prăvălit o cascadă ... necazuri. Anchete peste anchete. Un pilot moare... un ...personic se prăbuşeşte. Totul dintr-o nerespectare a ...strucţiunilor elementare de zbor.

Iorgulete se uită şi el piezis şi gînditor către masa ...ilor Petruţ. Se bucură stăpînit — ah, această continuă ...plnire de sine a sa! — dar sincer văzîndu-i cum stau ... în bot, şi dansînd în imaginaţie. „Cînd mi-a raportat ...i-a sărit casca de zbor, îmi destăinuie Iorgulete, pentru o ...pă mi-a răsărit înaintea ochilor chipul nevestii-si. Pe ...ină mi s-a părut că nu mă mai găsesc în „Turn", ci în ...bina avionului şi că *premisa* mie mi s-a întîmplat. L-am ...trebat: „Ce altitudine ai?" Cînd mi-a răspuns „4 000", ...am ordonat să-şi pună masca de oxigen şi l-am chemat ...asă."

Nu cred că despre Petruţ ar fi vrut Iorgulete să-mi ...rbească. Nu de alta, dar eram şi eu în „Turn", martor ...ular la dialogul lor aer-sol. Mai eram acolo cînd, după ...rizare, Iorgulete i-a ordonat să vină urgent la dînsul. ...cotenentul s-a executat. S-a oprit în poziţie de drepţi ... faţa comandantului; în mînă ţinea „obiectul". Cu o ... tremurată, a raportat de ce şi cum s-a petrecut ...identul.

Iorgulete şi-a făcut ochii mici, şi-a încleştat maxilarele ...îndărătnicia-i cunoscută. Evident, se stăpînea să nu ...rnească, să fie calm, să dea dovadă de tact pedagogic. ...uşi locotenentul era încă un „boboc". Nu acumulase ...a multe asemenea premise de accident şi nu voia să-l ...umatizeze şi cu dojana. O paloare nefirească se în...ese pe faţa de obicei îmbujorată a lui Petruţ fără ...oială că abia atunci realizase exact prin ce şi pe lîngă ...trecuse. Buzele-i groase îi tremurau abia perceptibil.

— Măi Petruţ, i s-a adresat Iorgulete, prinzîndu-l pe ...ot în raza privirilor sale de culoarea oţelului, eu am ... spatele meu douăzeci de ani de aviaţie. Ca mîine ...buie să ies la pensie. Tu ce zici, după atîţia ani de ...cton", am şi eu dreptul la o bătrîneţe liniştită?

Petruţ, strîngînd în mîna dreaptă casca buclucaşă, ...u-şi dădea seama dacă Iorgulete glumea sau vorbea ...rios.

— Te-am întrebat ceva, stărui comandantul escadrilei, am sau nu dreptul la o bătrînețe liniștită ?

— Aveți dreptul, tovarășe locotenent-colonel, a murmurat Petruț schițînd un surîs stingher, de copil ce a spart cu mingea geamul de la casa vecinului.

— Păi, dacă-l am, și tu-mi recunoști acest drept, de ce vrei să mă nenorocești ? Tu, gata, ai fi ieșit din joc, iar pentru neglijența ta, aș fi rămas să plătesc eu, comandantul tău. Acum zîmbești ! Unde mai pui că ne-ai fi obligat să adunăm și cîte o sută de lei pentru flori... pentru flori ce le-am fi presărat peste un sicriu aproape gol, dar greu, că i-am fi pus la fund niște cărămizi.

Nu, Iorgulete nu e un cinic. Chestia cu florile și cu sicriul aproape gol, îndesat însă cu cîteva cărămizi ca să aibă cît de cît greutatea normală, face parte din condiția noastră de viață. Desprinderea omului de pămînt ar fi devenit un act banal, dacă el n-ar fi însoțit de umbra deznodămîntului lui Icar. În lume s-au prăbușit, se prăbușesc și se vor prăbuși avioane celebre, pilotate de aviatori nu mai puțin celebri. Știm acest lucru, nimeni însă nu ne va putea smulge din piept pasiunea zborului.

Dreptatea era de partea lui Iorgulete. S-ar fi putut ușor năpusti asupra pilotului... ba ar fi putut să-l pedepsească, să-l trimită și la arest. Dar locotenentul Petruț era încă un zburător prea tînăr, cu sufletul încă prea fragil. Suferise în aer un prim șoc, un al doilea, imediat, la sol, i-ar fi slăbit aripile... Vai de pilotul ce prinde frică de avion ! De aceea am admirat și admir tactul pedagogic al acestui om simplu cu numele de Iorgulete.

Ni s-a adus coniacul. Ciocnim. Ducem paharele la gură, nu bem, ne muiem doar buzele. Iorgulete își lasă capul pe epoletul său stîng și mă iscodește parcă pe sub pleoape.

— Auzi drăcovenie, în timp ce-l bruftuluiam pe Petruț, începusem într-adevăr să mă gîndesc la pensionare, ...mi se destăinuie el mai departe, la viitoarea mea postură de pensionar.

Rîd și încerc să-l îndepărtez de ideea asta.

— Mai e pînă la pensionare, bădie !

— Mai e, zici ? Cît o să mai fiu în stare să zbor pe supersonicele astea din ce în ce mai nărăvașe și mai

multe ? Cît timp o să mai pot să le fac față ? Tu nu vezi, puștii ăștia cărora le predăm ștafeta, ce cunoștințe au ? Cît de bine sînt pregătiți ? Gîndește-te numai de la ce start am pornit noi, și de la ce start pornesc ei...

E în tot ce spune o anumită tristețe, iar eu îmi propun prietenește să i-o risipesc. Zic :

— Nu dau practica ta de vînător pe toată știința lor...

— Hai, că debitezi inepții, mi-o retează Iorgulete. Eu zic că-i normal să fie așa. Ia o gură de coniac, se strîmbă, nu-i place alcoolul. Spun că-i normal să fie așa. Noi sîntem promoția revoluției proletare. Eu am plecat de lîngă strung... tu de pe șantierul ăla naval. Am învățat totul în marș. Îți mai amintești cum arăta atunci Școala de aviație ? Ai văzut cum arată astăzi ?... Cine își mai amintește de grajdul și paiele — dormitorul viitorilor aviatori ? ! Da, totul în marș. Am evoluat o dată cu tipurile de avioane, de la planor la supersonic... Douăzeci de ani de „beton“... Șaisprezece numai în *Gobi*... Mă simt de parcă m-aș fi născut și crescut aici. Mîine însă, cînd o să ies la pensie — și o să ies, n-avem voie să ne amăgim, căci aviația viitorului, pe lîngă practică cere, în primul rînd, tinerețe și știință — o să fiu obligat să mă dezrădăcinez, să eliberez apartamentul, să-l cedez unei familii de tineri, să părăsesc garnizoana. Asta-i realitatea. Orășelul nostru e exclusiv al militarilor. Unde o să-mi mut cortul ? Ieri nu mă întrebam, astăzi mă întreb... Dar o să pot eu trăi departe de avioane, de aerodroame, de aviație ?

Deci, asta îl apasă astăzi pe Iorgulete.

Fără să vrea, Iorgulete mi-a amintit încă o dată că oameni sîntem, că atunci cînd coborîm din sfera aviației pe pămînt avem bucuriile și necazurile pămîntești. Bogata sa experiență de aviator, dăruirea sa zilnică pregătirii de luptă l-au ținut pe Iorgulete legat de *betonul* din *Gobi*, de nevoile sale curente. Ori de cîte ori se ridica problema trimiterii sale la Academia militară, se găsea cîte un șef să susțină : „N-are nevoie Iorgulete de Academie... e necesar aici... O să vedem la anu’“. Pare un paradox, dar ăsta-i adevărul : îndelungata sa experiență de pilot de vînătoare l-a împiedicat să urce treptele științei, l-a oprit și plafonat la funcția de comandant de escadrilă.

Cu siguranță că absolvirea Academiei i-ar fi favorizat evoluția în cadrul ierarhiei militare. Acum, desigur, e tîrziu. Și mie, ca și altora, mi-e clar că se va despărți de aviație mult înaintea altora din *Gobi*.

— Tu, Laurențiu, n-ai de ce să te plîngi... Ai un băiat, să-ți trăiască ! Eu nici măcar urmași nu am...

De fapt, asta-i marea durere a lui Iorgulete. N-are urmași ; și ar fi vrut să aibă zbenguială de copii în casă. E și marea durere a nevestii-si, a Catrinei care, în urmă cu ani, se așteptase ca el, din pricina sterilității, să ceară divorțul. Ar fi avut, desigur, cîștig de cauză. În urmă cu vreo zece ani, ca să-i vină în ajutor, Catrina l-a părăsit. În scrisoarea lăsată își explica gestul și-l sfătuia să nu se sinchisească de ea, să-și caute o femeie care să-i umple casa cu copii frumoși și sănătoși. Iorgulete n-a ținut seama de îndemnul scrisorii. A plecat după ea și a adus-o acasă. Singura lor bucurie de familie o reprezintă la ora actuală o „Dacia 1 100“ cu care amîndoi fug prin lume.

Iorgulete ridică paharul. Bea. E un fel de a spune că bea. Suspină. Îmi șoptește :

— Să ieși la pensie... să nu lași urmași, să n-ai pe nimeni !

Îl ascult. Îl las să-și descarce sufletul. Mi-e drag Iorgulete, de aceea nu mă supără ideea că a făcut din mine un duhovnic. Mi-e drag în orice ipostază l-aș vedea ; chiar și atunci cînd înjură. N-o face pentru că-i al dracului, ci pentru că e în joc aviația.

Coboară un amurg blînd, de primăvară, peste garnizoană. Aici zefirul, în acest anotimp, e la el acasă : respiră și suflarea sa împrăștie chiar și peste *Trei pungași* dulcele salcîmilor. *Magul* lui Petruț răsună acum în surdină. Ritmul melodiei contrastează cu cel patriarhal al împrejurimilor. Ce bine că soții Petruț se găsesc acolo, la masa lor, bînd bere și ascultînd trompeta lui Armstrong !...

Ascultăm în tăcere. Urmărindu-i, ne amintim de anii tinereții ; de vremurile cînd nu eram decît niște tineri locotenenți. Reactoarele numai ce intraseră în viața noastră. Mă pregăteam de un zbor de noapte, la mare înălțime. Erau primele zboruri la mare înălțime ; ședeam în cabină, bine „împachetat“, bine încătărămat în scaun

Așteptam să aud clasicele cuvinte ale conducătorului de *Zebră* (pe atunci „Turnul" încă nu se construise): „Permit decolarea!" Le-am auzit. Am scos maneta în stop, am apăsat pe butonul de pornire. În cîteva secunde pătrunsesem în oceanul negru al cerului. Încă nu mă obișnuisem cu singurătatea ce te atacă, în cabina strîmtă, în timpul zborurilor nocturne. Urci solitar, în viteză, pe muntele negru al nopții. Nici un reper, decît sunetele în căști ale radiofarului. Vezi sclipirea stelelor, îți zici că pe măsură ce te înalți, ele ar trebui să se apropie... Sclipirea aceea argintie însă se îndepărtează de tine. Altimetrul îmi indică 8 000 ...10 000... 12 000. Oare mai există în oceanul de tuș negru o cale de întoarcere? Ah, frica ancestrală a copilului de întuneric! O credeam de mult ofilită, ca o frunză, și desprinsă de trunchiul existenței mele. În contact cu primele zboruri de noapte, la mari viteze și mari înălțimi, frica a reînviat dintr-o dată în sîngele meu și a prins să zburde. Eram cu ochii pe aparatura de bord, mă știam stăpîn pe manșă și totuși mă încerca o senzație ce venea spre mine, de departe, din bezna lungă de iarnă ce se înstăpînea în sat la noi.

De la sol, mi s-a ordonat să sparg bariera sonică. O secundă mi-am zis: „Gata! Cu viteza asta chiar că mă voi rătăci printre stele!" M-am executat. Am cuplat forțajul; motorul avionului trecuse la un alt „cîntec". Dispăream în văzduh cu viteza sunetului. Urma să execut un viraj, așa cum cerea lecția, cu o înclinare foarte exactă. Nu mi-a reușit, căci l-am făcut cu o înclinare mult mai mare decît prevedeau instrucțiunile. Drept urmare, viteza avionului, fără să i-o fi comandat, a crescut brusc, traiectoria virajului s-a prelungit pe tabla de smoală a nopții cu vreo 60 kilometri. Vitezometrul indica 2 000 kilometri pe oră. Supersonicul a început să trepideze, să zgîlțîie scaunul sub mine; îmi simțeam sub „clopot" creierul vibrînd. Am încercat să temperez aparatul, să-l redresez. Nimic. Am raportat sec punctului de conducere al zborului: „*Vatra* sînt *01*, avionul are trepidații... cade... nu-l stăpînesc". „*01*, sînt *Vatra*, dă-mi viteza!" I-am dat-o. „Decuplează forțajul!" mi-a ordonat *Vatra*. Cădeam ca o rachetă, iar o clipă de frică mă făcuse să uit o operație simplă, firească. Decuplarea forțajului... Un fleac... o apă-

sare de buton și bolidul cu foc în coadă mi s-a supus, a trecut iarăși în stăpînirea mea, era al meu.

În momentele acelea, Iorgulete care se găsea și el în oceanul nopții și care, prin radio, auzise beleaua ce-mi căzuse pe cap, mi s-a adresat. Conducătorul de zbor nu l-a chemat la ordine. Nu știam dacă Iorgulete era deasupra mea sau sub mine. Dar glasul său a răsunat în căștile mele atît de calm și de liniștitor, de parcă am fi zburat în „dublă". Din supersonicul său a sesizat că treceam printr-o fracțiune de rătăcire psihică și că aveam nevoie de o transfuzie de calm, de prezență de spirit. „Transfuzia", efectuată în beznă, la mii de metri înălțime, a reușit. Aș îndrăzni să afirm că fără să-l fi văzut sau să mă fi văzut, m-a condus prin întuneric acasă.

— La ce te gîndești ? mă smulge Iorgulete din amintiri.

Zîmbesc. Ridic paharul, îl ciocnesc de al său.

— Mi-am amintit, îl mint eu, că după ce m-am căsătorit și după ce am fost mutat pe aerodromul de lîngă comuna L., mi-am cumpărat un patefon. Iar seara, cînd mă întorceam acasă de la program, după ce cinam, Irina îmi spunea : „Și acum, hai să dansăm ca la balul unde ne-am cunoscut !" În odaie ardea o lampă de gaz, placa de patefon se învîrtea și cînta tangoul „Noaptea cînd răsare luna", iar noi dansam...

Iorgulete pufnește în rîs.

— Mă, tu îți dai seama ce bătrîni sîntem ?! Venim taman de pe vremea patefonului și a lămpii de gaz...

Rîd și eu, satisfăcut că i-am mai descrețit lui Iorgulete fruntea.

— Nu sîntem bătrîni, bădie. Numai că noi în douăzeci de ani de aviație, am trăit cît alții într-un veac.

— Deci, avem o sută de ani ! Frumoasă vîrstă... continuă Iorgulete încîntat de întorsătura discuției. Îmi plac băieții *ăștia* ai noștri. Și ei sînt de la țară, dar sînt altfel clădiți pe dinăuntru...

— Nu găsești că sînt prea cuminți ?

— Sînt, e adevărat. Numai că între cumințenia lor și disciplina de zbor a supersonicului există o concordanță. Noi sîntem niște ființe amestecate : în noi e și ceva din „Nardy", și din „IAR—80", și din „Iac"-uri...

— Adică din patefon și televiziune sau tranzistori și din lămpi de gaz și electricitate.

— Exact... exact. Așa e! Flăcăii aștia sînt produsul strict al aviației reactive, supersonice. Așa-numita lor cuminţenie, eu așa mi-o explic... Cum iți merge „Renault“-ul? mă întreabă brusc Iorgulete. Ieşim duminică la pădure?

Dau din cap aprobator. Sorbim ultimul strop de coniac. Plătim și părăsim, pe înserate, grădina „Trei pungași“. La masa soților Petruț s-a așezat o altă pereche de tineri căsătoriți — soții Ivănescu. *Magul* îi distrează așa cum mă amuza pe mine și pe Irina patefonul.

Ne luăm bicicletele și-o pornim pe jos spre casă. Locuim la cîțiva pași, dar mergem agale, tragem de timp. Seara caldă de primăvară a prelungit jocul copiilor în fața clădirilor. Mamele sporovăiesc urmărind zbenguiala odraslelor.

— E adevărat, mă întreabă Iorgulete, că înveți limbi străine?

— Franceza, de unul singur... Încerc și eu să țin pasul cu puștii ăștia...

— Am încercat și eu, dar nu ține, recunoaște el cu tristețe. Nu mai știu cine spunea că, în ultima vreme, ai avut o pasiune pentru cărțile de călătorie.

— Da, e adevărat.

— De ce?

— Vezi, ele mă ajută să călătoresc prin lume.

Iorgulete se miră:

— Cînd ai în casă televizor! Teleglobul! Teleenciclopedia!

— Cartea-i altceva.

— Prefer televizorul.

La ferestrele locuințelor noastre e lumină. Sîntem așteptați. Ne abandonăm bicicletele.

— Pe mîine! își ia Iorgulete rămas bun de la mine.

Ne despărțim. El rămîne la parter, eu urc la etaj, gîndindu-mă la cuvintele lui Iorgulete: „...o să fiu obligat să mă dezrădăcinez, să eliberez apartamentul, să-l cedez unei familii de tineri, să părăsesc garnizoana“. Deodată, parcă descopăr grozăvia acestor cuvinte. Nu-mi pot imagina aerodromul, garnizoana, imobilul în care locuim fără Iorgulete.

...Vali — asistenta îmi frînge jocul. O urmăresc înciudat. Mi-a adus un tranchilizant. Îmi amintește recomandarea medicului : „Îl luați la ora șase !“ După plecarea ei, încerc să refac jocul de acolo de unde l-am întrerupt. Greu... Foarte greu... Nu izbutesc. În schimb, mă pomenesc meditînd — oare pentru a cîta oară? — la propriu-mi destin. Voi mai zbura oare ? Voi mai trăi oare acea miraculoasă clipă a desprinderii de pămînt ? Sau accidentul m-a lovit la rădăcină ? Poate că de pe acum sînt un dezrădăcinat. Mă copleșesc gînduri sumbre, de parcă mîine aș fi pus în situația de a elibera apartamentul, de a părăsi garnizoana, adică aviația. De ce nu ? Trebuie să fiu lucid. Dacă vertebrele fisurate nu se refac, dacă rămîn ca *trei monezi devalorizate*, atunci sînt pierdut, atunci se cuvine să mă întreb : *Quo vadis ?* Da, încotro ? Una e să zbori și alta e să trăiești pe lîngă aviație, pe lîngă aerodromuri, urmărind zborul altora. „Dragă Iorgulete, asta-i viața, cu dezrădăcinarea ți-am luat-o înainte !“ Văd un camion. Nu departe, sub un salcîm înfrunzit, un tînăr pilot împreună cu soția sa așteaptă *ceva*... Mă uit la ei. Ciudat ! Pilotul, tînărul acela cu epoleți de locotenent-major ce așteaptă ceva, seamănă formidabil cu mine. Iar femeia de lîngă el nu-i decît Irina — poartă pe trupu-i firav o rochie albastră, de croială simplă, strînsă în talie cu un cordon negru, de mușama... E rochia purtată de ea la bal, în seara cînd ne-am cunoscut.

20

Cîte zile s-au scurs ? Le tot număr și număr, iar rezultatul adunării mă nemulțumește. Ce naiba, nu mai știu să socotesc ? Zac răstignit pe scîndura asta de ani și ani, iar răbojul nu-mi arată nici douăzeci de zile. Mă stăpînește credința că, nicicînd, n-am cunoscut o altă realitate decît aceea a celor patru pereți și a unui plafon de-a dreptul miraculos... ce-mi ține de urît, ce are darul să-mi stîrnească imaginația, să-mi întoarcă jocul, să-mi vorbească. Ce m-aș fi făcut dacă nu i-aș fi înțeles graiul ? „Știi, îmi spune, astăzi sînt o fereastră deschisă către amintirile

tale." Sau : „Știi, de fapt nu sînt un plafon, ci un cer, de o dimensiune aparte, miraculoasă, adus anume în clădirea spitalului."

Ce m-aș fi făcut dacă tanchistul nu m-ar fi inițiat în tainele jocului ? !

Pe neașteptate, mă pomenesc lîngă mine cu Vali. Ea e, în carne și oase. Nu-i o nălucă, nu-i un produs al jocului. Albul imaculat al halatului ce mă fascinează îmi amintește de diminețile de iarnă ale copilăriei cînd, deschizînd ochii, descopeream prin ocheanul magic al ferestrei zăpada căzută noaptea peste sat.

— Tovarășe maior, mă trezește ea din zăpada copilăriei, știți, astăzi nu e zi de vizită.

O văd de jos în sus : are un bust frumos. Cuvintele ei îmi provoacă mirare și-i răspund :

— Nu-mi amintesc să mă fi interesat dacă astăzi e sau nu zi de vizită.

Au răsunat niște zurgălăi — rîsul „Albei ca Zăpada".

— Vă caută cineva la poartă, cere permisiunea să vă viziteze, iar doctorul Nicoară m-a trimis să mă interesez cum stați cu dispoziția și dacă doriți să primiți vizite.

— Nu cumva scriitorul M.R. ? mă neliniștesc eu.

Sunetul cristalin al zurgălăilor a umplut salonul.

— Vă e frică de scriitori. Ce nostim ! Fiți pe pace ; vă caută locotenentul major Panțuru Ion. A ! și nu e singur, e cu soția.

— Cu soția ? ! Mă arăt și mai mirat. Sînt gata s-o mai întreb : „Cu care dintre ele ?"

— Păi, da... mi se pare firesc... dacă sînt amîndoi la București.

Logica femeii m-a dat gata. Desigur. Să intre, să mă viziteze, deși amănuntul ăsta „cu soția" m-a cam zăpăcit... S-a recăsătorit ? Cînd ? Cum ? Sau poate s-a împăcat cu cea *dintîi* ?

Panțuru e de patru ani în escadrila noastră, repartizat imediat după absolvirea Școlii de aviație. Scund, subțirel, delicat, așa mi-l amintesc. Ceea ce însă m-a izbit din prima clipă în ființa lui au fost ochii săi de culoarea castanului, buni și îngăduitori. Un surîs blajin, naiv chiar, îi juca în permanență pe chip, de parcă ar fi vrut să-și avertizeze interlocutorii : „Mă puteți trage ușor pe sfoară.

Poftiți, încercați !“ L-am cîntărit atunci nu numai ca un camarad mai în vîrstă, ci și ca locțiitor al comandantului de escadrilă. Prea era subțirel, prea era delicat, prea multă inocență în ochi. M-am întrebat atunci dacă bobocul ăsta cu numele Panțuru Ion posedă cu adevărat bărbăția necesară pentru a urca singur într-un supersonic și a se desprinde de pămînt ca un fulger. Tot studiindu-l, îmi intrase nu știu cum în cap hilara idee că flăcăiașul ăsta izbutise să se strecoare cu abilitate prin anii de studiu și că, după o săptămînă-două, forțat de împrejurări, o să ne mărturisească cu cel mai nevinovat aer din lume : „Știți, eu nu știu să zbor.“ Zic idee hilară, căci Panțuru s-a dovedit a fi exact la cealaltă extremă... un pilot temerar. Încă de la primele zboruri în „dublă“, iar apoi în „simplă“, s-a arătat a fi un pilot iscusit.

A intrat ea... Apoi el... Amîndoi de aceeași statură — scunzi, mlădioși. Vali le-a deschis ușa și, după ce i-a poftit în salon, s-a retras. Cei doi au făcut cîțiva pași spre mine, apoi s-au oprit stingheriți. Eram curios să văd mutrișoara logodnicii sau nevestii lui Panțuru, dar femeia își ținea ascuns năsucul într-un buchet mare de flori ce-l strîngea la piept. Mi-am dat însă repede seama că n-o cunosc, că-i „una nouă“.

— Hai, Panțurule, îndrăznește ! Bine ai venit !

Panțuru, în uniformă, ia instinctiv poziție de drepți. Ca să sparg și mai mult gheața, adaug :

— Ce surpriză ! Ce surpriză !

Ochii lui Panțuru se opresc cu tristețe pe chipul meu forțat să exprime bucuria. Nu știu cum și nu știu de ce, îl găsesc la fel de copilandru ca acum patru ani, deși de atunci a mai avansat și în grad și a ajuns — precum se vede — la a doua nevastă.

— Să v-o recomand pe soția mea, tovarășe maior...

S-au apropiat de „scîndura“ mea și ca să-și elibereze brațele, ea îmi așează florile pe piept așa cum, de obicei, se așează peste un mort instalat frumușel în coșciug. Constatarea nu mă întristează. Îmi întinde o mînuță umedă și-și rostește numele :

— Iulia... ca apoi, fără să mai aștepte un cuvințel din parte-mi, să adauge mașinal : Îmi pare bine !

— Ionică, trage scaunele alea mai aproape.

Panțuru se supune. Se mișcă însă în continuare cu stîngăcie. „E clar ; nu-i place cum arăt întins pe „scîndură", trag eu concluzia care-mi convine cel mai mult.

S-au așezat. Acum florile mă incomodează. Atentă, Iulia sare de pe scaun. Mă ușurează de greutatea buchetului, îl pune pe noptieră.

— Cum vă simțiți, tovarășe maior ? aud întrebarea lui Panțuru.

Îl asigur că mă simt cum nu se poate mai bine, că tratamentul ce mi se aplică mi-a ameliorat mult starea sănătății, că mai mult ca sigur că voi urca din nou în cabina avionului, că voi zbura. Pe măsură ce-l mint și îi îndrug verzi și uscate, văd cum chipul lui bronzat se îmbujorează, se luminează. Îl aud exclamînd din toată inima :

— Ah ! tovarășe maior, abia aștept să ne avîntăm împreună într-un zbor de noapte.

Cuprins de o subită bucurie, Panțuru își freacă fericit palmele și se uită la puicuța lui cu o căutătură de parcă ar striga : „Ce ți-am zis ? Că o să-l găsim bine !"... Ea îi împărtășește bucuria schițînd un surîs condescendent : are ochi pătimași Iulia, ușor adumbriți, cu un licăr insinuant în adîncul lor. „Unde o fi găsit-o și pe asta ?", mă întreb, mult îngrijorat pentru soarta lui Panțuru, în timp ce el îmi povestește ce-i nou în garnizoană, pe pistă, cum motorul avionului pilotat de Victor Ciucă s-a oprit în aer și era cît p-aci să devină săgeată cu vîrful repezit în pămînt. Noroc că defecțiunea s-a produs la mare înălțime și că Ciucă a avut timp și pricepere să redreseze aparatul.

— Ne gîndim mereu la dumneavoastră, îmi mărturisește Panțuru cu o candoare dezarmantă. Mă gîndesc cît de greu trebuie să vă fie pe patul ăsta !...

O fi surprins pe fața mea o involuntară strîmbătură de durere și l-o fi cuprins dintr-o dată mila. De aici și întrebarea. Mie însă mi-e gîndul în cu totul altă direcție. Fiorul mă face să cred că Panțuru nici de data asta n-a nimerit-o cu căsătoria. Ce să-i faci ? Sînt oameni hărăziți să n-aibă parte de o femeie pe potrivă și Panțuru, nu încape nici un fel de îndoială, aparține acestei categorii.

Puicuța asta cu numele de Iulia, care șade lîngă el cu un surîs smerit, încremenit pe fața-i palidă din pricina pudrei, îmi pare prea orășenizată ca să poată îndura cu succes izolarea din *Gobi*, arșița, praful, ciulinii, viscolele din *Gobi*. „Măi băiete, măi băiete, îl deplîng în gînd, să te fi sfătuit și tu cu cei care au mai multă experiență de viață ! Ce-i cu graba asta ? Încă nu ți-ai vindecat vechea rană și gata, hai din nou la jug."

— Vă place Iulia ? mă întreabă Panțuru cu acea naivitate proprie firei lui. Își întoarce capul spre Iulia privind-o galeș și admirativ.

Rușinată parcă de întrebare, Iulia își lasă ochii în pămînt, dar sînt sigur că pe sub pleoape îmi pîndește reacția.

— E drăguță ! zic și-i zîmbesc încurajator. Vă doresc multă fericire.

Iulia e într-adevăr drăguță ; brunețică, nasul în vînt, o gură micuță, senzuală, obrajii bucălați. Dacă nu-i vezi ochii, zici că ai de-a face cu o dulce copilă. În adîncul lor însă s-au cuibărit deopotrivă și viclenia, și încăpățînarea, dacă nu chiar și o umbră de răutate. Sînt convins că tocmai ochii ei l-au zăpăcit pe Panțuru.

Ca s-o scot pe Iulia din „sfiiciunea" în care Panțuru a azvîrlit-o, o întreb :

— Intenționați să vă mutați la noi ?

Iulia clipește din genele mari, false, lipite cu grijă.

— Da... Însă ceva mai tîrziu, după ce termin cursul de stenodactilografie.

„Stenodactilografie !" îmi zic. Exact de ce ducem lipsă în *Gobi*... Și nu numai în *Gobi*, ci și în M.

De pe acum mi se frînge inima pentru Panțuru. „Măi băiete ! Măi băiete !"

— Sînt convinsă că o să mă obișnuiesc, încearcă ea să răspundă gîndurilor mele. De altfel, am fost la Ionel pentru cîteva zile. E frumos acolo, pe la dumneavoastră.

„Să vezi tu ce frumos o să fie la toamnă, cînd s-or porni ploile... apoi la iarnă, cînd s-o înverteji crivățul în plină cîmpie ! Să vezi atunci ce frumos o să fie !" Ochii mei îi întîlnesc pe ai ei ; surprind o umbră de teamă... Probabil a simțit că nu-mi face o impresie prea bună... probabil intuiește în mine un posibil adversar. Stă totuși

...mă, picior peste picior, bombardîndu-şi soţul cu zîm-...le dulci. Gîngureşte :

— O să mă acomodez repede. Nu-i aşa, Ionuţ ?

Topit de drăgălăşenia şi tandreţea cuvintelor ei, ...nţuru clatină aprobator din cap.

„Aş ! pe dracu' o să te acomodezi, o combat eu în ...nd. Pe dracu' ! Să vezi mătăluţă cînd zilele o să ţi se ...ră uniforme... apăsătoare... cînd o să vrei să te plimbi ...n-o să ai unde... cînd o să vrei să mergi la un film şi ...să constaţi că la Casa Armatei rulează numai două ...me pe săptămînă şi alea vechi... sau care s-au mai ...t de cîteva ori şi asta din pricina birocraţiei celor din M."

Iulia are un glas subţirel, de fetiţă tandră, iar Panţuru ...ascultă fericit de norocu' care a dat peste dînsul. „Unde, ...ba, a găsit-o ?" După ce „pisicuţa" a tăcut, Panţuru ...l explică :

— Tovarăşe maior, să ştiţi că i-am vorbit mult de ...mneavoastră şi tare voia să vă cunoască.

Ea sare discret şi-l completează :

— Vorbea de dumneavoastră ca de un frate mai mare, de un prieten, ca de un erou.

O cred. Panţuru, pe cît e de matur în cabina super-...cului, pe atît e de inocent pe pămînt. După programul ...bor, cînd ne adunam pentru a ne analiza succesele ...insuccesele şi-i surprindeam mutrişoara, îmi revenea, ...upe automat, în minte clasica formulă : „Ăsta crede ...ot ce zboară se mănîncă." La fel de naiv a rămas ...upă dezastrul primei căsnicii. Un altul în locul lui, ...o asemenea experienţă neplăcută, ar fi suflat şi în ... Dar el, foarte încrezător în oameni, în vorbele lor, ...zitat, precum se vede, să se arunce din lac în puţ...

— Cu ce prilej prin Bucureşti, Ioane ? schimb eu ...n.

— Am trecut pe la Centrul de medicină. Un control ...e.

— Şi ?

— Totul e în ordine.

— Ai avut vreun simptom ?

Dă din cap. Nu pare prea entuziasmat de întrebare. ...te din pricina „pisicuţei". Totuşi, mă informează :

— Senzații false... mult prea prelungite față de o perioadă anterioară...

Pricep de ce Panțuru se codește să-mi vorbească pe șleau. O ocrotește pe Iulia. Nu vrea s-o sperie cu problema „senzațiilor false". Prostii ! Soția unui pilot militar trebuie să știe aproape totul despre profesiunea noastră, despre primejdiile reale ale zborului supersonic. Nici fenomenul „senzațiilor false" ce ne dă tîrcoale în timpul misiunilor și care, uneori, poate să ne fie fatal, nu trebuie să li se ascundă. Iar dacă Panțuru a fost trimis la București, la Centrul medical, pentru control *orele*, înseamnă că a trecut printr-o încercare dificilă.

Am trecut la fleacuri. Rîdem. „Pisicuța" mă privește la fel de admirativ, deși Ionuț e în uniformă, țanțoș și strălucitor, iar eu în pijama, palid și martirizat pe scîndură.

— Cînd te întorci la garnizoană ?

— Diseară...

— Și dumneavoastră ?

— Aș vrea, „miaună" Iulia, dar nu se poate... am cursuri...

— Locuiți împreună cu părinții ?

— Da.

Brusc, Panțuru schimbă, desigur în nici un caz premeditat, cursul discuției.

— A ! să vă spun ultima noutate. Adunarea generală a organizației l-a pus în discuție pe Diță. I s-a dat vot de blam cu avertisment...

— Eu l-aș fi exclus.

Iulia a tresărit. A intimidat-o sau a neliniștit-o duritatea cuvintelor mele. Acum cred că și-a format despre mine o părere definitivă, că sînt un om de care e bine să te păzești. N-are decît... Puțin îmi pasă ce crede despre mine. Dar un lucru e sigur, dacă aș fi sănătos și aș fi fost prezent la ședință, aș fi pledat pentru excluderea lui Diță din partid.

— A părăsit garnizoana ? vreau eu să aflu.

— Da.

— Nu cumva l-ați condus la gară cu fanfara ?

Panțuru rîde :

— Asta ar mai fi trebuit !

Sînt sigur că Panțuru, acest pilot cu suflet de copil, detestă sincer pe Diță, așa cum îl detest și eu. Nu poate nu fie detestat un om care ani de zile a dat de în- ... semenilor că e vultur, dar în realitate s-a dovedit ...ară.

— Ce să-i transmit soției? mă întreabă Panțuru, ridi- ...du-se în picioare. Se ridică și Iulia.

Nu-i rețin. Nici măcar de formă.

— I-am scris Irinei... spune-i doar că ai trecut pe la ...tal, că ai văzut cu ochii tăi că-mi merge mai bine... mulțumesc că ați trecut să mă vedeți!

Am rămas singur. Sînt convins că, în clipele astea, ...batînd aleile spitalului, Iulia își împărtășește, fără ...a, proaspătului ei soț, impresia ce i-am lăsat-o. Pro- ...bil că mă și portretizează: „E un om rău... aspru... ...nosc la oameni. O dată nu mi-a zîmbit. Așa, măcar complezență... Ah, iubitule, așa n-aș vrea să te văd ...odată... pe un pat de spital." În același timp însă, ... place să cred că Panțuru îmi ia apărarea explicîn- ...l cu vorba sa blajină că se înșeală, că maiorul Lau- ...țiu Slavic e o ființă generoasă, un adevărat aviator ...n foarte bun camarad. Iar în ceea ce privește patul ...pital... așa cum pentru minerii ce coboară în adîncu- ... pămîntului există un grad de periculozitate, tot așa ...entru aviatori, pentru cei care urcă spre stele, există ...culozitate."

Aud aevea discuția lor și nu mă îndoiesc nici o clipă ...ainte ca Panțuru să fi rostit la Oficiul Stării Civile ...ționalul „Da", Iulia a avut grijă să se intereseze ...despăgubire îi revine soției unui aviator în caz de... ...u, nu sînt rău. Iar dacă în alte chestiuni nu exclud ...ilitatea de a mă înșela — și sînt chiar bucuros ori ...lte ori pot să constat că m-am înșelat — în cazul ...toriei lui Panțuru cu această „pisicuță" culeasă de ...străzile bucureștene, sînt sută la sută convins că nu ...înșel. De ce? Nu știu și basta. Sînt cu zece ani mai ...vîrstă decît Panțuru. Firește, asta înseamnă experi- ... acumulată, dar la fel de bine ar putea să nu în- ...ne nimic. Zac însă pe spate, și numai pe spate, pe ...t pat de spital, și dacă nu-mi pot îngădui să joc ...bal sau volei, să pedalez sau să înot — în garnizoană

ne-am construit un bazin de înot, iar datorită faimei lui Țiriac și Năstase, am amenajat și un teren de tenis — deci dacă nu-mi pot permite exercițiile de gimnastică pentru menținerea formei necesare zborului supersonic, îmi pot îngădui să mă gîndesc în voie, necronometrat, în afara oricărui barem, la viața noastră cea de toate zilele, la căminele, la nevestele și copiii noștri.

Mulți dintre noi, încă de la începutul carierei, umblau teleleu, ca flăcăii. Unii pe un *traiect* mai scurt, alții pe unul mai lung, ca apoi cu toții să aterizăm pe unul și același aerodrom numit însurătoare. Așadar, ca să folosesc un termen militar, perioada de *teleleu* nu-i decît o perioadă de recunoaștere. Zburăm... planăm... aterizăm ici, aterizăm colea, urmărind de fapt un scop — găsirea unei tovarășe de viață hotărîtă să împartă cu noi bucuriile și necazurile existenței noastre militare. Pentru noi, aviatorii, mai mult decît pentru alte categorii sociale, familia reprezintă o componentă de bază a zborurilor încununate de izbînzi. Mai toți flăcăii noștri care, în timpul lor liber, hoinăresc prin M., dansînd pe la baluri cu *conservatoarele*, își vor încheia, în cele din urmă, *traiectul* căsătorindu-se. Nu de altceva, dar după ce ai zburat la mii și mii de metri înălțime, cu viteze supersonice, transpirînd de ți se face maioul leoarcă, este imposibil să nu dorești cu ardoare ca în intimitatea locuinței tale să te întîmpine o femeie dragă, să te întrebe scurt : „Cum a fost ?“ Iar tu să-i răspunzi : „Strașnic ! L-am „prins“ pe Gigi... știi cum, ca la carte... și l-am „doborît“. „Ei, dacă-i așa, te du și fă-ți un duș... Baia-i pregătită...“

Sîntem militari, nevoia unui spate trainic al frontului e o necesitate. Nu, nu exagerez, nu mă joc cu cuvintele. Orice seism familiar se răsfrînge imediat asupra celor din cabina supersonicelor, iar uneori cu consecințe grave. Orice nor ivit deasupra vieții de familie se reflectează pe radiolocatorul avionului cu care zburăm. Desigur, e o figură de stil. În clipele astea îmi vine în minte o întîmplare, din păcate tragică.

Maiorul Sfetcu era o figură cunoscută în aviația militară. Pilot de înaltă clasă, un acrobat desăvîrșit. Cînd ieșea la orizontala aerodromului cu al său *El Zorab*, cum își poreclise avionul, comandantul garnizoanei în per-

mină ne ordona să încetăm orice activitate și să-i urmăm iscusința acrobatică. Un as în adevărata accepțiune cuvîntului. Acum îl vedeai împlîntîndu-se în inima cerului ca o săgeată ca, în clipa următoare, să intre într-o ...le ce ne îngheța inimile. După ce urca în linie dreaptă, El Zorab se răsucea brusc pe spate, de parcă de sus, de acolo, cineva i-ar fi tras un bobirnac în bot. Prindea atunci să cadă răsucindu-se ca un sfredel în jurul axei sale. Ce mai, ți se făcea inima cît un purice, te treceau năduşelile. Desena pe cer cea mai grea figură acrobatică — cine mai bine decît noi știa acest adevăr ? De aceea, cînd vedeam căderea perfectă a avionului — și deși știam că în cabină nu era nimeni altul decît vestitul maior Gelu Sfetcu — mulți ne surprindeam murmurînd îngroziți : „De l-ar scoate din vrie la vreme !“ Senzația pentru noi că dintr-un moment în altul *El Zorab* va intra cu botul în pămînt era atît de mare, încît unii, îngroziți, își mutau ochii în altă parte. Și deodată, la vreo cinci sute de metri de sol, dacă nu chiar mai puțin, avionul controlat de Sfetcu intra pentru cîteva secunde la orizontală, după care se avînta iarăși, parcă și mai înverșunat, spre înălțimi, pentru a ne demonstra o altă figură acrobatică.

Dacă nu l-am fi cunoscut în viața cea de toate zilele, am fi fost înclinați să credem urmărindu-i evoluția aeriană, că la bordul supersonicului se găsea un supraom. În realitate, în situația sa concretă de pămîntean, maiorul Gelu Sfetcu era mai sensibil și mai sfios decît mulți dintre noi. Nu-i plăceau gălăgioșii. La un pahar de vin ... mulțumea să ciocnească și să tacă. Muțenia lui nu era fixată de anumite limite intelectuale. Nu, nu... dimpotrivă, o socoteam un rezultat al înțelepciunii sale... Înțelepciunea omului care a fost sus, sus de tot, în spații inaccesibile multora dintre semenii lui, iar de acolo a văzut lumea, oamenii, a sesizat ceva știut și înțeles numai de el. Îi cunoșteam deci firea și nu ne îngăduiam să i-o zeflemisim.

Sfetcu era căsătorit, iar cu Mariana, soția sa, se purta atent, tandru. Și nu o dată am auzit-o pe Irina atrăgîndu-mi atenția : „Uită-te la Gelu ! Uită-te ce drăgăstos e, cum o mai alintă“. Da, o iubea pe Mariana, o alinta

pe Mariana... Dintr-o pornire firească, naturală... Sfetcu nu știa să mintă, nu știa să-și mascheze gîndurile, de aceea tot ce întreprindea sau rostea avea strălucirea adevărului. Nici unul dintre noi nu se putea lăuda că l-ar fi prins pe Sfetcu cu un neadevăr, ca să-i fi contestat caracterul și structura sa psihică.

În preajma soției, toate aceste trăsături se adînceau, deveneau și mai evidente. Multe neveste, la vremea aceea, o invidiau pe Mariana Sfetcu. Nu pentru că noi n-am fi niște soți buni... Dar pentru că totul în conduita lui Sfetcu exprima delicatețe, poezie. Și știm că rareori sufletul femeii rămîne insensibil în fața unor asemenea calități. La rîndul său, Mariana Sfetcu — o femeie mîndră, frumoasă, nimic de zis, suplă, cu mișcări scurte și energice, foarte cochetă — se arăta la fel de îndrăgostită de bărbatul ei. Cel puțin așa ni se părea. N-aveau copii. Din pricina ei. De unde știu ? Odată, mai de mult, într-o duminică de iarnă, cînd mai multe familii se reuniseră la maiorul Vornicu, mi-a fost dat s-o aud explicîndu-se : „Aș fi putut să am cel puțin patru copii, i-am expediat însă *la canal*". Vulgaritatea femeii m-a șocat. Mi-am îndreptat discret privirile spre Sfetcu ; ședea cufundat într-un fotoliu și fuma ținîndu-și ochii închiși. Am aflat pe chipul său o adîncă tristețe. Nici el nu suporta vulgaritatea. Pînă și înjurăturile fără adresă, din obișnuință, a unor aviatori îi zgîriau auzul și-l întristau. Pentru el, zborul era un nesfîrșit poem ce-l compunea sus, în înalturi, după care îl aducea pe pămînt spre a-l recita în liniștea ceasurilor de meditație.

Totuși Mariana Sfetcu nu era o ființă vulgară. Nici în ținută, nici în vorbire — aș spune că acele cuvinte au fost accidentale, primele și ultimele ce i-au ieșit, poate într-un moment de nechibzuință, din gură... Pur și simplu, femeia aceasta tînără și frumoasă, din motive știute numai de dînsa, nu voia să aibă copii. După un timp de la amintita reuniune familiară, Irina m-a întrebat : „Laurențiu, te rog să mi-o spui fără ocol, există la ora actuală în lume, primejdia unui război atomic ?" „Ia te uită de unde sare iepurele !" am replicat amuzat. „Lasă asta, tu fă bine și răspunde-mi !" m-a somat Irina îndreptîndu-și spre mine ochii ei, în clipa aceea sincer în-

rIjorați. Ce să-i răspund ? „Atîta timp cît există în lume depozite nucleare, există și primedia unui război nuclear.“ Mă pregăteam să-i dezvolt teza despre imperialism, principiile coexistenței pașnice, cînd replica Irinei mi-a tăiat avîntul : „S-ar zice atunci că Mariana are dreptate“. „Adică ?“ m-am arătat uimit. „Mi-a explicat ieri că ăsta este motivul pentru care nu vrea să aibă copii.“ „Și tu o crezi ?“ „Copii ? susținea Mariana. În zilele noastre ? ! Ce aberație ? ! Cînd războiul atomic poate să izbucnească dintr-un moment în altul și să ne prefacă în cenușă, eu să fac copii ? N-am chef să-i nasc, să-i alăptez, ca apoi să-i dăruiesc unei ciuperci de foc.“ „Și tu ai luat-o în serios ?“ am sărit eu cu gura la Irina. „De ce nu ? Chiar și tu, cu puțin înainte, ai afirmat că există primejdia unui război atomic. Eu consider că Mariana exprimă un punct de vedere... cu care poți să fi sau nu de acord !“ „Prostii ! m-am înfuriat eu. Prostii ! Voi, femeile, cînd vă băgați în politică, aveți două posibilități, fie faceți o politică înaltă, uluitoare, ca regina Victoria a Angliei, fie că... mă înțelegi ce vreau să spun... Ascultă, prima bombă atomică a fost aruncată în august 1945 asupra Japoniei.“ „Atîta lucru mai știu și eu, s-a înfuriat Irina. Nu sînt chiar atît de apolitică.“ „Bine, bine ! Am căutat s-o împac, nu ești... de acord. Din 1945 și pînă în prezent, stocul de bombe nucleare a crescut considerabil. Totuși, omul de rînd, în ciuda acumulării acestor forțe distrugătoare, nu s-a lăsat intimidat. Știi cu cît s-a înmulțit în acest răstimp populația globului ? Nu ! Cu peste cinci sute milioane de oameni, minus cei doi copii pe care Mariana Sfetcu ar fi putut să-i nască și să-i crească.“ Nu bomba atomică e motivul, ci altul, m-am gîndit eu, dar gîndul ăsta nu l-am împărtășit Irinei. Din păcate, desfășurarea ulterioară a relațiilor dintre soții Sfetcu mi-a dat dreptate.

Așadar, la prima vedere, căsnicia maiorului Sfetcu nu se deosebea de aceea a colegilor săi. Nu era în orășelul nostru militar singura familie unde nu se auzeau gălăgiile și plînsetele unor copii. Iar în timpul zborurilor de noapte, și la fereastra locuinței lui Sfetcu ardea o lumină. De multe ori, dincolo de perdele, se zărea silueta Marianei. Fuma și asculta neliniștită zgomotul avioanelor

ce decolau sau aterizau. Poate mai neliniștită decît alte femei.

Soții Sfetcu nu se izolau, iar cînd ne adunam în cadrul unor reuniuni familiare, Mariana strălucea ; dansa, cînta, făcea nebunii. În vremea asta, Sfetcu o urmărea visător, cu satisfacție, așa cum, uneori, îl surprindeam urmărind pe azurul cerului evoluția unuia dintre noi. O iubea, iar Mariana demonstra prin întreaga sa comportare că acceptase să împărtășească împreună cu Gelu bucuriile și necazurile cotidiene, specifice deșertului *Gobi.*

Pe urmă, au apărut autoturismele proprietate personală. Ele au dat, dacă pot să spun așa, un alt curs vieții orășelului nostru. Primul „Renault Major“ de culoarea vișinei putrede, care a parcurs triumfător „bulevardul“ garnizoanei, a aparținut lui Gelu Sfetcu. De atunci, numărul autoturismelor a crescut. Chiar și eu am o „Skodiță“, mă descurc cu ea destul de bine. Unii și astăzi continuă să susțină că sfîrșitul tragic al camaradului nostru a avut un preludiu — „Renault“-ul. Poate... Părerea mea este însă alta.

Mariana a învățat destul de repede să conducă. I se oferea astfel o preocupare. Copii nu avea, Gelu Sfetcu mînca la popotă... Într-un cuvînt, Mariana a început să zburde. „Renault“-ul era mai tot timpul pe drumuri. Conducea și el, dar mai ales ea și, spre satisfacția lui Gelu, destul de bine. Era mîndru de calitățile ei de șoferiță și o lăuda ori de cîte ori i se oferea prilejul. Iar noi, foarte curînd, am început să ne obișnuim s-o vedem fie conducînd, fie spălînd mașina cu răbdare și meticulozitate. Și cum spun, Mariana a prins să zburde, iar Gelu o lăsa, căci avea în ea o încredere nemărginită. În ziua cînd el se afla pe aerodrom la programul de instruire, ea evada de acasă. Apoi, a început să dispară și în timpul zborurilor de noapte. Ferestrele locuinței lor rămîneau cufundate în întuneric. Mariana se întorcea, bineînțeles, nu cu mult înainte de încheierea programului de zbor, iar Sfetcu îi zărea de departe silueta conturîndu-se pe ecranul perdelei. După nu mai țin minte cîte săptămîni, un zvon penibil a prins să circule printre noi. Nu știu cine, cînd, cum l-a pus în circulație. Se spunea că, în cîteva rînduri, Mariana fusese văzută cu un bărbat din

, care de fiecare dată stătea instalat lîngă ea la volan, blind impertinent, ca orice amant sigur pe victoriile e. Desigur, unii s-au amuzat pe seama zvonului, bagatelizîndu-l și chiar cerînd „să se termine o dată cu bîrfa mahala!" Alții însă erau de altă părere, și anume că zvonul trebuie tratat cu toată seriozitatea. Ce înțelegeau prin a-l trata cu toată seriozitatea nu ne era deloc clar. Irina zvonul o descumpănise, credea și nu în hoinăreala imorală a Marianei. Mai exact, nu izbutea să conceapă cum un bărbat ca Gelu ar putea să fie înșelat. ceea ce-l privea pe Gelu, nu știu dacă zvonul ajunsese urechile lui sau dacă observase vreo schimbare în comportamentul soției...

În seara aceea de care mi-am adus minte, Gelu Sfetcu s-a prezentat la programul de zbor abătut. I-am observat din prima clipă indispoziția. Nu puteam să nu i-o observ. Programul zborului de noapte ne unise într-o singură misiune. Urmam să-i fiu „țintă", iar el urma să mă intercepteze pe cerul înstelat și să mă „doboare". În timp ce ne echipam, mi-am dat seama că Sfetcu nu e în apele sale. Ochii săi visători erau încărcați în adîncimea lor de tristețe. Îl cunoșteam mult prea bine ca să nu-i sesizez frămîntarea pe care, evident, încerca s-o mascheze. I-am spus-o direct, pe șleau: „Gelule, nu-mi place cum arăți... te-aș sfătui să renunți la zbor." avem această posibilitate... e chiar o obligație. un necaz ne împovărează sufletul și sîntem conștienți că asta ar putea să ne influențeze în rău zborul, ni se recomandă să cerem scoaterea din program. „N-am nici pe dracu", mi-a răspuns Sfetcu învăluindu-mă o privire plină de recunoștință. „Totuși..." am insistat. „Fii pe pace! N-am nimic", m-a asigurat el. Cînd un pilot ca Gelu Sfetcu, pentru care aviația nu mai are secrete, te asigură că „n-are nici pe dracu", n-ai dreptul moral sau profesional de a-l suspecta. Ar fi un sacrilegiu.

Se înnoptase de-a binelea cînd eu, pilotînd avionul „țintă", am decolat. După vreo cinci minute m-a urmat Sfetcu. Urma să mă intercepteze mai aproape de stele, la altitudine de 18.000 metri, și cu o viteză supersonică. L-am auzit în căști cînd „El Zorab"-ul lui a părăsit pista

aerodromului. Mă aflam la o distanță destul de mare de „vatră", deasupra Buzăului. Vedeam din cabină luminile litoralului, dar și pe cele de pe Cota 1400 de la Sinaia. Noaptea era sublimă, ni se dăruia nouă, aviatorilor, cu toate constelațiile sale. În aer mai erau și alte avioane de-ale noastre, cu misiuni diferite. Auzeam în căști glasul hîrîit al navigatorului, al conducătorului de zbor, al piloților.

Mi-am auzit indicativul. Maiorul Vornicu îmi cerea să intru în joc. Am cuplat forțajul ; am spart plafonul sonic și cît ai zice pește mă aflam la înălțimea stabilită. *01* mă asculta perfect. Mi-am început manevrele. „Bravo *01* !" mă lăuda de la sol navigatorul. Apoi l-am auzit luîndu-l în primire pe *El Zorab*, adică pe *06*. Manevram cu ochii lipiți de aparatura de bord, atent, în același timp, la zborul lui Sfetcu. Se comporta bine, egal cu sine însuși și eram convins că nu vor trece nici cinci-șase minute și mă va intercepta...

Surpriza însă s-a produs, dacă îmi aduc bine aminte, chiar la 18 000 metri. Am auzit pămîntul strigînd : „Unde te duci *06* ? „Ținta" e în dreapta !"... Am tresărit. Îmi trecuse prin cap scurta noastră convorbire. *06 !* Gelule, unde te duci ? N-auzi că ținta ta e în dreapta ?" După acel „Gelule", rostit de maiorul Vornicu atît de intim, am înțeles că se întîmpla ceva care, în această primă etapă, îngrijora punctul de navigație. De aceea îmi venea și mie să strig „Mă Gelule, sînt aici !..." Unii susțin că aș fi strigat și că strigătul meu s-a imprimat pe banda de magnetofon de la Punctul de comandă al regimentului. „Am greșit, a recunoscut maiorul Sfetcu. Am luat un viraj prea mare și mi s-a stins motorul... Încerc să-l redresez." S-a lăsat pe circuitul radio o liniște adîncă. Liniștea desigur n-a ținut decît cîteva secunde : „Raportează altitudinea !" i-a cerut conducătorul de zbor. „14 000 !" a comunicat Sfetcu. A cădea cu motorul stins noaptea nu-i același lucru cu o figură acrobatică. Sfetcu continua să raporteze cu o voce calmă care ne dădea încredere : „11 000... 10 000... 9 000... Nu izbutesc să redresez", a mărturisit Sfetcu în cele din urmă. Iar eu mă roteam și auzeam în căști sfaturile tehnice date de cei de la sol. *El Zorab* cădea vertiginos, iar stăpînul lui se dovedea

mai ce în ce mai neputincios. La 4 000, am auzit ordinul conducătorului de zbor: „06, catapultează-te!“ Da, nu mai exista o altă soluție. Sfetcu a confirmat: „Sînt 06... am auzit ordinul.“

Gelu Sfetcu s-a catapultat. Nenorocirea însă l-a pîndit în acest ultim act menit să-l salveze... Pierzînd complet controlul avionului, maiorul Sfetcu s-a catapultat cu capul în jos.

Accidentul s-a produs în jurul orei 21,30. La ora 23 (între timp Sfetcu a fost găsit cu o fractură a coloanei vertebrale și transportat urgent, cu un elicopter la Spitalul militar din București), Mariana încă nu sosise din escapadele ei nocturne. Și pentru că colonelul Eliad îmi încredințase mie neplăcuta misiune de a aduce la cunoștința Marianei cele petrecute, m-am pomenit în situația de a patrula prin dreptul blocului. Apartamentul lor era cufundat în beznă.

Mariana a sosit aproape de miezul nopții. Cînd a coborît din mașină și a dat cu ochii de mine, m-a întrebat fără o anumită spaimă în glas: „S-a oprit zborul sau mi se pare?“ Nu era deloc proastă. A înțeles imediat rostul meu acolo. N-a izbucnit în plîns. Atît cît am putut să văd la lumina becului de la intrarea în bloc, și-a scuturat doar nervos părul bogat. „E grav?“ m-a întrebat. Nu i-am ascuns gravitatea accidentului. Îndurerarea i s-a așternut pe chip. Nu mi-a mărturisit ce intenționează, mi-a cerut doar, cu lacrimi în ochi, să n-o însoțesc în casă.

A doua zi, Mariana a dispărut la volanul „Renault“-ului. Nimeni n-a văzut-o cînd a părăsit garnizoana. Ne-o imaginam la București, veghiind la căpătîiul lui Gelu, dar, în realitate, așa cum am aflat mai tîrziu, fugise de acasă abandonîndu-și soțul, căminul... Cui să-i fi trecut prin cap că, în noaptea aceea, cînd mă rugase s-o las singură, își făcuse catrafusele ca s-o șteargă hoțește din mijlocul nostru. Își luase boarfele, dar pe deasupra mai luase și economiile lui Gelu Sfetcu, înscrise pe două librete C.E.C. De atunci, dusă a fost; nu s-a mai arătat nici la *Gobi*, nici pe la spital. În schimb, cît a zăcut Sfetcu — și slavă domnului, a zăcut! — și-a cumpărat la Brașov cu banii scoși de la C.E.C. o garsonieră, a înscris-o pe

numele soră-si unde, fără să se sinchisească de vorbele lumii, s-a instalat cu amantul ei.

Ce-i demn de reținut este că în tot acest răstimp Sfetcu o dată n-a întrebat unde-i Mariana și de ce nu vine să-l vadă. Zăcea cu ochii închiși, cu maxilarele încleștate. Nu vorbea decît cu membrii Comisiei de anchetă. De la primele cuvinte, s-a recunoscut vinovat. Faptele se petrecuseră în felul următor : ajunseseră și la urechile lui zvonurile ce se puneau pe seama Marianei, nu cutezase însă să-i ceară nevesti-si o explicație. Îi venea greu să creadă în zvonuri. Deși, în cele din urmă, cineva îl informase direct... „Să știi Gelule că, într-o seară, ți-am văzut nevasta la un restaurant din S. ...Nu era singură, ci cu un bărbat.“ În noaptea cînd s-a produs accidentul, o întrebase pe Mariana dacă intenționa să plece să se plimbe cu mașina, iar ea îl asigurase că o să rămînă acasă. L-a mințit. Înainte de a-și începe programul de zbor, Gelu a căutat-o la telefon. Exista un aparat la patru apartamente. „N-am de unde s-o iau, Gelule,... i-a răspuns o vecină — nevasta locotenent-colonelului Nicolau. A plecat acum zece minute cu mașina.“ A mai recunoscut în fața Comisiei că eu l-am sfătuit să renunțe la zbor și că nu m-a ascultat. „O singură greșeală am făcut în lunga mea carieră de aviator și aia mi-a fost fatală : mi-am supraapreciat propriu-mi sistem nervos.“ Sînt cuvintele fostului pilot Gelu Sfetcu.

Acum, de pe patul meu de suferință unde-mi aștept VERDICTUL, cazul soților Sfetcu, mai exact, cel al Marianei, mi se dezvăluie într-o nouă dimensiune. Sînt tot mai mult înclinat să cred că ea l-a urmat pe aviatorul Sfetcu dintr-o pornire sinceră, aș spune că era chiar mîndră de cîte ori auzea vorbindu-se sau scriindu-se despre performanțele aviatice ale soțului, dar că, înlăuntrul sufletului ei, profesiunea lui Gelu o îngrozea, o teroriza, nu avea tăria psihică și morală de a privi realitatea în față. După umila mea părere, a-ți iubi soțul aviator înseamnă a iubi zborul cutezător al omului cu toate riscurile ce le presupune ; mai înseamnă a accepta ideea pe cît de sublimă, pe atît de românească a legendei Meșterului Manole. Poate că, într-o vreme, Mariana și-a iubit soțul, dar n-a iubit aviația. Astăzi, pînă și refuzul ei de a avea

copii îl înţeleg altfel. Presupun că o obseda spaima că, într-un viitor apropiat sau îndepărtat, copiii lor ar putea să rămînă orfani de tată.

Pentru noi, cei care veghem necontenit cerul patriei, căsătoria e ca un zbor în celulă. Bărbatul — cap de formaţie. Femeia — coechipierul său. Se realizează astfel un zbor, aripă lîngă aripă, în care încrederea reciprocă este decisivă. Şi din fericire pentru noi, soţiile noastre, cu rare şi fireşti excepţii, iubesc prin noi frumuseţea şi necesitatea zborului şi, asemenea bărbaţilor lor, se dăruiesc cu pasiune aviaţiei.

21

Din caietul lui Viorel Negruţ (II)

S-a întors din concediu un locotenent major, puţin mai scund decît mine, dar mai lat în umeri. Frumos bărbat: cu o mustăcioară precum purtau aviatorii de pe „Farman"-urile de altă dată. Se arată prietenos, volubil, comunicativ cu toţi cei din escadrilă. A venit şi la mine zîmbitor, cu mîna întinsă: „A, dumneata eşti cel nou! Îmi pare bine. Sînt locotenentul major Catargiu Marcel. Mă bucur că ai fost repartizat la noi." Într-adevăr, ziceai că nu se bucură după felul cum mă privea.

La o ţigară, Bişac m-a informat că Marcel Catargiu e de patru ani în *Gobi*, că s-a căsătorit cu o bucureşteancă — „o economistă mişto" care lucrează în M. — are veleităţi literare. „Încolo, e un băiat bun", m-a asigurat Bişac.

Într-o altă pauză, tot la fumoar, îl întreb pe Bişac: „Tu şi Costaş sînteţi de un an în *Gobi*... În acest răstimp, v-a invitat vreo familie s-o vizitaţi?" Bişac cască ochii mari. „Mă, tu ăi fi de la vreun ziar şi eu încă n-am băgat de seamă!" Credeam că n-o să-mi răspundă. M-am înşelat. L-am văzut întristîndu-se. „Nu... Uite că nimănui nu i-a trecut prin cap să ne invite". Costaş, văzîndu-ne că discutăm, s-a apropiat de noi. S-a vîrît în discuţie: „Nici nu e nevoie să ne invite. Ei cu viaţa lor de familie. Noi cu a noastră de burlaci..." Spre surpriza mea, Bişac

îl contrazice : „Ba să ne fie cu pardon... În primele luni — de ce să mint — mi-ar fi plăcut să fiu invitat. Eram chiar curios... Vezi tu, sînt familii de ofițeri care fac trei planuri cincinale de cînd sînt în unitate. Aici și-au întemeiat familiile... aici li s-au născut copii... Generații întregi... Pe urmă, am renunțat la ideea asta". „De ce ?" mă încăpățînez să aflu. „Du-te dracului ! mă repede Bișac. Întrebările tale îmi calcă pe nervi... Ai venit aici să faci aviație sau anchete sociale ?" „Lasă că-ți răspund eu, a intervenit tot Costaș. Că chestia asta am discutat-o cu Bișac... Ai întrebat „De ce ?" Păi, oameni sîntem... Familiile, la rîndul lor, s-au împrietenit între ele după afinități." „S-au constituit în clanuri", îl repede Bișac. Mi se pare curios că tema asta îl scoate din sărite. Costaș rîde zgomotos. „Lasă că mîine te văd și pe tine aderînd la unul din clanuri". Apoi, către mine : „Mie, fenomenul mi se pare firesc. Ce, la București, în Blocul A, Scara B, Intrarea C. și așa mai departe, familiile din cele zece etaje alcătuiesc o singură familie ? Nu !... Da' se împrietenesc după afinități, după interese, după temperamente". „Alta-i situația la noi", zice Bișac dînd plictisit din mînă. Mă bucură că am stîrnit discuția. Mă bucur și pentru Bișac și Costaș. Nu s-au dezvățat să gîndească. „Noi sîntem celibatari — deocamdată — căci de moarte și însurătoare, omu' nu scapă — avem ale noastre. Ei sînt familiști, au ale lor." „Faci pe prostu", îl apostrofează Bișac. Intervin eu : „Crezi că e normal ca între familiști și celibatari să se interpună o barieră ?" „Ăsta-i cuvîntul ! sare Bișac. Barieră ! Noi, celibatarii, sîntem ținuți la distanță." „De ! Sîntem periculoși !" surîde Costaș sarcastic. Torn din nou gaz peste foc : „Bine măi, părerea asta ați exprimat-o undeva, la vreo ședință, în vreo convorbire ? Unii dintre voi să fi scris în „Apărarea Patriei" un articol..." Bișac strivește mucul țigării. S-a făcut roșu ca racul. „Mă, Viorele, mă, Negruț, mă ! Tu nu ești în toate mințile... Am observat treaba asta încă din prima zi. Ce, crezi că în ședințele de partid nu mai avem ce să discutăm ! Uite, mie mi se pare mult mai important ca într-o ședință de partid să ridic problema încrederii în tinerii piloți, a orelor de zbor, decît pe aceea a barierelor dintre celibatari și familiști în orășelul nostru mili-

r," „Ridici şi una, ridici şi cealaltă", precizez eu fără prea ultă convingere. Costaş pune punctul pe i. „Viorele, -o baltă!"

Mădălina a aflat de la maică-mea adresa unităţii şi-mi mite o scrisoare de reproş. Din „să-ţi fie ruşine" nu mai scoate. Dojana mă lasă rece, indiferent. Mă lasă diferent şi cuvintele: „Închipuieşte-ţi! Sînt studentă. m intrat cu 8,43". Ar trebui să-i răspund, s-o felicit. r cineva mă ţine de miini... altcineva mi-a aşezat pe parţă o placă grea, care mă apasă şi-mi menţine o rmanentă stare de apatie. Zarva escadrilei o aud venind dintr-o altă lume.

S-a mai întors un locotenent major din concediu — omoţia lui Catargiu. În timp ce-mi scutura braţul şi-şi tea numele — Stelaru — mă „fotografia" cu ochii săi aştri, cînd cinici, cînd ironici... „Am auzit că te cam tiseşti acolo în cîmp, mi-a spus. „Vino în seara u să-mi faci o vizită... Sînt şi eu singur..." N-am zis nu, nici da. E exuberant Stelaru. „Nu e singur, m-a rmat Costaş... Aşa cum îl vezi, e căsătorit, are trei li. Anu' şi copilul... Da' nu-s aici, ci la Braşov. Da' -i aducă aici. E trăznit rău. Dacă te-a invitat, du-te, dacă-i vine familia cu cei trei ţînci, nu cred că o să mai invite."

Am rămas „acasă", prizonierul odăiţei mele. Ploua... hiar dacă n-ar fi plouat...

Am urmărit la *simulator* evoluţia aeriană a lui Catargiu rcel, apoi a lui Stelaru. Mi-am dat seama după liniile rute pe planşă, că sînt piloţi excelenţi. Stelaru nu a întrebat de ce nu i-am onorat invitaţia. Părea că uitat. În pauză mi-a întins o ţigară şi, sfredelindu-mă ochii săi albaştri, cu străluciri arogante, s-a interesat că-mi place astronomia. I-am răspuns afirmativ. „E regulă! Să ştii că am şi cărţi de astronomie..." Are surîs superior şi asta mă enervează.

Duminică. Bişac şi Costaş au năvălit în *garsoniera* mea şi, mai mult pe sus, m-au scos din unitate. Nu ştiu cînd m-am pomenit într-un T.V. care făcea cursa *Gobi — M.* Totul, la ceasul acela de după amiază, era înecat într-o pîclă nesuferită, care-mi topea şi ultimul strop de vlagă... De cîte zile sînt în unitate? Mi-e şi teamă să le număr... N-am realizat nici o oră de zbor. Visurile mele! Speranţele mele! Înghiţite de pîclă... sau dizolvate de ploile reci de toamnă.

Am fost împins pe banchetă, lîngă geam. În dreapta mea, s-a postat Costaş. Bişac s-a înghesuit şi el pe aceeaşi banchetă. Le e frică să nu fug, să nu evadez... N-am destulă putere să mă împotrivesc.

Costaş îmi şopteşte: „Mergem la Clubul CFR... o să cunoaştem fete... o să le dansăm... o să vezi că n-o să ne plictisim". Cînd îmi dezlipesc ochii de la geam şi dau să mă uit prin autobuz, îl descopăr, ceva mai în faţă, chiar lîngă portieră, pe locotenentul-major Catargiu... Îmbrăcat civil. Cu un fîş elegant peste un costum, cu siguranţă, tot elegant. Şuşoteşte cu o femeie. Nu-i zăresc decît profilul desenat delicat. Ascultă ce-i povesteşte bărbatul şi surîde. „Nostimă, nu-i aşa?" mă întreabă Costaş în şoaptă. Aprob mecanic din cap. „Oare unde se duc? întreb. Tot la club, la dans?" „Aş! Ăştia-s familişti. Nu dansează decît de revelion", glumeşte Costaş.

Autobuzul s-a umplut de tineri ofiţeri. Pe unii îi cunosc de la popotă, doar din vedere. Glumesc. Izbucnesc în hohote. Veselia lor îmi aminteşte de duminicile de la Şcoală, cînd în drum spre distracţiile din B., ne înghesuiam în compartimentul unui vagon pe care-l umpleam cu exuberanţă juvenilă. Toate astea îmi par atît de îndepărtate! Autobuzul a luat-o din loc. Cineva cară cu el un tranzistor. Unitatea a rămas în urmă. Pîclă... Cîmpii devastate de toamnă. Autobuzul se hurducă. Deodată, nu mai aud nimic. Mă cuprinde cîte puţin senzaţia că în vehicul, în afară de mine, nu mai e nimeni altcineva. Pînă şi şoferul s-a volatilizat. Am urcat într-un autobuz fără direcţie, care, naiba ştie cum, s-a rătăcit într-un ţinut vrăjmaş, cotropit de forţele sumbre şi deprimante ale toamnei, un ţinut de unde nu mai există întoarcere. Cocenii înnegriţi de umezeală îmi par fiinţe

îngenunchiate, ce putrezesc sub apăsarea umedă a unui cer ce mai are puțin ca să se strivească de pămînt.

Simt un ghiont puternic în coaste. E al lui Costaș. Aud iar muzica săltăreață a tranzistorului, zarva din autobuz. Văd profilul alb, delicat, al soției lui Catargiu. „Uite și halta unde-ai coborît tu“, îmi arată Costaș în depărtare. O clădire înconjurată de pîclă și cîmpii vine spre mine. Pe dinaintea ochilor îmi răsare silueta unui feroviar cu un felinar în mînă, arătîndu-mi calea spre Gobi. A rămas în urmă halta... Pare uitată, izolată de graficele CFR-ului... Așa cum și eu am fost izolat...

Pe neașteptate, un tren de persoane, venind dinspre M., trezește în mine dorința de a coborî din autobuz și a alerga după acea neagră înlănțuire de vagoane. Mă uit chiar spre portieră. Mă lovesc de chipul angelic al soției lui Catargiu. Pe semne că, la îndemnul lui, și-a întors și ea privirile spre mine. M-au șocat fardul, pieptănătura, bunul gust ce emana din ființa sa, care contrastau puternic cu atmosfera din autobuz și din afara sa. Senzația de a fi găsit în învălmășeala din mine strălucirea unei stele a ținut doar cîteva clipe. „O pereche perfectă“, apreciază Costaș, surprinzînd și el căutătura soției lui Catargiu. „Oare unde se duc ?“ mă pomenesc întrebîndu-mă din nou.

Autobuzul a oprit în Piața Gării. Pîcla a grăbit înserarea. Soții Catargiu, fiind lîngă ieșire, coboară cei dintîi. Mai întîi el, apoi ea, ajutată de bărbat. Gestul firesc, civilizat, de bună cuviință, aici îl socotesc desuet...

Așteptînd să ne vină rîndul, Costaș își freacă palmele și-mi zice, de parcă i-ar lăsa gura apă : „Mamă, mamă, ce-o să mai petrecem !“ Bișac îl completează, arătînd spre mine : „Cu cioclul ăsta lîngă noi ?“ Nu mă supăr. Gîndurile îmi sînt în altă parte. Mă grăbesc să cobor, dornic să-i văd pe soții Catargiu. N-am apucat să-i mai văd ; au dispărut rapid.

Luînd aerul unui ghid de meserie, Costaș mi se adresează : „Ne aflăm în orașul M., chiar în Piața Gării. M. e un puternic centru industrial și cultural. Mai ieri comună, astăzi oraș... Mîine — metropolă. Priviți, vă rog ! În dreapta, gara... Dincolo, unde vedeți clădirea aceea ca un depou, e clubul unde vom dansa pînă ce o să ne

ia dracu... Peste drum, unde sînt cele cîteva blocuri noi și unde se zărește stejarul acela bătrîn și singuratec, e un mare restaurant... restaurantul „Modern". Peste drum de local, în căsuța aia gata să se prăbușească dacă nu-i sărim în ajutor, e poșta, telegraful, etcetera, etcetera... Șoseaua asta frumoasă, cu copaci în stînga și în dreapta, duce spre M. — sat."

Într-adevăr, Costaș a avut dreptate : tot orașul M. se limitează deocamdată la acea piață, străjuită de cîteva blocuri noi, semne ale orașului de mîine. „Am venit să mă distrez ! își precizează Bișac poziția. Pînă la dans mai e timp să intrăm la „Modern" și să bem un coniac !" „Intrați voi, propune Costaș, eu am de făcut niște pregătiri. Viorele, pentru tine am o telefonistă... să nu faci pe nebunu'..."

În timp ce traversam Piața, îl întreb pe Bișac dacă știe unde-și petrec soții Catargiu seara. Înalță din umeri : „Îmi ceri prea mult, băiete." Bișac nu e mofluz. E chiar bine dispus, dar din pricina mutrei mele de cioclu, face și el pe supăratu.

Intrăm. Față de „Trei pungași", „Modern"-ul pare un local de lux. Luminat cu lămpi de neon. Fețe de mese. Un ospătar. O ospătăriță... Chiar și un podium pentru o orchestră. Pe la mese, camarazi de-ai noștri. Celibatari ca și noi. Stau cu cîte o fată la masă. Par încîntați : vrăjesc, vrăjesc într-una. Iarăși îmi amintesc de duminicile Școlii de ofițeri, de incursiunile în B., de micile noastre aventuri amoroase. Se vede că ăsta-i programul — mai întîi la „Modern", apoi peste drum, la dans. Sînt veseli băieții. Numai mie îmi ninge, îmi plouă...

Bișac se salută familiar cu cei de la mese, mă trage apoi după dînsul, într-un colț al localului. Ospătarul, un tip scund, țigănos, cu un ștergar petrecut profesional pe brațul stîng, vine la noi. „Să trăiești, nea Mărine ! îl întîmpină Bișac cu o sinceră bucurie. Uite, ți-l recomand pe prietenul meu..." Ospătarul își îndreaptă spre mine doi ochi mieroși. „Să trăiți, tovarășe locotenent ! Să trăiți !" „Două coniacuri mari, nea Mărine, că băieții *are* treabă în seara asta." Și-i face cu ochiul...

După primele înghițituri, Bișac se apleacă peste masă și mă întreabă cu duioșie : „Mă, Viorele, ce-i cu tine ?

ce se petrece, de fapt, în sufleţelul tău ? Nu erai aşa... Veai o fire deschisă. Acum ţi-au crescut ţepi. Nimeni nu se mai poate apropia de tine... Comandantul crede că eşti un înfumurat. Şi nu numai el, ci şi o parte din colegii din escadrilă. Noi care-ţi mai luăm apărarea... că ştim... cu personalitate... încă de la Şcoală o aveai... nu eşti un... Trebuie, mă, să-ţi deschizi sufletul !"
Altădată, dacă mi s-ar fi vorbit aşa, aş fi reacţionat. Îmi cunosc firea. Vorbele m-ar fi durut. M-ar fi mişcat. M-ar fi dat de gîndit. În mod cert, aş fi reacţionat într-un fel sau altul. Eram atent la tot ce-mi mărturisea Bişac, însă cu sentimentul că vorbea despre cu totul altcineva, despre un ins care în nici un caz nu merită să-i sari în ajutor şi să-l aperi. Beau coniac şi-l las pe Bişac fără nici un răspuns. Nu-mi *forţează mîna*. Evident, nu e hotărît să-şi strice dispoziţia din pricina mea. Bine face. Oricum, nu m-ar înţelege. Cine ar putea să înţeleagă că timp de un an mă pregătisem sufleteşte pentru localitatea A. că îmi făurisem un univers plin de speranţe, că în centrul acestui univers o aşezasem pe Mădălina, că repartizarea mea în A. o înţelegeam ca pe un act de apreciere a calităţilor mele atît în Şcoală, cît şi la Centrul de instrucţie ? Nimeni... Pe urmă a picat ordinul meu de repartizare în *Gobi*. Fără nici o explicaţie... Ba am încercat comandantul Centrului să-mi dea una... ştiam că va fi o explicaţie oficială, ca la militărie, de aceea am şi răspuns ca la militărie. Cine o să înţeleagă că ordinul acela ca o rachetă lansată prin surprindere mi-a prefăcut visul în cioburi... că cioburile mi s-au înfipt adînc în suflet... că nu întreprind nici un efort de a le scoate, căci sînt un pedepsit, dacă n-aş fi fost, nu mi s-ar fi schimbat ordinul de repartizare. Golesc înciudat paharul şi simt cum alcoolul mi se răspîndeşte în tot trupul...
„Îţi place aici ?" trece Bişac la un alt subiect. Clatin din cap ca un cal stingherit de zăbală şi-i răspund uşor enervat : „În orice tîrguşor de-al nostru, *teapeleul* a inventat cîte un restaurant „Modern" sau „Select" care seamănă între ele ca două picături de apă." „Deci nu-ţi place ?" Simt că e gata să se înfurie. Îmi pare rău că-i stric cheful. N-avea decît să mă lase acasă, în izolata

mea *garsonieră*. Cine dracu' l-a pus să mă scoată în lume? Acum, drept pedeapsă, să asculte ce îndrug. Ei da, mi-ar fi plăcut localul ăsta *modern* sau *select* dacă l-ar fi lăsat așa cum erau cîrciumile de altă dată de prin orașele și satele noastre. Cine paștele mă-sii le-a dat ideea să zugrăvească un perete întreg cu pescari? O „frescă"! Pescari bărboși, cu coșuri pline de pește pe umeri... un năvod, în depărtare valurile mării... o lotcă... Ce mai, o „odă plastică" închinată bucuriei muncii. Ce rost are toată zugrăveala asta realizată la marele ciubuc și „pusă în valoare" de niște lămpi de neon? Baremi de s-ar servi aici specialități de pește... Și ca să-l necăjesc pe Bișac, îi fac un semn lui „nea Mărin" să vină la masa noastră. „Da, vă rog... Ce doriți?" „O saramură de crap cu mămăliguță." Ospătarul face niște ochi cît cepele, apoi îi aruncă lui Bișac o privire întrebătoare. „Ce-i cu ăsta, frățioare, de unde mi l-ați mai adus?" Ca în momentul următor, înveselit, să spună zîmbind profesional: „Faceți bășcălie, tovarășe locotenent!" „Da' aia cine a pictat-o?" mă interesez. „Nea Mărin" se uită peste umăr în direcția bărboșilor de pe perete. „A! exclamă ospătarul după ce i-a căzut fisa. Asta a fost ideea lui Tudorancea, ăl de-a condus trustul și a luat zece ani... A costat *una centa mille*. Pictorul a încasat 60... Tudorancea 40... Da' nu pentru asta a intrat la pîrnaie..." Fericit că m-a lămurit, „nea Mărin" s-a îndepărtat trecînd la o altă masă. „Ce naiba te bagi în treburile astea?" îmi reproșează Bișac, fără însă să se fi supărat pe mine, ci numai indispus de taina „pescarilor" inutili de pe perete. „Vezi mă, susțin sus și tare, că dacă ar construi la noi un local ca lumea, n-ar fi rentabil, dar pentru „pictura" asta au găsit și risipit 100 000 de lei. Modern! Modern! bolborosesc eu... Pentru mine modern înseamnă să poți mînca aici tradiționala saramură românească cu mămăliguță. Nu de pește zugrăvit pe perete avem nevoie... Da' pe semne că nu-i rentabil să servești pește în farfurie..."

S-au scurs minute în șir în tăcere. Bișac a rămas cu privirile fixate în paharul pe al cărui fund strălucește coniacul. S-a îmbujorat. Își stăpînește o înjurătură. Poate la adresa mea, poate la adresa lui Tudorancea. Zic: „Ascultă, Bișac, și eu te cunosc de la Școală, chiar dacă

...ul cu un an înaintea mea. Am făcut parte din același ...mitet UTC... îmi amintesc de tine ca de un băiat care ...e să gîndească. Acum îmi pare, nu știu de ce, că ești ... cale să-ți pierzi facultatea asta..." Bișac mi-o retează ...olent. „Mă, tu nu crezi că prea... Cum de îndrăznești? ...alificativele mele profesionale sînt înalte, înregistrez ...n curs ascendent... baremele le-am trecut... ceea ce în...amnă că și gîndirea mea evoluează... Și tu nu mai fă ... deșteptu' !..." Simte că pe undeva am dreptate, de aceea ... se năpustește asupra mea cu toată mînia. „Nu te ...păra pe mine, Bișac... Gîndirea profesională nu-i decît ... latură a acestui complex și misterios proces biologic. ...îndim profesional, dar avem obligația de a gîndi și poli...ic, și social, și economic. Nu crezi că partidul tocmai ...stu ne cere? E drept, nouă ne sînt asigurate zilnic un ...umăr de calorii, le-aș numi profesionale. Dar nu cumva ...in pricina asta uităm să mai privim la ce mănîncă cei ...in jur, adică încetăm să mai gîndim social?"

Bișac mormăie nemulțumit. Regretă că mi-a cerut ...-mi deschid sufletul. Nu-și ascunde gîndurile: „Ești ... cu capsa pusă, asta-i... Pentru problemele astea legate ... aprovizionare e cine să gîndească, să aibă grijă... nu ...de competența noastră. Are dreptate Iorgulete cînd ...une că ți-ar fi plăcut să nimerești oriunde, numai în ...bi nu. Acum cauți nod în papură."

Ridică plictisit paharul. Se uită la celelalte mese ... semn că nu mai avem ce să ne spunem. Perfect. ... oricînd să fiu pus la punct. Într-adevăr, n-am vrut ...ertul *Gobi*. Dar acum sînt aici, văd, gîndesc. Viața ...ituală, în afara porților umanității, în orășelul avia...lor, ar putea să fie mai intensă, mai plină, mai bogată ...dei și mai variată în forme, dacă...

Se ivește Costaș. „Mînă" spre masa noastră o „troică" ... domnișoare. E radios, de parcă dintr-o singură inter...tare ar fi „doborît" trei ținte. Ca niște cavaleri înnăs...ți, ne ridicăm în picioare sub privirile curioase ale ...marazilor noștri de la celelalte mese. Sîntem „beno...ții". Fără jenă. Ca lucrurile să fie clare de la bun în...put, Costaș a apucat autoritar mîna unei femei, cu ...iva ani mai în vîrstă decît el — e moașa de care mi-a ...omenit. Pe a doua a împins-o foarte puțin discret spre

Bișac. Se cunosc. A treia... Mi-o prezintă. O cheamă Neli și, Costaș o încurajează spre mine. Într-adevăr, lucrează la Poștă. „E telefonistă, mă asigură el. Poți comunica în voie cu ea..." Apoi, ne propune : „Să mergem la dans !" „Poate domnișoarele doresc să bea un coniac ?... Așa, pentru încălzire", intervine Bișac galant. Fetele chicotesc. Moașa decide. Îmi dau seama după cum celelalte două se uită la ea. „Nu, mulțumim, pe urmă..." Nu-și încheie fraza, zîmbește insinuant. Acel „pe urmă" plutește ațîțător. Plătim. „Nea Mărin" ne ia banii zîmbind complice. Ieșim. Afară, Neli mă apucă de braț. Cu sau fără voie își strivește sînul de brațul meu. Nu, încă n-am murit. Mă încălzesc destul de repede. Neli e de statura mea. Costaș a știut ce să-mi aleagă. Ne potrivim ca statură și asta-mi face plăcere. Întotdeauna mi-a plăcut să mă încurc cu fete cît mine de înalte. „Știu totul despre tine, îmi comunică Neli, în timp ce traversăm Piața Gării, îndreptîndu-se spre Clubul feroviarilor, că te cheamă Viorel, că ai avut o dragoste nefericită, că asta te-a făcut urîcios... că ai cerut să fii repartizat aici, departe de marile orașe, ca să uiți." Oftează. „Știu, Viorele, ce înseamnă să fii dezamăgit în amor..." Îl înjur în gînd pe Costaș, fără răutate. Așadar, și eu, și ea, sîntem *victimele* unor *amoruri nefericite*. Neli vorbește, suspină, se lipește de mine, gata să-mi aline prin suferința ei propria-mi suferință. E ridicol, desigur. Dar sînul acela lipit de brațul meu mă furnică, mă amețește, devin mai îngăduitor. Neli nu-i din M., ci din Rîmnicu-Sărat. „Sigur, nu e un oraș mare, dar nu se compară cu M. Oho, și ce viață e la noi, la Rîmnicu Sărat !" E bine că-i turuie gura. Nu trebuie să fac conversație. Chiar atunci cînd, în sfîrșit, vreau și eu să scot o vorbă, nu sînt lăsat. „Aici am muri de plictiseală, dacă n-ați fi voi, aviatorii."

Ne întîmpină zgomotul unei chitare electrice și a unei baterii. Dansul e în plină dezlănțuire. Orchestra, cocoțată pe scenă, muncește de zor. Sînt cinci flăcăi zdraveni, pletoși, în cămăși cadrilate și-și chinuiesc instrumentele destul de binișor.

Sala de festivități... sală de cinematograf... sală de teatru... de sport... După împrejurări. Ca și cînd am fi fost obligați să ne îndeplinim nu știu ce barem, am trecut

imediat la dans. Neli nu știe de glumă. De cum a intrat, i-a făcut un semn cu mîna chitaristului. Dar el, preocupat să țină tactul cu piciorul, n-a văzut-o. Neli s-a răsucit spre mine, și-a petrecut brațele pe după ceafa mea și m-a înlănțuit, lipindu-se tandră de trupul meu înfierbîntat. Nu-i rău. E mlădioasă. La fierbințeala strecurată în sînge de coniac, se adaugă acum și aceea iscată de îmbrățișarea ei. O strîng instinctiv și Neli suspină languros lîngă urechea mea. „Ne potrivim, dragă", îmi șoptește. În vremea asta, Costaș îmi dă tîrcoale și mă întreabă fericit din priviri : „Ești mulțumit ?" Bișac se ține ceva mai departe.

Dansăm. Dansăm intens... Dansăm cu desperare... Iar în pauzele foarte scurte, ne repezim cu toții la bufet unde ne facem plinul cu bere. Direct din sticle bem bere, ciocnim, ne urăm de toate, apoi, ne întoarcem la dans și dansăm, și dansăm pînă ce băutura aia leșinată se evaporă prin toți porii.

Nu mai țin minte după cît timp, Neli mi-a murmurat în ureche : „Ah, Viorele, mi-am uitat batista acasă... M-aș repezi s-o iau. Stau aproape... Hai, vino cu mine !"

Cum să n-o urmez ? În stradă, pe întuneric, ne sărutăm. „Să ne grăbim !" e ea de părere. M-am lăsat călăuzit. Am intrat într-o curticică, am înconjurat-o... Un cîine bleg s-a apropiat de mine, m-a mirosit, n-a „zis" nici pis. Neli mă avertizează : „Să nu te împiedici de prag !" Tot m-am împiedicat. Ea a chicotit, a încuiat ușa. Rămînem în beznă. Miroase a gutui sau a levănțică. Nu știu. Neli nu-mi dă răgazul să mă lămuresc. Își încolăcește din nou brațele pe după gîtul meu, mă sărută apăsat, cu înfocare, după care mă trage după ea. Ne prăbușim pe o dormeză cu arcuri tari...

Cînd am revenit la Club, am constatat dintr-un foc că Bișac și Costaș dispăruseră și ei. Bineînțeles, împreună cu partenerele care-și „uitaseră batistele acasă". Neli zîmbește parșiv : „Vin și ei acuș..." Rîde prostește... tot lîngă urechea mea. De astă dată, rîsul mă zgîrie... Mă cuprinde brusc o stare de greață. Neli mă întreabă dezolată : „Nu ți-am plăcut ?" Dau din cap, dansez, mă străduiesc din toată ființa să fiu cavaler...

Primul răsare Costaș. Apoi Bișac cu moașa lui. Obrajii îi ard. Ne face semn să venim spre ieșire... Gata. Seara organizată de el s-a încheiat. A fost agreabilă, a fost utilă. Abia aștept să ne despărțim : „Am mai sta cu voi, domnițelor, declară Costaș, dar datoria ne cheamă !“ Ne despărțim de fete chiar în stația de autobuz. „Pa, Viorele, o aud pe Neli, te aștept duminica viitoare !“

În autobuz e întuneric. În spatele meu un pilot suspină : „Plouă. Iarăși n-o să zburăm !“ Cuvintele astea mă readuc pe terenul stării mele anterioare.

*

Medicul, după ce m-a consultat, mi s-a uitat în ochi cu o sinceră compătimire și m-a întrebat : „Cîte zile au trecut ?“ „Trei“, i-am răspuns sugrumat. „Da', așa e, a clătinat din cap. Termenul clasic... Ai mai făcut-o vreodată ?“ „Nu !“ „Cine-i fata ?“ Am tăcut. Medicul, mai în vîrstă decît mine cu cîțiva ani, arată de parcă el s-ar fi îmbolnăvit și nu eu. „Te înțeleg. E totuși obligatoriu să-mi dai adresa ei. N-ar fi exclus ca femeia nici să nu știe că este bolnavă. Cine-i fata ?“ Chiar așa, cine-i fata ? Oricît mi-am stors creierii, n-am fost în stare să-i răspund. Nu-mi aminteam decît de niște cuvinte, și alea nătînge. „Oho ! Știi ce viață e la noi, la Rîmnicu Sărat !“ Doctorul s-a arătat sincer nefericit de diagnosticul stabilit. „Of, legăturile astea întîmplătoare !“ a oftat el. Bișac și Costaș n-au nimic, sînt însă și ei profund nenorociți de cele întîmplate mie. „A să vezi ce-o să-i fac ! a amenințat Costaș. O sugrum !“

Eu însă rămîn indiferent... îngrozitor de indiferent. Retras în odăița mea din cîmp, îmi amintesc de cuvintele colonelului B.C. : „Voi ăștia, sînteți niște puritani !“

*

N-am mai putut să mă ridic din pat. Îmi ziceam : trebuie să te scoli ! Poate că și schițam un gest, dar brațe nevăzute mă trăgeau îndărăt. Constatam cu aceeași indiferență cum puterile mă părăsesc. Cineva m-a răsucit într-o rînă și acolo am rămas, cu ochii tîmpi, fixînd pere-

tele. A venit doctorul. „Ce ai ?" m-a chestionat. „Îmi vine să plîng." „Pentru *chestia aia ?*" se miră medicul. „Nu știu dacă pentru *chestia aia* sau pentru *alte chestii.*" „Hai, hai, fii bărbat ! m-a încurajat doctorul. Stai acum liniștit... o să vedem mîine cum te simți..."

Cînd privesc în urmă, mă văd zăcînd mereu într-o rînă, fără vlagă, fără voință, ca și cînd niciodată n-am cunoscut vreun rost pe lume... Țin minte că mi-era teamă să mă întorc pe cealaltă parte. Într-acolo era fereastra ce da în cîmp, iar de fereastră cineva lipise o pînză țesută din fire de plumb. Mai țin minte că doctorul venea zilnic la mine, uneori chiar de două sau de trei ori, se așeza pe marginea patului și încerca să mă ia cu metoda psihanalizei. Nu-mi cerea să-i arăt limba, nu-mi lua temperatura, ci pur și simplu avea chef de vorbă. Dar nu era suficient, mai trebuia să am și eu chef. Totuși, nu mă tortura cu întrebări, iar prezența lui la căpătîiul meu nici nu mă irita, nici nu mă încînta. Nu băga în mine medicamente. Au trecut prin camera mea și comandantul escadrilei, și cel al unității și secretarul Consiliului. Și Bișac, și Costaș... Nu i-am observat. Nu știu ce m-au întrebat, nu știu ce le-am răspuns... Memoria de astăzi îmi mărturisește că eram obsedat de unul și același lucru — ploaia de afară. Auzeam mereu cum bate în geam, în tabla acoperișului. Auzeam sfredelul stropilor chiar și atunci cînd afară ploaia se odihnea...

Ce îmi mai amintesc ? Într-una din zile, dincolo de ușă, pe culoar, am auzit cuvintele : „Asta nu-i aviator. Cum o fi nimerit la noi domnișoara asta de pension ?"... Poate n-au fost rostite de nimeni. Poate mi s-a năzărit. Oricum atunci, în creier, mi s-au plămădit primele gînduri mai clare. Le-am auzit rostogolindu-se : „Poate că n-am dorit niciodată să devin cu adevărat aviator. Nu cumva a fost un capriciu ?... Și încă unul de domnișoară ? Iar cînd mi l-am satisfăcut, cînd am fost pus în situația de a-mi începe viața de aviator, am descoperit că nu sînt

decît o „domnișoară de pension“, nemulțumită că n-am găsit în garnizoană un salon de coafură.“

Cît am zăcut ? Trebuie să-l cred pe doctor. Paisprezece zile în cap. În zorii unei zile, m-am răsucit pe partea stîngă. Privirile mi s-au îndreptat automat spre fereastră. Ardea. O lumină portocalie pe care n-o mai văzusem pînă atunci se înfipsese în geam. M-am dat jos atras de luminozitatea formidabilă a ferestrei. Am descoperit un cer senin, sticlos. Hăt, departe, soarele urca încet și sigur, nu ca o speranță, ci ca o certitudine... Am rămas fascinat locului, cu senzația că asist la un spectacol unic — facerea lumii. „Să se facă lumină ! Și lumină se făcu...“ Mi-am căutat neliniștit ceasul... În nici un caz nu putea să fie ora 12. Mi-am spus : „Doamne ! Numai de n-aș întîrzia de la program...“ Mi-am pus în grabă uniforma. Am ieșit de la Casa piloților ca și cînd nimic nu s-ar fi petrecut cu mine...

Afară se instăpînise o lumină pe care noi, aviatorii, o căutăm, o iubim... Sub cerul senin, ca de basm, am revăzut aerodromul, cele două avioane de serviciu, iar dincolo, într-o aliniere perfectă, celelalte... Doamne, cît de departe poți să vezi, de aici din *Gobi !*

22

Îmi place sociologia. Multă vreme n-am știut ce-i aceea sociologie. Nu din vina mea. Aviația noastră trecuse de acum la aparate de zbor cu reacție — într-un cuvînt, la o treaptă superioară — dar sociologia continua să rămînă împinsă undeva pe o linie moartă, alături de alte științe, socotite dăunătoare. Acum știm cu toții de ce. Îmi amintesc cu cît interes am citit primul studiu de sociologie ce mi-a căzut sub ochi. Din ziua aceea, în modesta mea bibliotecă, imediat după cărțile de specialitate, urmează cele de sociologie, apoi cele de călătorie și memorialistică. Cred că mi-ar fi plăcut să fiu sociolog, iar

dacă aş fi fost, m-aş fi ocupat toată viaţa de una şi aceeaşi problemă — tineretul epocii noastre. Aş fi căutat cauzele unui fenomen numit, printre noi, „puritanism“, „cuminţenie“. Le-aş fi comentat. Nu am în vedere numai puritanismul unor tineri aviatori. Fenomenul e mult mai cuprinzător. Vezi un tînăr, se descurcă excelent în cabina unui supersonic sau în faţa unor complicate mecanisme uzinale, iar cînd viaţa îl aduce în situaţia de a-şi întemeia o familie, se arată a fi total dezarmat. În zilele noastre, tinerii se căsătoresc repede, divorţează repede. (În ultimii ani, datorită legislaţiei, divorţul a mai fost potolit.) În urma despărţirilor rămîn copii, uneori, alteori nu. Uneori, îşi împart lucrurile adunate cu trudă, alteori nu. E un fenomen, fie el chiar şi nesemnificativ cum încearcă unii să mă asigure, dar care, zău, merită să fie studiat.

Dacă aş fi sociolog !

Uuu ! Ce înseamnă să fii condamnat să zaci. Ai timp berechet să zbori cu gîndul cînd într-o direcţie, cînd în alta, să planezi ceva mai mult asupra unei localităţi sau a unui peisaj tulburător. Acum, cînd mă gîndesc la Panţuru... Ciudat ! Cît timp am fost zdravăn şi ne frecam zilnic, la escadrilă, unul de celălalt, n-am prea zăbovit asupra cazului său. Caz ? ! Fără îndoială, exagerez. În mod cert, cuvîntul nu e potrivit, dar uite aşa mi-a venit mie în minte. Caz ? !... Locotenentul-major Panţuru Ion a mai fost căsătorit. Cînd şi cum a ajuns să-şi întemeieze prima familie ? Cînd şi cum a ajuns să şi-o destrame ? De curînd s-a recăsătorit. Va avea oare noul său cămin acelaşi deznodămînt trist ca şi cel dintîi ? Panţuru nu-i un terchea-berchea... nu-i un uşuratec, nu-i un superficial. Dacă ar fi avut aceste slăbiciuni, n-ar fi ajuns să stăpînească tehnica ultramodernă a zborului supersonic. E chiar un pilot talentat, un tînăr cu multe calităţi. Nu-i nici frivol, ca să zici că asta-l poartă de pe un mal pe altul. Din punctul său de vedere, prima căsătorie a realizat-o cu multă seriozitate ; însă sînt de părere că absenţa unei experienţe de viaţă îngustează mult noţiunea de seriozitate.

Pe Monica, prima lui soţie, a cunoscut-o în tren. S-au nimerit în acelaşi compartiment, stînd unul în faţa celuilalt. Panţuru e frumuşel, iar uniforma de aviator îl face

și mai frumușel. De cum a intrat în compartiment, femeia, care tocmai povestea cu dezinvoltură celorlalți călători atmosfera unei săli de judecată, s-a oprit pentru o clipă, și i-a aruncat lui Panțuru o scurtă dar atotcuprinzătoare căutătură (așa cum avea să se laude mai tîrziu, i-a reținut atunci gradul, culoarea ochilor, a părului, i-a stabilit înălțimea), apoi și-a reluat povestirea. Era o iarnă grea, geruia, în tren era cald și bine. Cei șapte călători — două femei și cinci bărbați — se întrețineau de parcă s-ar fi cunoscut de cînd lumea și pămîntul. Mai guralivă era una tinerică, cu părul oxigenat strident și bine tapat, cu ochii „prelucrați" nu cu prea multă îndemînare. La început, Panțuru s-a arătat absent, preocupat de-ale lui ; se uita gînditor pe fereastră, cum avea el să ne povestească mai tîrziu, la petele negre ce le formau ciorile pe albul zăpezii. Într-un tîrziu a auzit un suspin și cîteva cuvinte : „Ah ! oamenii sînt atît de răi, de meschini și josnici... Sînt atît de dezolată !" și, din clipa aceea, devenise ochi și urechi. Reținuse, mai cu seamă, din perorația blondei, situația revoltătoare prin care trecuse. „Auzi, nerușinatu', din munca și salariul meu, l-am ținut la facultate, rupeam de la gură și-i trimiteam mandat după mandat... Pînă ce s-a ajuns și s-a văzut cu diplomă, atunci n-a mai avut nevoie de mine... Credeți că la proces a recunoscut că-l întrețineam ? ! Aș ! Susținea sus și tare că un ban n-a văzut de la mine, că sînt mincinoasă. Ei, cu asta mi-a pus capac... M-a călcat pe bătătură ! Mi-am ieșit din pepeni ! Noroc că am avut ideea să păstrez recipisele... Presimțeam eu că o să am nevoie de ele și le-am ținut ascunse să nu dea de ele... „Poftim, tovarășe judecător, să vedeți și dumneavoastră ce fel de oameni creștem în facultățile noastre, ce fel de om a fost soțul meu", am zis și am pus recipisele pe masă. Credeți că nemernicu' s-a sinchisit ? Aș ! A rîs cu atîta obrăznicie, cu atîta impertinență, încît asesoarea, o femeie în toată firea, l-a și repezit. Da, da... Da' ce frumos l-a repezit ! „Ce crezi, că astăzi mai poți să-ți bați joc de femei după bunul dumitale plac ? l-a pus ea la punct. S-au dus vremurile acelea." Da, da, l-a pus la punct, într-o manieră, că licheaua o să țină minte toată viața.

Panțuru asculta cu un interes din ce în ce mai sporit, iar ei nu i-a scăpat acest amănunt. Povestea, îi arunca ocheade, îi demonstra prin cuvinte și gesturi că, deși lovită crunt de soartă, mai spera încă.

Şi intîmplarea a făcut că de la T., o haltă nenorocită în plină cîmpie, în compartiment să rămînă numai ei doi. Sesizînd punctele vulnerabile ale lui Panțuru, blonda și-a aruncat în joc întreaga sa iscusință feminină formată pe litoral. Era originară dintr-un tîrgușor din Moldova, dar lucra la Constanța, în cadrul unui serviciu de contabilitate. „Prin cîte îi este dat unei femei să treacă, a compătimit-o Panțuru. Cum pot unii bărbați să se poarte atît de oribil cu femeile, cu aceste ființe gingașe!" Compasiunea ofițerului pentru soarta amară a blondei era sinceră și el a simțit nevoia s-o îmbărbăteze sau să apere onoarea bărbaților. La rîndul ei, blonda l-a măgulit mărturisindu-i fără înconjur : „Se vede că sînteți un om bun... Unde mai găsești astăzi un bărbat serios, devotat!" Și iată așa, din haltă în haltă, de la o gară la alta, necunoscuta i-a lăsat lui Panțuru impresia „...că după atîtea scene urîte trăite la proces, întîlnirea cu dumneata a fost o binefacere, mi-ai redat încrederea în oameni — care — vai! sînt atît de răi!" S-a simțit și mai flatat cînd a auzit-o rostind clar : „Ah, tare aș vrea să ne mai vedem și să stăm de vorbă!" Blonda era nostimă foc, avea o coafură modernă cum Panțuru nu mai văzuse la femeile din garnizoană și zîmbea de te luau toți dracii. Dialogul lor, desigur, ar fi continuat, venise însă timpul ca Panțuru să se pregătească de coborîre. Au trecut bucuroși la un schimb de adrese, iar cînd Panțuru s-a ridicat și și-a luat servieta — se apropia vestita haltă din *Gobi* — ea, Monica, s-a ridicat pe neașteptate în vîrful picioarelor și l-a sărutat fulgerător pe obrazul drept explicîndu-i apoi cu sfiiciune gestul. „Te rog,... te rog din suflet să mă ierți... să nu te superi... să nu înțelegi greșit... Pentru vorbele calde... Tare aveam nevoie de o vorbă bună."

Trenul se pierduse de mult în depărtare și lui Panțuru tot nu-i venea să se desprindă de pe peronul haltei și s-o pornească spre garnizoană. Sărutul, cuvintele ei, îl tulburaseră profund, ca o stranie aventură!

Cînd, în sfîrșit, a ajuns în unitate, se considerau îndrăgostiți pînă în vîrful urechilor. La escadrilă nu se mai sătura povestindu-ne cum s-a produs, în acel nemuritor compartiment de tren, „interceptarea". Ochii săi blînzi și plini de candoare îi străluceau. Ne bucuram și noi... Ori de cîte ori un tînăr pilot încetează de a mai fi singur — preludiu la *marele traiect* al căsniciei — ne bucurăm. Privindu-l, mă întrebam : „Oare cîte idile o fi trăit șoimul ăsta cu suflet de copil ? Prea repede i se aprind călcîiele."

Între cei doi a început un schimb de scrisori, iar la vreo trei săptămîni de la faimoasa lor întîlnire din tren, Monica și-a anunțat sosirea în garnizoană — doar pentru cîteva zile — ceea ce pe Panțuru l-a scos din minți. „O s-o vedeți și voi !" ne tot amenința el, aferat din cale afară.

Și-am văzut-o. A descins nu în gara M., ci în halta *Gobi*. De ce ? Ținuse și ea să coboare acolo unde, după prima lor întîlnire, coborîse și Panțuru. Ne-a dat gata. Era cochetă, drăguță, volubilă. Știa o mulțime de anecdote, le povestea cu haz. Fata avea o deșteptăciune nativă, formată și cizelată pe litoral. Iar în ceea ce privește sentimentele ei pentru Panțuru, nu ezita să și le arate, fără prejudecăți, în public, la fiecare pas. Pe mine tocmai acele sărutări bruște și inocente, în societate, m-au determinat s-o suspectez. După un timp însă m-a amețit și pe mine cu hazul și veselia ce o revărsa necontenit în juru-i. Ce mai, eram cu toții bucuroși că Panțuru îl apucase pe Dumnezeu de picioare, că Monica își adora iubitul, că admira aviația. „Îmi place la voi !" exclama ea fără s-o fi întrebat careva. Că într-adevăr îi plăcea, s-a văzut imediat. Și-a dat de îndată demisia, și-a luat catrafusele și s-a mutat din Constanța în *Gobi*. Putea oare ca hotărîrea ei să ne lase indiferenți ? Să abandoneze Constanța, litoralul cu farmecele sale, pentru *deșertul Gobi !*

La nuntă, au apărut și părinții Monicăi — doi țărani sfătoși de prin părțile Romanului. Au venit și părinții lui Panțuru. A fost mare bairam la Casa armatei, iar *Împăratu* a raportat Comandamentului : „În garnizoană s-a mai întemeiat o familie".

Soților Panțuru li s-a repartizat un apartament cu două camere, iar noi, băieții din escadrilă, i-am ajutat

să-şi mobileze casa. Un amestec de O.C.L. Mobila şi lucruri aduse de la ţară, de la părinţii celor doi tineri. Aşa a început căsnicia lui Panţuru. Spre norocul Monicăi, la administraţia garnizoanei se afla neocupat un post de contabil, aşa că ea a fost pe dată angajată. Nici că se putea mai bine. El în unitate, ea aşişderea. Dar buruiana dracului. După vreo patru sau cinci săptămîni, „căruţa" căsniciei lor s-a stricat, s-a răsturnat în drum. Monica mai lucra cu doi colegi. Unul din ei — Tudorel Marincea — era ofiţer, căpitan de intendenţă... un zurbagiu, un petrecăreţ. N-avea familie, locuia în M., făcea zilnic, cu autobuzul, naveta. Tudorel a mirosit cu cine are de-a face, din ce aluat e plămădită Monica şi nu s-a dat îndărăt s-o „cucerească". Hîrţogarul ăsta cu epoleţi de căpitan pe umeri, faţă de care, oricum, aveam mai multe pretenţii decît de la Monica, s-a purtat ca un porc... Desigur, s-a aflat imediat de ce nevasta locotenentului major Panţuru îşi găsea mereu drum la M.

Trecuseră doar două luni de la nuntă. Familia întemeiată de Panţuru s-a dovedit şubredă şi s-a prăbuşit. Marincea a fost mutat disciplinar într-o altă unitate — dacă ar fi fost după mine, l-aş fi scos pentru totdeauna din cadrele aviaţiei şi chiar din armată — iar Monica s-a văzut silită să urce din nou într-un compartiment de tren în căutarea norocului. Ca să intenteze însă divorţul, Panţuru a avut nevoie de bani. Escadrila i-a sărit în ajutor.

A fost drama camaradului nostru. Prima sa mare experienţă de viaţă. După trei ani de singurătate — în care vreme s-a dedicat cu pasiune radio-amatorismului — s-a recăsătorit. Îl înţeleg : singurătatea nu-i bună nici la cimitir. N-a mai îndurat-o, a încercat să lupte împotriva ei, fără prea mult succes.

Dacă aş fi fost sociolog, aş fi întreprins o investigaţie pe tema „Tineretul şi familia", aş sonda, aş testa, aş încerca, fără prejudecăţi, să explic cu obiectivitate fenomenul, să vin astfel în sprijinul unor tineri dezarmaţi nu în faţa supersonicului sau a mijloacelor de producţie, ci a vieţii, şi nu a vieţii în general, ci în faţa universului lor intim.

După cele povestite de Panţuru, am priceput că idila cu Iulia s-a înfiripat altfel, poate ceva mai elevat: a cunoscut-o la Bucureşti, într-o familie de oameni cumsecade, în cadrul unei vederi cusută cu aţă albă. Erau acolo şi alţi tineri şi tinere. Se asculta muzică, se dansa. Totul sub ochii gazdelor. Fascinat de degajarea cu care Iulia vorbea, dansa, Panţuru s-a simţit atras de personalitatea ei. Iulia s-a arătat şi ea încîntată de profesiunea lui Ionică. Şi de ce nu? E frumuşel, iar dacă n-are obrăznicia unor tineri din Bucureşti care bat fără rost trotuarele, are, în schimb, cutezanţa aviatorilor de pe supersonice.

Şi cu Iulia a ajuns la fel de repede în pragul căsătoriei. Prea repede — fata urmează nişte cursuri mai are un an şi termină. S-o fi lăsat să termine. Acum ea e la Bucureşti, el în *Gobi*. O parte din solda lui ia lunar drumul căminului unde locuieşte Iulia. Obligaţii fireşti, matrimoniale...

Cum să nu cazi pe gînduri? Cum să nu devii susceptibil? S-ar putea să mă înşel. E posibil... Dar mă întreb: ce ştie Iulia despre *Gobi*, despre aviaţie şi, în special, de aviaţia supersonică? Are ea o reprezentare cît de cît fidelă a ceea ce însemnăm noi pentru cerul şi pămîntul ţării noastre? Este hotărîtă să accepte viaţa noastră aşa cum e? Îşi imaginează oare că un simplu gest necugetat, schiţat undeva, în intimitate, îi poate fi soţului fatal în timpul zborului?

Nu, cazul lui Panţuru nu e o excepţie. Sînt prea multe asemenea excepţii în rîndurile unor tineri. Iar cînd îmi aud camarazii persiflînd „cuminţenia" unor tineri piloţi, eu, sociolog refulat, nu pot să nu mă gîndesc că această *cuminţenie*, rezultată dintr-un anume tip de existenţă, este, oricît de paradoxal ar părea, foarte primejdioasă. Cuminţenia asta dacă ajunge, pe neaşteptate, să se confrunte cu o problemă de viaţă mai violentă sau mai complicată, se pierde repede cu firea, putînd să alunece cînd într-o extremă, cînd în cealaltă... Nu, nu-i o chestie de temperament, ci şi de educaţie, educaţie ce trebuie începută încă de pe băncile Şcolii de aviaţie.

Dea Domnu ca noul mariaj al lui Panţuru să fie la înălţime şi eu să mă înşel! Zău că el, locotenentul-major

Ion Panţuru, merită o fată pe cinste, hotărîtă să-l însoţească cu afecţiune şi devotament în toate zborurile sale aeriene şi terestre.

23

De obicei, asistenta îşi face zilnic apariţia în salon în jurul aceleiaşi ore — 11. Cinci minute mai devreme sau mai tîrziu nu contează. Intră — are un pas energic, milităros — se apropie de patul meu şi, imitîndu-şi şeful, îşi vîră mînuţele albe şi delicate în buzunarele halatului de un alb imaculat. Mă întreabă cum o mai duc, dacă am dormit bine, dacă am nevoie de ceva. Îmi zîmbeşte galeş sau mă scrutează încruntată, după cum îi este şi ei sufletul. Astăzi însă Vali, spre mirarea mea, se abate de la programul cu care m-a obişnuit. Se iveşte în salon cu un ceas mai devreme, agitînd în aer o revistă. Mă ia cu „Să trăiţi, tovarăşe maior !“ Îmi întinde publicaţia de parcă eu i-aş fi cerut-o. „E „Revista literară“, mă lămureşte Vali. M-am grăbit să v-o aduc. Am văzut că vă interesează scriitorul M.R... E ceva de el în numărul ăsta.“

Nu-i adevărat, la ora asta nu mă interesează nici un scriitor, nici măcar M.R. Însă gestul asistentei se cuvenea tratat cu politeţea şi cavalerismul de rigoare. Nu mi-am trădat gîndurile, nu vreau s-o dezamăgesc. Zîmbesc, lăsînd-o să înţeleagă orice. „Cred că-i ceva despre aviaţie“, încearcă ea să-mi aţîţe curiozitatea, presupunînd că m-ar interesa orice de M.R. „De unde ştii ? Ai citit-o ?“ „Nu, nu, răspunde Vali cu sinceritate, încă nu. Judec şi eu după desen“. Şi ca să mă convingă, desface larg revista ca pe un tablou. Într-adevăr, în textul nuvelei sau povestirii, era îngropat un desen înfăţişînd un biplan de pe vremea lui Blériot, venind în picaj după ce lăsase în urmă nişte nori îngrozitori de negri. Strîmb din nas, mărturisindu-i : „Ştii, astăzi nu prea-mi arde de citit“. „Nu-i grav, mă linişteşte Vali. Vă las revista şi dacă nu vă arde de citit, poate aveţi chef să ascultaţi... Vin eu ceva mai tîrziu să vă citesc, dacă doriţi“. Îmi lasă „Revista literară“ pe noptieră şi o şterge. Propunerea cu cititul

mi-a surîs. Să stai întins, cu ochii închiși, și o femeie cu un glas suav să-ți citească... orice, chiar și un text de M.R.... De aceea am și așteptat-o cu nerăbdare. Iar acum, iat-o lîngă mine. E încîntată că i-am acceptat propunerea. De parcă n-ar fi avut în viață altă dorință mai mare decît aceea de a sta și a citi la căpătîiul unui bolnav. E nostimă în satisfacția ei această femeiușcă zdravănă, ce înfruntă cu stoicism glumele insinuante, uneori de-a dreptul vulgare, ale unor pacienți.

După ce a deschis revista, o aud :

— Așa ! „Scara în spirală", povestire de M.R.

Zac pe spate, cu ochii închiși, gata să pufnesc în rîs. Bineînțeles, din vina ei. Modul cum a pronunțat titlul povestirii și numele autorului mi-a amintit de accentul copiilor puși la serbările școlare să recite poezii.

— Vă place titlul ? mă interoghează Vali. „Scara în spirală" ? ! O fi o povestire de aia modernistă, presupune ea cu o vagă bănuială în glas.

— Te înspăimîntă perspectiva ? o întreb fără să deschid ochii.

— Nu, nu...

— Bravo ! Ce-o fi, o fi ! o îmbărbătez eu.

Gîndul însă mi-a plecat în altă parte. Ea începe să citească. Eu o ascult, nu înțeleg ce citește. Îmi place cum sună glasul ei în liniștea salonului... blînd, reconfortant. De mult n-am mai stat așa, cu o femeie lîngă mine... După un timp, cuvintele ei prind contururi concrete, încep să le pricep, devin atent.

„...Îi scotea parcă din adîncurile unor coclauri, clădindu-i piramidă peste întinderile aeriene. Norii se învolburau și se căutau fără contenire. În cele din urmă, încremeniră într-o piramidă al cărui vîrf se înfipsese adînc în ochii soarelui orbindu-l. Pămîntul se întunecase... împrumutase culoarea norilor...

Așadar, buletinele „meteo" nu greșiseră — vremea deveni nefavorabilă zborurilor. Cum era și firesc, cei patru piloți ai „Aviasan"-ului fură lăsați să se ducă pe la casele lor. Rămase pe aerodrom doar șeful punctului — un pilot trecut de patruzeci de ani, singuratic, posac, cu o fire aspră : „Lămîia" îl porecliseră subordonații. Aflase de

poreclă, nu se supărase, dar nu încercase să-şi schimbe firea.

Vali îşi întrerupse brusc lectura, dornică să mă informeze :

— Avem şi noi unul „Lămîie"... un sanitar... I se potriveşte porecla — E acru, mamă, mamă !

„Lămîia" stătea lîngă fereastra micului său birou. De acolo urmărise toată truda norilor, iar acum aştepta să audă răpăiala primilor stropi de ploaie. Ploaia întîrzia. El însă continua s-o aştepte, ca şi cum asta i-ar fi fost obligaţia de seamă. Şi poate că ar mai fi stat multă vreme lîngă fereastră, dacă n-ar fi sunat telefonul. Sprîncenele-i stufoase, negre şi argintate cu fire cărunte, i se încruntară brusc. Se uită încordat, peste umăr, la aparat. Părea că dintr-o clipă în alta va da cu el de pămînt. În cele din urmă, se hotărî să ridice receptorul.

— Mdaa, rosti el acru. „Ariasanul". Pe faţă i se ivi o expresie chinuită, de parcă ar fi avut într-adevăr sub limbă o felioară de lămîie. După o scurtă pauză, continuă nemulţumit :

— Şi ce vreţi de la mine ? Un avion ? De ce unu' ? De ce nu o patrulă ?... o escadrilă ? Izbucni într-un rîs forţat. Da, dom'le, rîd, de ce să nu rîd ? N-am cum să-l trimit, doar eu să-l car în spate pînă acolo !... Ce naiba, nu se vede că nu-i vreme de zbor ? N-am, domnule, n-am cum să-l trimit !

După o o altă pauză, se mînie de-a binelea pe omul de la celălalt capăt al firului şi începu să zbiere :

— Eşti turc, ce naiba, nu înţelegi româneşte ? ! Repet : n-am... ce... să... vă... fac ! Uită-te şi dumneata la cer să-i vezi mutra ! Asta-i ! Curmă convorbirea. Nu se depărtă însă de aparat ; ştia că va fi rechemat. Îşi scoase o ţigară, iar degetele, ducînd ţigara la gură, îi tremurară uşor. N-apucă să tragă decît un fum. Telefonul zbîrnîi din nou :

— Mdaa, rosti el la fel de acru ca şi prima oară. Ştiu, am auzit... nu-s surd... aţi spus că un om e în stare gravă...

că trage să moară. Ce dacă-i miner? Ce vină am eu? N-am nici o vină, dom'le. Poate să fie și ministru'! Asta-i... Fiecare cu crucea lui. Cuunım? Ce-ai zis?

— Întocmai ca sanitarul nostru, zău așa, aprecie Vali... Dacă *celălalt* de la telefon l-a înjurat, bine i-a făcut.

Încremeni cu receptorul în mînă și, cîteva minute, se uită intrigat la cutiuța microfonului, ca și cînd ar fi zărit acolo chipul celui care-l înjurase. Trînti receptorul și se duse din nou la fereastră. Fuma cu sete iscodind cu ochii răi cerul întunecat; nu ploua, dar lespedea norilor devenise și mai apăsătoare; coama dealurilor din depărtare dispăruse cu totul.

„M-a înjurat. De ce să mă înjure? își vorbi el. Ce sînt eu să mă înjure? Că un om moare! Da' ce vină am eu că moare? Auzi, dom'le, ce minunăție! Un om moare! Oamenii, în general, suferă de defectul ăsta — mor... Ce pot să le fac?! Și mie o să-mi vină rîndul. Ceasul rău, doamne ferește! Ghinionul lui că-i vremea rea... că nu-i bună de zbor... Parcă nu se vede că nu-i bună de zbor?! Se vede... Da' așa sînt oamenii!"

Strivi nervos țigara. Întunecat la față, cu sprîncenele zburlite care-i făceau ochii și mai răi, se apucă să măsoare încăperea în lung și în lat. „Plimbarea" asta îl plictisi de îndată. Se opri în dreptul telefonului și așa cum rămase locului — scund, îndesat, cu umărul stîng lăsat puțin în jos — părea nespus de obosit. Ridică receptorul.

— *„Meteo" tu ești? Vocea-i răsuna aspru.*

— *Eu, sînt tovarășe șef! i se răspunse.*

— *Mă, Mitică, cum e vremea?*

— *Păi, cum zisei...*

— *Cum ziseși, mă?*

— *Păi, cum se vede...*

— *Nefavorabilă? întrebă el ca și cînd celălalt ar fi putut să-l contrazică.*

— *Nefavorabilă!*

„Meteo" mai vru să zică un cuvînt-două, dar șeful nu-l lăsă; găsi discuția stupidă și o încheie brusc. Ce-i venise să-l întrebe cum e vremea? N-avea ochi să vadă că-i rea? N-avea nas să adulmece? O clipă și-l închipui pe

cel de la „meteo" făcînd haz pe seama sa. Cu siguranță c-o fi spunînd: „Ce-o fi și cu „Lămîia"? A dat și-n orbul găinilor?" Se revoltă împotriva meteorologului de parcă acesta i-ar fi născocit porecla. Văzu prin geam cerul și i se păru că pe lespedea neagră a norilor se oglindea propriul său chip. Se repezi iar la telefon și ordonă:

— Basarab, tu ești mă? Scoate-l imediat din hangar pe „2"!

— Aud?! exclamă uluit celălalt.

— Pe „2"! Ce dracu-i cu tine, ți-au căzut urechile?

— Vă arde de glumă, tovarășe șef!

— Nu glumesc! țipă „Lămîia".

— „2" ați spus? Nu cumva pentru zbor?

— Ai ghicit.

— Glumiți, tovarășe șef!

— Nu glumesc.

— Și cine o să zboare? Nu cumva dumneavoastră? întrebă Basarab pe un ton glumeț

— Exact! Trînti receptorul, ca imediat să-l ridice. Mă, Basarab, tu ce vrei? Cînd ți-am zis că eu zbor, așa e. Eu... eu am să zbor... Nu glumesc. Și nu te mira așa, mă! Nu te băga, mă! Și ce dacă n-am mai zburat de mult?... Cuuumm? Iar eu îți ordon: pregătește-l pe „2"! Că doar sînt șeful tău și trebuie să mă asculți... Cînd n-oi mai fi...

Vali se oprește din citit și mi se adresează din nou, pe un ton infantil:

— Nu-i omu' chiar atît de rău, chiar dacă-i zice „Lămîie"...

Aprinse o altă țigară. „Auzi vorbă, că ce-mi veni?! Uite, asta-mi veni: vreau să zbor și, cine știe poate c-o să ajung și la destinație. E bine?" Își aminti că înainte de a decola, mai avea de îndeplinit o obligație. Chemă la telefon minele Băița și anunță că un avion sanitar o să decoleze și o să încerce să ajungă acolo, în ajutorul rănitului. „În jumătate de oră o să fie acolo, dacă l-o ajuta Dumnezeu..."

— Dumneavoastră, aviatorii, credeți în Dumnezeu? se interesează Vali.

— Ei aș !...

Pe urmă își aruncă scurta pe umeri și ieși îndreptîndu-se în grabă spre singurul hangar al „aerodromului". Mergea cu ochii în pămînt, refuzînd parcă să mai privească cerul negru. „2" îl aștepta. Văzut de departe, părea o pasăre cenușie, tristă, rebegită de frig. Basarab — mecanicul — se învîrtea în jurul ei. Văzîndu-și șeful, îi ieși în întîmpinare :

— Eu zic că...

— Tu să taci ! îl repezi „Lămîia".

— Tovarășe Tincu, dar...

— Nici un tovarășe Tincu... Să taci ! Asta-i !

Atunci Basarab îl întrebă cu o voce stinsă :

— Singur ?

— Da' cu cine vrei, cu Cicalov ?

— Bine, dar n-ați...

„Lămîie" nu-l lăsă să termine. Bănuia ce vrea mecanicul să-i spună.

— Nu-i treaba ta... Motoru-i în regulă ?

Și înainte de a urca în carlingă, spuse :

— Era să uit... Tu, Basarabe, anunță spitalul raionului să trimită peste o oră ambulanța aici, să ia un rănit... Ai înțeles ?

— 'nțeles ! murmură mecanicul, descumpănit. Își urmări șeful, îl văzu cum sare în carlingă și sprinteneala acestuia îl miră. Îl mai văzu așezîndu-se în fotoliu și nu-și crezu ochilor. „Lămîia" în carlingă, și încă pe o vreme ca asta... Se uită la cer, la avion și simți cum îl cuprinde o mare neliniște pentru soarta celui din carlingă.

— Zic să puneți scurta, c-o să fie cam frig...

— N-o să-mi fie frig. Ia-o de aici ! Deși își dădea seama că nu proceda bine, o lepădă și o aruncă disprețuitor la picioarele mecanicului.

— Tova...

Mecanicul schiță un gest ca și cînd ar fi încercat să apuce aripile avionului. Drept răspuns, „Lămîia" închise carlinga și dădu drumul motorului. Se auzi un păcănit și elicea prinse să se învîrtească, mai întîi rar, nehotărît, apoi din ce în ce mai iute. Basarab, lovit de curentul stîrnit de elice, se trase în lături. Avionul, trepidînd, se urni

și se îndreptă spre cîmpul de decolare. După nici un minut, se înălță.

„2“ era un „utilitar“ ușor, pe care un vînt mai puternic l-ar fi putut purta oricînd în văzduh ca pe o frunză, dar vîntul se potolise. Rămăseseră numai norii negri și mînioși, întunecînd vizibilitatea pilotului.

Tincu ședea emoționat în fața aparatelor de bord și le privea ca pe niște icoane. Jurase nu de mult să nu mai zboare. Fața i se destinse într-un surîs blajin, abia perceptibil. Numai sprîncenele îi rămaseră zburlite, parcă mirate și ele de schimbarea intervenită în viața stăpînului lor.

Motorul funcționa normal și asta îl făcu pe „Lămîie“ să se încreadă și mai mult în hotărîrea sa. N-avea vizibilitate, dar gîndi că o să zboare jos, chiar foarte jos, dibuind „drumul“. Își încordă atenția și pe fruntea-i tăiată de cute adînci se iviră broboane de sudoare. Scrută văzduhul : în locul liniei orizontului, descoperi norii care se căscau gata să-l înghită. Simțea primejdia, dar bucuria zborului și a încercării la care era supus îi dădu curaj. Zbura !...

...Visase să zboare ! Încă din copilărie visase. Să se înalțe să vadă de sus rotunjimea pămîntului. Să se înalțe, să fie cît mai aproape de lună, de strălucirea „Luceafărului“ ! Fiind sărac, nu i-a fost ușor să intre la o școală de pilotaj. Fusese trîntit la cîteva examene și dacă n-ar fi fost războiul care să bată la ușă, n-ar fi fost admis. Își văzuse visul împlinit — zbura ! Dar la absolvirea școlii, se pomeni pilot de război... pilot pe un bombardier de noapte. Nu știa încă dacă trebuia sau nu să se considere un om fericit. Zbura...

— Ați înțeles ? Aici autorul face o incursiune în trecutul eroului. E clar ?

Dau din cap afirmativ și în locul lui Tincu în carlingă, mă văd pe mine.

...De sus, oamenii i se înfățișau acum altfel : mai buni, mai drepți. În cuvintele lui Basarab : „Eu zic să vă puneți scurta c-o să vă fie frig !“ găsi nu numai un sfat, ci și o sinceră îngrijorare pentru soarta sa. El însă

se purtase cam brutal cu Basarab, cum de altfel se purta cu toţi cei din jur. Şi-i păru rău.

...Zbura cu bombardierul său de noapte prin beznă, lansa bombele prin beznă şi se înapoia la aerodrom tot prin beznă. Iar a doua zi, la lumina zilei, trăia cu sentimentul că zborurile de noapte nu sînt decît nişte scorneli ale unei imaginaţii bolnăvicioase, că războiul se desfăşura, de fapt, într-o lume ireală, bîntuită de unul şi acelaşi coşmar — bombardamentul. Nu povestea despre raidurile de noapte. N-avea ce să povestească. Devenise închis, taciturn, surd la povestirile camarazilor săi. În felul acesta, imaginea sîngeroasă a războiului aluneca pe lîngă el cu viteza unei stele căzătoare. Nu, nu, pentru el nu exista decît zborul. Aerodromul se găsea mai totdeauna departe de linia întîi, camuflat printre păduri. Bombele le încărcau alţii; şi tot alţii le lansau. El însă pilota, zbura pe un traiect stabilit de alţii... Cînd ajungea deasupra obiectivului, se străduia să nu se uite sub el, pe pămînt. Nu izbutea... Vedea limbi uriaşe de flăcări dînd beznei o strălucire feerică.

...Da, de sus, oamenii de pe aerodromul „Aviasan"-ului i se înfăţişau acum altfel. Îi răsări în minte chipul pilotului Măgură şi-l găsi schimbat. Surîsul din colţul gurii nu i se mai păru a fi al unui om încrezut, arogant, mulţumit de sine şi de faptele sale. Ultima oară cînd salvase viaţa a doi copii zburînd în condiţii „meteo" grele, îl judecase greşit. Îi pusese îndrăzneala pe seama ambiţiei sale de pilot ratat, de a se remarca totuşi oricum şi cu orice preţ. Acum, de sus, Măgură îi apărea altfel — curajos, iar surîsul din colţul gurii, ca fiind al unui om simplu cu bucuriile şi necazurile sale...

...Limbi uriaşe de flăcări mistuind bezna. Le vedea. Ajungeau pînă la el. Îl orbeau, îl chinuiau. Avionul se înapoia la bază, dar flăcările îl urmau, pătrundeau de la o vreme pînă în adîncul somnului. Şi-l mistuiau... Flăcările! Devenise închis, acru, certăreţ. Iar colegii şuşoteau că şi-ar fi ieşit din minţi.

...De acolo, de sus, pînă și porecla „Lămîie“ o găsea îndreptățită. Oamenii încercaseră să se apropie de el, să-i înțeleagă durerea, dar caracterul său nesuferit, acreala și duritatea sa îi îndepărtaseră. Și se bucura că în clipele acelea se gîndea la ei; se bucura descoperindu-și în suflet lumina faptelor săvîrșite de cei din jur...

...Visase să zboare! Devenise închis, acru, certăreț. După război își dădu demisia din aviație. Cei din jur șușoteau că și-ar fi ieșit din minți. Zăcu multă vreme fără să întreprindă ceva; privea viața cu ochi răi, mînioși. Se certa pe oriunde apuca și cu oricine. Într-una din zile, găsi casa pustie. Un bilețel prins cu o pioneză de ușa deschisă a șifonierului devastat îi comunica laconic hotărîrea soției: „NU MAI POT SĂ TRĂIESC LÎNGĂ TINE, VREAU SĂ FIU FERICITĂ, IARTĂ-MĂ! NUȚI“. Nu se întrebă unde și cu cine fugise. Se simțea bine în marea-i singurătate. Într-o duminică însă, după un somn bun și odihnitor, se trezi bine dispus. În suflet îi încolțise din nou dorința de a zbura. Ceru să fie repartizat într-un orășel de provincie, pe lîngă un punct de avioane sanitare. Zbura pe niște jucării, dar zbura, iar în văzduh își regăsea copilăria și visul pierdut. Apoi, după un timp, fu numit șef al aerodromului și nu mai încercă bucuria zborului decît foarte rar...

...Zbura! Tincu își șterse fruntea de sudoare. Îl dureau ochii. Nu mai vedea nici pămîntul, nici cerul, ci numai țesătura vie a norilor. Avea senzația că zboară prin beznă, iar uneori i se părea că nu face altceva decît să străbată cu avionul un fel de tunel ciudat, aerian. Aparatele îi indicară să o ia spre sud. Ar fi trebuit de mult să ajungă la Băița, dar norii parcă îl țineau în loc. Își îndreptă avionul spre sud (a cîta oară?) și încercă să iasă din nori. Văzu însă la vreme coroanele copacilor și, instinctiv înălță avionul. Și din nou se pomeni în beznă. Puncte negre, asemenea unor musculițe obraznice, îi jucau pe dinaintea ochilor; știa ce înseamnă asta pentru un pilot. Îl cuprinse teama, apoi i se risipi sau n-o mai simți. „I-am spus oare lui Basarab ce s-a întîmplat la Băița?“

Căută în jur semnele pămîntului ce trebuiau nă-i indice drumul spre mină. Nu văzu decît învolburarea cenușie a norilor. Se uită în sus — aceeași învolburare. Își aminti de Basarab și-și închipui ambulanța așteptînd liniștită în fața hangarului. Închise brusc ochii, vrînd parcă să izgonească astfel musculițele negre care-l orbeau, dar îi deschise imediat speriat. I se păru că avionul prinsese să se rostogolească.

Vali își întoarse privirile spre mine : îngrijorată. Mă întrebă :

— Ce credeți, scapă ? Ar fi păcat dacă...

— Scapă, scapă ! o liniștesc eu.

Brusc, spaima îl cuprinse iarăși. Instinctiv, strînse manșa. Avionul luă înălțime. Spaima încolțită fulgerător în suflet, spaima de prăbușire, de moarte nu-l părăsi însă. Știa ce înseamnă pentru un pilot să i se facă dintr-o dată teamă... iar el nu voia să moară, ci să audă spunîndu-i-se mereu, cu ironie, „Lămîia", să zboare, să ajungă acolo unde era așteptat. Spectrul morții îl îndîrji. Dar avionul, acum aliat al spaimei, refuză să i se supună și pătrunse în spasmele unor curenți. Lui Tincu i se păru că motorul scăpat parcă de sub control, îi hohotea în urechi batjocoritor : „Ți-e frică — Ți-e frică !" Izbucni într-un urlet : „Nuuu !" și, adunîndu-și puterile într-un efort unic, încercă să se retragă din calea morții și a spaimei. Curenții însă, asemenea unor degete uriașe, apucară avionul și începură să se joace cu el ; îl săltau, îl lăsau să cadă, ca apoi să-l arunce într-o parte. „Nuuu !" continuă Tincu să urle în neștire. Gîfîia și se chinuia din toate puterile să-și smulgă aparatul din îmbrățișarea de moarte a curenților. După un timp, simți cum avionul i se supune îmblînzit, că spaima cedase, mistuită în luptă și sudoare nu-l mai stăpînea. Izbucni într-un rîs nervos. Cînd se liniști, se uită în jos și, prin perdeaua acum subțire a norilor, zări alunecarea lină a pămîntului. Avionul, zborul, văzduhul îi aparțineau din nou. Liniștit, asemenea unui gospodar cu experiență, începu să caute semnele ce indicau drumul spre minele Băița.

Vali suspină ușurată. Închide încet și tacticos revista. Se ridică. Ochii ei rotunzi, plini de candoare, mă privesc întrebători.

— Ai citit foarte frumos, îi mulțumesc eu.

Ea se preface că aprecierea mea o lasă indiferentă. În schimb, ține să-și precizeze poziția față de personajul feminin al povestirii :

— Dacă aș fi fost în locul lui Nuți zău că nu l-aș fi părăsit. Își cercetează speriată ceasul de mînă și adăugă : Oho ! S-a făcut tîrziu. Și mai am o mulțime de treburi.... La revedere tovarășe maior !

Am rămas iarăși singur. Întind mîna după revista lăsată de Vali pe noptieră. O deschid la povestirea lui M.R. Ochii mi se opresc pe desen : nu mi se mai pare chiar atît de urît... Iar titlul „Scară în spirală" îl găsesc chiar potrivit. Da, viața noastră e o scară în spirală. Și fulgerător îmi înfig singur un pumnal în inimă. „Dacă mîine te vor găsi inapt pentru supersonice și foarte apt pentru „Aviasan ?"

24

Da, eu te-am chemat. Mă auzi ? Hai, hai, nu te mai uita atît de mirat că-ți vorbesc pe tonul ăsta. Știu, îl găsești prea intim pentru doi oameni care, ce-i drept, s-au văzut, dar nu și-au vorbit niciodată ? Ei hai, nu te supăra, am dreptul, zic eu, să apelez la tonul ăsta. De ce ? Uite, dacă stau bine și mă gîndesc, tu ești cel care ți-ai permis să-ți vîri nasul în viața mea. Că te-au trimis cei de la ziar, că te-au trimis cei de la editură, zău, are mai puțină importanță. S-ar putea ca ideea cărții despre aviatori să-ți aparțină, nu-i rău, bravo ție, dar nici asta nu mă mai interesează. Nu vreau decît să precizez că tu ești cel care ai provocat tonul meu intim, căci te-ai furișat în viața mea cu intenția clară de a scotoci. Lasă, lasă, știu eu... în limbajul vostru curent, cuvîntul scotocire este sinonim cu documentare. Așadar, te-ai documentat. Fie ! la ora aceea fatidică — 22,13 — erai în „Turn" : ai auzit, ai văzut și, bineînțeles, te-ai

cutremurat. Că te-ai cutremurat, nu mă îndoiesc. Nu cred să existe în țară ziarist, scriitor care să poată vreodată afirma că au asistat la un asemenea spectacol, pe cît de rar, pe atît de neobișnuit. La ceasul acela te vîrîseși de-acum într-un fel sau altul în existența mea și a altora...

Acum, vezi bine, te-am chemat aici, la spital. Da' șezi, omule, o dată ! Și nu încerca să te explici, să te scuzi. *Qui prodest ?* Nimănui ! Șezi, cînd îți zic ! Dacă n-aș fi fost bătut în cuie pe scîndura asta, am fi ieșit împreună în grădina spitalului, ne-am fi plimbat ori am fi stat pe o bancă, de vorbă. E o noapte ca în basme, cu un cer să tot dai din aripi printre stele, nu-i așa ? Ești timid sau mi se pare ? Ei da', timiditatea nu întotdeauna înseamnă a fi lipsit și de îndrăzneală. Observațiile mele îmi spun că îndrăzneala timidității e interesantă, căci fiind mai ieșită din comun, îmbracă forme subtile de manifestare. Ce să-ți mai zic ? Mă bucur că ai acceptat invitația și că te-ai deranjat pînă aici. E trecut de miezul nopții și îmi place să cred că amănuntul ăsta nu te deranjează. Cum nu te deranjează, cred eu, nici faptul că vorbim pe întuneric. Asta, de fapt, și vreau, să stăm de vorbă. Nu-ți văd caietul... Aha, ai venit fără el. Îți mulțumesc. Știi, în după-amiaza *acelei* zile, la ședința de pregătire a zborului de noapte, iar apoi a doua zi, la Comisie, te-am văzut cu caietul ăla nesuferit. Ce-i drept, e drept, nu te-ai folosit nici o clipă de pix : țineai caietul deschis și nu scriai. De ce ? Ai o memorie chiar atît de bună ? Sau caietul era doar așa, cum zic copiii, de *chichi ;* că tu, de fapt, ca orice scriitor sau reporter modern, ai avut asupra ta un minimagnetofon. Caietul neavînd decît menirea de a ne amăgi, de a ne abate atenția de la microfonul camuflat pe undeva, poate la butonieră. Mă rog, fiecare scriitor sau reporter cu mijloacele lui de scotocire și consemnare... Au trecut douăzeci de zile și de nopți de cînd zac răstignit și uite, m-a cuprins dintr-o dată dorința să stau de vorbă cu tine. Poate influențat de Neguț. Cum îl găsești pe șoimul ăsta ? Îți place. Și mie... Sau poate, influențat de... Da'ce tot umblu cu expuneri de motive ? Așadar, ți-ai pus în cap să scrii o carte despre noi. Ce-ți veni ? Hai, hai, fii sincer ! Ți s-a cerut, nu-i așa ? Sau cum se mai spune, comandă socială. Mă în-

trebi dacă pentru mine e asta o problemă chiar atît de importantă. E și nu e... cum vrei s-o iei. Poate că fiecare carte de-a ta să fi fost rodul unei *comenzi sociale*. Poate că nu poți să creezi altfel. Ha! Ha! De ce rîd? Păi zi și tu cum să nu rîd? Nu vezi că am intrat în rolul tău și am început să-ți scormonesc viața? Pardon! Să mă documentez... Noi mai și citim cărți și reviste literare, oricît ar fi ele, uneori, de ilizibile; mai și medităm pe marginea lecturilor. Nu știu dacă tu, scormonind, într-una, ai ajuns să afli că locotenentul major Mircea Catargiu scrie versuri, sau că locotenentul Necula s-a dedicat eseului... Unii scriu, alții pictează, sculptează... Nu mă interesează cît sînt de talentați. Alta-i chestia. Că știm să sfințim locul. Da, da, *Gobi* e acum un loc sfințit de fiecare dintre noi.

Da' să mă întorc la *comanda socială*. A circulat printre aviatori zvonul că intenționezi să scrii o carte despre aviație, nu dintr-o necesitate lăuntrică de a ta, de creator, ci mai mult din inițiativa editurii. E adevărat? Zice-se că e acolo, în planul editurii, o temă... Cică, așa s-ar fi ajuns să i se dea lui M.R. comanda să scrie un roman despre aviatori, nu de alta, ca să se termine odată cu o temă ce rămînea an de an neacoperită. Iar M.R., din considerente ce nu se cunosc, a acceptat. Iar acum, văzîndu-ți mutra uluită, sînt sigur că o să mă întrebi: „Ce-i rău în treaba asta, tovarășe maior?"

Ei, dacă tot ești aici lîngă mine, aș dori, pînă ce voi intra de-a binelea în miezul *cestiunii* ce de fapt și de drept m-a determinat să te invit la o parolă, să-ți mai împărtășesc cîteva gînduri despre comanda socială. Să luăm, de pildă, *cazul tău*... Ce, numai tu să-l iei pe al meu? Mai întîi, ți-ai anunțat vizita în *Gobi*, intenția de a scrie o carte despre noi, după asta ne-ai trimis un chestionar cu întrebări, un fel de test, însoțit de cîteva cuvinte introductive. Cel care ne-a împărțit chestionarele ne-a explicat, fără nici un fel de ironie, rostul lor. *Tovarășul M.R. a primit sarcina să scrie o carte despre noi, așa că sîntem rugați...*

Cu sau fără voia ta, s-a acreditat ideea *că ţi s-a încredinţat, iar tu ai primit, sarcina să scrii un roman cu aviatori*. Hai să ne gîndim ! Cine ar fi putut să-ţi încredinţeze o asemenea sarcină ? Numai cineva de la Bucureşti, de la editură. Deci, sarcină mai mult sau mai puţin dorită de tine. Misiunea noastră era să-ţi răspundem frumuşel la întrebări, să ţi le expediem la Bucureşti, să-ţi pregătim astfel atmosfera, climatul în vederea sosirii tale în *Gobi*, etapa a doua a documentării... Ce mai tura-vura, n-ai primit nici un răspuns, pentru că nimeni nu ţi-a scris. Nu-i aşa ? Iar în ceea ce mă priveşte, cînd am auzit explicaţia celui care ne-a împărţit chestionarele, nici numele nu ţi l-am reţinut. De uitat însă la întrebări tot m-am uitat din curiozitate — unele din ele erau chiar interesante. Nu mai ţin minte pe unde am abandaonat chestionarul. Chestia însă cu sarcina primită m-a făcut să mă simt lezat în profesiunea mea de aviator militar. Azi ne iei pe noi, mîine pe tanchişti. Acum te-ai băgat în priză într-o garnizoană de aviaţie, mîine te bagi într-alta, de infanterie... Nu contest — poate că dorinţa ta de a scrie o carte despre noi a răsărit dintr-un vis mai vechi de-al tău (constat că ai mai scris despre aviaţie şi aviatori) — dar modul cum ai trecut la *atac*, asociat cu valoarea actuală a noţiunii de comandă socială — nu ne-a îngăduit să-ţi întrezărim acea pornire din inimă necesară unui act de creaţie, şi nu numai unui act de creaţie...

Mă, tu să nu te superi pe mine că invitîndu-te aici, îţi vorbesc pe şleau, fără menajamente. Şi ştii de ce mi-o îngădui ? Pentru că tu m-ai surprins pulsînd în celula cea mai intimă a existenţei mele. Mă refer la ceasurile petrecute în faţa Comisiei. M-ai văzut cum, puţin cîte puţin, eram despuiat... De ce nu te-aş despuia şi eu ? Tot aşa, frăţeşte.

Cînd ai sosit în garnizoană — căci erai obligat să te documentezi nu numai prin corespondenţă, ci şi pe teren — mi s-a relatat că ai fost foarte vexat cînd ţi s-a „raportat" că formularele, deşi fuseseră împărţite, nici pînă în clipa aceea nu fuseseră completate. E adevărat ? Ai fost vexat ? Eu unul, auzind, m-am bucurat. „Aşa-i

trebuie !" mi-am zis. Tu însă, ca orice scriitor, ai fler, ți-ai dat seama că ceva nu-i în regulă, dar nu știai de ce, de unde. Uite, afli acum...

Bădie, și-ai mai făcut o greșeală... una de tact... Ai sosit în *Gobi* cu elicopterul. Nu singur, ci însoțit de comandantul aviației. Ai asistat la momentul solemn, numit „Onor la general". Foarte frumos. Numai că noi, viitorii tăi eroi, am văzut și în asta un semn în plus că, într-adevăr, *ai primit sarcina să scrii.*

Dacă aș fi fost în locul tău știi cum aș fi procedat ? M-aș fi înarmat cu un ordin de serviciu — că altfel, cum naiba, să pătrunzi în garnizoană ? — aș fi descins în halta M. dintr-un personal. Nu în orice zi a săptămînii, și nu cu orice personal. Mi-aș fi ales, de pildă, noaptea de duminică spre luni... Există un personal care oprește în halta M. în zorii zilei. Trenul ăsta l-aș fi ales. Să te fi înghesuit într-un compartiment printre băieții noștri care au fost la București să-și omoare timpul liber. Să te fi înghesuit ca un călător oarecare... un anonim. Ai fi „tras cu urechea". I-ai fi auzit povestindu-și victoriile sau eșecurile amoroase, i-ai fi auzit împungîndu-se, tachinîndu-se, spunîndu-și anecdote. Sau i-ai fi văzut moțăind. Apoi, în drum spre *Gobi*, te-ai fi amestecat printre ei. Altfel merge treaba de jos în sus, zău așa. E și o lege a aviației, *de jos în sus*...

Există însă, în legătură cu prezența ta în unitate, un semn de întrebare dacă vrei, o enigmă peste care, recunosc, le-a convenit tuturor să treacă destul de ușor. Nimeni n-a prea zăbovit asupra întrebării : De ce ai ales tocmai *Gobi* ? Garnizoana de aviație cu condițiile de viață cele mai aspre... Oriunde ai fi „descălecat", ar fi fost pentru tine înzecit mai frumos... realmente mai frumos, căci celelalte unități se găsesc, precum bine știi, în vecinătatea unor orașe. Aviatorii, familiile lor sînt citadini și duc o viață citadină. Piloții se întorc de la aerodrom acasă nu cu bicicleta... Spectacole seară de seară. Bar de zi, de noapte... etcetera... etcetera... Însă eram într-atît de viciați de propria noastră prejudecată, încît pînă și din punctul ăsta de vedere te-am suspectat... „O să vedeți voi, susțineau unii, cum în cartea musafirului nostru, praful din *Gobi* o să dispară, făcînd loc unor

înfloritoare livezi! Cum localul „Trei pungași" va fi înfățișat cititorilor ca un elegant restaurant familial. Cum va „reconstrui" autorul localitatea M..." Și așa mai departe. Hai, nu fă mutra asta! Glumeam pe seama ta și nu fără plăcere. Toți îți vedem viitoarea carte realizată în clasicele nuanțe roz-bombon, proprii schematismului. Bine că te văd rîzînd, semn că umorul ți-e prieten credincios. Ce zici de liniștea care ne înconjoară? Să tot stai la taclale.

Și acum, după o introducere atît de lungă, îți aduc la cunoștință că am luat hotărîrea ca, în sfîrșit, să răspund la întrebările înscrise în testul tău. Nu mă întreba de ce. Nu de alta, dar n-aș fi în stare să-ți explic. E limpede însă un lucru: în mine s-au produs niște mutații privind și relațiile dintre noi. Da, de asta te-am și chemat. De ce la ora asta? Poate de unde o vorbă din popor ne învață că noaptea e un sfetnic bun. Repet, mă bucur că nu-ți văd caietul, iar dacă ai asupra ta mini-magnetofonul, nu-i rău. Țin însă, din capul locului, să te previn: n-o să respect ordinea întrebărilor tale. O să încep cu întrebarea care, de la bun început, m-a șocat, apoi m-a încîntat; am găsit-o inedită, interesantă. Pe scurt, m-a tulburat, mi-a dat de gîndit. Întrebai: *Există o Fata Morgana a înălțimilor?* Mulți ți-au socotit întrebarea trăsnită. Ce și-au zis? Dacă omu' ăsta a umblat mult prin *deșert* și tot umblînd i s-a arătat această faimoasă domnișoară al cărei nume seamănă cu a unui faimos multimiliardar american, gata, își imaginează că și cerul e bîntuit de asemenea prințese. Se amuzau... Tu nu te supăra... Înainte de a te supăra, caută să ne cunoști. Unii au făcut eforturi de a-ți pricepe întrebarea... Intuiau ei ceva. Printre aceștia mă număr și eu. Intuiam că tu intuiești ceva... ceva subtil și atrăgător. Da, stăpînind spații tridimensionale, viteze supersonice, simți uneori cum te cuprinde o sete de înălțimi. Ai o limită de zbor, o barieră... Dar tu te-ai vrea tot mai sus... Tot mai sus... cu viteze și mai sporite. Ai atins limitele troposferei. Te mistuie însă o sete... o sete de un tip aparte... Ai vrea să ți-o potolești. Te înalți și mai mult, tu, călător solitar în deșertul infinit al văzduhului. Iată-te și în stratosferă. Altimetrul îți arată cu o siguranță riguroasă că te apropii

de acea barieră „Strict interzisă“ ; de aici încolo nu mai merge cu *01*, trebuie să schimbi „trenul“. Pe tine însă te mistuie setea... setea cunoașterii. Am intuit bine, nu-i așa ? O să-ți fac o mărturisire, dar nu cumva s-o divulgi. Da, prietene, există o Fata Morgana a înălțimilor. Am zărit-o profilîndu-se pe linia orizontului. I-am auzit și glasul. „Hai, mă îndemna, de vrei să-ți potolești setea, urcă pînă la mine !“ Sub *01* Terra se pierduse într-o pîclă albăstruie. Înaintea mea, EA, chemîndu-mă dincolo de barieră, pentru a-mi dezvălui izvoare necunoscute. O zăream conturîndu-se monumental, undeva foarte aproape. Mă amăgea desigur. Și pe măsură ce mă apropiam de ea, oxigenul lui *01* scădea. Avea să mă cuprindă în curînd o dulce stare de euforie, ca și cînd aș fi înghițit nu știu ce drog. Respiram din ce în ce mai anevoie. Ca prin vis, o vedeam. Mă ademenea cu cîntecul tăcerilor cosmice. Apoi n-am mai auzit nimic, n-am mai văzut nimic. Ca și cînd, trecînd dincolo de barieră, aș fi pătruns în împărăția beznei. Cînd mi-am revenit, am constatat că mă găseam la 18 000, că *01* cădea în vrie. Se rotea în jurul propriului său ax... Mă trezise tot oxigenul avionului pe care-l inhalam acum normal. Instinctiv am cercetat aparatele. Îmi indicau că pierdusem controlul avionului. Încolo, oxigenul, presiunea, gazul normale... Era ziuă. Sub mine, cu 5 000 metri mai jos, se zărea un plafon de nori. Trebuia să-l scot pe *01* din vrie înainte de a pătrunde în nori. Sînt un pilot experimentat... Da, există o Fata Morgana a înălțimilor. Însă, ca și în deșert, e bine să n-o întîlnești... Un aviator poate plăti cu viața această clipă unică pe care apoi ar duce-o cu sine dincolo, în lumea umbrelor.

Mulțumit de răspuns ? Ei, dacă ești mulțumit, să trecem la altă întrebare. Nu mai știu a cîta. *Dacă mă gîndesc vreodată la moarte și dacă da, cum ?* Bată-te norocu' să te bată, da' asta de unde ai mai scos-o ? Păi, e om pe pămîntu' ăsta aproape rotund să nu se gîndească așa, din cînd în cînd, și la moarte ? Cum ? Ce zici ? Ce tot perorezi acolo ? Susții că întrebarea nu-ți aparține, că ea n-a fost niciodată înscrisă în formular, că eu am inventat-o. Aș ! Îți aparține... Ai gîndit-o, dar ți-a fost jenă

s-o formulezi, dacă nu chiar teamă. Să nu cumva să ne şocheze ! Să nu cumva să trezească în noi, ferească Dumnezeu, sensibilităţi. Domnul meu, sîntem bărbaţi şi obligaţia ta e să discuţi cu noi bărbăteşte. Ce naiba ! De la Dedal şi Icar încoace sîntem nişte muritori de rînd — gîndim, muncim, iubim, facem copii. Avem o existenţă cotidiană ţesută din ceasuri vii, captivante, cu minute şi secunde de excepţii — accidentul meu, de pildă — dar şi din ceasuri banale, fireşti, după părerea mea. Cred că şi un mare savant are în programul său ceasuri banale, cînd cască, cînd poate fi surprins scobindu-se, ca un şcolar leneş, în nas.

Un necrolog publicat într-un ziar ne aminteşte că sîntem şi noi nişte candidaţi la moarte, nu mai vorbesc de prăbuşirea unor avioane de pasageri... Aproape că nu e zi să nu se prăbuşească unul undeva în lume. Precum vezi, nu-ţi ascund, mă gîndesc la moarte, în felul meu însă. Cred că oamenii se mai deosebesc între ei şi după modul cum se gîndesc la *ieşirea lor definitivă din scenă*. Dar să n-o lungesc. Există un moment în activitatea noastră cînd, fără voia mea, aproape automat, îmi răsare în minte gîndul morţii. Acum că ai trăit atîtea zile în mijlocul vînătorilor aerieni, ştii ce înseamnă ca, în cadrul programului de instruire, să fii avion-ţintă. Eu îndeplinesc rolul avionului „inamic", iar tu pe cel al vînătorului pornit să mă intercepteze şi să mă „doboare" înainte ca eu să apuc să-mi realizez misiunea „vrăjmaşă". Ziua sau noaptea, în condiţii meteo normale sau grele, noi exersăm. După cum e scris „scenariul". Eu decolez, ating altitudinea, distanţe, mă rog — toţi parametrii stabiliţi în cadrul jocului. Sînt deci „ţinta". Pentru a mă intercepta şi „doborî", decolează, să zicem, căpitanul Ciucă. Îl aud în căşti cum decolează ; aud în căşti totul, toate ordinele navigatorului. Sîntem uniţi prin aceeaşi frecvenţă. Cerul e un patinoar uriaş iar pe gheaţa lui, două puncte. Eu sînt un punct care manevrez. Ciucă e un punct care, dirijat, mă caută. Deodată, aud în căşti izbucnind glasul lui Ciucă. „Văd ţinta" ! Ştiu ce înseamnă acest scurt raport. În realitate, Ciucă nu mă vede cu ochiul liber, ci prin mijlocirea radiolocatorului. Pe ecranul lui a apărut *01*.

Asta înseamnă că acum mă încadrează, stabilește la ce distanță mă aflu, întreprinde totul ca nu cumva să-i scap. Îl aud raportînd celor de la sol : „Degajez". A apăsat pe un buton, a declanșat „rachetele" de sub planurile avionului, ce mă vor „lovi" în plin, „doborîndu-mă". Așadar, un minut mai tîrziu, după acel „degajez", eu sînt o „țintă doborîtă". Dacă am un pic de noroc, mă salvez, dacă nu, rachetele mă fac una cu avionul. Jocul însă rămîne joc. Ciucă, încadrîndu-mă și apăsînd pe buton, n-a declanșat împotriva mea nici o rachetă, dar, în schimb, celula electronică m-a fotografiat. Filmul devine, pentru cei de la sol proba „doborîrii" mele la 14.000 sau la 18.000 metri. Ei bine, domnule M.R., există, după îndeplinirea misiunii, un ceas cînd ne adunăm, în cadrul escadrilei, ca să ne analizăm activitatea. Analizăm în momentele astea și „filmele", de astă-dată developate, ale vînătorilor-interceptori. Se ajunge și la filmul lui Ciucă. Abia acum, de fapt, se trezește în mintea mea gîndul morții. Punctul acela cuprins exact în centrul imaginii imortalizate de Ciucă e *01*, dovada riguroasă că eu n-aș fi avut cum să scap de loviturile distrugătoare ale unor eventuale rachete aer-aer declanșate de Ciucă. Pentru o fracțiune de secundă, jocul devine pentru mine realitate. Nu mă cutremur, nu mă înfior, deși știu că *01* e de fapt maiorul Slavic Laurențiu... Ei bine, gîndul că poți fi lovit, doborît, că în acest sens pot exista și probe, mă face și mai lucid în raporturile mele cu lumea exterioară. Iar dacă în seara aceleiași zile, „Telejurnalul" îmi va oferi secvențe din războiul aerian din Vietnam, atunci *imaginea ieșirii mele din scenă* capătă contururi clare, precise, căci există o legătură firească între jocul nostru militar și secvențele zguduitoare ale războiului din Indochina sau din Orientul Apropiat. Unii atacă, alții se apără. Sînt secvențe reale ale zilelor noastre. În dramatismul lor, ele mă fac să înțeleg și mai bine că conflictele armate între state nu sînt excluse, că menirea noastră, ca piloți militari, își păstrează sensurile majore. În lumina asta și jocurile noastre devin grave... Da, sînt clipe cînd mă gîndesc la moarte... sînt clipe iscate de dominanta întrebare a lumii contemporane : război sau pace ? Și pentru că tot mă

gîndesc la moarte, mi-o doresc în liniște, la sol, în patul meu, și pe cît posibil foarte tîrziu.

Mda ! Și acum să trecem la întrebarea... la întrebarea ? Aha... da, da... La aia care se referea la copilăria mea aviatică. *Care a fost momentul cel mai greu în perioada anilor de școală?* Da' știi că mă faci să rîd ? „Momentul cel mai greu ?“ În 1952—53—54 ? Momente grele au fost cu caru'. Să stau să le aleg, să le selectez, nu, domnule, ar fi o prostie. Uite, de momentul ăsta îmi amintesc acum, ăsta ți-l povestesc. Dacă-ți place, dacă nu, n-ai decît.

Era un avion în dublă-comandă... Un *Nardy* trecut prin ciur și prin dîrmon. „Urcă !“ mi-a ordonat instructorul, un aviator trecut și el prin ciur și prin dîrmon. Ai aflat cum e la noi, zbori încă din primul an de școală. Zbori, știi sau nu să pilotezi, urci în cabină. Ordinul e ordin... Cu instructorul în spate. Am urcat și eu. Firește, el a pornit avionul. Asta mai trebuia, să-mi ordone mie să-l pornesc... Așa m-am pomenit în aer. Zburasem și pînă atunci, dar cu planorul. În ziua aceea însă era primul meu zbor cu aparat cu motor. Îmi zice instructorul : „Apucă manșa !“ Îi zic : „Am apucat manșa !“ Îmi zice : „Dacă ai apucat-o, atunci ține avionul așa !“ Nu, nu-și bătea joc de mine instructorul. Țineam manșa și o țineam destul de strîns. Dar ea, afurisita, n-avea stabilitate, se mișca... ori eu n-o țineam, ori ea se mișca pentru că așa îi era voia ? Avionul în nici un caz nu voia să-mi dea ascultare. Literalmente își făcea de cap rîzîndu-și de mine... cînd cu botul în sus... cînd în jos... Aici cădea pe o parte, dincolo se îndrepta. Mîinile îmi erau guvernate de o lege, manșa de alta... Mă treceau nădușelile. Mă holbam rugător la aparatele de bord. Nici o milă. Butoanele, contactele parcă se înmulțiseră întețindu-mi zăpăceala. Zău, pe măsură ce avionul zbura ca un cal nărăvaș, eram tot mai convins că aparatele se înmulțeau. La sol, mi se păruseră puține la număr și ușor de memorat. Și știi ce-mi trecea prin minte în timp ce nădușeam ? „Ori îmi schimb mîna, îmi ziceam, ori las aviația pe seama oamenilor serioși.“ Precum vezi, am preferat să devin eu însumi un om serios.

Aha! ai noroc, domnule M.R. Mi-am mai amintit în clipa asta de un alt moment greu din anii mei de școală aviatică... Ajunsesem cu instruirea în faza întîi : zburam de-acum singur pe un „Fleet-10-G“, stăpîn pe cunoștințele mele. Într-unul din zboruri, ce mi-a venit mie, să vîr avionul în vrie. Figura nu era înscrisă în programul „Fazei I“, noi însă o învățasem. Nu de capul nostru, ci prin bunăvoința răbdătoare a instructorului — om cu o vastă experiență pedagogică. Știa el că sîntem la o vîrstă cînd ne place cu orice preț să ne grozăvim, să fim teribiliști ; știa că sîntem la vîrsta tentațiilor și, ca să preîntîmpine nenorociri, ne-a inițiat, cu mult înaintea programei, în tainele unor figuri de acrobație. Bine a făcut. Uite că am fost tentat să vîr avionul în vrie. Așa, de grozăveală... L-am vîrît și nu l-am mai putut scoate. Cădea cu botul în jos, învîrtindu-se în jurul propriului său ax. Executam comenzile, dar avionul își vedea mai departe de căderea sa, nici gînd să-și ridice botul. Învățasem eu executarea figurii, dar de unde dracu să știu că „Fleet“-ului i se dublase rezervorul de benzină și ceva se modificase în portanța aparatului? Vedeam îngrozit apropierea pămîntului, deznodămîntul. Am vrut să ies din cabină și să sar cu parașuta, însă forța centrifugă a avionului mă proiecta cu forță înapoi în scaun, împiedicîndu-mă să ies. Nu mi-a rămas decît să mă concentrez și să reiau cu încăpățînare comenzile. De astă dată, avionul s-a supus voinței mele ; l-am scos din vrie și l-am adus cu bine la aterizare. Cînd am coborît din cabină, eram galben la față și-mi tremurau picioarele de parcă ar fi fost acționate de un dispozitiv conectat la un sistem electric. Ei bine, trebuie să-ți mărturisesc că, în timp ce cădeam și-mi vedeam chiar sfîrșitul, mi-a trecut pe dinainte chipul mamei, i-am auzit clar cuvintele cu care mă bocise și încercase să mă convingă să nu mă înscriu la aviație : „Un'te duci, băiete drag, un'te duci ? O să te prăpădești acolo !“

E dat dracului mecanismul cerebral al omului... De ce tocmai de cuvintele de căinare ale mamei mi-am amintit și nu de declarațiile de amor ale unei iubite din anii adolescenței ? Mai ai răbdare să mă asculți ? Nu

te-ai plictisit încă ?... Ei bravo, ești un musafir cuminte, domnule M.R.... Dacă nu mă înșel, a urmat o întrebare care ne menținea tot în sfera copilăriei noastre aviatice. *Dar bucuria cea mai intensă?* Metodici mai sînteți voi, scriitorii, cînd elaborați chestionare de soiul ăsta! Mai întîi momentele cele mai dramatice, apoi cele mai fericite...

Bucuria cea mai intensă am trăit-o în ziua cînd, după toate controalele și examenele, comandantul Școlii mi-a aprobat zborul în simplă comandă... Adio instructor! Adio inspector! Singur să urci în avion, să pornești motorul, singur să decolezi și să-l vezi pe instructor rămînînd la sol și făcîndu-se din ce în ce mai mic, pînă la dispariție totală. Singur în aer... Avionul e al tău... Tu-l stăpînești. Ale tale sînt înălțimile, spațiile... Mă simțeam în clipele acelea puternic cît un Hercules. Da, da, tot mapamondul îl duceam în spinare... Știi cînd mă mai încercase un asemenea sentiment de forță și de bărbăție? După ce avusesem prima femeie. Îmi amintesc că ieșisem din odăița ei cu capul sus, semeț, de parcă eu aș fi fost cel care a reabilitat specia umană... Deci zburam, și zburam singur, avionul era al meu, eu cu mintea și brațele mele îl stăpîneam. Mă roteam deasupra pămîntului, pămîntul se rotea sub mine... Ah, ce articol i-am tras, după asta, la Gazeta de perete a școlii! Articol! Aș! Un adevărat poem în proză... Iar cînd am aterizat, băieții m-au luat în brațe și m-au tăvălit într-un „așternut" de scaieți și m-au „botezat". Să nu-mi ceri să-ți explic semnificația acestui inedit botez, că n-o să fiu în stare. Îți pot spune doar atît: că, de bucurie, eram ca în transă, doar ghimpii scaieților au avut darul de a mă trezi la realitate, de a mă trezi din starea de euforie în care căzusem... Aviația înseamnă realism, luciditate; iar un ghimpe mi se înfipsese adînc într-una din fese și arsura lui tocmai ideea asta mi-o iscase în minte.

Ce zici, ne oprim aici? Sau vrei să continuăm? Facă-se voia ta! Ești doar invitatul meu... A urmat, îmi pare, întrebarea: *Ce iluzii optice, auditive sau de altă natură ați înregistrat, ca pilot, de-a lungul anilor de activitate?* Din întrebare se poate lesne deduce că nu te-ai prea ocupat de aviatori, și de aviație, căci dacă te-ai fi

ocupat, ai fi formulat întrebarea, cît de cît, altfel. Te-ai fi referit concret la ceea ce noi numim, în aviația militară supersonică, apariția *senzațiilor false*. Mi se pare că știi ce stă la originea apariției fenomenului. Lichidul din urechi... Ei bine, frățioare, nu există pilot militar care să nu se fi călit și la „focul senzațiilor false“, să nu fi trecut prin ele, să nu le fi depășit. E o probă grea, dificilă.. Zbori. Noaptea. Cer plin de stele. Îl vezi deasupra ta. Aparatele de la bord îți arată și ele cu exactitate că poziția avionului față de pămînt și cer este normală. Deodată, imaginează-ți, mă cuprinde senzația că am ieșit din acest raport normal, că am intrat într-un alt univers decît cel al Terrei, mă cuprinde senzația că am nimerit într-o sferă de stele, că bolta, devenită sferă, m-a înghițit, zăpăcindu-mă cu aștrii ce strălucesc necontenit jur-împrejurul meu... Mă uit la aparate! indică aceleași raporturi normale între mine și pămînt. Senzațiile însă, care sînt ale întregului organism, îmi arată cu totul altceva. Văd cum stelele se strîng într-un cerc primejdios. Se naște în momentele astea un conflict dureros între tine-om și aparatura electronică născocită tot de tine. Cine are dreptate, tu sau apratele tale? Nu exagerez. Tot ce-ți povestesc nu ține mai mult de treizeci de secunde. În secundele astea de foc ești înclinat să acorzi mai multă încredere senzațiilor tale false decît aparaturii de bord. Și vai de cel care, trecînd prin fenomenul senzațiilor false, își acordă sieși mai multă încredere decît instrumentelor de zbor. Toate senzațiile false sînt primejdioase, mai primejdioase însă sînt cele în zborul de noapte deasupra mării. Marea și cerul se contopesc. Devin una. Reperele de pe pămînt dispar. Dispare orizontul, locul lui luîndu-l spațiul tridimensional. În loc de o lună, vezi deodată trei. Sub apăsarea senzației false, te pomenești întrebîndu-te care-i luna cea adevărată, căci ești conștient că nu există decît una singură. Cum bine spunea colonelul Năstac — l-ai cunoscut? E inspector de zbor la Divizie — cînd intri pe mare, intri într-un *univers himeric*... Numai instrumentele de la bord nu cunosc fenomenul senzațiilor false, de aceea ele îți sînt principalul aliat în lupta cu *universul himeric*.

Cea mai năstrușnică senzație falsă am trăit-o în urmă cu cîțiva ani pe un tip de avion cu reacție. Zburam în formație de patru. Brusc am avut senzația că zbor pe spate. Am aruncat o privire spre capul patrulei — zbura și el pe spate... și celelalte două aparate tot pe spate zburau. Pricepi ? Așa, dintr-o dată, să-ți vezi formația zburînd pe spate. În același timp, eram cu ochii pe aparate ; ele îmi spuneau că situația nu-i reală, însă eu continuam să fiu prizonierul unor senzații false. Mi se mai părea că și motorul s-a oprit. Începuse între mine și limbajul aparatelor un conflict surd. Se apropia însă un moment important : ruperea formației în vederea trecerii la aterizare. Dacă n-aș fi avut tăria să dau ascultare aparatelor, aș fi executat o manevră... una catastrofală... aș fi intrat cu avionul meu într-altul... Se înțelege, am depășit momentul în clipa cînd am ajuns la verticala aerodromului și comandantul patrulei a ordonat ruperea formației... După ce faci cunoștință cu o gamă de senzații false, fenomenul nu te mai descumpănește și-l învingi ușor. A, și încă ceva : fenomenul apare mai cu seamă atunci cînd pilotul e surmenat sau are o proastă stare psihică. Există, fără discuții, o legătură între starea fizică și psihică, pe de o parte, și apariția *senzațiilor false*, pe de altă parte...

Ah, văd că vrei să mă întrerupi, că îți flutură o întrebare pe buze. Am auzit bine. *Dacă sînt aviatori fricoși ?* Ca să-ți ofer un răspuns satisfăcător, trebuie să ne lămurim asupra noțiunii de frică. Fii liniștit, n-o să-ți bat capu' cu termeni de psihologie. Cred că și înainte de Dedal și Icar au fost ființe care năzuiau să zboare, dar le-a fost frică. Cred că și pe Dedal, ca și pe Icar i-a încercat frica, numai că cei doi, în cele din urmă, au cutezat să-și făurească aripi și să se desprindă de pămînt. Și pe Aurel Vlaicu îl înfricoșa actul său temerar. De unde știu ? Chiar de la el. Nu te holba așa la mine ! N-am fost contemporan cu pionierul aviației noastre naționale... Vlaicu ne-a lăsat, printre altele, și cîteva „Impresii de zbor". Cînd le-am citit, m-a șocat profund o mărturisire de-a sa, de aceea am și reținut-o cuvînt cu cuvînt : *Pînă la 50 de metri mă cobor fără nici o teamă (...) De la 50 de*

metri începe să mă cuprindă frica... Se referea la aterizare. E un act de curaj ca tu, șoim printre șoimi, să faci o asemenea mărturisire de necrezut. Auzi: *De la 50 de metri mă cuprinde frica de a nu ateriza destul de ușor*. Și mărturisea el mai departe: *În aviație, spre deosebire de viața cea de toate zilele, e mai greu de coborît decît de urcat.* Aș îndrăzni să spun că frica lui Aurel Vlaicu, curajul lui de a-și mărturisi frica, într-o vreme cînd opinia publică îi ridica în slăvi temeritatea, era una creatoare, căci Vlaicu, în felul ăsta, atrăgea atenția viitorilor zburători că în aviație *e mai greu de coborît decît de urcat*.

Într-adevăr așa e. Pînă în zilele noastre, aterizarea rămîne o problemă de înaltă măiestrie. De altfel, Aurel Vlaicu și-a găsit sfîrșitul, într-o încercare de aterizare. Prăbușirea lui s-a produs exact după cei 50 de metri pe care-i semnala în mărturiile ce ni le-a lăsat. De aceea eu nu cred că există aviator civil sau militar, care să se bată cu pumnul în piept că nu știe ce-i aceea frică. După părerea mea, adevărații aviatori cunosc frica, devin conștienți de existența ei în structura lor psihcă și profesională și învață, da, da, învață s-o stăpînească, să nu-i dea frîu... liber. Într-un cuvînt, s-o învingă. Căci mărturisea un alt as al aviației românești, căpitanul Gheorghe Iacobescu: *Frica este forma elementară sub care se manifestă instinctul de conservare.* Îmi amintesc de un tînăr ofițer care ar fi trebuit să devină pilot militar. A văzut foarte de aproape un supersonic de-al nostru venind la aterizare. Ai urmărit și tu, însă din „Turn“, cu ce viteză vine... 300 kilometri pe oră. Sfîrîie betonul pistei. Pe tînărul de care-ți pomeneam, impactul avionului cu pista l-a speriat într-atît încît pe loc a abandonat aviația, deși parcursese cîțiva ani de școală aviatică. Mai cunosc apoi un caz cînd, după un prim eveniment de zbor, un aviator cu stagiu s-a retras imediat din lumea șoimilor... Sînt însă unii care, în sinea lor, se recunosc fricoși, dar n-au curajul nici să se retragă, nici să se autoperfecționeze pentru a nu se lăsa dominați de frică. Aceștia rămîn printre noi, dar vor face totul, uneori cu o mare subtilitate, să fie avansați prin birouri, de

unde, pe urmă, vor da foștilor lor camarazi, rămași credincioși zborului și betonului, lecții, bineînțeles „teoretice“, de îndrăzneală și măiestrie de zbor...

Spune, îți pare rău că ai venit? Chiar dacă ți-am dat o noapte peste cap? Nici n-am apucat să te întreb: lucrezi ziua sau noaptea? Mă bucur că nu ți-e somn. Nici mie nu mi-e. Așa că, dacă spui că n-ai nimic împotrivă, o să continui să răspund anchetei tale.

Descrieți un moment din viața aerodromului pe care dumneavoastră îl trăiți la cea mai înaltă tensiune. Sper că îți amintești de acest al nu știu cîtelea punct din testul tău. Mare hoțoman mai ești, domnule M.R.! Ia spune-mi, toți scriitorii sînt așa? Adică ne îndemni să-ți descriem, și încă pe hîrtie, un asemenea moment, adică să-ți devenim colaboratori. Bravo! Dar ce pot să fac? Dacă mă îndemni să-ți descriu, o să ți-l descriu. Doar n-o să te trimit acasă la ora asta. Pînă la cîntători mai avem...

Deci, *momentul pe care eu îl trăiesc la cea mai înaltă tensiune e cel al aplicației pe întreaga garnizoană.* Alarma de luptă răsună într-un moment neașteptat și într-o zi cînd condițiile meteo nu prea sînt prielnice zborului... Comandamentul aviației alege ziua, ora, condițiile meteo așa încît să ne verifice capacitatea de pregătire de luptă. Nici „jocul militar“ nu-i simplu, ci cît mai aproape de o realitate posibilă.

Odată, într-un mare muzeu, am zăbovit mult în fața unei hărți, luminată doar de un singur beculeț — Bucureștiul. Apoi, a venit un gest al ghidului: s-au aprins pe neașteptate zeci de beculețe roșii care au început să pîlpîie pe întreg teritoriul țării, subliniind astfel sistemul energetic național... Ei bine, ori de cîte ori garnizoana intră în alarmă, îmi amintesc de beculețele acelea simbolizînd simultaneitatea unei acțiuni de însemnătate națională. De ce? O să-ți explic imediat. Fac parte din unitatea de aviație. N.; precum știi, o asemenea unitate este formată din mai multe escadrile; la rîndul lor, escadrilele numără mai multe subformații. Sînt zile în și cînd mi se pare că viața unității se limitează la mine, la escadrilă, și atît. Intervine însă alarma generală pe întreaga garnizoană. Se „aprind beculețele roșii“, adică

se declanşează un mecanism complicat, mă văd făcînd parte dintr-un mare angrenaj, dintr-o mare forţă colectivă... Alarmă, deci...

Douăsprezece aparate ale „inamicului" vor ataca la joasă înălţime, în timp ce alte douăsprezece vor opera la mare înălţime. E clipa cea mai încordată pentru statul major al colonelului Eliad : căutarea soluţiei menite să-l anihileze pe „agresor". În vremea asta, noi ne-am şi instalat în supersonicele noastre de vînătoare. Aşteptăm. Scrutăm cerul. Plafon jos. Condiţii meteo mai mult grele decît uşoare. Desigur, acolo, la kilometrul 5 sau 10 al cerului, plouă sau bate grindina... sau ninge. Aşteptăm... Pe scară, tehnicienii avioanelor pîndesc aparatele de radio... E o tăcere adîncă în jurul garnizoanei... Ştim însă că în liniştea şi nemişcarea depărtărilor, artileriştii bateriilor antiaeriene, ale trupelor de rachete, din poziţii bine camuflate, au intrat şi ei în „stare de război".

Statul major... navigatorii... radiolocatoriştii... planşetiştii... meteorologii... transmisioniştii... turnul de conducere al zborului... noi în avion... E momentul în care simt că sînt o piesă importantă dintr-un angrenaj de importanţă naţională... Cronometrele marchează scurgerea timpului. Se cunoaşte viteza de zbor a „inamicului". Se calculează viteza cu care noi trebuie să decolăm şi să ieşim în întîmpinarea sa.

Fruntea colonelului Eliad s-a îmbrobonit. Nu şi-o mai şterge. Raportează comandantului aviaţiei soluţia : cu escadrila 1 va ataca „inamicul" ce vine la mare înălţime, cu cea de-a doua va ieşi în întîmpinarea avioanelor semnalate că vin la joasă înălţime... „Dar cu escadrila 3 ce ai de gînd să faci ?" îl va întreba generalul. Iar comandantul unităţii va răspunde : „O îndrept spre un aerodrom de rezervă..." Soluţia a fost aprobată.

Noi sîntem escadrila 1. Răsună în căşti o comandă. Primul decolează Iorgulete, comandantul escadrilei şi capul formaţiei ; decolează în forţaj. Toţi decolăm „scurt" şi în forţaj. Îmi vine şi mie rîndul. Iată-ne în aer, grupîndu-ne, organizîndu-ne rapid. Cu Iorgulete în frunte. Pentru ritmicitatea decolării sînt convins că arbitrii ne-au acordat calificativul „foarte bine". Dar în cadrul alarmei

n-a fost rostită decît litera „A“ iar alfabetul unei aplicaţii cuprinde multe litere.

Iorgulete e mulţumit de viteza cu care am decolat şi ne-am constituit în formaţie. Sîntem conectaţi pe aceeaşi frecvenţă. Ne auzim unul pe altul. Noi îi auzim pe cei de la sol şi invers. Sîntem însă zgîrciţi la vorbă. Arbitrii nu te iartă dacă ai călcat consemnul indicativelor.

Străbatem pînza norilor. Radiocompasele devin din ce în ce mai neliniştite. Norii sînt ionizaţi. Pe radiolocatoarele noastre, cît şi pe cele de la sol răsar pete albe, pulsaţii derutante. Luăm înălţime, da, în acelaşi timp, sîntem dirijaţi şi ne îndepărtăm de „Vatra“. Zburăm încă în formaţie. Aşteptăm calmi ordinul de luptă aeriană. Îndată ne vom destrăma. Fiecare vînător cu ţinta lui. Sau după cum vor cere legile înfruntărilor aeriene. Din cabina lui *01* aud *Insula*, glasul Punctului de conducere a zborului. De pe aerodrom, a decolat şi escadrila 2, şi 3. „Război“ în toată regula...

Maiorul Vornicu, astăzi cu indicativul *Vatra*, e prezent în semiobscuritatea ce dăinuie în permanenţă sala radiolocatoarelor. Cu ochii congestionaţi din pricina efortului, urmăreşte evoluţia „inamicului“, a noastră. „Ah, de ce se aleg pentru marile aplicaţii zile cu nori ionizaţi ?! Cum să mai desluşeşti pe ecrane avioanele de scînteile norilor ionizaţi ? Cele „duşmane“ de cele ale propriei tale unităţi ?“

Pe planşetele verticale din sala vecină unde se găseşte colonelul Eliad şi statul său major, planşetiştii, ca într-un straniu joc de umbre, liniază într-una, cu migală, traseul avioanelor „inamice“ : liniile acelea se ramifică, se reunesc, dispar, reapar... Pînă ce devine clar pentru comanda garnizoanei care-i formaţia „duşmană“ ce va ataca la mare înălţime, care-i formaţia ce va veni la joasă înălţime...

Pentru noi, cei din escadrila 1, ajunşi la 12.000 metri, devine dintr-o dată clar că ne vom „bate“ deasupra mării...

Vatra ne avertizează, *Vatra* ne dirijează. Escadrila intră în acţiune.

Ehei, stimate domnule M.R., mi-e greu să-ţi descriu bătălii aeriene pe supersonice. „Inamicul“ e viclean, vine

bruiînd locatoarele celor de la sol, bruiîndu-le pe ale noastre; manevrează, încearcă să ne amăgească, să pătrundă cît mai curînd în zona prevăzută să-și „lanseze“ încărcătura de „bombe“ și „rachete“. Iar noi trebuie cu orice preț, trăind realitatea războiului, să le barăm calea... De la sol, maiorul Vornicu face minuni... Intrînd în foc, destrămăm formația „inamicului“, o obligăm să accepte „lupta“ departe de pămîntul țării... *Vatra* mă scoate fulgerător din pîcla plafonului de nori și cînd ies la lumină, văd cu ochiul liber o formație „dușmană“ lunecînd, cum spunem noi, cu burta pe nori... Am ieșit în spatele lor. Înțelegi? Știi ce-i asta? Nu, la dracu, de unde să știi? Maiorul Vornicu mi-a deschis drum unor lovituri prin surprindere... Bătălia aeriană deasupra mării e în toi... L-am silit pe „inamic“ să rămînă deocamdată „locului“. Aud în căști vuietul luptei. Am „doborît“ două „ținte“. O manevră m-a adus în picaj, aproape de mare. Văd valurile cenușii, disting și niște vase... Deodată, *Vatra* îmi comunică prezența unei „ținte“ deasupra mea, la aproximativ 10.000 m. Îmi ordonă o manevră. Să urc, în forțaj, ca o luminare, pînă la 10.000... Execut. Și deși „inamicul“ a mirosit ceva și mă bruiază, cu tot îl descopăr și, datorită maiorului Vornicu, „luminarea“ mea se încheie exact acolo unde trebuie: în spatele „inamicului“...

În vremea asta, escadrila a 2-a luptă la joasă înălțime deasupra teritoriului țării. Aud deodată în căști vocea lui Nicoară, comandantul escadrilei: „O formație de trei avioane „inamice“ a scăpat...“

M-ai întrebat care-i momentul ce-l trăiesc pe aerodrom la cea mai înaltă tensiune. Iată-l! Dar nu e complet. „Împăratu“ are acum o misiune și mai grea. Cele trei avioane ale „inamicului“ nu numai că au scăpat din încleștarea cu escadrila 2, dar, conform „jocului“, se îndreaptă în viteză spre aerodromul nostru pentru a-l lovi în plin... „Bombele vrăjmașe“ scot din funcțiune pistele, „lovesc“ radiolocatoarele de la punctul „îndepărtata“. Ca să-ți fie mai clar, stimabile, unitatea N. a rămas cu două escadrile în aer, iar peste puțin timp, vom fi cu combustibilul la limită. Trebuie să ne întoarcem acasă, dar cum să aterizăm dacă pistele de beton, în urma „bombardamentului inamic“, au devenit impracticabile? Cronome-

trele n-au încetat o secundă să marcheze scurgerea timpului. Este de datoria „Împăratului“ să ne scoată din impas, să găsească o soluție, s-o comunice spre aprobare superiorilor... Unde mai pui că are și pe arbitrii pe cap. La celălalt capăt al firului, comandantul aviației îi așteaptă raportul. Situația, dacă o trăiești la cea mai înaltă tensiune, adică cît mai aproape de realitatea cîmpului de luptă, e dramatică... În sfîrșit, comandantul garnizoanei raportează : „Voi îndrepta escadrilele 1 și 2 spre aerodromul de rezervă... (Vezi, acum se confirmă justețea primelor soluții), acolo vor face plinul... În timpul acesta, echipe ale noastre împreună cu cele ale formațiunilor patriotice vor trece îndată la refacerea pistelor“.

Lucrurile se vor petrece întocmai. Noi ne vom face plinul pe aerodromul de rezervă, echipele prevăzute să „repare“ pista își vor îndeplini sarcina în timpul prevăzut de barem, după care noi ne vom îndrepta spre casă... Alarma a luat sfîrșit... Aplicațiile s-au încheiat. Ne-am asigurat de calificativul „Bine“ și „Foarte bine“. „Împăratu“ e mulțumit. E mulțumit și secretarul Consiliului politic al unității. Într-un cuvînt, toată lumea e mulțumită... Dar are loc adunarea de bilanț ; își face apariția comandantul aviației însoțit de arbitrii. „Da, ați obținut voi calificativul „Bine“ și „Foarte bine“, însă la unii indici...“ Știi, toate astea ca nu cumva să ne culcăm pe lauri... Se mai înnegurează „Împăratu“, ne mai înnegurăm și noi. Un examen însă a fost trecut cu succes...

Asta-i, domnule M.R., văd că se luminează de ziuă. Am obosit. Aș vrea să ațipesc... Nu te superi dacă te rog ca acum, să mă lași singur, cu gîndurile, visurile, năzuințele mele...

25

M-am săturat de speranțe. Doctorul mi le inoculează odată cu întrebările sale profesionale : „Ei, cum te simți ? Din ce în ce mai bine, nu-i așa ?“ Asistentele, două la număr, prin rotație, țin și ele ca, odată cu perfuziile de

calciu și vitamine, să-mi ridice moralul: „O să vedeți, tovarășe maior, în curînd iarăși o să zburați, și iarăși o să faceți dragoste." Bineînțeles că nici domnu' Stoian, profesorul meu de gimnastică, nu se lasă mai prejos. Toți sînt generoși, toți vînd, mai pe nimic, speranțe. Totuși, dintre toți răspînditorii de speranțe, domnu' Stoian e ființa în care mă încred cel mai mult. La cei șaptezeci de ani ai lui, profesorul de gimnastică e drept ca un brad, suplu, mușchiulos. Doar fața, tăiată în linii dure de scurgerea timpului, îi trădează vîrsta. E de mult trecut pe lista pensionarilor, dar spitalul n-a renunțat la serviciile sale. De ce ar renunța? Dom' Stoian e un argument, un simbol... un simbol al vitalității și longevității...

„Simbolul" aterizează zilnic pe „aerodromul" meu la aceeași oră — 10,15. Niciodată n-a întîrziat.

— Saluti, signore maior! Come e la vita? sînt, de fiecare dată, primele lui cuvinte.

Nu știe, de fapt, italiana, dar prin '28 sau '29 a participat la Roma la un concurs internațional de atletism și a învățat omu' cîteva cuvinte.

Încă de la ușă, dorind să mă amuze, intră în gardă ca la box și se îndreaptă spre patul meu lovind un adversar nevăzut. Întreaga sa înfățișare amintește de un fost boxer. Chipul ca de buldog, părul cărunt, sîrmos, tuns scurt, precum pugiliștii pe vremuri.

— Alo, avanti aviattore! Bate din palme și mă îndeamnă din nou: La treabă, tovarășe maior, dacă vrei să mai zbori...

La treabă?! Să te pufnească rîsul, zău așa. Eu care făceam zi de zi, în cadrul programului de instruire, o suită de exerciții de gimnastică, acum, sub supravegherea maestrului, trebuie doar să-mi mișc degetele de la picioare, tălpile.

— Un-doi, așa! mă numără dom' Stoian. Un-doi, respiră!

După ce termină cele cinci minute de program, dom' Stoian îmi acordă alte zece, destinate unor discuții care-mi produc o plăcere mai mare decît penibilele exerciții de gimnastică medicală. Simpla prezență a „simbolului" mă reconfortează. E un fenomen al naturii, îmi zic. Pe urmă, povestirile. Tot să le asculți. Patruzeci de

ani și i-a dăruit Spitalului militar, secției de traumatologie. Cutia lui craniană nu-i decît un fișier cu cazuri, cu nume, cu amintiri mai mult dramatice decît amuzante. Cu toate astea, după ce mă părăsește, nu există să nu descopăr pe cerul salonului meu o stea a bunei speranțe.

— Mă întrebi dacă o să te mai faci vreodată bine? Dacă o să mai zbori ? Ehei, băiete !

Eu zac întins pe scîndură, cu fața în sus. El se așază la margine lîngă mine şi, în timp ce îmi masează uşor muşchii picioarelor (operație în afara programului de gimnastică), începe să-și depene amintirile.

— În 1947, am avut un caz... Da' ce caz ?! Cu un colonel. Să vezi, drăguță, cînd l-au adus, nu știai de unde să-l iei. Fusese scos dintr-un avion de pasageri prăbușit în apropierea Bucureștiului. Desigur, mai întîi au intrat în acțiune chirurgii, ortopezii, l-au tăiat, l-au cusut, l-au montat, cum s-ar zice, la loc bucată cu bucată, pe urmă l-au împachetat în ghips. Şi uite, drăguță, în ambalajul ăsta a stat opt luni de zile. Cînd l-au scos din carapace, era bine-mersi, numai că nu putea să se miște. Îi anchilozaseră încheieturile brațelor, ale picioarelor... Auzi, drăguță, și omul, cît era el de colonel, cînd a văzut că nu poate să se miște, a început să plîngă... Să-l fi văzut ! Bocea ca un copil... Și-atunci, a urcat neica în ring. (Dom' Stoian rîde. Îi place ce și cum povestește. Ochii i se înviorează). L-am luat în primire. Și uite așa, cu un-doi... așa, cu care dumneata, drăguță, te amuzi, l-am băgat din nou în patul nevesti-si — că era un bărbat în floarea vîrstei, l-am redat, drăguță, armatei... Dacă o să-ți spun cine e dumnealui o să cazi în c... A ieșit mai de mult la pensie, cu gradul de general-colonel. Asta-i ! A avut încredere în mine, în gimnastica medicală. Așa că la întrebările dumitale, drăguță, nu-ți dau decît un singur sfat : răbdare... răbdare și iarăși răbdare.

Asta e și cuvîntul ce rămîne în urma lui dom' Stoian. Stăruie în cameră, în mine. *Răbdare !* De unde s-o iau ? Nu sînt fixat în ghips. Nu sînt legat de scîndură cu lanțuri, sau răstignit și bătut în piroane. La anumite ceasuri, cobor, umblu, mă duc încolo și încoace... Alta-i nenorocirea. Între vertebra a șaptea și a opta mi-a înfipt

cineva o pioneză sau două... Dracu mai știe cîte! Mă jenează. Vîrfurile lor îmi pot provoca paralizia părții inferioare a trupului dacă nu sînt cumpănit, dacă-mi pierd răbdarea. Poftim, nu mi-o pierd! Sorocul mi-e pe terminate. În curînd, se vor încheia și cele treizeci de zile. Ce o să fie cu coloana mea vertebrală? Mai exact, cu mine? Am fost șoim, nu vreau să-mi trăiesc restul zilelor ca o cioară. O să mai trăiesc oare acea clipă sublimă ce te încearcă la 20 000 metri, să cauți Terra și s-o afli învăluită într-o pîclă lăptoasă? O să mai trăiesc oare acea senzație firească omului, dorinței sale de cunoaștere? Voi mai trăi acel sentiment de bărbăție ce te încearcă după fiecare întoarcere pe pămînt? Căci fiece zbor al nostru este o reușită a bărbăției în general, a bărbăției militare în special.

Răbdarea o caut în adîncurile sufletului. O caut în fel și chip în lumea exterioară. Ce va fi însă la capătul ei? Victorie sau înfrîngere? Voi fi șoim sau cioară?

Deocamdată nu sînt decît un șoim rănit în ceea ce are el mai scump — aripile — și ciugulesc speranțe din palma doctorului, a asistentelor, a septuagenarului Stoian. Dar te mai saturi și de ele. Atunci, cuminte, mă reîntorc la jocul meu...

...Din „Turn", pe o deschidere de 180°, poți vedea aerodromul și, dincolo de el, ogoarele cu depărtările sale. Nu e nici frig, nici cald. Nici senin, nici urît. E o zi intermediară, de toamnă, cu un cer spălăcit. Lîngă mine Iorgulete, cu microfonul în mînă, se adresează unui avion ce rulează în dreapta noastră, către linia de aterizare. E *04* sau *Capriciosul*, cum l-a poreclit inginerul aerodromului. Are mereu altceva: ba una, ba alta. Eu consider că *04* își exprimă astfel nemulțumirile iscate uneori de cei ce-l pilotează. A! supersonicul nu se uită la epoleți să vadă cu ce grad are de-a face; nu-i pasă dacă-i locotenent sau colonel. Pilot bun să fii. Prostia, impostura îl înfurie. Să nu mire pe nimeni că vorbesc de avion ca de o ființă... Este o ființă, și încă de tip superior.

În ultima vreme, „Capriciosului" i se blochează manșa. E ca și cînd unui șofer i se blochează, în plină viteză, volanul. Ce dandana iese pe pămînt dintr-o chestie ca

asta, dar mi-te în aer ! Nostim e că la toate controalele tehnice, efectuate la sol, manșa avionului s-a dovedit în perfectă stare. Și-au vîrît nasul și inginerul, și ajutorul său, și alți tehnicieni. Consult în toată regula. Concluzia a fost, de fiecare dată, una și aceeași : *04* n-are nici pe dracu... E capricios, asta-i. Drept urmare, comandantul unității l-a indicat pe locotenent-colonelul Cozma să-l încerce din nou în timpul zborului. Cozma e în cabina *Capriciosului*. Îl duce acum la start. Să vedem dacă avionului o să-i convină să mai facă mofturi. Manșa a încăput în mîinile de aur ale lui Cozma.

— Ce faci, Nicule ? Nu iei startul ? îl întreabă Iorgulete.

— Vreau să-l mai controlez puțin, răspunde pilotul „Capriciosului"... În timpul rulajului...

Pe pupitrul de comandă al „Turnului", încărcată cu tot felul de butoane, comutatoare, beculețe, un magnetofon înregistrează convorbirea dintre conducător și pilot. (E același magnetofon care a reținut și raportul meu laconic : „Am incendiu la bord !")

Programul e al escadrilei, de aceea Iorgulete e la comandă, iar eu, ceva mai slobod, îmi pot permite să-l asist. „Turnul" îți oferă o fereastră larg deschisă... Într-o parte, avioanele aliniate într-o ordine desăvîrșită. Unele învelite în huse, altele strălucind cu întreg fuselajul în soarele totuși palid.

— Mă, Cozma, uite ce praf stîrnești în jurul tău, îl ia Iorgulete la rost.

— Praf în ochii lumii, rîde Cozma.

Iorgulete însă a avut grijă să închidă la vreme magnetofonul : de ce să înregistreze orice fleac ?

Mie însă îmi răsună în urechi cuvintele lui Cozma, însoțite de rîsul său de om sănătos. Îl și văd : fața arsă de soare, un nas lung, ușor pornit spre gura marcată, în jurul ei, de două cute adînci, ochii neliniștiți, dar veșnic surîzători. E trecut de patruzeci. Ba se apropie de patruzeci și șase... E unul dintre puținii navetiști — își are familia la București : nevasta și patru copii. Pleacă o dată pe săptămînă să-i vadă, să-și petreacă timpul liber în mijlocul lor. Iar vara, cînd orășelul nostru e plin de verdeață, își aduce tribul în *Gobi*. Urmărind din „Turn"

cum avionul se aliniază elegant pentru decolare, mă gîndesc că aş vrea ca în cabină să fiu eu şi nu Cozma, deşi experienţa mea aviatică e mai mică decît a lui. În urmă cu vreo cincisprezece ani, în epoca primelor reactoare, a decolat în celulă ; nu mai ştiu cine zbura lîngă aripa sa. În timpul misiunii, vremea s-a schimbat brusc. Să se întoarcă la aerodromul de unde a decolat, nici vorbă, dar nici să ajungă la un altul n-a mai fost cînd. Din lipsă de combustibil. Cei doi au căutat un loc de aterizare forţată. Au tot căutat şi căutat. Combustibilul se consumase, au mai planat cît au planat... În cele din urmă, Cozma şi-a aşezat frumuşel avionul pe o stivă de butoaie încărcate cu combustibil „construită" într-un depozit militar. L-a aşezat atît de fix, încît, în primele minute, din pricina emoţiei, fusese convins că a aterizat în cîmp. Dar cînd a deschis cabina şi şi-a scos capul afară şi a dat să-şi aprindă o ţigară, a văzut uluit cum o santinelă o rupsese la fugă mîncînd pămîntul. Abia atunci i-a căzut fisa, s-a uitat în jur şi s-a descoperit cocoţat pe un monument de butoaie. Din fericire, şi el, şi avionul au scăpat teferi. Tot pe atunci, şi tot în timpul primelor reactoare, avionul i-a luat foc în aer, la mare înălţime. N-a mai putut să-l aducă la aterizare. S-a catapultat. După spusele lui, fiecare eveniment de zbor i-a smuls cîte un smoc de păr. „Acum, cînd sînt complet chel, nimic nu mi se mai poate întîmpla", se laudă el frecîndu-şi craniul lucios. Nici o clipă nu i-a trecut prin minte ideea de abandona aviaţia. Iată şi acum, misiunea ce i s-a încredinţat e dificilă... e, de fapt, a unui pilot de încercare. Dacă pe *04* îl apucă din nou capriciile şi-şi blochează manşa, Cozma va trebui, pe baza cunoştinţelor sale tehnice, nu numai să afle cauza, ci şi să o deblocheze, nu de alta, dar să vină cu bine acasă. Mie niciodată nu mi s-a încredinţat o asemenea misiune. Poate de aici dorinţa irezistibilă de a mă găsi în carlinga *Capriciosului*.

— Permiteţi decolarea ? întreabă Cozma.

Îl văd. *04* e frumos, argintiu, ca o săgeată modernă. O mînă se va întinde, va apăsa pe butonul de pornire.

— Permit decolarea ! îl aud pe Iorgulete.

Ciudat! Văd ieșind din ajutajul avionului, flăcări și fum; dar, în același timp, mă văd în cabină, în fața aparatelor de bord. Nu Cozma, ci eu sînt în avion.

Decolare normală, cu viteză inițială. După cîteva secunde, simt cum avionul își înalță coada, apoi trupul. Botul „Capriciosului" zumzîie liniștit, firesc. Pare fericit că i se acordă din nou încredere. Se cabrează, ia înălțime, execută un tur de pistă la verticala aerodromului. Vizibilitatea la 1 000 metri bună. La 2 000 la fel... Apoi intru în scama norilor. Luminozitatea scade... Totuși, văd pe distanță de 50—60 metri. Scama încearcă să se anine de aripile avionului, dar fără succes. Dincolo de 4.000 mă așteaptă un azur dulce, mîngîietor.

Conducătorul zborului mă controlează metodic. Îmi cere, rînd pe rînd, altitudinea, viteza, presiunea... Răspund la fel de metodic. În raionul nostru de zbor, ne găsim numai noi — „Capriciosul" și cu mine. O scenă uriașă pe care evoluăm împreună, cuminte...

— Cum se comportă ? se interesează conducătorul zborului.

— De ce l-or fi poreclit „Capriciosul", zău că nu știu. îmi exprim eu nedumerirea.

Cînd ajung la 8 000, comandantul escadrilei îmi ordonă să cuplez forțajul și să sparg zidul sonic. Mă supun. Împing maneta pînă la piedica „Forțaj total" și urc de parcă cineva ar fi pus umărul și m-a împins în sus, cu putere.

— Am cuplat forțajul ! raportez.

Acuș o să ajung în stratosferă (în realitate, Iorgulete nu i-a cerut lui Cozma să-și ducă avionul în stratosferă).

— Altitudinea, *04*, se interesează cei de la sol.

— 21 000...

— Nu te-ai avîntat prea sus ?

— Nu...

— Cum se comportă ?

— Excelent... Dă-mi un cap compas !

Mi-l dă ; sînt la 450 kilometri de aerodrom. Sub mine — Carpații. Nu-i văd. Nu văd nici un semn al Terrei. Execut un viraj larg, de întoarcere. Scrutez aparatura. Toate semnalizatoarele îmi mărturisesc că *04* funcționează normal... Raportez că trec la verificarea „Capriciosului". Înclin avionul și intru într-un picaj. „Capricio-

sul" cade cu aceeași lăcomie cu care a urcat. Cît ai bate din palme sînt din nou la 13 000. Trec frumos la orizontală și decuplez forțajul, ies din viteză supersonică. Manșa „Capriciosului" a trecut cu bine și verificarea asta. În vremea asta, Iorgulete îmi cere într-una date. I le dau, îl laud necontenit pe *04*. Ce au cu el? E un „flăcău" cuminte... îi place să muncească...

Mă îndrept spre aerodrom, coborînd la înălțimea de 7 000. E cea ordonată de la sol. Puțin mai tîrziu, Iorgulete, parcă nemulțumit că *04* nu-și manifestă capriciile, îmi transmite să trec la executarea unor figuri acrobatice.

— Răsturnare ! ordonă conducătorul de zbor.

Răsturnarea e un fleac. Vorba vine. Între viteză și înălțime trebuie să existe o concordanță armonioasă, ca de altfel, între toate cele pămîntene și nepămîntene. Apoi, acționez lin manșa — aia suferindă a „Capriciosului", apăs cu talpa piciorului palonierul, așa încît avionul să se încline pe dreapta, ca în maximum trei secunde să te răstorni și să zbori pe spate, cu capul în jos... Ca și cînd toate legile universului s-ar fi răsturnat... Pămîntul e de fapt cerul, iar cerul planeta populată cu oameni... Redresez perfect, *04* răspunde la toate comenzile. Raportez :

— E în ordine !

— Luping ! aud în căști vocea lui Iorgulete.

Am ajuns la verticala aerodromului. De la înălțimea mea, văd clar reperele terestre. Iar cei de jos mă văd și ei.

Pentru a-l introduce pe *04* în luping, îi măresc viteza. Apoi, desigur, ajung tot la manșă. Nici nu-mi trece prin cap că n-ar putea să mă asculte. Lupingul e o figură acrobatică frumoasă, plăcută. Mulți piloți au pierit pînă ce au dovedit că poate fi executată. Motorul atinge viteza necesară, apoi trag de manșă ; avionul se cabrează, țîșnește în sus, se răstoarnă pe spate, alunecă pe spate cîteva secunde, apoi cade în picaj ca, după un timp, la o altă tragere de manșă, să intre într-un zbor planat. Bucla a fost desenată pe uriașa coală de calc a boltei.

— Bine, Slavic ! apreciază Iorgulete. Încearcă acum și o vrie...

— Am înțeles !

Iau înălțime, mă pregătesc să execut una din cele mai primejdioase figuri acrobatice. Să-mi pierd „pe neașteptate" viteza, avionului să-i dispară echilibrul, să cadă brusc pe una din aripi și să înceapă să cadă, rotindu-se și descriind o spirală după alta... Nu-i o chestie prea plăcută... Acționez complet palonierul și manșa. Aripa stîngă se înclină brusc și se prăbușește trăgînd cu forță avionul într-o rotire drăcească. Simt sîngele îngreunîndu-mi capul. Avionul se rotește în jurul axei sale. Rotiri și oscilații puternice. Acum, dacă „Capriciosul" face pe nebunul, m-am ars. Dar nu face. Ascultă de toate comenzile mele. Rotirea spre pămînt încetinește, iar avionul alunecă într-un picaj domol, ca apoi datorită manșei capricioase, să se redreseze.

— Ieșit din vrie, raportez. *04* se comportă excelent.

— Fie-ți gura aurită. Hai, ajunge ! E timpul să vii acasă ! ordonă Iorgulete.

— Vin ! răspund cu plăcere, iar în gînd îi adresez lui *04* cuvinte de laudă. Cine l-o fi ponegrind că-i capricios. Aș ! Are o manșă perfectă...

Sînt la 5 000. Viteza : 600. Cobor în panta de aterizare. Degetul se așează instinctiv pe butonul liniar al manșei. La 3 000 încerc să redresez avionul, să-l trec la orizontală. Apăs butonul, dar... Ehei !

— „Stînca", sînt *04*. Manșa nu se supune comenzii. Și sînt în pantă...

Am trecut la un ton regulamentar. A apărut anomalia, capriciul de bază al lui *04*. Mag-ul din „Turn" trebuie să înregistreze totul.

— *04*... sînt „Stînca"... Apasă cu toată forța pe buton ! mă sfătuiește Iorgulete, de parcă aș fi putut să întreprind altceva.

Apăs. Fără nici un rezultat. Ai zice că *04*, pur și simplu, nu vrea să se întoarcă acasă. Cade, în timp ce eu apăs cu toată forța butonul. Manșa rămîne rigidă... blocată. Altimetrul arată 2 500... 2 400... 2 300... Simt pe frunte cum se înghesuie broboane de sudoare. Uit de regulament și-i comunic comandantului de escadrilă direct :

— Nu vrea și basta !

— Apasă, măi Laurențiule, apasă ! trece și Iorgulete la un ton familiar.

Manevrez. Carnea palmelor s-a contopit cu metalul manșei. Lupt de mă ia dracu cu capriciile lui *04*. Fortez. Nu cedează nici o clipă. Unde să fie buba ? Sudoarea îmi încinge trupul pe sub costumul de suprasarcină. Cad... cad... 2 000... 1 800...

— Merge ?

— Nu vrea...

— Forțează !

E un îndemn de prisos, însă necesar magnetofonului, Comisiei de anchetă. N-am aflat cauza tehnică a blocării manșei. În schimb, știu de ce *04* a fost poreclit „Capriciosul". După ce a executat o răsturnare, un luping, o vrie, refuză o manevră atît de simplă de redresare. Să-ți dai cu pumnii în cap ! Deodată, de parcă m-aș fi înfruntat cu o ființă nespus de mîndră și încăpățînată, îmi dau seama că *04* — „Capriciosul" — urmărește să mă supună, să mă biruie, să-mi dovedească că nu eu, ci el e stăpînul... Cad... 1 600... 1 500... Iorgulete mă strigă în căști, îmi cere mereu altitudinea, viteza. E cam stupid ; eu cad, mă lupt cu manșa și el îmi cere rapoarte... Mîna mea încleștată pe metal, gata parcă să-l frîngă, simte puțin cîte puțin cum rigiditatea manșei scade. Urlu în laringofon de cred că l-am asurzit pe Iorgulete :

— Cedează ! A cedat !... A cedat !

„Capriciosul" se cabrează, își îndreaptă botul în sus ca și cum ar vrea s-o ia razna spre soare. O altă manevră... Se redresează lin și trece în zbor drept deasupra aerodromului.

— Cum stai cu gazul ? mă întreabă „Stînca".

Răspund. Mai am gaz berechet. Cam pentru vreo zece minute :

— Te simți în stare să-l mai manevrezi ? mă chestionează Iorgulete.

Dacă aș rosti un *nu* categoric, nimeni nu m-ar condamna, nimeni nu mi-ar lua-o în nume de rău. Eu însă răspund afirmativ, căci îmi dau seama că mai am resurse psihice și fizice de zbor, că totuși „Capriciosul" mai trebuie controlat... I-am găsit eu, cu palpările mele, hiba, dar apreciez că prelungirea consultului e bine venită.

— Ia înălțime, îmi ordonă comandantul escadrilei și repetă ultima figură. Vria !

Ia te uită la el ce-mi cere! Să repet vria. Vrea să vadă din „Turn“ dacă ulciorul merge de mai multe ori la apă. Fie! Bag în viteză și iau înălțime chiar la verticala aerodromului; așa, să mă vadă toți, de la mic la mare, cît îs de priceput... În realitate... îmi dau seama că abia acum sesizez și înțeleg mai bine vibrațiile și reacțiile manșei în suferință, manifestări pe care, o dată ajuns la sol, va trebui să le descriu cu lux de amănunte inginerului.

5 000. Perfect. „Capriciosul“ nu mai face pe nebunul. Dea domnu' să-l țină. Brusc, *04* se înclină, cade drept și prinde să se rotească în jurul propriei sale axe. Zici că-i un burghiu pornit să-și înfigă spiralele în carnea pămîntului. Acum, dacă *04* își manifestă capriciile, m-am ras. După o cădere de aproape 3 000 metri, opresc rotirea. *04* mă ascultă. Din rotire intru în picaj. De ceea ce a fost mai greu, am trecut. Redresez. Manșa e din nou un bebeluș ascultător. Iorgulete a înregistrat tot. Îmi ordonă să vin acasă.

— N-am altundeva a mă duce, răspund eu cu ochii însă pe manșa buclucașă.

De la 1 000 metri văd așezările din jurul aerodromului, reperele, ogoarele desfășurîndu-se ca valurile negre... Scot flapsurile, trenul de aterizare. Manșa mi se supune ca o prelungire vie a brațelor mele. „Capriciosul“ alunecă pe bitumul pistei trasă parcă de fire invizibile.

— Parașută! poruncește Iorgulete... A ieșit...

— Am trăit-o și pe asta! răspunse Cozma ostenit.

Din „Turn“ urmăresc cum *04* rulează spre alimentare, cum mașina tehnicului aleargă pe cealaltă pistă să-l întîmpine. Zîmbesc în sinea mea. Cozma nu știe că am zburat în *dublă*... Ce în dublă? De unul singur am zburat... Ah, frumos joc mi-a lăsat tanchistul moștenire.

26

Ieșind de la popotă, mă lovesc de căpitanul Cristea. Mă salută și dă să intre în clădire. Îl opresc. Se întoarce spre mine cu o față răvășită de tristețe.

— Ai fost ? îl întreb.

— Da, îmi răspunde sec și-și întoarce privirea spre ușa popotei.

— Și ?

— Voi trece pe elicoptere, îmi comunică el hotărîrea Comisiei medicale. Asta-i ! Ridică neputincios din umeri, mă salută și se furișează înăuntru.

Mai rămîn un timp locului sprijinit de bicicletă, uitîndu-mă mai departe la ușa care s-a închis în urma căpitanului Cristea. Așadar, ne părăsește. Fără vrerea sa. A călărit pînă mai ieri un armăsar de rasă, astăzi... Pornesc spre casă pe jos, cu bicicleta lîngă mine ; e prea cald și, în același timp, mult prea plăcut să nu pășesc agale pe sub umbra copacilor ce străjuiesc drumul de la unitate spre casă.

Întîlnirea cu Cristea m-a cam întors pe dos. Am treizeci și nouă de ani, din care, douăzeci — desigur, dacă pun la socoteală și zilele planorismului, și trebuie să le pun — i-am dăruit aviației. Și astăzi sînt sclavul visului din adolescență — să zbor, și iarăși să zbor. Și nu pe orice, ci pe supersonice din ce în ce mai perfecționate. Să mă întorc la aviația copilăriei mele n-aș mai putea. După ce ai trecut, o dată cu scurgerea anilor, de pe un tip de avion pe altul, după ce, la apogeul acestei evoluții, ai gustat din frumusețea zborului supersonic, dacă ești cu adevărat un șoim, nu te mai poți întoarce la „Potez"-uri... și nici la elicoptere. Nu pentru că elicopterele prezentului n-ar fi dotate cu o tehnică superioară, electronică. Din cu totul alte motive, mai adînci, mai îndepărtate. Elicopterul nu imită zborul din visele noastre ancestrale. Nu are aripi, nu are linia lui Icar... De aceea suferința lui Cristea nu mă lasă indiferent. Nu e chestie de tîrguială. „Ce mi-e cu supersonicul — ce mi-e cu elicopterul ?!" După ce te-ai înălțat în atmosferă cu viteze supersonice, nu-ți vine chiar atît de ușor să zbori pe un elicopter.

De obicei, nu-mi place să mă gîndesc la clipa cînd, înaintînd în vîrstă, comisia medicală va comunica într-o zi cu acel sînge rece propriu medicilor : „Gata, tovarășe Slavic, a bătut ceasul ca să trăiești din amintiri !" Cristea însă mi-a demonstrat că mai există și o altă față a rea-

lităţilor noastre cotidiene. La început a fost doar un simptom. În această fază, criza, din fericire scurtă, n-a avut repercusiuni. Întorcîndu-se solitar dintr-un zbor de noapte, Cristea, pilot cu experienţă, s-a rătăcit. A raportat prin radio că se îndreaptă „spre casă", dar din neatenţie — în aviaţie treaba asta poate să te coste scump — a răsucit butonul unui alt radiofar şi, în loc să se îndrepte spre aerodromul nostru, a luat direcţia unui alt aerodrom. Navigatorul unităţii, care-l urmărea pe ecranul radiolocatorului traiectul, l-a întrebat scurt: „Încotro?" Abia în clipa aceea Cristea a descoperit dubla sa eroare: că, printr-o răsucire de buton, nimerise pe frecvenţa unui alt radiofar; că, într-un mod cu totul şi cu totul inexplicabil, luase semnalele acelui radiofar drept ale unităţii noastre. Desigur, după ce a aterizat acasă, conducătorul zborului l-a chestionat, dar Cristea, descumpănit, a oferit spăşit unul şi acelaşi răspuns: „De căscat ce sînt."

„O simplă întîmplare!" ne-am spus cu toţii. A intervenit însă cel de-al doilea simptom. Tot într-un zbor de noapte. Brusc, reflexele i s-au zăpăcit. Pierzînd controlul avionului, Cristea a intrat într-o vrie înnebunitoare. În cele din urmă, cu sfatul calm al conducătorului de zbor, şi-a redresat aparatul. Revenind cu bine la sol, Cristea a povestit puţin speriat, puţin descumpănit, dar cu sinceritatea profesională ce ne caracterizează, cum a intrat în vrie şi cum s-a smuls, anevoie, din nenorocire. Desigur, abia atunci mi-a devenit clar că în sistemul reflexelor sale condiţionate s-a produs o deteriorare. A fost trimis imediat la Centrul de medicină aeronautică de la Bucureşti. Acolo, medicii, psihologii l-au învîrtit, l-au sucit, l-au testat, l-au trecut prin toate aparatele, fără însă să ajungă la o concluzie edificatoare. Îi înţeleg — nu poţi chiar atît de uşor să descalifici un pilot de pe un supersonic. A fost nevoie de un al treilea incident. După care, medicii, adunaţi într-un sobor — parcă-i văd în frumoasa clădire de la Bucureşti — au tot deliberat şi deliberat pentru ca, în cele din urmă, să ajungă la concluzia: „Se recomandă trecerea căpitanului Cristea Nelu la zborul pe elicoptere."

Cristea ne va părăsi. Își va lua nevasta — laborantă la M., copilul, lucrurile din casă și se va muta într-un alt loc, printre alți oameni, unde zgomotul aerian e altul decît cel din *Gobi*, ca după o scurtă instruire, să poată să piloteze elicoptere.

Poarta unității a rămas în urmă. Țin mîna pe ghidonul bicicletei ca pe umărul unui prieten cu care mă plimb. Pe terenul de tenis, construit la umbra salcîmilor cu mîinile noastre, băieții au intrat într-o nesfîrșită „Cupă Davis". Dacă în viața noastră sportivă n-ar fi apărut un Țiriac, un Năstase, nici terenul de tenis nu s-ar fi ivit.

— Te felicit, Laurențiu ! îmi strigă unul din jucători.

Zîmbesc. Dar nu mai sînt atît de bine dispus ca acum zece minute. Un pilot tînăr, cu aptitudini evidente, ne părăsește. Actul său involuntar îmi pare un simbol... Iar eu care vreau să zbor, și voi dori să zbor într-una... să trăiesc intensa satisfacție a îndeplinirii misiunii. Ehei, n-am încotro, trebuie să recunosc, nu fără durere, că și șoimii îmbătrînesc și nu-și mai pot desface aripile ca altă dată...

La umbra salcîmilor, copiii noștri se joacă, se dau în leagăn, se fugăresc. Copiii noștri care se nasc, cresc în preajma aerodromurilor militare, departe de sate, tîrguri, orașe... De o parte, pista de beton, — „jocul" nostru — de cealaltă, salcîmii, leagănul, mingea, șotronul — joaca lor. Și nevestele care stau la sporovăit nu pe băncile din fața caselor, ci pe cele meșterite de noi, printre salcîmi. Căci salcîmii fac parte integrantă din existența orășelului aviatorilor. Nu-mi pot imagina *Gobi* fără *calendarul* alcătuit din salcîmi.

Pe Irina și Traian nu-i găsesc acasă. Sînt plecați la M. după cumpărături. Pe Irina n-o prea încîntă „călătoriile" la M. după tot felul de fleacuri ; afirmă că „fleacurile" astea ar trebui să se găsească la nenorocitul acela de așa-zis magazin mixt, adăpostit într-un complex de barăci rămas încă de pe vremea războiului. Are dreptate. Organizațiile comerciale ne cam neglijează.

Intru în liniștea casei. E umbră, în apartament miroase a curățenie, a levănțică, a flori de cîmp culese de Irina și Traian și presărate prin toate ungherele. Încă de la

intrare, după un obicei impus de Irina, îmi scot pantofii. Mă strecor în dormitor — e răcoare, e bine, reconfortant. Fereastra e deschisă și perdeaua se umflă și se zbate ca o aripă.

Mă întind pe studio. Nu-mi iese din cap întîlnirea cu Cristea. Încerc să mă gîndesc la particularitățile zborului de astăzi dimineața, dar mi-e imposibil. Oameni sîntem, iar ideea că nu un accident, ci un simplu circuit în sistemul nostru nervos te poate scoate din cabina supersonicului transferîndu-te în cea a unuia cu motor clasic, mă întristează. Nu de alta, am crezut și cred în sănătatea organismului nostru. Gimnastica, antrenamentele, viața în aer liber, toate acestea îți conferă tăria fizică de a stăpîni în permanență avionul, cerul, cele mai complicate figuri acrobatice. Iar în ciuda acestui elixir, iată că totuși se deteriorează ceva și nu în mecanismul avionului, ci în al tău.

În dorința de a da un alt curs gîndurilor mele, iau de pe noptiera din dreapta mea cartea profesorului Giurescu cu impresii dintr-o călătorie în America. Îmi plac cărțile de călătorie. Le caut, le cumpăr, le citesc cu nesaț. Apoi le clasific, dar nu pe autori, ci pe continente. Beletristica îmi place mai puțin. Nu mă conving destinele eroilor născuți în eprubetele unor laboratoare literare. În schimb, cartea de călătorie mă cucerește, îmi dezvăluie rînd pe rînd țărmuri îndepărtate, necunoscute, chiar sălbatice, pe unde nu voi călca niciodată. Pe semne că în mine sălășluiește un călător în stare latentă, parțial satisfăcut de zborurile aeriene. Dacă stau bine și mă gîndesc, pentru mine cartea de călătorie nu-i decît o prelungire a zborurilor, de astă dată, între zidurile odihnitoare ale căminului meu.

Dau să-mi încep călătoria. Citesc :

Am plecat din București în ziua de 26 septembrie 1968, cu avionul, de la aeroportul Băneasa. Nu mai călătorisem pînă atunci cu acest mijloc de locomoție, fapt surprinzător la prima vedere — și mărturisesc că dacă aș fi putut alege, dacă aș fi avut la dispoziție mai mult timp, preferam să fac traversarea Atlanticului cu vaporul, cu pachebotul francez „France", de pildă, sau cu cel englez „Queen Elisabeth" sau cu...

Pierd legătura cu textul. Reiau lectura și iarăși mă pierd. E limpede, călătorul din mine nu vrea să pornească la drum. Doarme sau n-are chef. Las cartea. Rămîn întins pe spate. Tavanul nu-mi spune nimic. Închid ochii. Aud zarva copiilor de dincolo de ziduri — nu mă irită. Ba dimpotrivă. Ascultînd, simt cum pleoapele mi se îngreuiază. Treptat, chiotele copiilor ajung pînă la mine ca un dulce cîntec de leagăn.

...Domnul Stoian e mulțumit de mine. „Bravo, drăguță, bravo ! Dacă merge așa, ajungem în curînd la aerodrom". Nu-mi displac cuvintele astea... *ajungem în curînd la aerodrom.* Constat cu surprindere că, de la o vreme, am început să cred în logosul profesorului de gimnastică. Nu mi-l mai pot închipui capabil să mă amăgească. E drept, laudele, încurajările lui îmi amintesc de imaginea unui dresor de necuvîntătoare care, după ce animalele și-au făcut numărul, drept recompensă, le șoptește ceva la ureche, le mîngîie încurajator, le întinde în palmă pătrățele de zahăr. Sînt al lui, ale dresorului septuagenar... Nu mi-e jenă să mărturisesc că mă las dresat. Datorită lui și a acelui miraculos îndemn : „un-doi, așa !", mă simt, de fiecare dată, mai înviorat, mai refăcut. Domnu Stoian nu se mulțumește doar să-mi arate figurile, iar apoi să mi le cronometreze ci, ca să mă stimuleze, le execută o dată cu mine, iar supleţea lui mă încîntă, mă minunează.

După ce își încheie programul, ne așezăm amîndoi pe marginea scîndurii, iar el, scrutîndu-mă dintr-o parte, se apucă să-mi inoculeze în suflet o dată cu istorioarele sale, prevăzuta doză de speranță. Îl ascult cu fascinația drogatului, iar după ce mă părăsește, continui încă multă vreme să mă legăn cu iluza că mîine sau poimîine, la colecția sa de minuni, dom' Stoian va mai adăuga una — pe Laurențiu Slavic. Îl și văd povestind viitorilor săi pacienți cum a redat aviației un maior care fusese adus la spital „bucățele-bucățele".

Ehei, domnule Stoian, nu cred să te uit vreodată. Astăzi, una din minunile dumitale și-a făcut apariția în salonul meu. Tanchistul din ghips. Maiorul Bucur. Pentru prima oară, permițîndu-i-se să facă în cîrje un drum

ceva mai lung, el și l-a ales pe cel care duce la mine. Poate dintr-un îndemn al magicianului, poate dintr-o pornire a sa. N-are importanță. A intrat cu pas mic, prudent, surîzător. M-am ridicat și eu fără nici o dificultate și am pornit tulburat în întîmpinarea tanchistului al cărui chip împrumutase, cu scurgerea timpului, ceva din culoarea ghipsului.

— Te salut, aviatorule! mi-a strigat el cu o voce gîtuită de emoție.

— Salut, tanchistule!

Ne-am apropiat. Ochii săi radiau de fericire că drumul îi izbutise.

— Ei vezi?!.. Uită-te la mine! Dacă vreau, pot să stau și fără să mă țin în cîrje.

L-am crezut. Totuși a ținut să-mi demonstreze că nu minte. L-am poftit să se așeze pe un scaun. M-a refuzat categoric.

— În faza asta am nevoie de cît mai multă mișcare. Am venit să vezi și tu ce a făcut dom' Stoian din mine. M-a învățat să merg... Mama, cînd eram mic... El, acum. Ca mîine urc din nou în tanc și *p-acilea* mi-e drumu...

Eram ca doi copii. M-am lăudat și eu.

— Și eu iau drumul aerodromului... nu peste mult timp.

— Datorită domnului Stoian, nu-i așa? a izbucnit entuziasmat. Ah, aviatorule, mi-ar place ca la o aplicație să te văd pe cer acționînd și să le pot spune alor mei: mă băieți, știți voi cine pilotează supersonicul acela? Maiorul Slavic... ăla de zăcui cu el în spital. Ce zici? Ar fi extraordinar, nu-i așa?

Prezența sa neașteptată, vorbele lui încărcate de optimism, m-au mișcat. Am bîiguit emoționat.

— Tanchistule, aș vrea să-ți mulțumesc.

— Să-mi mulțumești?! s-a arătat el surprins. De ce?

— Pentru că m-ai învățat un joc... un joc tare frumos și care mi-a fost și-mi este de folos.

— Aaa, la asta te referi! A izbucnit în rîs, iar rîsul i-a adus în obraji un pic de culoare. Așa cum ți-am spus în primele zile: l-am învățat și eu de la un bătrîn comunist, un vecin de-al meu. A stat la Doftana. Mi-a povestit

într-o zi că fiind băgat de multe ori în singurătatea „celulei H", ca să-i treacă timpul mai ușor, a inventat jocul. În fiecare zi se *juca de-a altceva*...

O asistentă, pe care pînă atunci n-o mai văzusem, a deschis pe neașteptate ușa și l-a luat pe tanchist la rost, ca pe un copil.

— *Allez-vous-en chez vous.*

Iar tanchistul, ca și cum ar fi continuat să interpreteze un joc început mai de mult, a lăsat bosumflat ochii în pămînt :

— *Oui, ma tante !*

— *Allez vous-en chez vous... Vous êtes un mauvais garçon.*

M-a salutat și s-a îndreptat spre ieșire însoțit de privirile mustrătoare ale femeii.

— Aviatorule, aştept să-mi întorci vizita ! mi-a mai strigat.

În urma sa, ușa s-a închis. Singurătatea și liniștea salonului s-au refăcut de îndată. Însă umbra tanchistului a rămas la un pas de mine, mută, în cîrje. Îmi face bine să știu că e acolo, ca o dovadă a minunilor săvîrșite de dom' Stoian.

Îmi reiau locul pe patul de suferință ceva mai încrezător și mai optimist decît înainte de a-l fi revăzut pe maiorul Bucur. Gîndurile au și început să zburde ; mă și văd în ziua cînd medicul, după ce mă va fi consultat, îmi va spune : „Tovarăşe maior, îți mai aminteşti ce ţi-am făgăduit ? Ţi-am făgăduit că te voi reda aviaţiei ?... Poftim, a sosit clipa cea mare !... Te asigur, tovarășe maior, că ești complet restabilit". Cu siguranță că mă va îmbrățișa. Îi știu eu pe doctorii ăștia „duri". Sau poate că o să mă reped eu la el să-l îmbrățișez ? Nu, nu. Îmbrățișările n-au ce căuta între doi bărbați. Prea ar fi melodramatic și prea ar aminti de o secvență dintr-un film siropos... Nu, mult mai potrivit ar fi să ne strîngem mîna bărbăteşte, după care o să-l invit să viziteze *Gobi,* o să-i dau o masă la „Trei pungași". Cînd o să ridic paharul de țuică, o să înțeleagă din privirile mele cît îi sînt de recunoscător.

Apoi o să mi se aducă uniforma... Așadar, de necrezut, lepăd pijamaua de spital, o lepăd ca pe un trecut nesuferit. E drept, m-am cam subțiat, uniforma însă continuă să-mi șadă impecabil. Chipiul, așezat puțin pe o parte, îmi dă un aer *of*. Doctorii, asistentele, îngrijitoarele au năvălit să mă admire... Ceva mai la o parte — dom' Stoian. Stă drept, mușchiulos, de parcă ar trebui să se îndrepte către niște aparate pentru a executa un *exercițiu* impus. Ce mai ? Sînt în centrul atenției. Am fost adus pe targă. În coloana mea vertebrală se cuibărise primejdia paraliziei, iar astăzi părăsesc spitalul pe propriile-mi picioare. Oamenii în halat alb nu se mai satură admirîndu-mă. E și normal ; ei l-au creat pe Adam...

— Adio, stimați tovarăși... Îmi iau angajamentul să nu mai trec pragul paradisului vostru.

Gîndurile mi se încurcă. Adică cum, părăsesc spitalul așa, de unul singur ? Imposibil ! De nepermis... Să mă întorc acasă solitar ? Să n-o las pe Irina să vină să mă ia ? Sau de ce n-ar veni doctorul policlinicii să mă însoțească ? Sau chiar Iorgulete, cu mașina lui ?... Sau, cine știe, poate că o să mi se transmită de la Comandament că mi s-a pus la dispoziție un avion care mă va transporta în *Gobi* ?

Oho, cîte variante de a mă întoarce la unitate nu-mi stau la îndemînă ! Desigur, dacă Irina ar veni, ar fi duios, tandru... M-ar lua de braț și am ieși din clădirea spitalului așa cum am ieșit de la Ofițerul stării civile : frumoși și caraghioși în emoția noastră... Ea cu un buchet mare de flori pe braț, pășind sfioasă alături de aviatorul *recuperat*.

Și varianta cu comandantul meu de escadrilă, cu Iorgulete, e atrăgătoare. Prietenul conduce mașina cu o prudență excesivă... Nu, nu-i place să trăiască la sol vitezele ce le trăiește intens la bordul avioanelor... M-aș așeza pe bancheta din față, lîngă el, iar pe drum l-aș pune să-mi povestească cu vocea sa molcomă tot ce s-a petrecut în unitate în absența mea și, astfel, aș pătrunde cîte puțin în atmosfera aerodromului. Relatările sale ar umple un gol ce s-a căscat în ființa mea, mi-ar crea senzația

că, de fapt, n-am lipsit prea mult din efectivul escadrilei. Aş ajunge în *Gobi*, cum se zice, încălzit. A, desigur, n-ar fi rău dacă pe bancheta din spate s-ar afla şi Irina...

Dar la urma urmei, de ce nu m-aş înapoia cu trenul? Cred că mi-ar prinde bine... Călătoria cu trenul ar scoate din adîncuri, la suprafaţa memoriei, amintiri ce nu se cer uitate. Nu fug de ele, ci le caut. Aş călători cu un personal pînă la halta M. M-aş aşeza lîngă fereastra compartimentului ca în ziua aceea de demult. Ar fi chiar straşnic să nimeresc în acelaşi tren care, în urmă cu ani şi ani, l-a transportat pe tînărul locotenent Slavic Laurenţiu în garnizoana din *Gobi*. Aş reface şi aş retrăi astfel un drum, drumul acela captivant către necunoscut.

Gînduri! Gînduri! Cînd în urmă cu o lună şi ceva am ieşit de la Comisia de anchetă, doctorul mă aştepta afară, în faţa clădirii, cu o targă vegheată de doi brancardieri. Mi-a cerut să mă întind pe ea. L-am ascultat. Din clipa aceea, raporturile mele cu lumea exterioară s-au schimbat brusc. Trăiam, mă mişcam, însă cu picioarele înainte. Verticalitatea îi conferă omului un echilibru... E meritul naturii. De la Punctul de comandă al unităţii şi pînă la ambulanţă, am văzut trecînd deasupra mea coroanele copacilor clătinîndu-se, dezvăluindu-mi sau furîndu-mi cerul existenţei mele. A urmat semiobscuritatea ambulanţei şi întrebarea medicului: „Cum te simţi?“ Dădeam confuz din cap, stăpînit de sentimentul amar că cobor trepte ce duc în adîncul unei cripte. Ambulanţa gonea. Nu ştiam încotro. Nici de întrebat nu mă simţeam în putere să întreb. Cînd targa a fost coborîtă, m-a lovit puternic peste ochi lumina orbitoare a unei zile de vară. Am închis instinctiv ochii. Apoi i-am redeschis temător... La vreo douăzeci de metri am zărit un „An“ de transport. Cu un efort dureros, m-am ridicat în capul oaselor. Din poziţia asta orizontală, am descoperit la celălalt capăt al pistei, sclipind în soare, supersonicele noastre. Acolo, pînă ieri noaptea, se mai afla şi *01* — un ostaş ce nu va mai răspunde la apel. M-am lăsat sleit pe targă. Ce bizară mi s-a înfăţişat lumea aerodromului văzută de pe targă, pînă la acel „An“ care m-a transportat la Bucureşti!

Iar cînd targa a fost urcată în avion, am mai văzut o dată, mulțumită brancardierilor, panorama aerodromului... Se depărta de mine așa cum, într-un film, vezi depărtîndu-se pînă la dispariție totală, o imagine majoră a peliculei.

De fapt, îmi dau seama că aș vrea mult, mult de tot, ca la unitate să mă reîntorc pe calea aerului, cu același „An". De ce nu ? Oricînd îmi pot îndeplini dorința. Și asta datorită tanchistului și jocului învățat de la dînsul... Un semn doar...

...Doctorul mă încunoștiințează că o „Volgă" a Comandamentului a venit să mă ia. A ! o așteptam de mult. Îmi iau rămas bun de la toată lumea. Pe culoare, unii bolnavi au ieșit să mă petreacă cu privirea. Calc cu semeția cu care călcasem în urmă cu ani la parada prilejuită de absolvirea și de avansarea promoției mele în grad. Dom' Stoian ține morțiș să mă conducă pînă la mașină. „Salve, băiețică !"

Șoferul, un plutonier major, mă întreabă :

— Încotro, tovarășe maior ?

— Direct la aerodrom !

„An"-ul mă așteaptă la Băneasa. Îl pilotează același echipaj care m-a luat din *Gobi*. Șeful echipajului, un locotenent-colonel, strîngîndu-mi mîna, îmi mărturisește :

— Știți, tovarășe maior, am ținut morțiș ca tot noi să fim cei care să vă readucem în M.

Ah, aviatorii ! Camaraderia lor tradițională ! Urc în avion și cer permisiunea de a mă instala în cabina echipajului. Cererea mea nu a fost respinsă. Mă poftesc lîngă ei... Motoarele au fost pornite. Avionul rulează spre pista de decolare. Văd pista de beton și orizonturile specifice aerodromului.

— Permiteți decolarea ? îl aud pe comandantul navei întrebînd „Turnul".

Îmi dau seama că întrebarea rostită de mine cu glas tare s-a rotit un timp prin salon... Și aevea aud :

— Permit decolarea !

Dar nu era glasul colonelului Victor Eliad, nici al lui Iorgulete, ci al domnului Stoian... Eu însă mă supun. Cuplez contactele, scot maneta „Stop“, apăs butonul de oprire, cronometrul. Privirile mi se opresc pe cadranul ceasului. Este exact acel ceas al zorilor cînd îmi place să decolez...

Bucureşti — Sinaia — Bucureşti
unie 1972 — februarie 1974

Redactor : E. GROZEA
Tehnoredactor : GH. CUCOŞ

Bun de tipar 10.06.1974. Apărut 1974. Tiraj 60 230 exemplare. Hîrtie tip II A de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli tipar 19. B. 164.

Tiparul executat sub comanda nr. 40 313 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1
Bucureşti
Republica Socialistă România

Lei 8,25